biblioteca școlarului

PETRU CĂRARE

PUNCTUL DE REPER

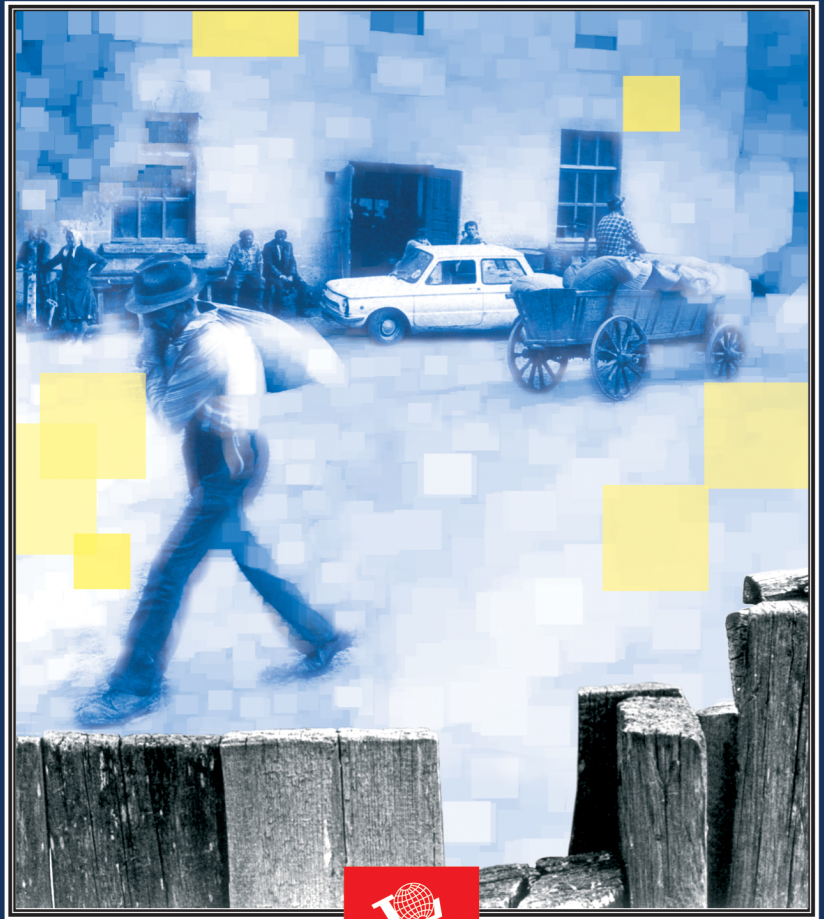

LITERA INTERNAȚIONAL

biblioteca școlarului

PETRU CĂRARE

PUNCTUL DE REPER

Ediţia a II-a

Litera

Colecţie iniţiată şi coordonată de Anatol Vidraşcu şi Dan Vidraşcu
Concepţia grafică a colecţiei de Vladimir Zmeev
Coperta şi titlurile false de Isai Cârmu

REFERINŢE ISTORICO-LITERARE:

Teo Chiriac,
Nicolai Costenco,
Leo Butnaru, Victor Prohin,
Mihai Cimpoi, Vladimir Beşleagă,
Grigore Vieru, Ion Ciocanu,
Nicolae Negru,
Timofei Roşca,
Andrei Hropotinschi,
Eliza Botezatu, Vasile Nastasiu,
Leonid Cemortan, Igor Nagacevschi,
Vasile Coroban, Sava Melega,
Anatol Moraru,
Ion Borşevici

Grupul Editorial „Litera“
str. B. P. Hasdeu nr. 2, mun. Chişinău, MD-2005, Republica Moldova
tel./fax (3732) 292 932, 294 110, fax 294 061;
e-mail: litera@litera-publishing.com

Difuzare:
Librăria „Scripta“
bd. Ştefan cel Mare 83, mun. Chişinău, MD-2012,
Republica Moldova, tel./fax: (3732) 210 821

Prezenta ediţie a apărut în anul 2003 în versiune tipărită
şi electronică la Grupul Editorial „Litera“.
Toate drepturile rezervate.

Editori: *Anatol şi Dan Vidraşcu*
Redactor: *Andrei Grumeza*
Tehnoredactare: *Olesea Paşa*

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic din Chişinău.
Comanda nr. 30469

CZU 821.135.1(478)-1+821.135.1(478)-3
C 23

Descrierea CIP a Camerei Naţionale a Cărţii
Cărare, Petru
Punctul de reper / Petru Cărare; col. iniţ. şi coord. Anatol şi Dan Vidraşcu; conc. gr. col. Vladimir Zmeev; coperta Isai Cârmu — Ch.: Litera, 2003 (Combinatul Poligrafic). — 328 [p]. — (Bibl. şcolarului, serie nouă, nr. 466)
ISBN 973-7916-75-1
821.135.1-(478)-1+821.135.1(478)-3

ISBN 9775-74-577-6

© LITERA, 2003

Tabel cronologic

1935 *13 februarie.* În satul Zaim (plasa Căuşeni, judeţul Tighina) se naşte Petru Cărare în familia de plugari români a lui Profir şi Nadejda Cărare, născută Duca (s. Hagimus din coastele Tighinei). În faţă îl avea pe fratele mai mare, Vasile, urmat de fratele Mihail şi surorile Tecla şi Olga.

1942–1943 Face clasa întâi (românească) în satul natal.

1950 Termină şcoala de 7 clase din Zaim.

1953 Absolveşte şcoala medie din Căuşeni, avându-l drept coleg de clasă pe Ion Ungureanu, viitor actor, regizor şi ministru al Culturii şi Cultelor din Republica Moldova. Publică versuri şi articole în presa locală şi în cea republicană.

1953–1954 Lucrează, împreună cu Ion Ungureanu, profesor de matematică în satul Cârnăţeni.

1954 Învingând la un concurs republican al ziarului *Tinerimea Moldovei*, împreună cu acelaşi Ion Ungureanu, este propus pentru a-şi continua studiile la Moscova. Dar Ungureanu nu „trece": avea o soră căsătorită cu un preot...

1956 Termină Facultatea de Ziaristică a Şcolii Komsomoliste Centrale din Moscova. Revenind la Chişinău, refuză să colaboreze la publicaţia *Tânărul leninist* (aceasta se scria mai întâi în ruseşte, apoi se traducea în „moldoveneşte") şi se angajează în calitate de traducător şi foiletonist la ziarul *Colhoznicul Moldovei*.

1957 Colaborator al săptămânalului *Cultura Moldovei*. Publică în presa republicană versuri lirice, satirice, parodii şi foiletoane.

1958 Redactor de poezie şi proză la Editura „Şcoala Sovietică". Din luna iunie a aceluiaşi an este angajat în calitate de foiletonist la revista de satiră şi umor *Chipăruş*.

1959 Debutează editorial la „Cartea Moldovenească" cu o traducere — volumul *Poezii* de Heinrich Heine (ca traducător figurează şi P. Starostin). În primăvara aceluiaşi an, Uniunea Scriitorilor din Moldova recomandă pentru editare primul său volum de versuri satirice, *Soare cu dinţi*. Dar ... întrucât introdusese în manuscris şi poemul *Scrisoare mamei*, compus încă în 1956, cerberii de la Editura

„Cartea Moldovenească“ l-au considerat drept antisovietic, iar pe autor — naționalist. În luna august, se află printre inițiatorii serbării a 600 de ani de la descălecarea Moldovei și — împreună cu Ungureanu și alți prieteni — depune flori la monumentul lui Ștefan cel Mare. În consecință, este eliberat de la revista *Chipăruș*, fiind silit să se stabilească la Teleneşti, colaborând la publicația raională.

1961 Este angajat în calitate de secretar literar la Teatrul „Luceafărul“.

1962 La Editura „Cartea Moldovenească“ îi apare prima plachetă de versuri pentru copii, *Cale bună, Ionele!,* apoi volumul de satire și versuri lirice *Soare cu dinți,* avându-l ca redactor pe Grigore Vieru. Căsătorit în 1961, soția Valentina naște primul copil, Mihai.

1963 Îi apare a doua plachetă de versuri umoristice pentru copii: *Poiana veselă.*

1964 La Editura „Cartea Moldovenească“ vede lumina tiparului volumașul de versuri satirice, epigrame și parodii intitulat *Trandafir sălbatic*. Devine membru al Uniunii Scriitorilor. Se naște al doilea fecior, Sandu. După ce lucrează doi ani la ziarul *Moldova Socialistă,* este numit membru al colegiului pentru teatre și dramaturgie în cadrul Ministerului Culturii.

1965 Îi apare cartea *Parodii.*

1966 Scoate de sub tipar placheta de versuri pentru copii *Ce culoare are vântul.*

1967 Vede lumina tiparului volumul de versuri satirice, parodii și epigrame *Stele verzi.* În septembrie este admis la Cursurile Superioare de Literatură de pe lângă Institutul de Literatură „M. Gorki“ din Moscova. Descoperă librăria „Drujba“, unde se putea procura liber carte românească editată în România. Schițează primele sale scenete.

1968 Traduce și scoate de sub tipar cartea pentru copii *Poezii* de Iulian Tuvim.

1969 Absolvește Cursurile Superioare de Literatură. Termină prima variantă a comediei *Umbra Domnului.*

1970 Tipărește volumul de versuri selective pentru copii *Umbrela* și cartea de poezii *Versuri* (ambele la Editura „Lumina“). Teatrul academic „A. S. Pușkin“ montează piesa *Umbra Domnului*, (regizor Valeriu Cupcea). După ce teatrul a făcut un turneu prin Moldova, spectacolul a fost interzis de cenzura regimului comunist.

1971 Editează prima carte în proză, *Zodia musafirului* (schițe umoristice, momente și parodii). Îi apare, în traducere rusească, cartea *Zontik (Umbrela).*

1972 Traduce volumul *Daghestanul meu* de R. Gamzatov.
Scoate cartea de versuri satirice *Săgeți,* care a stârnit mânia forurilor ideologice. După ce s-a aflat în librării numai o zi, volumul este retras din vânzare, autorul fiind concediat din funcţia de director al Biroului de propagare a literaturii de pe lângă Uniunea Scriitorilor.

1973 Scrie romanul *Înstrăinarea*.

1974 Este prezent în librării cu volumul *Oglinzi* şi cartea, tradusă din ruseşte (în colaborare cu Gr. Vieru), *Nenea Stiopa* de Serghei Mihalkov.
Traduce şi editează volumul de versuri *Cocorii* de R. Gamzatov şi altul de satire de Sebastian Brant.

1976 Apare volumul *Parodii şi epigrame*.

1978 Vede lumina tiparului prima parte a poemului *Ionică Tropoţel*. Editează cartea de proză umoristică *Între patru ochi.*
Traduce *Fabule* de I. Krâlov.

1979 E prezent în librării cu două volume: *Urzicuţe* (poezii pentru copii) şi *Vesennie perelivî* (versuri traduse în limba rusă). La un concurs de dramaturgie i se acordă un premiu special pentru tragicomedia *Străinul*. La scurt timp, lângă Tighina, este victima unui accident rutier, din care, ca prin minune, scapă viu.

1980 Scoate, la Editura „Literatura Artistică", volumul *Vatra* (versuri umoristice, fabule şi parodii). Regizorul A. Pânzaru de la Teatrul „Vasile Alecsandri" din Bălţi montează piesa *Străinul*. Maestrul Titus-Bogdan Jucov îi pune în scenă piesa *Drum deschis* la Teatrul de păpuşi „Licurici". Tradus în limba rusă, spectacolul a fost jucat şi în unele republici din fosta URSS. Scoate partea a doua a poemului *Ionică Tropoţel, Vacanţa lui Tropoţel.*

1981 Editează volumul *Parodii şi epigrame*. Prezintă Ministerului Culturii tragicomedia *Portretul,* care este respinsă. Scrie poemul *Răzvrătiţii* (despre răscoala ţăranilor din Trifăneşti în 1901), însă editura l-a respins, considerând că e antirusesc (răscoala ţărănească fusese înăbuşită de către ţarism).

1983 *Luminişuri* — aşa se intitulează noua carte de versuri pentru copii.

1984 Editura „Literatura artistică" scoate în limba rusă cartea *Solnecinâi dojdik (Ploaie cu soare)*, versuri traduse de poeţii moscoviţi I. Akim şi E. Akselrod. Prezintă editurii volumul *Cascador*. Trezind suspiciunea redactorilor, manuscrisul ajunge la Uniunea Scriitorilor, unde este discutat cu uşile închise şi respins.

1985 Cu ocazia jubileului de 50 de ani ai autorului, editura scoate de sub tipar o selecţie de versuri intitulată *Rezonanţe*. Totodată apare cartea *Tropoţel ajunge primul*, partea a treia a poemului *Ionică Tropoţel.*

1986 Editura „Literatura artistică“ scoate placheta de versuri umoristice pentru copii *Zurgălăi.* Tragicomedia *Portretul* este acceptată de trupa Teatrului „A. S. Puşkin“, dar respinsă de un regizor şi de secretarul literar pentru că evenimentele descrise ar fi... depăşite.

1987 Scrie comediile *Logodna cu bucluc* şi *Statui în cutremur.*

1988 Tipăreşte volumul de parodii şi epigrame *Peniţa şi bărdiţa*. Scoate volumul *Comedii.*

1989 Vede lumina tiparului prima carte în grafie latină, *Zâmbăreţi şi cucuieţi.*

1990 La Editura „Literatură artistică“ apare volumul *Săgeţi. Carul cu proşti. Alte poeme*. Editura „Sovetskii pisateli“ din Moscova scoate volumul de versuri satirice şi epigrame *Rezonans*, traducere în limba rusă de Victor Zavadski.

1991 Editura „Hyperion“ publică volumul de schiţe şi nuvele umoristice *Mejdu nami, mujcinami (Între noi, bărbaţii).*

1993–1994 La editura particulară „Virginia“ apar plachetele de versuri pentru copii *Umbreluţa* şi *Soare cu dunţi*. Încasând un profit de aproximaiv 200.000 de lei (din vânzarea tirajului), editura îi dă autorului un onorariu mai mult decât simbolic. Când misterioasa „Virginia“ a început să se ocupe justiţia, aceasta a dispărut.

1994 La 22 martie, lui Petru Cărare i se conferă titlul de „Maestru al Literaturii“.

1996 La 23 august, este disins cu medalia „Mihai Eminescu“.

1997 Teatrul republican de păpuşi „Licurici“ montează piesa *Povestea lui Petrişor* (actul II fiind rescris în colaborare cu Gheorghe Urschi). Regizorul spectacolului, Leonid Cibotaru, o pune în scenă cu trupa de păpuşari a Teatrului „Vasile Alecsandri“, de data aceasta în varianta iniţială, intitulată *O poveste din pădure.* Cu susţinerea „Neamului Cărăreştilor“, Editura particulară „Săgeata“ scoate volumul de epigrame şi versuri satirice *Fulgere basarabene*.

1998 Scrie un microroman satiric inspirat din realităţile exilului său la Teleneşti.

Ion CIOCANU

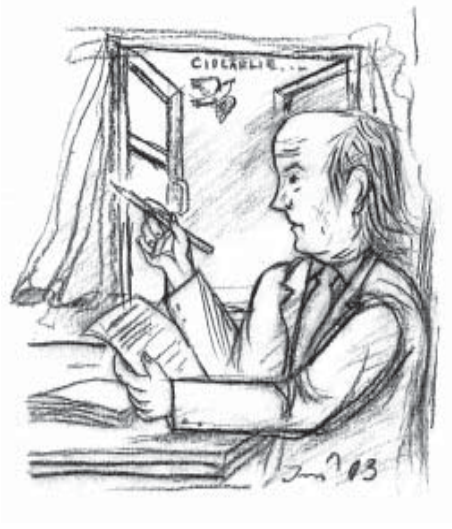

Stele **v**erzi

VERSURI LIRICO• SATIRICE
1962• 1990

Cititorilor mei

Vă place cântul meu amar?
Atunci vă rog un lucru doar:
Să nu mă credeţi un canar,
Să nu-mi propuneţi colivia, —

Sălaşul meu e cerul clar
Şi sora mea e ciocârlia.

Cântec

Izvorând dinspre Carpaţi,
Trece Prutul printre fraţi,
Printre fraţi, printre surori
Ca o lacrimă în zori.

Mă îndeamnă dor de frate
Să trec Prutu-n ceea parte,
Înspre fraţii mei de sânge —
Sârma apei trupu-mi frânge.

Ce faci, soră? Ce faci, frate?
Of, cum Prutul ne desparte.
Ne desparte mişeleşte,
Dar tot el ne şi uneşte.

Ne temem să vorbim...

Ne temem să vorbim de moarte,
Iar dânsa-n lista ei ne are
Cu tot sorocul pus de-o parte
Şi ceasul fix de îngropare.

Ea-i o bătrână cam zurlie
Şi nici măcar nu ne previne,
Apare-n faţă — o stafie —
Şi îţi ordonă: „Hai cu mine!“

Când o să-mi vină, nepoftită,
O să mă las şi eu de glume
Şi-am s-o urmez cu inima mâhnită
Că nu e lume şi pe ceea lume.

Lăsaţi poveştile – poveşti!

(Unor „modernizatori" ai folclorului)

Din vremi odoare strămoşeşti,
Lăsaţi poveştile — poveşti!
Să nu-l măriţi pe Făt-Frumos
În post de şef în vreun colhoz,
Să nu-l trimiteţi cu maşina
La Zmeu, codaşul cu pricina,
Şi-n loc de luptă grea şi mare,
Să-i convocaţi la adunare,
Ca Zmeul, aspru criticat,
Să spună: „Da, sunt vinovat!"
Şi-n loc de-o bâtă-n scăfârlie,
Să ia un an de puşcărie.

Al minţii zbor, al ei avânt,
Lăsaţi poveştile cum sânt.
Pe Cosânzeana cea din soare
Să n-o alegeţi mulgătoare,
Pentru-a vorbi pe aspru ton
La vreo şedinţă în raion,
Pe baza a mai multor fapte,
Pentru un nou nivel de lapte.

Iar baba Hârca, cât de hârcă,
N-o puneţi la vecini în cârcă,
Umblând cu pâri, hârtii, peceţi
De la şefi mari şi judecăţi.
Din vremi odoare strămoşeşti,
Lăsaţi poveştile — poveşti!

Să-ţi iubeşti atât de mult pământul

Să-ţi iubeşti atât de mult pământul,
Ca mereu de el să-ţi fie dor,
Ca să ţină veşnic legământul
Dintre om şi solul roditor.

Să-l iubeşti cu dragoste matrenă
Şi-obrazul să-ţi lipeşti oricând
De ţărâna lui ca de o pernă,
Inima să i-o auzi bătând.

Iar duşmani de vor veni ca vântul,
Să te-mbraci în haine de oţel
Şi să-ţi aperi, sângerând, pământul
Şi nici mort să nu te laşi de el.

Om să fii!

Şi la bine, şi la greu,
Fără să cârteşti — mereu
Om să fii!

Şi atunci când o să-ţi cadă
Şi-ai putea să-ndoi o mladă,
Om să fii!

La duşmani cu neagră faptă
Să le dai răsplată dreaptă,
Om să fii!

La greşita din cărare
Să-i dai ultima iertare,
Om să fii!

Nu ierta trădări, prostii,
Dar oriunde-ai fi, să ştii:
Om să fii!

Scumpa mea onoare

Scumpa mea onoare,
Scoarţă de valoare,
Mai stai în picioare?
Câte-am îndurat,
Eu nu ţi-am pătat
Prin parte străină
Haina-ţi de lumină.

Câţi amici la pândă
Stau ca să mă vândă,
Eu de gât i-am strâns,
După ei n-am plâns.

Iar femei de-o seară
Câte mă lăsară
Fără de speranţă,
N-am dat importanţă.
Am plecat departe,
Rătăcind în noapte,
Să deschid, ghiduş,
Alte porţi şi uşi.

O, a mea onoare,
Tu mă ţii sub soare!
De ai să mă laşi,
Am să mor ocnaş
Osândit în mine,
Moarte de ruşine...

Unui pustnic

Stai în casa ta pustie
Ca-ntr-o mică puşcărie,
Te-ai închis în ea de viu
Ca un mort într-un sicriu.
Ieşi din casă, ieşi în lume
S-auzi plânset, s-auzi glume,
Cineva să te înjure,
Portmoneul să ţi-l fure,
Să nu-ncapi în autobuz,
Să te-mpingă un mofluz,
Să-l înjuri
Mai mult din buze,
Iar în glas să îţi ceri scuze.

Nu sta-n casă, hai la piaţă,
Că acolo-i puls şi viaţă,
Preţurile, nesupus,
Sar mereu numai în sus;
Când auzi la carne costul,
Te gândeşti să vină postul
Sau te hotărăşti în van
Să devii vegetarian.

Lasă, zău, televizorul:
El ţi-arată viitorul,
Pe când, zgomotos, oraşul,
Tot prezentul, el ţi-i naşul.

Nu sta-n casa ta pustie,
Cum ai sta în puşcărie,
Oboseşte cât eşti viu,
Că odihna-i... în sicriu.

La uşa unui amic

Vreau să te-ntreb: „Măi, ce mai faci?“
Îţi bat la uşă, dar tu taci.

Când îmi deschizi într-un târziu,
La faţă eşti cam pământiu,

Cu păr vâlvoi, privirea-n jos,
Te-a ars cuţitul pân’ la os.

Eu ştiu la câte ai pretins,
Dar de-ai căzut, te laşi învins?

Nu mai depui nici un efort?
Ai trupul viu, spiritul mort.

Duşmanu-ţi râde pe sub nas;
El glonţul încă nu ţi-a tras,

Iar tu, în loc să fii de fier,
Te dai rănit, prizonier.

De ce nu lupţi ca alţi eroi?
În luptă intră, fii cu noi!

Oră de blestem

Cine-a vrut să-mi uit străbunii,
Să stea-n casă cu nebunii.
Cine-a vrut să-mi uit bunicii,
De pe umeri capul pice-i.

Cine-a vrut să-mi uit eu plaiul,
Să-l pătrundă mucegaiul,
Ba să-mi uit şi a mea limbă,
Rămână cu gura strâmbă!

Cine-a vrut s-o uit pe mama,
Într-o zi să-şi facă seama.
Cine-a vrut să-l uit pe tata,
Să-l străpungă-n piept săgeata.

Cei cu duhu-nstrăinării
Aibă căile pierzării.
Cei ce vor să ne dezbine
Aibă soartă de jivine.

Descântec

Piei, tu, critică de sus,
Cu cuvintele ce-ai spus,
Pe flăcău de mi-ai răpus.

Cin' l-a criticat atât,
Facă-i-se gâlcă-n gât
Şi să moară de urât.

Cel ce a fost contra lui
Aibă casa cucului
Şi drumul ostrogului.
Cine mi l-a şters din listă,
Ca şi cum nu mai există,
Să se-nece cu-o batistă.

Cel ce nu i-a dat cuvânt,
Să se apere înfrânt,
Să se-nece cu pământ.
Iar acei cu directivă,
Cum că el îi împotrivă,
Să n-aibă, murind, colivă!

Iar tu, măi băiete,
Saltă-te de spete,
Uită-te la fete,
Cât îs de boghete,

Uită de pecete,
Că nu-i o scumpete;
Du-te la gazete
Şi scrie, băiete;

Că, oricât deşteaptă,
Critica nu-i dreaptă;
Dar să scrii voios,
Să-i loveşti vârtos
Pe cei ce te-au scos,
Ca să ai folos
Cât îs de mişei,
Să-i scoţi tu pe ei:
Critica de sus,
Cu ea te-au răpus,
Dar tu, mai mintios,
Să-i croieşti la dos
C-un coimag mai gros:
Critica de jos.

Şi cum vezi că primul sare
Din cel jilţ şi post ce-l are,
Tu să-i pui o întrebare:
„Spune, neamule scârbos,
Care critică-i mai tare:
Cea de sus
Sau cea de jos?“

Ciocârlie, ciocârlie...

Ciocârlie, ciocârlie,
Nu ştii nici o teorie,
Dar cânţi bine, ciocârlie.
Dar acela care ştie
Cea mai bună teorie
Nu a zis o melodie,
Dulce ca a ta să fie,
Ciocârlie, ciocârlie...

Pasărea păcii

Ea crede
În pace,
În veacul
Cel bun
Şi cuibul
Îşi face
În gură
De tun...

Ce eşti, dragoste?

Ce eşti, dragoste? Vioară
La ureche ce îmi cânţi?
Sau o şoaptă-n fapt de seară
De la îngeri, de la sfinţi?

Eşti un val care mă poartă
Când în sus şi când în jos?
Sau a vieţii mele soartă
Cu blestem şi cânt duios?

Mi-ai întins prin munţi cărarea
Şi prin văi ca în poveşti.
Scad în jos ca lumânarea,
Tu, ca focul,
În sus creşti.

Şi dragostea...

Şi dragostea-i tot o beţie,
Destul e să iei un pahar...
Cei beţi de dragoste, iată-i,
Cum trec clătinându-se, doi câte doi.
Nu cereţi dragostea cu altă măsură
Decât sufletul plin de căldură.

N-o cereţi cu sute de clipe,
S-o cereţi cu sute de zile şi ani...
Şi dragostea-i tot o beţie
Cu vinuri de-naltă tărie.

Soţie geloasă

— Ionel, mergeai aseară
Cu soţia nu ştiu cui,
O ţineai de subsuoară,
Cine-i ea, nu poţi să-mi spui?

Întrebat aşa în grabă,
Soţul stă cam uluit:
— Mai întâi, era o babă,
Fără soţ, că i-a murit.

Şi pe urmă, ştii prea bine,
Te-ai convins de câte ori,
Că pe stradă nici pe tine
Nu te ţin de subsuori.

Iar bătrâna ca bătrâna,
Cam mioapă m-a rugat
S-o trec strada, să-i dau mâna…
Zi, cu ce-s eu vinovat?

— Ionel, îţi dau crezare,
Fie şi aşa de vrei,
Dar mai am o întrebare:
Ai privit în ochii ei?

— N-am privit, soţie dragă!..
Cum puteam eu să privesc
În alţi ochi, când viaţa-ntreagă
Ochii tăi mă urmăresc…

Un spectator cu gust specific

— **U**ite, ăsta-i film, mă nene!
Uite, ăştea îs eroi!
Când îţi joacă nişte scene…
Fim francez, nu ca la noi!
Eroina principală —
Să tot mori de dorul ei!
Se dezbracă goală-goală…
Film francez, mă, ce mai vrei!

Inscripţie pe uşa unui restaurant

Bucătarii vin la noi
Slabi de tot, parcă-s strigoi,
N-au nici burtă, n-au nici guşă —
Câte doi încap pe uşă.
Cum se-nvârt aici o vară,
Îşi fac burta cât ceaunul
Şi nu-ncap nici câte unul,
Cearcă să-i mai dai afară…

O soţie mulţumită

Ea-i nespus de bucuroasă:
— Am un soţ — bărbat model,
Mi-am făcut cu dânsul casă
Şi copiii tot cu el…

Cavaler din Evul Mediu

Când îmi face lung asediu
Valul neamului prostesc,
Cavaler din evul mediu,
Eu la tine mă gândesc.

Îţi văd vie silueta:
De-ţi stă-n drum un zurbagiu,
Tu pe loc ai scos floreta
Şi te aperi cât eşti viu.

Veac cu veac s-au dus la vale
Şi de-a tumba an cu an.
Mie azi îmi iese-n cale
Un alt tip, un huligan.

N-am valet, n-am altă slugă,
Am doar martor — un amic
Care, de o ia la fugă,
Poţi să spui că n-am nimic.

Huliganul dacă sare,
Mai rămân şi vinovat
Are nas să mai declare:
Că de ce m-am apărat?

Cavaler, aveai floretă,
Pe când eu — numai creion
Ca să scriu la vreo gazetă,
Ce crezi tu? Un foileton.

Tu cu scut şi cu floretă,
Dând de răi în veacul nou,
Scutul meu e o gazetă,
Iar floreta — un stilou…

Lucruri de mirare

Lucrul cel mai de mirare
E să mori setos în mare
Sau de dorul făr' de saţ
Cu mândruţa braţ la braţ.

Lucru şi mai de minune:
Să ai cap, să n-ai ce spune,
Sau bani mulţi tot numărând
Să te plângi că eşti flămând.

Dar nu-i mai de râs când, parcă,
Arde drept în lac o barcă,
Iar cizmarii cei mai mulţi
Umblă, poţi să spui, desculţi?

Arhiereu cu rasă scurtă,
Bucătar să n-aibă burtă;
Rege făr' de neam şi tron;
Armă fără de patron;

Doctor ce-i în tot momentul
Mai bolnav ca pacientul;
Lacăt simplu fără chei;
Oameni buni între mişei…

Timpu-i grav şi lumea-i mare,
Multe-n lume-s de mirare,
Lucruri vechi şi lucruri noi —
Mai găsiţi-le şi voi.

Atâtea măşti!

Atâtea măşti pe faţa ta!
Cum te-ai deprins a le purta?
Şi cine vrea să te cunoască,
Forţat, te curăţă de mască

Să-ţi vadă faţa, însă… vai!
Sub prima mască - alta ai.
Şi când ţi-o scoate şi pe asta,
Tu încă alta ai, şi basta!

Au câte, zău, vei fi purtând?
Noi ţi le scoatem rând pe rând
Şi nu sfârşim să dăm vreodată
De faţa ta adevărată.

Îţi punem măştile-napoi,
Aşa ne dumerim şi noi
Că tocmai asta-ţi este faţa:
O mască-n alta — toată viaţa.

Pe drumul venind din trecut

Un rob în suflet mi se zbate,
Eu nemilos îl biciuiesc,
Nu ca mai mult să-l asupresc,
Ci ca să-l scot la libertate.

Îl trag ca dintr-un beci din mine —
Vreau să devină domnitor
Nu pe vreo ţară sau popor —
Pe viaţa ce îi apaţine.

Un rob în suflet mi se zbate,
L-am scos din lanţ, pe răni îl ung,
Spre soare-l duc, dar drumu-i lung —
Suntem abia la jumătate.

Cântec de dragoste

(Pentru fraţii din Transnistria)

De ce Nistrul n-a trecut
Mai spre răsărit de soare,
Ca în arcul lui durut
Şi pe voi să vă-nconjoare?
Bine, totuşi, a făcut
Că nu s-a retras spre Prut…

La conflictele militare dintre ţări suverane

I

Graniţă cu santinele,
Două lumi — multe drapele
Sub acelaşi cer cu stele.
Două lumi — multe popoare:
Unu-i mare, altu-i tare
Sub acelaşi cer cu soare.
Două lumi cu guri de tun,
Câte vorbe tari îşi spun,
Cimitirul li-e comun…

II

Ne pregătim mereu de apărare —
Cine o să ne atace oare?
Probabil, vecinii,
Dar şi ei vor pace,
Şi ei se tem să nu-i atace
Alţi vecini.
Astfel, temându-se unul de altul,
Toţi îşi pregătesc… asaltul.

III

— Puneţi mâna pe el!
Am date precise:
Gândeşte altfel…

Ca să-l omoare la sigur
Pe viitorul duşman posibil,
Ei omoară pe toţi,
Cum îi omorau pe vremuri biblice
Străvechi irozi pe toţi copiii
În speranţa de a-l nimici astfel
Şi pe nou-născutul Isus Hristos.

IV

Vin apele mari ale fricii,
Pătrunde tremuriciul în oase,
Cuvintele devin găunoase.
Noe are o singură corabie,
Vrea să salveze curajul lumii —
Acesta îmbarcat,
Corabia devine pe jumătate goală.
Vin apele mari ale fricii…

V

Răsplată grea pentru cuvinte
Ce unui rege-i vin în minte,
În marş forţat, cu cânt vioi,
Ne duc mai marii la război,
Cu trupul mergem înainte,
Şi-n gând fugim toţi înapoi.

VI

Blestemul nostru este plin
De-o neînduplecată ură:
Cei ce râvnesc pământ străin
Să moară cu ţărâna-n gură!

VII

În cartea roşie se-nscriu
Atâtea animale pieritoare.
Când vom trece în acest registru
Şi sumedenia de mici popoare?

VIII

Când o să terminăm cu toţi duşmanii?
O parte mor în războaie,
Dar cei rămaşi în viaţă, cu anii,
Stârnesc o altă pălălaie.

IX

N-au fost şi nici nu sunt oameni acei
Care omoară copii şi femei,
Chiar de-s înarmaţi cu mii de idei.
Cei care-n nopţi întunecoase
Aprind palate şi case,
În loc să dea focul în vatră,
Sunt barbari rămaşi din era de piatră.

X

De ce luptăm
Noi între noi?
Să lupte cei ce vor război!
Voi, miniştri
Şi premieri,
Aveţi toţi sânge-n călimări.

XI

Stropşit sub cuirasate carapace,
Glasul durerilor tace.
Sub bolta aceasta albastră
Voia cui în lume se face?
Facă-se voia noastră!

Mesteacăn alb

(Poetului rus Serghei Esenin)

Mesteacăn alb, înaltă lumânare,
Poetului în veci la cap să-i stai.
El te-a iubit cum altul nu-i în stare
Şi te-a cântat în cel mai dulce grai.

Când, îmbătat de nopţile cu lună,
El chipul în păduri ţi-l căuta,
Ca unei fete, Rusiei — cunună —
Pe frunte îi punea coroana ta.

Mesteacăn alb cu plete-ngălbenite,
A toamnei brumă-ţi presură scântei,
Şi cum îmi spui tot versuri pe şoptite,
Te strâng în braţe şi îţi zic: — Serghei!

Testament

Da, ştim cu toţii că murim.
Mormânt să-mi faceţi la Zaim,
Ca la un loc din nou să fim
Cu voi, ţărani, şi-n ţintirim,
Cântând cu glasul coborât,
Ca să ne treacă de urât…

Domn sau rob?

Când mă învinge o-naltă putere,
Mă supun cu durere,
Dar nu imediat,
Şi rămân cu capul tăiat.
Câteodată, nu prea uşor,
Ajung să mă simt învingător,
Un cuceritor foarte mare
De ţări şi popoare,
Aşa-i veac de veac,
Aşa-i an de an:
Ba să mă simt un dac,
Ba un roman.
O problemă o rezolv şi mai greu:
Ce sunt? Patrician, plebeu?
Când înving în lupte, avan,
Mă simt roman;
Când cad la atac,
Mă simt dac.
Dar când e şi una şi alta taman,
Îmi zic dacoroman,
Mai pe scurt — moldovean.

Dar ce voi fi mâine,
Nici eu nu ştiu
Şi nici nime.

Istorică

N-aţi putut atât să faceţi?
Le dau la eroi din cot,
Parcă mie n-au să-mi zică
Azi de câte eu nu pot?

Că s-a dat învins, îmi pare,
Mult prea lesne Decebal,
Dar pe mine nu mă-nvinge
Comitetul sindical?
Râd de cel ce-n evul mediu,
Ars pe rug, cădea martir,
Parcă azi nu mă sugrumă
Un mărunt de „brigadier“!
Criticăm şi râdem astăzi
Pe-ai istoriei eroi,
Dar nu ştim în timp ce vine
Ce vor spune despre noi…

Unul, alţii şi ceilalţi

Unul are cât de toate:
Casă şi pământ, şi răţi,
Altul — păsări desenate
Şi pământ destul... pe hărţi.

Unul şi-a luat maşină,
Eu — bilet de autobuz.
Nimănui nu-i cat pricină
Şi pe nimeni nu acuz.

Fiecare precum poate
Se trudeşte, cum vă spui,
Şi primeşte pe dreptate
Numai ceea ce-i a lui.

Dar pân' vremea să mai vină,
Toţi egali să fim, v-am spus:
Unul zboară cu maşina,
Eu — nu-ncap în autobuz.

Problema păcii în pădure

(Variantă)

Şi Leul se pronunţă pentru dezarmare!
Şi Leul luptă pentru pace,
Dar deocamdată-i
Numai colţi şi gheare:
„Nu vezi ce scrie în ziare?
Doi Iepuri au de gând să ne atace...“

Măsura lucrurilor

Chiar când dai peste belele,
Orişicât ar fi de grele,
Dacă eşti mai mucalit,
Poţi fi veşnic mulţumit.

Căci belelele-mpreună
Au şi partea lor cea bună,
Iar când n-au, oricât de greu,
Zi mersi că nu-i mai rău.

Dacă te-a lăsat soţia,
Lasă ciuda şi mânia,
Ia gândeşte-te aşa:
Că te-ai mântuit de ea.

Casa de ţi-a ars, fireşte,
E cam rău, dar ia gândeşte
Că putea fi şi mai rău:
— Bine că n-am ars şi eu...

Banii de ţi-i iau, nu-i bine,
Dar chimirul îţi rămâne?
Dacă mori, e prost, o ştiu,
Da-ţi rămâne vărul viu...
Legea asta-i cam isteaţă:
Orice ai păţi în viaţă,
Dacă eşti puţin sucit,
Poţi fi veşnic mulţumit.

Pânză de corabie

(Într-o sală de muzeu)

Omule drag,
Ridică-mă sus pe catarg;
Nu vedeţi că eu
Nu mai pot să stau în muzeu —
Moliile mă asaltează,
Privirile vizitatorilor
Faţa îmi decolorează.
Nu mă lăsaţi pierzării —
Pe catarg, în largul mării!

Las' să mă ţină-n frământ
Cel mai năprasnic vânt
Şi cea mai nebună
Din lume furtună.
Scoateţi-mă-n mare
Din camera asta îngustă!
Sunt pânză de corabie,
Nu pânză de fustă!

Ajuns acum...

Ajuns acum în vârf de munte,
Mă uit la vechile cărări:
Îmi par şi strâmbe, şi mărunte,
Şi ochii-mi caută în zări.
Dar cât de strâmbe şi mărunte,
Cum văd că n-am aripi să zbor,
Eu, de aici, din vârf de munte,
Tot pe cărări am să cobor...

Ne plângem toţi...

Ne plângem toţi, parcă-i blestem,
Prieteni buni că nu avem,
Dar să gândească fiecare:
Pe noi prieteni cin' ne are?

În ceas de cumpeni — tu sau el?
Ai fost om nobil sau mişel?
Şi a putut a câta oară
Durerea altui să te doară?

Inima mea

Mi-e inima precum o pâine,
Cu drag la toţi o împărţesc,
Şi din puţinul ce-mi rămâne
Eu altă inimă îmi cresc.

Şi o împart la lume iară,
Duşmanii strigă că-i amară,
Şi doar prietenii în cor
Îmi spun că e pe placul lor.

Credo

Nici n-am murit, nici n-am să mor,
Trăiesc ca umbra unui dor
În şirul celor făptuite,
În suflet de femei iubite.

Trăiesc ca ceaţa de pe văi
În ura unor oameni răi,
Sunt viu ca verdele din cetini
În dragostea multor prieteni.

Să ştie toţi aş vrea, oricând:
Nici n-am murit, nici n-am de gând,
De slab mi-e trupul ce mă ţine,
E tare sufletul din mine.

Eu de la buni-străbuni am scut,
A fost mai greu pân' m-am născut,
Încolo trec şi peste moarte
Prin graiul viu, prin foi de carte.

Eu nu-s Aleco, dar odată...

Eu nu-s Aleco, dar odată
Ţiganii îmi făcură loc
La şatra lor. Aveau o fată
Ce-n cărţi îmi prorocea noroc.
Cu trupul zvelt cânta iubirii
Un imn al ei. Era, precis,
Vreo strănepoată de-a Zamfirei
Sau nimfa ce-ţi apare-n vis.

Dar sărutări dogoritoare
S-au dus cu tot cu ideal,
Când mi s-a dat apoi mustrare
La comitetul sindical...

Cântarea mea

Cântarea mea nu-i fantezie
Şi nici chitară sub fereşti,
Ea se înalţă peste glie
Cu glas de patimi omeneşti.

Eu cânt atuncea când mă doare
Şi dacă-s vesel — iarăşi cânt.
Îndemn mi-s razele de soare,
Şi nu bătăile de vânt.

Cuvântul buclucaş

I

E un lucru sfânt cititul:
Cărţi, reviste şi ziare,
Însă uneori te duce
La încurcătură mare,
Cum a fost să fie cazul
Nu demult cu Jan Vârlan,
Un învăţător de limbă,
Respectabil cetăţean.
Un elev în toi de lecţii
Ca ţepuşa se ridică
Şi, luând-o pe de-a dreptul,
Îi declară fără frică:
— Zău, Jan Danâci, limba noastră
Parcă bate în regres,
Azi găsesc în „Tineretul“
Un cuvânt neînţeles.

— Ia să-mi dai aici cuvântul!
— Da, poftim chiar şi ziarul.
Stă, se uită profesorul:
El cuvântul nu-l cunoaşte,
Că e unul cu fason
Ce pe sus îşi poartă nasul
Bosumflat — „Oximoron“.

Stau copiii şi aşteaptă
Ce-o să spună profesorul.
— Dragi copii, cuvântul ista
E legat cu viitorul,
El atât e de departe,
Ca o stea, mai pot să zic,
Că doar data viitoare
Am să pot să vi-l explic.

Stă între colegi Jan Danâci:
— Cine e să mi-l explice?
— Păi, mata eşti as în limbă,
Cineva ţepos îi zice.
— Aşa vorbă? Prima dată!
Zice unul din colegi,
Cum scriu astăzi în ziare,
Zău, nimic nu înţelegi.
— Dacă scris este cuvântul,
Trebuie ceva să-nsemne,
Altul, matematicianul,
Practic, prinde să îndemne.
— Că nu-l ştim, se înţelege,
Nu e bine, asta-i clar,
Dar să-l căutăm atuncea
Unde? În dicţionar.

— Ştiţi, dicţionarul nostru-i
Editat pe jumătate:
Avion fără de coadă
Sau un tren fără de roate.
— Când gândeşti că Mateevici
A trăit tocmai la noi...
Limba-atunci era săracă,
Astea sunt cuvinte noi.

— Bercu-a terminat Sorbona,
Hai la el, deştept moşneagul!
— Când îi vorba despre limbă,
Lui îi tremură toiagul.
— La şcolari, ce explicaţii?
Ce-i „oximoronu“-acesta?
— Da, Jan Danâci, vezi, cu limba
Iar ne joci la şcoală festa.
Pleacă pân’ la capitală,
Te închină cu poclon
Şi pe dibuite află
Ce înseamnă-„oximoron“...

II

Trenul duduie pe şine
Şi îşi duce pasagerii,
Toţi porniţi cu treburi multe,
Date-n pârg în toiul verii.
Unii merg pe la servicii
Sau spre piaţă îşi fac vânt,
Doar Jan Dânâci — după sensul
Unui singurel cuvânt.
Dânsul lin se dă alături
De-un ţăran şi îl îndeamnă:
— Nu mi-i spune dumitale
Ce „oximoron“ înseamnă?
— Păi, eu mă pricep la limbă,
Că am fost cioban la oi,
Măi, cum unii o mai schimbă!
Asta-nseamnă „ghemoroi“.
Şi Jan Danâci, păgubaşul,
Cată jertfe mai departe.
Un bătrân senin la frunte
Stă ochelărind o carte.
— Nu ştiţi de cuvântul ista?
Omul spumă s-a făcut:
— Ce îmblaţi cu provocaţii?
Nici nu ştiu, nici n-am ştiut!

O frumoasă gospodină
Îl încurcă şi mai tare:
— Asta îi un fel de sodă,
Dacă rufele-s murdare...
Însă trenul se opreşte
Şi la ultimul peron.
— Oare ştie capitala
Ce-i acel „oximoron“?

III

Hai la scriitori, că dânşii
Vor fi dobă de cuvinte.
Iată-un bloc cu cinci etaje
Se înalţă înainte.
Tineri, dar cu bărbi bătrâne,
Tot fumează importanţi,
Ţin discuţii literare
Şi se cheamă consultanţi.

— Ce-i „oximoron“, tovarăşi?
Unul prin dicţionare
Cată mult, apoi răspunde
Cam confuz la întrebare:
— Vezi matale, consultanţii,
Noi, să-ţi spunem, uite ce-i,
Nu răspundem de cuvinte,
Ci răspundem de idei...
Hai atunci la „Tineretul“!

Stă redactorul cuminte:
— Noi nu publicăm, Jan Danâci,
Să mă ierţi, aşa cuvinte.
Dar când a văzut cuvântul,
A căzut în sperieţi:
— Aoleu!
Ce dănănaie!
Rău ne-am ars din nou, băieţi!

— Să-mi găsiţi acum cuvântul!
Sună la academie!
— Dacă nu cunoaşte Hâncu,
Credeţi, ea mai multe ştie?
— Sună, eu te rog, Ioane!
— O păţim ca şi atunci...
— Unde este autorul?
Tot acum să mi-l aduci!
Iată vine autorul.
— Şi ce sens cuvântul are?
— Eu... l-am auzit la radio,
Pozitiv, pe cât îmi pare...
— Şi de nu, în sens politic,
Eu ca eu, mata răspunzi.
Dar am să te am în seamă:
Prin raioane-ai să te-nfunzi...

Prind să sune telefoane
Ba de sus, din altă parte,
Umblă grei prin coridoare
Oameni ce ţintesc departe.
Deci, Jan Danâci, pe tăcute
O ia lung făr' de poclon:
„— Lasă, noi cumva om duce-o
Şi făr' de „oximoron"...

Stă în clasa lui Jan Danâci
Şi fixează lung şcolarii:
Să le spună adevărul?
Să le facă comentarii?
Să le spună cât de mare
E al limbilor canon?
Însă cum să le explice
Ce înseamnă-„oximoron"?

— „Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată",
Însă multe din cuvinte-s
Într-o stare încurcată.

Ce e cu „oximoronul"?
Eu atâta am aflat:
Chişinăul îl socoate
Un cuvânt neaprobat...

Folcloristul

Despre Capră ce pot spune?
E băiat cu maniere,
El salută şefi şi doamne,
Face tot ce i se cere.

Veşnic cu magnetofoane
Şi caiete, cu mult spor,
El adună basme, cânturi,
Mai pe scurt, tot ce-i folclor.

Vornicel îl vezi la nuntă
Şi părtaş la şezătoare,
Nu demult îşi trase pasul
Chiar şi la o-nmormântare.

Scrie,-ndreaptă şi imprimă:
— Stai, mătuşă! Plângi prea trist,
N-ai putea să tragi un bocet
Într-un fel mai optimist?

Stau descumpăniţi groparii,
Popa, aspru la sprânceană,
Îl afumă cu tămâie
Şi-i ordonă: — Piei, satană!

Capră parcă amuţeşte,
Iar la urmă prinde grai:
— Cum se vede, mortul ista
Merge-n iad, şi nu în rai...
O mătuşă îi desfiră
O poveste bătrânească:
— Făt-Frumos încă nu ştie
Dacă o să biruiască...

Folcloristul o-ntrerupe:
— Făt-Frumos e pozitiv,
Să-l încerce vreo-ndoială?
Nu avea nici un motiv.

Baba-şi deapănă povestea:
— Când văzu atâta sânge,
Ea, Ileana Cosânzeana,
A şi prins încet a plânge.

— Nu-i dau voie! strigă Capră,
Chiar şi singură în crâng,
Leana trebuie să ştie
Că eroi ca ea nu plâng.

— Măi băiete, zice baba,
Eu îţi spun aşa cum este,
Cum mi-a povestit bunica,
Iar povestea îi poveste,
N-ai s-o schimbi cum îţi e placul.

— Noi s-avem, ne cere statul,
Alte basme, alţi eroi!...
Capră merge mai departe.
— Foaie verde ca pelinul,
Cântă o femeie-n cale,
Tot străinu-i ca străinul.

Folcloristul iar se bagă:
— Zău, bun cântec, foarte rar!
Dar să-i zici cu altă iarbă,
Că pelinu-i prea amar...

— Of, of, of! se-aude-o fată,
Doru-i dor şi valea-i vale.
— Lasă „of"-ul şi oftatul,
Dă-i cu „hop!" şi cu urale.
— D-apu-aşa mereu se cântă
Despre omul necăjit.
— Necăjiţi n-avem în ţară,
Eu, de-o pildă,-s fericit.

Un moşneag cu dalbe plete-i
Spune o baladă sfântă:
— De la Putna Ştefan-Vodă
Iar în luptă se avântă.

Folcloristul: — Moşulică,
Ia-ţi balada înapoi!
Putna e de ceea parte,
Ai uitat că nu-i la noi?

Unu-i spune o legendă
Despre vremuri cu războaie:
— Turcii năvăliră-n ţară
Şi tătarii — în puhoaie...

— Stop! se strofoleşte Capră
Şi şopteşte printre dinţi:
— Noi cu turcii azi stăm bine
Şi tătarii îs cuminţi.

Folcloristul se oprise,
Ticluind în cap sub mască:
Ce mai cântec să prefacă?
Cum să dreagă, să-l cârpească?

Dar Păcală şi Turbincă
Îl opresc pe forfecar:
— Paşol, vidma, na turbincu!
— Ia, măi Capră, sui în car!

Vârcolacul

Am onoarea pe-un nemernic
Să vi-l scot acum în față:
Tartor, tip, ce prin minune
A lipsit un timp din viață.

A fugit peste hotare?
A trăit printre dușmani?
A dormit cu somn letargic
Mai mult de treizeci de ani.

Și când l-a lovit damblaua?
În cel an, aceeași lună,
Stalin când muri, el zise:
„Mor cu dânsul împreună".

Și s-a-ntins ca mort pe spate,
Însă nu l-au îngropat,
C-a fost viu pe jumătate,
Iară azi, hop! a-nviat!

S-a sculat, și-a pus mundirul
Ce-l purta atunci anume
Și-a ieșit pe loc să vadă
Ce se face-acum în lume.

Cu privirea sa păroasă
Tot ce vede-i pare vis:
— Vai, ce mai schimbări grozave!
Cum aşa? Cine-a permis?

Oameni ce n-aveau căruţă
Râd acum din limuzine:
Vârcolacu-i ia de guler:
— Le-aţi furat, zi, de la cine?

De la nemţi rămas-au toate,
Iară voi le-aţi dat la dos,
Şi acum, când n-aveţi frică,
La lumină le-aţi şi scos?

L-a văzut pe Gheorghe liber,
Mai să crape de mânie:
— Păi, eu te-am turnat atuncea...
Ce,-ai fugit din puşcărie?

— Nu, mi s-a-mplinit sorocul;
Eu atunci n-am zis nici cât,
Iar acuma ce aş face
Ca la dubă să te vâr?

— Vrei din nou ca să mă zădări?
Dar ceilalţi „duşmani de clasă“?
— Vezi, mai toţi n-aveau vreo vină
Şi demult ei îs acasă.

— Păi, erau avuţi şi contra,
Când eram atuncea viu!
Stai că iar mă pun pe treabă,
Las' că ştiu eu und' să scriu...

Tartor se întoarce-acasă
Şi îşi ia la rost femeia:
— Ce schimbări îs astea-n viaţă?
Cine a trădat ideea?

Ia hârtie, ia cerneală
Şi aşa, mai mult la ghici,
Scrie vajnic: „Dragi tovarăşi,
Cei mai mari pe cei mai mici!

Nu v-am scris o vreme-ntreagă,
Vina mea-i, se înţelege,
Am zăcut în letargie
(Leafa, însă, cred că-mi merge).

Iar acuma, la trezire,
Se-nţelege,-mi vine greu;
Câte s-au schimbat în lume,
Mai ales în satul meu!

Cei ce eu i-am dat pe listă
Umblă azi în libertate —
Au fugit din puşcărie
Sau puţine-avem de toate?

Eu vi-i pun din nou la număr:
Şi cumetri, şi cumnaţi,
Toţi sunt contra, deci, îndată
Să veniţi şi să-i luaţi.

Moldovean şi eu din talpă,
Ţin la limba mea, firește,
Dar nu pot, când miliţianul
Dă pricazuri moldov'neşte.

Parcă asta îi „poreadcă"?
Unde-i fostul Ivanţoc?
Când striga o dată: „Padla!",
Omu-nmărmurea pe loc.

De vreo casă-n timp de noapte
Să te-apropii nu se poate,
Căci şi-au pus mai toţi lumină
Şi din faţă, şi din spate;

Toţi mănâncă pâine albă
Şi mai toţi — în straie noi.
Nu-i pericol că aceştia
Nu mai sunt de-acum cu noi?

Mulţi şcolari de-ai noştri poartă
Mult respect limbii engleze —
Nu e semn că peste-o vreme
Ar dori să dezerteze?

Un învăţător, Voinescu,
Zice c-a fost partizan,
Da-ntrebaţi: „Din care parte?“
Eu sunt sigur că-i duşman.

Şi acum cu monumentul —
Cea mai duşmănoasă treabă:
A rămas pe el doar Lenin,
Unde-i Stalin? se întreabă.

Şi-a permis, deci, vandalismul,
Ce spion şi ce străin?
M-au lăsat făr' de Tătuca,
Cui de-acum să mă închin?

Vârcolacul se încruntă:
„Cum, la noi democraţie?
Păi, ea doar se potriveşte
Numai pentru burghezie...“

Dar Păcală şi Tândală
Iau şi-l smulg pe „cronicar“:
— Paşol, vidma, na turbincu!
— Tartor, urcă-te în car!

A fost odată ca niciodată...

(Basm)

Lumea-n care nu s-a râs —
Se interzicea a râde —
Avea tronul de sacâz,
Domn stătea pe tron un gâde:
Capul jos decum ai râs!

Şi a fost odată-o lume,
Ca un fel de regiune,
Papuaşi trăiau într-însa,
Lucru de poveşti-minune:
Poţi să strigi, să-ţi spui părerea
Despre şefi şi indivizi,
Doar un singur drept lipseşte:
Nu ai voie nici să râzi.

Poţi să spui că şefi de triburi
O tot duc în sodomie,
Că iau mită şi smulg daruri
Până şi de la soţie,
Că nu ştiu a scrie-o buche,
De îţi vine să-i ucizi,
Fă ce vrei, să nu faci una:
Nu cumva să-ncerci să râzi.

Poţi umbla în pielea goală
Şi să-i scuipi pe cei cu frunze
Pe la părţi mai importante,
Nimeni n-o să te acuze.

Poţi să dregi cât vrei tâmpenii
Şi pe tipi să-i faci stupizi,
Fă prin cap ce îţi trăsneşte,
Doar atâta: să nu râzi.

Scena cât de amuzantă,
Cât de nostim individul,
Nu zâmbi şi muşcă-ţi limba,
Serios să fii ca zidul;
Dar de scapi un pui de râset
În mulţime de norod,
Te-ai pierdut, aborigene,
Urcă-te pe eşafod...

II

Iată-n Piaţa Grămădirii
Triburi multe se adună;
Măscăriciul, ca un şarpe,
Se târăşte spre tribună:
— Domnul nostru, domnul Gâde,
Mari puterile-i ce îs,
Vrea să ştie dacă astăzi
Cineva din voi a râs.

Să ne spună pârâtorii
C-au surprins astăzi vreun zâmbet.
Iese Şoldea-n strai de iarbă,
Hoţ cu ochii, drac la umblet:
— L-am văzut pe Papă-Lapte
Cum râdea în păpuşoi...
— Papă-Lapte, ia fă bine
Şi te dă mai înspre noi.

— Tu de ce ai râs, nătânge?
Crima ştii cât ţi-i de mare?
— Dacă ce-am văzut acolo,
Şi acum de râs îmi pare.
Ha-ha-ha, un Terchea-Berchea
Pe o vacă s-a urcat
Şi-i şoptea: „Iubită dragă!“
Zău, de râs mai n-am crăpat.

Sus pe tronu-i domnul Gâde
Şade şi în voie râde:
— Eu la râs nu mi te vâr,
Dar de-ai râs, nu zi nici cât,
Vâră capul sub satâr,
Urcă-n rai, aborigen,
Râsul este straşnic gen...
Papă-Lapte
Stă în coate,
Poc! de cap că se desparte
Şi se duce mai departe.
Drept în lumea cu dreptate.

III

Tace Piaţa Grămădirii,
Strânsă la ţâţâna uşii;
Numai mutre serioase —
Semn că îs supuşi supuşii.
Iese-atuncea măscăriciul,
Scoate glume printre dinţi,
Ca să vadă domnul Gâde
Cât supuşii-s de cuminţi.

Mălăieţ zâmbeşte domnul,
De plăcere se desface:

Când nu râde nimeni, tronul
Poate exista în pace,
Căci vrăjit a fost odată
De năprasnic vrăjitor,
Că i-i dat să se prăvale
De mult râs şi de umor.
Măscăriciu-i dă cu glume
Şi cu tumbe, şi de-a dura,
Poate cineva să-ncerce
Să îşi strâmbe-n zâmbet gura.
— Ce-i cu tine, nătăfleaţă?
Îl întreabă domnul Gâde,
Iar hlizitul îi răspunde:
— Ho-ho-ho! Cum nu aş râde,
Dacă mări Măscăriciul
Face praf din adevăr:
Zice că sunt blânzi străjerii,
Iar ei ne fac dosul măr.

Sus pe tronu-i domnul Gâde
Într-un dinte tot mai râde:
— Eu la râs nu mi te vâr,
Dar de-ai râs, nu zi nici cât,
Vâră capul sub satâr.
Urcă-n cer, aborigen,
Râsul este straşnic gen...
Stă hlizitul lat pe coate,
Capu-i sare într-o parte,
Merge-n lumea cu dreptate,
Unde poate că se poate
Şi să râzi, şi să faci glume —
Mare este ceea lume...

IV

Vrăjitorul vruse tronul
Să-l prăvale-n perspectivă
Nu prin râs, aşa, aparte,
Ci de-amploare colectivă.
Însă domnitorul Gâde
Avea un tertip de hoţi:
— Unde poate râde unul,
Pot să râdă apoi toţi.

Dă-i acum la unul voie,
Mâine toţi au să dorească
Să îşi bată joc de pravili,
De puterea mea domnească.
Deci, mai bine-i nici un râset
Niciodată, aferim!

Suntem gintă serioasă:
Noi nu râdem, nu zâmbim.
Cine-avea vreo bucurie,
Întreba pe-atotputernic
Dacă dânsul îi permite
Să zâmbească pe-ntuneric.
Flori se ofileau în glastre,
Se stingea soarele-n cer.
Însă îi veni sfârşitul
Şi opreliştii de fier.
Cum pe Piatra Grămădirii
Lumea stase-o-ntreagă ziuă
Să-i asculte pe miniştri
Cum pot bate apa-n piuă,
Unul a-ntrecut măsura:
— Gâde ca al nostru nu-i,
E deştept, e bun şi paşnic,
Mai pe scurt, zic, bravo lui!

Iată că hulubul păcii
Pe deasupra lui planează
Şi pe aurul coroanei
Cu ouţe-l bombardează.
Gâdele-mpietreşte-ndată,
Iar poporul oropsit
Prinse-a se ţinea de burtă
Şi tot râde strâns unit.

De atât năvalnic hohot
Tronu-n ţăndări se fărâmă,
Printre blocuri domnul Gâde

Se târăşte ca o râmă:
— Mi-a spus bine vrăjitorul,
Mama lui de vrăjitor!
Să mă tem precum de moarte
De satiră şi umor...
El mi-a spus că tronul cade,
Dacă tot poporul râde...

Vai, glumise vrăjitorul,
Dar de und'să ştie Gâde?

N-avea cap, ci o caschetă
Fără gânduri cu folos;
Pe când omul, pe cât râde,
Pe-atât e mai sănătos.

Epilog

Recunosc fără să şovăi:
Da, povestea-i gogonată,
Când a fost aşa un Gâde?
Când a fost aşa o gloată?
De cumva vă vine-a râde,
Zicem şi mai cu tărie:
N-au fost, dar de-ar fi să fie,
De-ar fi râsul la strâmtori,
Aţi mai râde, cititori?

Villon

I

Iertată-mi fie îndrăzneala,
De nu îţi va părea prea mare:
Îmi scutur de pe strai spoiala
Şi simplu mă prezint: Cărare.
Muncesc şi eu la poezie,
Sunt înarmat cu un creion.
Binevenită vreau să-ţi fie
Venirea ta la noi, Villon.

II

Să-intrăm la şeful cel mai mare,
Mai mare doar într-o privinţă;
De nu-i plecat peste hotare,
Acuşi veţi face cunoştinţă.
Dar nu-i! Să ştiţi că asta-i bună.
Alt şef atunci vom aştepta,
El bancuri noi o să ne spună,
Rămase de pe vremea ta.

III

Cu straja noastră parcă-i bine:
Miliţienii nu sunt monştri,
Nu bat, nu strigă, dar, în fine,
E bine că-s băieţi de-ai noştri.
Când vinu-ţi stă în gât — o gâlcă,
Te iau frumos de subsuori,
Mi te înfundă la trezilcă
Şi treaz te liberează-n zori.

IV

De Cel de Sus avem scuteală:
Să crezi în el de ai putinţă
Astăzi e mare îndrăzneală,
Decât să n-ai în el credinţă.
Pe calea noastră, poate, scurtă,
Pe unde-ar fi să o apuci,
Vom întâlni popi fără burtă,
Ca şi biserici fără cruci.

V

Te-aş duce-n beciuri cricovene,
Dar stă o strajă la intrare.
Deci, hai să ne mişcăm alene
Spre hanul ce ne stă-n cărare.
Priveşte-n zarea sinilie,
Să te convingi de multe ori
Că n-ai să vezi vreo puşcărie,
Cu-atât mai mult spânzurători.

VI

Avem făptaşi de lucruri rele,
Dar nu-s în temniţi, unde plouă,
Ci stau la aer sus pe schele,
Zidind clădiri de viaţă nouă,
Căci ne-am răspuns la întrebare:
Pe micii hoţi şi pe boseci,
Când poţi să-i vlăguieşti la soare,
De ce să-i chinuieşti în beci?

VII

Avui şi eu o mândră dulce
Ce mă ţinea tot în tortură
Şi altul când dădu s-o culce,
I-am zis: adio, paceaură!
La noi iubirea-i fără plată
Şi, uite-aşa cum sunt sărac,
Mi-am şi găsit o altă fată
Şi ne suntem în doi pe plac.

VIII

Eu ţi-am tradus o-ntreagă carte:
Balade, versuri, testamente;
Musiu Gheorghiu a fost, aparte,
Cam contra noastră-n trei momente.
Dar cartea a ieşit frumoasă,
Şi versu-ţi sună, unii spun.
Primit la noi în orice casă
Vei fi cu pâine, cu vin bun.

IX

Cu lira mea cea săltăreaţă
Adesea îmi stârnesc conflicte:
Îmi spun de sus că-i prea isteaţă
Şi-n fapte mi se găsesc delicte.
Dar, apărându-mi poezia,
Aduc dovezi că-s optimist,
Îmi scriu din nou biografia,
Sunt criticat şi iar exist.

X

Am un redactor, o cenzură,
Din timpuri vechi rămas sub soare;
Mă ia din scurt: să tac din gură
Chiar şi atuncea când mă doare.
Şi dacă spun cuvinte grele
Şi fapte ce nu-s de tăcut,
El mi le ia în ghilimele
Şi zice că-s despre trecut.

XI

Soborul nostru, alb ca bruma,
E fără clopot — n-o să bată,
Iar crucea scosu-i-a Hanuma,
În schimb pe o mizeră plată.
Dar ora despărţirii noastre
O bat arămi cu zvon divin
În veşniciile-ţi albastre
Cândva, odată, am să-ţi vin.

XII

Sfârşită-i mica întâlnire,
Precum eterul de uşoară,
Dar am o certă presimţire:
Ne vom vedea şi-a doua oară.
Şi-atunci ne va-ndemna destinul
Să mergi la mine în raion,
La oameni ce îs daţi cu vinul,
Dar şi cu lira lui Villon.

Eu flori cu coasa n-am cosit

Am fost şi-s ascuţit la limbă
Şi nu mocnesc ce am de spus;
În lumea asta ce se schimbă
Nu m-am schimbat, nu m-am supus.
Am dat în Dumnezeu cu barda,
La unii tipi le-am şters cocarda,
Da, buruiene am stârpit,
Dar flori cu coasa n-am cosit.

Eu la trădare cu trădare
Duşmanilor nu le-am răspuns,
Dar de urechi i-am scos la soare
Cu tot cu duhul lor ascuns,
I-am scris să-i vadă toţi anume
De unde vine rău-n lume.
Da, buruiene am stârpit,
Dar flori cu coasa n-am cosit.

De dragoste să tac eu oare?
Pe scurt voi spune doar atât:
Da, am iubit femei „uşoare“,
Pe cele „grele“ le-am urât;
Respins de-am fost cândva de una,
Treceam la alta totdeauna.

Da, buruiene am stârpit,
Dar flori cu coasa n-am cosit.
Aţi vrut mai mulţi a mea făptură
În fel şi chip să mi-o schimbaţi,
Iar eu cu zâmbetul pe gură
Şi azi sunt liber printre fraţi.
La unii măşti le-am pus pe feţe,
De tot ce-i rău să se dezveţe.
Da, buruiene am stârpit,
Dar flori cu coasa n-am cosit.

Iar celor care vor cuvântul
Să-l potrivesc cu spusa lor,
Să-mi strâmb şi eu, ca dânşii, cântul,
Să zic: n-am dor, când mor de dor,
Să uit tot ce iubesc fierbinte,
Îi rog să-şi dăltuiască-n minte:
Eu buruiene mai stârpesc,
Dar flori cu coasa nu cosesc.

Omul Om

Omul care e Om,
Când vede că moare vecinul,
Îşi împarte cu el şi pâinea, şi vinul
Şi nu-i cere altă răsplată
Decât frăţie curată,
Şi nu i se urcă-n spinare
Să-l ducă vecinul călare,
Ca pe unul mai mare, mai tare.
Omul care e Om nu-şi ascute cuţitul,
Nu-şi umple arma cu gloanţe,
Să-nceapă-n ţara vecinului său
Neomeneasca vânătoare de oameni
Pentru că-acesta se-nchină la soare-apune,
Pe când el — la soare-răsare.

Omul care e Om nu aruncă cu pietre
În grădina vecinului său,
Nu-i sare gardul
Să-l înveţe forţat
Ce e bine, ce-i rău,
Ce-i frumos, ce-i urât,
Nu-i vâră ideea cu băţul pe gât.
Omul care e Om
În zori îşi trezeşte vecinul,
Cântând şi spunându-i:
— Măi frate, noroc!

Omul care e Om,
Scăldându-se-n razele lunii,
Vibrează ca struna în faţa femeii,
Iubeşte şi naşte
Alţi Oameni ca el.

Zodia **m**usafirului

SCHIŢE ŞI NUVELE
1968•1986

Sărmanul satiric

Învăţătorul de clase primare Filaret Vărguţă, poreclit în ultima vreme de către gurile rele din localitate „satiricul“, se apropie de clădirea redacţiei locale „Numai înainte!“

— Iată-l că vine iar la noi, îl observă prin geam Simion Sătădeasă, redactorul-şef.

— Cred că iar ne va prezenta versuri cu subtext ironic, fi-i-ar mutra de „satiric“ ce este el! îşi dă cu părerea Tudor Fărfăcar, secretarul responsabil al redacţiei.

Eroul nostru Filaret Vărguţă, de altfel poetul numărul unu al cenaclului literar de pe lângă gazeta locală, nu scrisese niciodată nici epigrame, nici foiletoane. El compunea şi publica mereu în paginile ziarului versuri dedicate anumitor evenimente festive, madrigaluri pentru femeile fruntaşe ale raionului şi dedicaţii pentru bărbaţii de prin partea locului... Odată însă, când moara raională „Faina noastră“ împlinise două decenii de existenţă, l-a pus naiba şi i-a dedicat o poezioară mai şugubaţă, intitulată „Moara noastră, ţac-ţac-ţac!“ Toate bune şi la locul lor. Numai că într-o strofă Vărguţă şi-a permis să se exprime în aşa fel, încât, vedeţi dumneavoastră, uneori se mai întâmplă şi aşa: „Iar faina, ţac-ţac-ţac! curge-alăturea de sac...“ În zadar încercase Vărguţă a se îndreptăţi: conducerea locală considera poezia drept o satiră veninoasă şi pe loc a luat o atitudine drastică. Nu care cumva să credeţi că a fost pedepsit morarul. Pedepsit a fost nou-născutul „satiric“: strămutat de la şcoala numărul unu, unde lucra profesor, tocmai la dracu-n praznic. De atunci orice cuvânt al lui Filaret Vărguţă, fie scris, fie rostit, este întors pe dos şi pe faţă, căutându-i-se presupusul dedesubt subversiv. Dacă nu vă vine a crede, haideţi să intrăm chiar acum din urma lui în redacţie.

— Bună ziua! îi salută pe cei doi şefi de redacţie Filaret Vărguţă.

Sâtădeasă şi Fărfăcar nici n-au de gând să-i răspundă, se uită unul la altul, făcând cu ochiul.

— Bună ziua, Simion Simionovici!

— Ce vrei să spui? se răsteşte Sâtădeasă.

— Bună ziua, Fiodor Fiodorovici!

— Cam ce ai dumneata în vedere? o face pe înţeleptul Fărfăcar.

— Numai atât: vă zic bună ziua!

— Bună ziua, când e seară de acum?..

— Atunci vă spun bună seara!

— Nu s-ar putea mai pe scurt şi mai direct? îl ia la rost redactorul-şef.

— O începi iar de departe, ca şi atunci cu moara: „Ţac-ţac-ţac!“ Ai? Poate că nu-i aşa? îi vine în ajutor şefului său Fărfăcar.

— Măi oameni buni, eu v-am dat bună ziua şi bună seara. Ce-i cu voi? Ce vă legaţi de mine?

— Lasă că ştim noi ce zace în tine, satiricule! schimbă registrul Fărfăcar. Scurt pe doi: ce vrei să ne spui?

— Măi, aţi înnebunit sau ce-i cu voi?

— Aha! exclamă victorios Sâtădeasă. Iată, puişorule, că ai şi început a-ţi da arama pe faţă.

— V-aţi ţicnit cu totul!

— Bravisimo! La ţanc! bate din palme Fărfăcar.

— Atunci la revedere şi un praz verde!

— În ce sens adică: la revedere? Ne iei şi pe noi cu „ţac-ţac!“, ai?

— Just, cum spunea Gambeta.

— Fii bun, prazul verde în ce sens?

— În toate sensurile, nebunilor! Duceţi-vă la mama dracului!

— Ai putea să te opreşti chiar aici, zice Sâtădeasă. Ne-ai pus la dispoziţie destul material ca să te aranjăm frumuşel într-un foileton şi să te discutăm la consiliul pedagogic al şcolii în care, deocamdată, mai lucrezi. Acum e clar din ce aluat eşti făcut: una spui şi cu totul alta gândeşti. Din punct de vedere ideologic, dacă ne referim la Marx numai...

— Idioţilor! strigă Vărguţă şi dă semne că ar vrea să iasă. Sâtădeasă şi Fărfăcar se adresează celorlalţi colaboratori ai redacţiei:

— Băieţi, iată cine este duşmanul numărul unu al societăţii noastre socialiste larg dezvoltate! Fraţi codreni, cât încă nu-i târziu, puneţi laba pe el! Tăbărâţi asupra duşmanului de clasă!

— *Mama mia!* Săriţi, oameni buni! izbuteşte să strige ca din gură de şarpe sărmanul şi bicisnicul autor „satiric" Filaret Vărguţă, şi se aruncă pe geam afară, tocmai de la etajul trei. Norocul lui că a aterizat în scârta de fân a unui gospodar vecin cu sediul redacţiei.

Fata mamei, fată mare

Numai o fată are leliţa Maria. Numai una, şi aceea îi seamănă: ochi negri, guriţă de cireşică, potrivită la statură şi iute ca zvârluga. D-apoi că aşa era şi leliţa Mărioara când împlinise şaisprezece ani.

— Tudoriţă, adă o căldare de apă.

— Aduc, mamă, zice fata şi aduce.

— Du-te şi aprinde focul în cuptoraş.

— Mă duc, mamă, şi se duce.

Aşa-i Tudoriţa mamei! Aşa era şi leliţa Mărioara la anii ei. Azi e zi de duminică. Mama stă în casă, iar fiică-sa tot trebăluieşte pe afară. Dar ce-i asta? Îi pare liţei Mărioara sau chiar aşa e cu adevăratelea: Tudoriţa ei tot cântă cât ţi-i ograda! Cântecul nu-i lucru de ocară, numai că, vorba vine, să ştii ce cânţi. Iar fata ei o ţine una:

Cine are dor de vale,
Ştie luna când răsare
Şi noaptea cât e de mare...

„Cine a învăţat-o?“ se întreabă, îngrijorată, leliţa Mărioara.

— Tudoriţo!

— Ce-i, mamă?

— Ia vezi dacă nu s-au ouat găinile celea.

Fata se duce. Dar se duce tot cântând:

Trandafir moldovenesc,
Te-aş iubi, dar nu-ndrăznesc, măi!

„Gata, n-o mai las la Casa de cultură“, zise în gând.

— Tudoriţo!

— Ce-i, mamă?

— Mai vino în casă, nu cumva să răceşti pe-afară.

Fata vine. Dar vine tot cu cântec:

Nici o boală nu-i mai grea,
Ca dorul şi dragostea...

„Te pomeneşti că i-a căzut cineva cu tronc la inimă...“, zice în gând.

— Ia vezi, arde focul cela în plită ori ba?

Fata se duce. Dar de cântec nu se lasă:

Când mă gândesc, bade, la tine,
Nu ştiu ce arde în mine...

„Ia te uită cum i-au intrat în cap cântecele iestea!“, zice lăsând andrelele şi ciorapul la o parte.

— Tudoriţo! Ia intră în casă!

— Ce-i, mamă?

Fata intră în casă, ducându-şi mai departe cântecul:

Dragă mi-i fetiţa naltă,
Că-mi da gura peste poartă,
Iar fetiţa mititea
Se-ntindea şi n-ajungea...

Liţa Mărioara pe loc îi plesneşte o palmă uşoară peste gură:

— Tudoriţo, tu alte cântece nu ştii?

— Dar de care cântece vrei mata, mamă?

Mamă-sa vrea să-i răspundă, vrea să-i îngâne nişte cântece potrivite pentru această tânără mlădiţă, dar nu-i vine altceva în minte decât „Vino, bade, mai târziu...“

— Tudoriţo! se aude un glas de flăcău.

La gard se arată căciula lui Tudorel, băiatul vecinului. Tudoriţa iese din casă. Iese şi liţa Mărioara.

— Mamă, noi ne ducem la discotecă.

Se duc cei doi hulubaşi.

Stăpâna casei se uită din urma lor şi i se năzare că îi aude cântând: „Să vii, puiule, să vii!“ Ea intră val-vârtej în casă şi se repede la bărbatu-său:

— Scoală, măi bolândăule, şi ascultă ce fel de cântece îngână fata asta a noastră.

— N-am ce asculta, măi muiere, că le ştiu pe dinafară de pe când le cântai tu, când erai în anii ei…

Măsuri necesare

Într-o zi, printre alte scrisori critice ne soseşte la redacţie una în care un corespondent voluntar ne scria într-un articol intitulat „Se cere să fie luate măsuri“, că în satul lor — hai să-i zicem Ţibirica — într-o noapte întunecoasă dispăruseră fără veste nişte porci de la ferma gospodăriei. Tor în acea noapte, pe la ora două, ne comunica autorul nostru voluntar, liniştea satului fusese însuliţată de trei ţipete stridente, asemeni unor semnale de alarmă. Primele două, cică, veniseră de prin părţile unde trăiesc doi îngrijitori de porci, iar al treilea se înălţase violent chiar din ograda şefului de fermă. În ce priveşte ultimul ţipăt, corespondentul nostru voluntar Iftodi Ţâfnuc ne asigura că nu greşeşte nici câtuşi de puţin, deoarece locuieşte gard în gard cu sus-numitul. Deşi lucrurile erau limpezi, pe cât i se părea lui Ţâfnuc, la sfârşitul articolului său critic el întreba într-un mod tradiţional pentru gazetele noastre de atunci, fapt care dovedea că le citeşte: „Unde sunt porcii dispăruţi?“

Am trimis copia scrisorii organelor de drept ale raionului respectiv pentru cercetare, ca apoi, după ce vom primi răspunsul care va confirma faptele menţionate, să publicăm micul foileton al lui Iftodi Ţâfnuc, iar încă mai apoi, la faţa locului, la Ţibirica, să se ia măsurile necesare şi să li se aplice vreo sancţiune celor vinovaţi. Aşa se proceda pe atunci. Eram siguri că faptele descrise de corespondentul nostru voluntar se vor adeveri. Aşteptam răspunsul. Şi acesta n-a întârziat să vină. Iată-l:

„Stimaţi tovarăşi de la redacţie! Istoria cu porcii dispăruţi nu-i adevărată. Porcii n-au dispărut, ci au fost predaţi statului la timp şi fără pierderi. În noaptea despre care ne scrieţi n-a răsunat nici un grohăit de porc, dovadă e că eu n-am auzit nimic, şi mai

avem şi alţi martori. Ce-i drept, cinci porci au pierit, toţi într-o după-amiază, dar pentru asta sunt întocmite acte şi alte documente necesare.

Scrisoarea ce ne-aţi trimis-o pentru cercetare nu este decât o născocire a lui Iftodi Ţâfnuc (îl cunoaştem după stil), despre care, ca tânăr economist, putem spune că mereu caută nod în papură şi în general nu-i place regimul nostru sovietic. Dar vă dăm toate asigurările că de azi înainte nu va mai pune mâna pe hârtie şi stilou...

Nodurel Măulică,
miliţian pe sectorul Ţibirica.

Răspunsul puse redacţia noastră pe gânduri. Începusem a nu-l mai crede pe corespondentul nostru, deşi îl cunoşteam de mult şi nu ne-a indus în eroare niciodată. De urgenţă am plecat la faţa locului. Am trecut pe la şeful fermei. Era acasă. Avea oaspeţi: doi lucrători de la fermă şi Nodurel Măulică. Stăteau cu paharele în mână şi cu o fripturică de porc pe masă.

— Am avut un godac... şi l-am tăiat...

Cearcă de mai cunoaşte după friptură a cui a fost godacul!

Ne-am interesat de soarta corespondentului nostru voluntar. Ni s-a spus că s-a mutat în alt sat... Cică, nu-i venea pe plac climatul nostru sănătos din Ţibirica. Nu mai avea ce face aici: măsurile necesare au fost luate la timp, fiind sancţionat în spiritul nostru sovietic, democratic...

Jertfirea

Mă întâlneşte într-o zi în mijlocul satului bădiţa Condrat Tăureanu, grăjdar fruntaş în gospodăria colectivă „Nici un pas înapoi".

— Cu ce nevoi pe la noi, tovarăşe *redact?*

— Ei, parcă nu ştii mata meseria noastră?

— Vreo informaţie, vreun material nou?

— Ca de obicei...

— Da de la mine nu doreşti să ei vreun *anterviu?*

— D-apoi nu ţi-am luat data trecută, bade Condrat?

— Acela s-a învechit, acum am informaţii noi...

Mă uitam la bădiţa Condrat Tăureanu şi nu mă puteam dumeri: de unde atâta chef de vorbă? Mai înainte nu-i puteai scoate vorba cu cârligul, iar acum... Codrean din talpă, voinic la înfăţişare şi fioros la privire, de când îngrijea caii din satul său Zgâlţâita Veche, nu prea lasă să se apropie picior străin de grajdurile peste care era mai mare. Când îl rugasem ultima dată să mă lase să privesc măcar cu un ochi la mica lui herghelie dosită de lume între nişte pereţi coşcoviţi şi un acoperiş de stuf, dumnealui cu greu mi-a scos afară un armăsar mai uite şi, demonstrându-mi-l ca la iarmaroc, a zis: „Iaca aşa îs toţi caii mei" şi pe loc l-a trimis înapoi în grajd, având grijă să închidă bine uşa în urma lui şi să tragă zăvorul de capătul căruia atârna un lacăt cât toate zilele de mare. Discuţia dintre noi fusese cum nu se mai poate de scurtă. Orice întrebare i-aş fi pus, el îmi răspundea cu „da" sau „nu". Brigadierul Ţăpoilung găsi de cuviinţă să-mi dea ceva lămuriri: „Lasă-l în pace, tovarăşe Ochişor, aista vorbeşte numai de sărbători. Ce, nu ştii mata cum sunt codrenii noştri? Morocănoşi, dar numai la vorbă, pe când gândul le aleargă ca scânteia". Tocmai din această

cauză acum stăteam la cumpănă: să-şi fi schimbat oare peste noapte caracterul bădiţa Condrat Tăureanu? Iar dumnealui de ici îmi tot dădea ghes:

— Da, îi drept, nu-i minciună, am informaţii noi.

— Informaţii noi? Şi mi le spui chiar acum?

— Chiar acum, numai nu în drum.

— Să mergem la cârmuirea colhozului?

— Care cârmuire, tovarăşe Ochişor? Parcă la cârmuire îi loc pentru o vorbă de la suflet la suflet? Acolo îi loc de jeluire şi scandal.

— Şi atunci unde stăm de vorbă?

— Unde, zici? D-apoi la mine acasă! declară mândru şi cu tot curajul Condrat Tăureanu.

Curajul chiar că era mare: un codrean, pe care îl cunoşti, şi el te cunoaşte puţin, rar se întâmplă să te poftească nitam-nisam să-i păşeşti pragul. Încercasem a bănui că omul are ceva greu pe suflet şi vrea să-mi facă mărturisiri.

— La mata acasă? Dar soţia ce-o să spună?

— Săftica? Păi, să ştii mata că ea n-are dreptul de vot. Hai să mergem, nu de alta, da vremea trece şi ne stă norocul pe loc.

Peste puţin timp vestitele porţi ca de cetate ale codreanului se dădură cu scârţâit la o parte şi ne pomenirăm la o masă cu mâncăruri şi un ulcior cu vin. Condrat Tăureanu începe de pe departe:

— Caii noştri, sărmanii...

— De ce-i căinezi aşa?

— D-apoi cum să nu-i căinez, tovarăşe *redact*, dacă Nichita Sergheevici vrea să ni-i taie şi să facă cârnaţi din ei? Că adică, de când îi aşa de mare *nacialnic*, nu-i mai plac cârnaţii de porc? Auzi, cică, de ce să mai ţinem şi cai, când avem atâtea tractoare? Auzi, cică, e o ruşine pentru socialism să lucrăm la deal cu caii. Mata eşti *redact*, trebuie să fi auzit.

— Am auzit, dar cred că nu se va merge chiar atât de departe.

— Vom trăi şi vom vedea. Dacă îmi taie caii, mă fac tractorist. Dar ia să ridicăm paharul şi să schimbăm vorba.

Simţeam eu că de abia acum ajungem la lucrul cel mai important.

— Tovarăşe Ochişor, vorba-i că am un băiat. Măi Cornele! strigă stăpânul casei, şi în prag se arătă un baiat zvăpăiat, dar cu ochii atenţi ca înainte de vreun eventual pericol. Tătică-său îi dete o palmă uşoară peste ceafă şi-i zise: „Du-te!"— Atâta copil am. Corneliu îi zice. Nevastă-mea i-a adus numele de la oraş, că, de, dumneaei are cursuri de contabil. Atâta copil am şi mi-i drag ca ochii din cap. Acum a trecut în clasa a opta. Şi ce aud eu? Cică, după clasa a opta, pe aişti mai proşti, de la ţară, au să-i trimită pe un cap la şcoli tehnice, n-au să le dea voie să înveţe la şcoli înalte, cum ai învăţat dumneata, bunăoară. Cică, aşa vrea Hruşciov: să înveţe numai băieţii celor care-s feciori de *nacialnici* şi *parteinici.*

— Nu-i chiar aşa, bădiţă Condrat.

— Tovarăşe Ochişor, lasă că eu ştiu mai bine. Iacă mă uit eu la mata şi nici nu pot să-ţi spun cât de drag îmi eşti. Fecior de ţăran, poţi trage sapa oricând te-a ajunge nevoia din urmă, dar eşti şi om învăţat, eşti *redact.* Cum le aduci dumneata din condei, nici că se mai poate să fie altul. Iacă aşa aş vrea eu să ajungă şi copilul meu, om învăţat. Ce trebuie să fac pentru asta?

— Băiatul să înveţe bine...

— Să înveţe bine? Păi, el învaţă bine, dar ce folos, dacă eu nu-s decât grăjdar şi mai mult nimic?

— Nu contează cine eşti mata.

— Nu contează? Ba contează, şi încă să vezi mata cât de mult! Şi dacă mata nu poţi să-mi spui ce să fac, atunci am să-ţi spun eu ce misiune îmi revine. Pentru băiatul meu sunt gata de orice. Vrei să fac moarte de om? Dacă aş şti că ajută, aş face-o şi pe asta. Dar nu, asta nu ajută.

— Dar ce poate să ajute?

— Acuşica îţi spun, zice Condrat Tăureanu şi după ce îşi face cruce cu faţa spre icoane, continuă: Ţi-am spus că pentru băiatul meu sunt gata să sar şi în foc? Apoi să ştii că am să sar. Pe crucea

mea că am s-o fac, dacă aşa vrea statul ista al nostru. Am să intru în partid, mă fac şi eu *parteinâi*. Eu pentru băiatul meu fac totul. Mă dau în *drujbă* şi cu dracul, numai să-mi văd băiatul cu carte, cum eşti mata, tovarăşe *redact.*

Ochii lui Condrat Tăureanu priveau spre zarea împădurită, iar pe obrajii lui smoliţi de codrean voinic şi nestrămutat şiroiau două lacrimi limpezi şi sincere: „Mă dau şi în partid. Pe crucea me...“

Punctul de reper

Nimerisem odată într-un sat vechi de codru cu uliţe şi ulicioare întortocheate ca funia în sac. Aveam nevoie să ajung până la cârmuirea colhozului, până la sovietul sătesc şi la şcoală. Era pe la vremea de bucate, pe uliţe nu vedeai ţipenie de om, probabil că toţi erau duşi în câmp; să intru în vreo ogradă şi să întreb cum să ajung unde-mi trebuia, nu mă ţinea curajul s-o fac, pentru că peste tot auzeam mârâind dulăi voinici şi aşa puşi pe sfadă, fără de pricină, dar mite să mă fi văzut pe mine, vă închipuiţi ce ar fi fost! Merg eu aşa la întâmplare înspre centrul satului, ca prin târgul lui Cremene, şi iată că providenţa mi-o aduce în cale pe o bătrânică.

Când ne-am apropiat bine, mă proţăpesc astfel în faţa mătuşii, încât nu mai avea cum să scape de mine, decât doar dacă ar fi fost s-o ia înapoi.

— Bună ziua, mătuşică! fac eu, plecându-mă şi căciulindu-mă ca un artist în faţa ei.

— Buna! îmi răspunde scurt femeia şi dă să meargă mai departe, iar eu de ici sar cu prima întrebare:

— Sunt un om străin în sat la dumneavoastră, nu mi-i spune cum să ajung la cârmuirea colhozului?

— *La pravlenie* adică, face baba şi, arătându-mi cu cârja din mână într-o parte a satului, zice:

— Apoi ai să mergi pe drumul ista înainte şi, cum ajungi la bufet, ai s-o iei la dreapta.

Bătrâna pusese un fel de accent pe cuvântul „bufet", de parcă ar fi fost vorba de vreun monument oarecare sau cel puţin de o mănăstire.

— Mulţumesc, zic eu, dar nu îmi spui mata cum să ajung la sovietul sătesc?

— *La selsovet,* adică. Apoi ai să mergi, cum ţi-am spus, până la bufet şi de acolo ai s-o cârneşti drept la stânga.

— Da până la şcoală? nu-i dau eu drumul bătrânei să-şi urmeze calea.

— Văleu, că multe mai vrei mata să le ştii! La şcoală ajungi aşa: cum te pomeneşti în dreptul bufetului, o iei tot înainte, pe urmă...

După cum îmi dădusem seama, în satul cela toate drumurile duceau şi porneau la şi de la bufet. Acesta era un fel de punct de reper. Stai, mi-am zis atunci, dar cum ajung la bufet?

— Mătuşică! strig la bătrâna care era de acum la cotul drumului. Da la bufet cum să nimeresc?

Bătrâna se întoarce cu jumătate de obraz spre mine şi-mi zice:

— Apoi dacă nu ştii nici bufetul unde-i, ce să mai grăim, dragul mătuşii?

Pe urmă adăugă cu mai multă blândeţe:

— Uită-te şi mata unde se duce multă lume, că acolo îi bufetul. Stai oleacă locului, că amuşi trebuie să apară vreunul de işti cu nasul roşu ca sfecla cea de borş, ia-te după dânsul şi n-ai să greşeşti, drept la bufet o să te ducă... Şi dacă ai dat de bufet, încolo le găseşti uşor şi pe toate celelalte.

Vorbă lungă la revelion

Mai erau două ore până la sosirea Anului Nou. În casa lui Onofrei Bulbuc, şeful brigăzii de construcţii din sovhoz, s-au adunat toate cele cinci perechi de invitaţi. Voia bună domneşte în casă, zâmbetele dau în floare pe feţele celor de faţă. Când să ridice primul pahar întru pomenirea anului vechi, unul din cumetri îi şopteşte altuia: „Numai de nu s-ar porni bădiţa Onofrei cu povestitul". Şi se vede că vorba a fost spusă într-un ceas rău: stăpânul casei, cu paharul ridicat sus-sus, dă frâu gurii: „Iacă aşa, măi oameni buni, ţineam paharul şi atunci, în anul cela, tot ca acum, de Anul Nou, când mi-a bătut în uşă paznicul de la *cantoră*..." „Gata, nu-l mai opreşti" face a pagubă unul din cumetri. „Eu pe atunci, după cum ştiţi, eram membru al comisiei de revizie. D-apoi aceea era comisie, tovarăşi, nu şagă..." „Trăncănilă ce este el!" scoate vorba printre dinţi un cumătru cu nasul roşu, dă de duşcă paharul şi, scuzându-se, iese afară. „Şi, după cum vă spuneam, stăteam cu paharul în mână, curat ca acum. Numai că atunci paharele erau altele, încă de la nuntă, iar aiestea pe care le ţinem în mâini le-am cumpărat anul trecut de la Tighina..." „Cicălitor mai este, Doamne!" şopteşte un cumătru slăbuţ, trage paharul şi iese glonte pe uşă. „Acum, dacă-mi spune paznicul că sunt aşteptat de director la cârmuire, eu n-am încotro, trebuie să mă duc..." „Mare leorbău!" zice cel de al treilea cumătru şi iese cu tot cu pahar în tindă, iar soţia sa — după dânsul. Cum minutele trec fără oprire, Veselina, stăpâna casei, nu mai poate: „Hai, măi Onofrei, spune cum aţi ajuns la fătare şi l-aţi gâbjit pe hoţ şi termină odată!" „Tu să nu mă mai din urmă! Ţie ţi-am povestit totul de-a fir-a-păr" „Un an întreg mi-ai spus tărăşenia. Nu vezi că a mai rămas numai un ceas până la Anul Nou?" „Nu-mi lua

vorba din gură! Şi, după cum vă spuneam, măi cumetri, îmbrac eu cojocul, nu aista pe care-l vedeţi, da altul...“ „Dârdâială şi gata!“ face înciudat al patrulea cumătru, ia paharul în dinţi şi o tuleşte afară; soţia abia îl ajunge din urmă. „Şi ies eu, vasăzică, afară. Dar era un ger atuncea! Aista de acum îi floare la ureche...“ „O farfară şi un clănţău!“ îl porecleşte ultimul cumătru, îşi ia soţia şi tiva pe uşă, uitându-şi paharul pe masă. „Ai scos toţi cumetrii de la masă, măi Onofrei, cu povestitul tău!“ se frăsuieşte Veselina. Stăpânul casei se uită afară: toţi invitaţii lui stau lipiţi cu feţele de geam, aşteptând să termine Onofrei povestitul. „Mă duc să-i chem în casă, că de abia am început a spune“, zice stăpânul şi iese afară. Văzând răul, cumetrii dau buzna în casă. Dar nu reuşesc să tragă câte un pahar, că stăpânul se întoarce şi continuă să tologănească: „Şi, după cum vă spuneam, gerul era iute ca focul...“ „Măi bărbate, fie-ţi milă de oamenii iştia! Uite că bat de acum *curanţii*. Lasă că îi mai povesti şi la anul“. „La anul, zici? se dumereşte Onofrei Bulbuc, exclamând: Ei, atunci fie şi la anul! La anul şi la mulţi ani...“

Amor ca la oraş sau „Ciao!“ pentru Vâjâita Veche

Mitrofan Cuşmăunsă e om vestit în satul nostru, mai ales prin aventurile sale amoroase din tinereţe, dar şi prin cele de după prima, a doua, a treia şi celelalte căsătorii ale sale. Babele de onoare din Vâjâita Veche, când stau adunate în sobor şi li se întâmplă să le treacă prin preajmă eroul nostru, îl arată mai mult cu nasul decât cu degetul şi prind a se şuşoti pe auzite: „Ptiu, uciga-l crucea! Iaca trece Hăfurtache!“ — „Văleleu, ia uitaţi-vă la Pestelcuţă cum merge, nici nu atinge pământul!“ — „Aracan de mine, iată-l şi pe Aripa Sătănii!“ — „Talpa-Iadului, Doamne, mă iartă!“ Cele mai tinere dintre babe, care au apucat ceva carte şi dezghioacă bine vorba de la radio şi televizor, se exprimă şi în termeni mai moderni: „Poftim şi pe Hop-catrinţă!“, „Vine Fustangiul!“ sau „Atenţie, ia vedeţi-l şi pe Sare-garduri!“

Bădiţa Mitrofan trece prin ploaia de complimente, curat să zici ca lebăda prin valuri. Ce i-i lui? Floare la ureche! Parcă poţi să astupi gura lumii? Şi la o adică, parcă de rău îl vorbesc babele? Să dea domnul atâta critică asupra lui, cap de brigadă ce este. Alte griji are: recolta, planul, perspectiva. Tineretul din brigadă îl respectă şi el ştie foarte bine că acest respect i se poartă nu numai pentru calităţile de conducător, dar şi pentru faima de om dat cu dragostea ca ţiganul cu scânteia. „Amorul, zice dumnealui când se află printre băieţii nu demult ieşiţi de pe băncile şcolii, e poate cel mai vast câmp de activitate, câmp în care individiumul se află în cea mai deplină libertate de a-şi manifesta aptitudinile sufleteşti. Te-ai îndrăgostit — eşti liber să-i comunici persoanei în cauză ce foc îţi arde la inimioară; ţi s-a terminat iubirea, adio şi un praz verde, după cum zice lumea cultă la Paris“.

Şi totuşi, dacă ştii cum să-i intri în suflet, dacă îi câştigi simpatia, bădiţa Mitrofan Cuşmăunsă, după ce îţi istoriseşte cu lux de amănunte şi, inevitabile în asemenea cazuri, înfloriturі tot cu întâmplări de succese în dragoste, îţi poate încrede — rar de tot însă — şi povestiri mai triste, „cazuri de rateu“, după cum nu uită dumnealui să le boteze într-un stil pretins cărturăresc. Iată ce mi-a povestit odată, când reuşisem să-l aduc în cei mai buni duşi ai săi. Eram la coliba harbuzăriei din brigada dumisale. Aşteptam să ne vină o maşină din sat. Focul din faţa noastră împroşca scântei în cosmos. Badea Mitrofan Cuşmăunsă trânti şapca în pământ şi se lăsă înduplecat:

„Bine, jupân Dumitrache! Treacă de la mine. Am să-ţi spun şi una dintre cele cu haz împotriva mea. Eram pe atunci ajutor de brigadier. Mă trimisese colhozul la o consfătuire într-un oraş mare, nu-ţi mai spun care, că nu contează, pentru noi, ţăranii, toate oraşele sunt la fel. Încă nu eram căsătorit. Şi, dacă umblam cu codiţa bârligată, cum îmi scot babele vorbe în sat, hai şi eu să trag cu ochiul la domnişoarele şi doamnele de oraş. Nici vorbă! Nu mă socoteam de nasul lor. Dar, zic, ia să-mi încerc norocul, ia să văd cât face farmecul nostru în zi de târg. Păream, se vede, caraghios pentru peisajul urban: cuşmă ţurcănească dată de-a căţeaua, palton cu umeri pătraţi şi poale până la pământ, că era în toamnă, ciubote căzăceşti, mănuşi de paznic de noapte, un fular roşu ca la ţigani, peste care îmi atârnau mustăţile ca la Taras Bulba. Mă apropii de o fetişcană pirpirie, îi spun o cinghilitură, iar ea mă îmbrânceşte cu vorba: „Uidi, deadea, ia luk ne potrebleaiu“, care vasăzică de la mine mirosea a ceapă. Mă duc şi-mi mai dreg glasul cu nişte „zveroboi“, mai astup izul cel de ceapă şi în faţa unui cinematograf prind a mă lega de o domnişoară singuratică. Încerc, dar fără rost. Cum mă respinse şi asta, simt că o privire mă fixase şi nu-mi dădea drumul din strânsoare. Când holbez ochii mai bine, o doamnă tinerică mă luase de mult în cătare şi, după cum se apropia de mine legănându-se ca o barcă pe apă, zic în mintea mea că, bre, cum îţi vine prada singură în laţ. Ea îşi duse degetul înmănuşat la buzele ţuguiate, semănând

cu două căpşune, şi mă mustrează în sens că nu-i bine să mă agăţ în felul acesta de fete tinerele. Ea — o vorbă, iar eu — două, ea — două, eu — trei. Şi tot aşa mai departe. Eu mă prezint: Mitrofan Cuşmăunsă, ea îmi întinde mâna dreaptă şi, pironindu-şi privirea jucăuşă în ochii mei de ţărănaş hulpav, îmi murmură, mai mult decât îmi spune, cum o cheamă: „Clo-til-da. Poţi să-mi zici Cloti". Eu turuiesc întruna, turnându-i vrute şi nevrute, iar ea încuviinţează cu frânturi de miorlăit din paradis.

Măi, zic, succes! Măi, bravo ţie, Mitrofane! Ai cucerit, zic, inimile codanelor din Vâjâita Veche, acum ţi-ai lărgit câmpul de activitate şi a venit momentul să dai gata şi primul oraş care ţi-a ieşit în cale. Şi când îmi mai comunică subţiratica de Clotildă că nu e şi nici n-a fost măritată, încep a-mi face planuri pentru a mă căsători cu o fată de la oraş. Pe atunci aşa ceva trăgea greu la cântar în ochii lumii noastre de la ţară. Cu una cu alta, mă trezesc că mlădioasa de Cloti mă invită, sfiindu-se, desigur, să mergem în vizită la o prietenă de-a ei. Eu — mai încape vorbă? — cad imediat de acord. Dar, ca orice moldovean din Vâjâita Veche şi ca ajutor de brigadier, cum să mă duc în ospeţie cu mâna goală? S-a mai văzut una ca asta? Nu, desigur, cât îi lumea şi pământul. Şi hai să fac împreună cu Clotilda fel de fel de cumpărături. Bani aveam berechet şi nu mă zgârceam, iar simpatica mea cunoştinţă avea două plase destul de încăpătoare şi un gust formidabil. Era destul să-mi arate cu degetul o şampanie, şi eu luam două, un coniac — şi eu luam trei. Şi tot aşa mai departe: dă-i cu băutură, dă-i cu salamuri, bomboane, dă-i cu fructe şi conserve, dă-i cu lămâi şi portocale. Din ultimul magazin ieşisem încărcaţi cu cumpărături ca nişte albine cu nectar. „Taxi!" strig eu. „Vai, ce mai cavaler galant!" îmi gângurea Clotilda la ureche. Iar eu: „Mână, birjar, şi du-mă în noapte!" — şi fata spune taxistului unde să ne ducă.

Ne oprim într-un cartier proaspăt construit. În jur — numai case cu multe etaje. Intrăm într-un bloc. Ţup! şi vine ascensorul. Apăsăm pe butonul cu numărul „10". Dau s-o sărut pe Clotilda, dar cumpărăturile nu-mi permit, căci eram mai ceva ca un Moş Crăciun. Iar Clotilda numai chicoteşte şi mă întărâtă: „Vai,

Mitrofane-puiule, eşti chiar atât de nerăbdător!? Fii cuminte, n-a mai rămas mult". Ieşim din ascensor, ne oprim în dreptul unei uşi. Adorata mea îmi dă un pup pe obraz, apasă butonul soneriei, îmi spune să aştept aici în coridor până va spune prietenei două vorbe. Iată că uşa se deschide, Clotilda mea dispare în apartament, iar eu rămân să aştept cu cumpărăturile în braţe. Nu trece mult şi în uşă apare un bărbat cu figură de atlet, îmbrăcat în costum sportiv, îmi dă bună seara şi începe a mă despovăra de cumpărături: şi de şampanie, şi de coniacuri, şi de salamuri, fructe, şi de tot. Gentil om! Răsuflasem uşurat. „Cum vă spune?" mă întreabă. Mă prezint: Mitrofan. El îmi întinde o mână cât o lopată: „Iar mie îmi zice Jora". Şi, cum îmi prinsese mâna în laba lui de atlet, mă răsuceşte cu spatele spre dânsul şi, urlând „Să mai vii şi mâine, dacă ţi-a plăcut", mi-a trântit un picior la partea moale, de am zburat în celălalt capăt al coridorului. Iar Clotilda, ce să-ţi spun? Flutura din mână la spatele handralăului, zicând de vreo două ori „Ciao!" Zic şi eu: „Ciao", dumnezeii tăi de Clotildă, că bine m-ai fraierit. Ba încă să vezi ce-a făcut, idioata, — şi-a dus palmele în vârful capului mujind: „Mu-u-u!". M-a făcut bou. Atât am mai văzut-o. D-apoi cum altfel! Venisem de la coada vacii şi vroiam să cuceresc domnişoarele din oraş. Cine să-ţi ierte una ca asta? Bună palmă pentru înfumurarea mea de om prost de la ţară. Cui puteam să mă plâng? Şi parcă mi s-ar fi dat dreptate mie? Mă tem că nu. Nu ştiu cum e acum, dar pe atunci satul era departe de oraş. Văzând eu una ca asta, am hotărât să las în pace domnişoarele din oraş, întorcându-mă la Mărioarele şi Panaghiţele noastre. Şi când mai aud şi azi numele Clotilda la televizor, la radio sau aşa în vorba oamenilor, n-am de zis decât „Ciao, paceaură!"

Execuţie literară

Tânărul poet Eusebiu Cartofeanu, sfios ca o fată mare şi roşu ca bogasiul, frământă mărunţel în mâini învechita şapcă şi un caiet bătut pâslă cu versuri. Încă o clipită şi ar fi putut să le mototolească într-un întreg pe amândouă. Consultantul literar, un jude încărunţit de ani şi teorii literare, îl priveşte ca pe un delincvent de drept comun, apoi i se face milă de tânăra jertfă şi îl ajută să iasă din penibila încurcătură:

— Ia arată-ne ce ai adus.

— Nişte poezioare colea...

— Pe scurt, nişte versuri, vasăzică. Aşa-i românul, cum a zis marele Alecsandri: are mâncărimea scrisului. Începe cu versuri, apoi trece la proză, mai apoi la piese de teatru şi, în cele din urmă, le dă toate pe una şi se apucă furios de critică literară. Dacă s-a pornit, nu-l mai poate stăvili nici o forţă din natură. Ei, şi cum îţi zice?

— Eusebiu.

— Mă interesează numele matale, dacă mă înţelegi...

— A, prenumele? Sau poate porecla?

— Scurt: numele, porecla şi pseudonimul ceva mai târziu.

— Da-da, Cartofeanu mi-e numele, din tată-n fiu...

— Cartofeanu? Cum s-ar spune, ţăran din fundul căruţei?

— Da, chiar că din fundul căruţei.

— De, nu prea potrivit nume pentru un poet. Dar, în fine, mai întâi să vedem ce stofă ai, poate că nici ni-i nevoie de pseudonim sau poreclă, cum îi zici matale. Şi cine zici că te-a trimis la noi, la Uniunea Scriitorilor?

— Acei de la redacţie, adică de la mai multe redacţii...

— Le cunoaştem noi bine stilul: în loc să se chinuiască ei cu autorii... Dar, Dumnezeu cu dânşii... Şi unde ziceai că-ţi faci studiile?

—La *avtodorojnâi!*

— Cum s-ar spune mai pre limba noastră, la tehnicumul autorutier...

— Îhî!... *Ixact* de drept.

— Ce poeţi ai citit mata până acum?

— Eminescu, Creangă*, Puşkinescu...*

— De Baudelaire ai auzit?

— De Bolduoglu?

— Bolduoglu e moldovean de-al nostru, get-beget. Eu te întreb de clasicul francez Baudelaire.

— De Baudelaire n-am auzit încă, de pe Bolduoglu l-am văzut chiar, a fost în casă la noi, mai era cu dânsul unul, spunea întruna pătărănii, numai că i-am uitat numele, suna cam *ninunat...*

— Spune, june Eusebiu Cartofeanu: ce te face să scrii?

— Cum ce mă face? Cum pun mâna pe creion, îmi vin în minte feluri de cuvinte, mi se face dor de casa părintească din satul nostru Zdupacii Noi, unde am şi o fată pe care nu-mi rămăsese mult ca să-i pecetluiesc un pup din cele ţărăneşti, din talpă.

— Cu talpa să mai zăbovim puţin. Mai bine spune, dragă june Cartofeanu, mai întâi îţi vin gândurile şi pe urmă te apuci de condei sau cum procedezi mata?

— Dacă la mine, domnule consultant, lucrurile se întâmplă tocmai invers.

— Dragă Eusebiu, dacă poţi fi sincer, spune: ai putea dumneata să nu scrii deloc?

— Deloc? Nu ştiu, încă n-am încercat.

— Marele Lev Tolstoi afirma că orice scriitor trebuie mai întâi să fie gravid de o operă şi abia pe urmă să o nască. Ai putea să afirmi dumneata că te simţi într-o asemenea stare?

— Gravid? Adică borţos? M-am uitat şi parcă aş zice că nu prea am pântece.

— Lucrurile se iau la figurat.

— Dacă nici la figurat, eu aş zice că nu...

— Ne-am lămurit şi aici. Ia mai bine să lecturăm vreun vers-două din aşa-zisa operă a matale: „Sălciile stau îngândurate peste râu..." Se uită cu ochi de procuror la tânărul condeier. Să ştii că nu-i rău. Singur le-ai scris sau...

— Pe crucea mea că singur, d-apoi cum altfel, că la noi în tehnicum, în afară de mine, nimeni nu scrie poezii.

— Nu m-ai înţeles just. Vreau să te întreb, nu te-a influenţat vreun poet pe care, întâmplător, l-ai citit? Versul acesta, bunăoară, seamănă, să zicem, cel puţin a Rilke.

— *Râlkă?* Dacă eu pe aista tocmai că nu l-am citit.

Consultantul literar se uită la ceas şi încheie execuţia literară:

— Scrie, tinere Cartofeanu, dacă zici că n-ai puteri să nu scrii. Dar nu te prea sili, scrie cât mai puţin, cel mult câte un rând pe zi, nu câte zece pe minut, cum fac unii, iar cel mai bine ar fi să nu scrii defel... În fine, ziua de muncă s-a terminat. Dacă ţi-a mai rămas curaj, poţi să mai treci pe la noi, însă, dacă se poate, cât mai rar sau lasă-te bătut.

Tânărul poet îşi ia şapca şi caietul, mulţumeşte pentru sfaturi şi se opreşte la aluzia din ultima vorbă: mai mult nu-şi mai trage piciorul nici pe la redacţii, nici pe la consultanţi. Nici cu versuri, nici fără versuri.

Duşmanii mamei şi duşmanii mei

Cine nu se bucură când mamă-sa vine să-l vadă? Şi încă de unde vine!? De la ţară, de la Zorineşti, în capitala republicii. Cu trenul interurban „Basarabeasca-Chişinău".

— Mamă!

— Aurel!

— Bună ziua!

— Bună! Vino să te pup.

— Hai, că nu mai sunt un copil. Am şi eu copilul meu.

— Şi unde mi-i Spiruş, nepoţelul?

— La grădiniţă, unde să fie?

— Îl chinuiţi în herghelia ceea de copii.

— Ăsta-i serviciul lui.

— Da nora unde-i?

— Aluniţa-i la şcoală, la lecţii.

— Şi tu ce faci singurel?

— Ce fac? Lucrez.

— Adică, scrii? Apoi da, dacă eşti *jornalist.* Nu zic, bună meserie ţi-ai ales. Amuşi am să-ţi spun cum meseria asta a ta m-a scăpat de la grea sumpănă. Dar, mai întâi, ia pune vinul ista la rece.

— Ce ţi-a trebuit să cari atâta?

— Nici un fel de supărare. Amu, iacă, oleacă de brânză de oaie, că mai ţin vreo trei cornute; nişte ouă de la moţatele mele. Şi, la urmă, ia şi cocoşul ista, că în Chişinăul vostru carne vie nu vedeţi.

— De ce îţi prazi gospodăria?

— Când iau cu mâna mea, nu-i prădat, când îţi ia statul, atunci îi altă vorbă. Şi, să vezi ce am păţit în tren. La noi, la Zorineşti,

dacă te sui la haltă, bilet n-ai de unde scoate. Mă sui eu cu gând că voi plăti controlorului. Dar controlorul ia-l de unde nu-i. Vroiam să mă dau jos la Tighina să-mi scot bilet, dar îmi spune o nevastă că trenul stă numai cinci minute şi n-am să dovedesc. Stau pe loc şi aştept controlul. Şi iată-l, hop! că vine. Toţi au bilete, numai eu — ioc. Mă sucesc ei, controlorii, şi pe-o parte şi pe alta, că de ce nu am plătit pentru călătorie. Eu le lămuresc că n-am avut de unde să scot bilet, le dau în obraz că cei de la calea ferată, gospodari de papură, nu organizează normal vânzarea biletelor. Pe scurt, tot eu rămân vinovată şi hai să-mi facă document să plătesc amendă. Fie şi aşa, zic eu, cu statul nu mă pun în poară. Ei, vasăzică, la mine: cum te cheamă? Zic, Ştefăniţa lui Arghir. Numele? Apoi Mirodan, zic. „Cum ai spus mata? Mirodan?“ întreabă apucându-mă de mânecă controlorul cel mai tinerel. „Da, Mirodan“, repet eu. Iar el unde începe a ţopăi în jurul meu şi îmi vâră în faţă mutra lui zâmbăreaţă: „Da Aurel Mirodan nu-i feciorul dumitale?“ „Al meu, zic, că tocmai la el mă duc“. „Dumnealui, face el, este un *jornalist* tare deştept“. „Da, bun *jornalist,* intră pe fir şi controlorul mai în vârstă, numai că, deşi mata eşti mama *domnealui,* tovarăşă Stefăniţă, amendă tot o să-ţi punem, ba încă o să te şi fotografiem cu cocoşul ista în mână şi o să expunem fotografia în gazeta noastră de perete şi încă am s-o trimitem şi feciorului dumneavoastră. Şi aşa, vasăzică, fără bilet, în schimb, cu cocoş“. Şi o dată face ţac! şi mă scoate *în partret* cu tot cu cocoş. Aşa că pintenatul nostru a ajuns vestit în lume. Dar, aşa, într-un cuvânt, am scăpat uşor. Cu numele nostru de Mirodan. Ce-i drept, cu fala ta, Aurel.

— Ei, mare fală, mamă. Aşa-ţi pare.

— Să nu zici nu. Îi bine atâta cât fala îi bună, măi Aurel. Şi-i cu totul altă gâscă-n ceea traistă când fala-i proastă...

Cum a rostit mămică-mea vorbuliţa asta, pe loc mi-am dat seama că povestea cu cocoşul nu e decât un mic prolog la ceea ce urma să-mi comunece dânsa, că doar nu în zadar a făcut ea drumul de la Zorineşti până la Chişinău tocmai pe o vreme

mohorâtă de început de iarnă. Şi, după ce ne-am înfruptat din burluieşul vechi şi cunoscut şi din cele ce am reuşit eu să înşir pe masă, mama mi se uită în ochi şi mă ia pe departe:

— Măi Aurel, măi!

— Ce este, mamă?

— Măi, zău că aş zice că parcă nu eşti mai prost decât ceilalţi fraţi ai tăi...

— Ştiu eu...

— Nu eşti mai prost, ba chiar eşti cu mult mai deştept, nu degeaba ai ajuns *jornalist*, iar ei nu-s decât agronomi şi bridarieri...

— Nu înţeleg unde vrei să ajungi cu vorba, mamă.

— Acuşi ai să înţelegi. Iacă, fraţii tăi, că nu le-a dat Dumnezeu mai multă minte decât ţie, de ce pot trăi bine cu *nacialnicii,* iar tu, că eşti mai învăţat şi cu glagolie la cap, nu poţi să le intri în voie?

— Ce ai în vedere?

— Lasă că ştie mamă-ta ce ştie. Ce, crezi că-i proastă Stefăniţa lui Arghir? Lasă că am aflat eu totului tot.

— Ce ai aflat?

— Tot ce trebuie.

— Şi de unde?

— Din *gazeturi.*

— Mata citeşti gazete?

— Ei, să nu le văd în ochi! Iartă-mă, ştiu că asta îi pâinea ta, numai că eu îs cu vederile cam slabe la anii mei şi ochelari nu vreau să port, să nu mi le strice şi mai tare. Ei, dacă nu citesc eu, citesc alţi oameni, că nu-i casă fără *gazeturi,* pentru că abonarea la noi îi mai mult cu de-a sila. Şi, să nu-mi uit vorba. Iată ce îmi spun cei care îşi pierd vremea cu cititul.

— Ce-ţi spun, mamă?

— Lucruri destul de grele pentru o inimă de mamă. Cică, îmi spunea lumea care citeşte, tu iar te încontrezi cu cei de mai sus.

— Cum adică, mă încontrez?

— Ce, nu ştii vorba veche: domnul da, iar Hâncu ba? Ei zic una, iar pe tine te ajunge capul să le spui alta. Adică ţi-i atât de greu să te dai la brazdă şi să zici şi tu ceea ce zic *nacialnicii*? Vrei

să-ţi scoată vorbă că eşti *„vrag năroda"* şi să înfunde cu tine Siberia? Ai uitat ce au păţit învăţătorii din Zorineşti care luptau, cum se exprimau ei, pentru limba noastră curată? I-au făcut români pe toţi şi i-au umflat pe sus cu maşina ceea neagră... La aşa ceva vrei să ajungi şi tu?

— Dacă eu nu sunt contra nimănui, atât doar că îmi spun părerea...

— Ţi-o spui, şi ea nu se potriveşte cu părerea lor. Ascultă-mă pe mine: dă-te după cei de sus, altfel are să fie rău de tine. Îţi ştiu eu *haracterul*, eşti deschis la suflet şi ţi-i greu să-ţi calci pe inimă. Dar tu fă-l pe dracu-n patru şi dă-te după dânşii. Dă-te aşa, cum mă dădeam şi eu după tat-to, Dumnezeu să-l ierte, că iaca de amu îs cinci ani de când l-a strâns Cel de Sus. Crezi că mie îmi venea uşor cu dânsul, cu Profir? El avea gândul lui, *zaconul* lui. Le aveam şi eu pe ale mele, dar mă lăsam supusă, ca femeie ce sunt, pentru că se socoate că bărbatul e mai mare, el îi *nacialnicul* femeii. Cum încercam să-i ies din ascultare, el pe loc mă buchisa. De fapt, amu s-a dovedit că aista e un fel de masaj şi-i de folos pentru sănătate, că, iacă, el s-a sfârşit, iar eu mai suflu încă. Dacă vedeam eu că n-am încotro decât să-l ascult pe dânsul, atunci ce făceam? Nu mă mai puneam în poară: cum zicea el de dimineaţă, aşa repetam şi eu toată ziua, ca să nu se socoată că-i ies din cuvânt. Aveam ciudă pe el ca pe un duşman, dar ce puteam să fac? Mă dădeam la brazdă după cum zicea el şi aveam pace bună în casă. Acelaşi lucru te sfătuiesc să faci şi tu cu cei de sus de la serviciul tău: ce zic ei, zi şi tu. Ascultă dimineaţa ce se vorbeşte la radio, uită-te în *gazeturi*, prinde firul politicii şi zi şi tu cum zic ei.

— Mamă, dacă şefii nu spun nimic.

— Nu înţeleg: cum, adică, nu spun nimic?

— Ei te întreabă deodată: ia spune ce gândeşti.

— Cum, ei nu-ţi spun ce trebuie să gândeşti?

— Aici e toată buba. Ei nu-mi şoptesc ce trebuie să gândesc, ci mă întreabă direct: ia să te vedem ce gândeşti.

— Şi tu ce faci?

— Ce să fac? Şefii mei care, de altfel, sunt de o seamă cu mine, numai se cheamă că-s şefi, iau loc în prezidiu şi îmi fac semn cu degetul: ia spune, tovatăşe Mirodane, care-i părerea dumitale?

— Şi tu?

— Şi eu le spun părerea mea, care de multe ori nu se potriveşte cu părerea lor.

— D-apoi cum să se potrivească, dacă ei nu-ţi spun mai întâi părerea lor? Iacă, tat-to îmi spunea mai întâi părerea lui şi pe urmă mă ispitea să vadă dacă n-o iau în altă direcţie. Apoi *nacialnicii* iştia ai tăi, măi Aurel, ştii ce ţi-oi spune eu?...

Mama s-a uitat lung la ceasul din perete, s-a sculat, şi-a făcut semnul crucii spre portretul lui Marx şi a încheiat-o cu multă înţelepciune:

— Tat-to mi-a fost duşman, nu zic, dar el îmi spunea încotro s-o apuc cu gândul. Pe când, după cum văd, *nacialnicii* tăi îs mai mari faraoni decât tat-to. Ia lasă tu Chişinăul ista în plata Domnului şi întoarce-te la Zorineşti. Acolo poţi să vorbeşti ce-i vrea, că acum, dacă Dumnezeu l-a luat pe Profirică, nu mai are cine ne sta împotrivă. Hai înapoi acasă, că altfel nu mai scapi tu de duşmanii tăi...

Şansă ratată

— **N**u uita, băieţele, că noi deţinem informaţii privind cele mai mici amănunte în această delicată direcţie. Crezi că n-am cunoştinţă de chestiunile amoroase ale celorlalţi colegi de-ai tăi? Poftim, ştiu că Aurel Voinescu cântă seara la acordeon sub geamul Claudiei Brâncoveanu, până mama acesteia îl alungă cu tot cu acordeon. Ce-i cu Voinescu? Se crede cavaler din evul mediu, de a îndesit-o cu serenadele? Despre Dunăreanu, la fel, avem dovezi că i se scurg ochii după o fată din şcoala rusă. Iar Mioara Brezanu? Cuminte domnişoară şi dumneaei, nimic de zis, dansează seara la Casa raională de cultură şi o conduc la cămin flăcăi localnici, luând-o la braţetă. Dar poate crezi că nu suntem informaţi în privinţa năzdrăvăniilor de dragoste ale lui Alexei Bulbuc? V-am luat, băieţele, pe toţi la *carandaş!* Însă nu v-a rămas mult şi o să terminaţi şcoala. Aveţi şi voi puţintică răbdare: fiţi buni până atunci şi nu vă uitaţi la fete. Şi nici fetele nu se vor uita la voi! După absolvire, poftim, faceţi ce vreţi, că şcoala o să-şi ia grija de voi.

— Bine, Mihail Ivanovici! Mai mult nu mă uit la fete.

— Stii ce, Spătarule? Tu să nu mă iei peste picior, că şi eu aş putea să recurg la alte metode!... De fapt, acum te-am chemat cu totul pentru altceva. Eşti informat, desigur, că poimâine avem competiţie sportivă cu şcoala rusă, întreceri la alergare pe distanţa de cinci kilometri? Acţiunea în cauză va avea loc sub semnul prietenei dintre şcolile rusă şi moldovenească. Într-un cuvânt, sub semnul prieteniei popoarelor sovietice.

— Prietenie între popoare? Ce fel de prietenie la competiţiile sportive?

— Nu mă întrerupe! Stai şi ai să vezi că şi aici se poate manifesta un fel de prietenie, şi încă una mare de tot. Precum ştim, în centrul nostru raional, afară de moldoveni şi ruşi, mai locuiesc şi reprezentanţi ai altor popoare. Deci, ascultă atent care-i misiunea ce-ţi revine ţie. După cum suntem cronometraţi de către instructorii sportivi din amândouă şcolile, şi moldovenească şi rusă, primii la această distanţă sunteţi doi: din şcoala noastră moldovenească — tu, iar din şcoala rusă — Ivanov. Îl cunoşti pe Ivanov?

— Încă de la întrecerile de la Tighina.

— Din partea noastră tu fugi cel mai bine, din partea lor — dumnealui. Adică, vorbind la drept, Ivanov fuge cu vreo câteva secunde mai prost ca tine.

— Am să-l întrec.

— Tocmai aici vroiam să te aduc: nu trebuie în nici un caz să-l întreci! Nu uita că tatăl lui activează în cadrul conducerii raionale de partid, pe când tatăl tău nu-i decât un ţăran din fundul căruţei. Prin urmare, avem de a face cu o întrecere între reprezentanţi ai elitei şi cei ai clasei ţărăneşti.

— Iar eu vreau să-l întrec pe Ivanov! De ce atunci le-am mai zice întreceri sportive?

— Ţi-am spus că acestea se dedică prieteniei dintre şcolile noastre, rusă şi moldovenească, prieteniei popoarelor sovietice, dacă vrei mai pe larg. Măcar atâta lucru, măi băieţele, poţi să înţelegi cu tărtăcica ta?

— Am să înţeleg, dacă îmi veţi explica mai pe îndelete.

— Atunci ascultă mai departe. Chiar dacă nu te-a răbda sufletul şi ai să ieşi pe vreo clipă înaintea lui Ivanov, nu uita că aproape de finiş eşti dator s-o laşi ceva mai moale...

— S-o iau înapoi?

— Nu mă întrerupe! Ţi-am spus s-o laşi mai moale! Să baţi pasul într-un fel cumva pe loc, ca să te poată ajunge Ivanov şi să rupeţi panglicile de la finiş împreună, mă înţelegi? Împreună! Numai împreună! Cu un singur piept comun! Adică, un piept colectiv. Un piept format din două piepturi! Aici îi politica. Asta-i deviza noastră de internaţionalişti!

— Dar dacă Ivanov are să mă întreacă şi eu n-am să-l pot ajunge? Dacă el o să rupă panglica înaintea mea, ce se alege atunci din politica şi deviza voastră, scuzaţi, noastră, de internaţionalişti?

— Măi Spătarule, măi! Că, zău, naiv mai eşti! îl luă mângâios de umeri Mihail Ivanovici. Dacă-i aşa, fie, am să-ţi dezvălui, în mare taină, un mare secret: am vorbit de acum şi cu dânsul, cu Ivanov. În plus, tocmai în momentul de faţă îl mai instructează şi rusnacii... pardon, dascălii de la şcoala rusă. Acum ai prins firul?

— De prins l-am prins, dar, nu ştiu cum să zic, parcă îmi pare că...

— Nici un fel de părere!... Stai puţin că încă n-am ajuns la capăt...

— Trebuie să mai punem la cale şi o altă comédie?

— Nu o comédie, ci o stratagemă! Şi încă una de cea mai mare importanţă. Fii atent la ce-ţi vorbesc. Conform calculelor făcute de instructorii noştri sportivi, după primul kilometru, asta e tocmai distanţa unui cerc pe stadionul raional, în fruntea sportivilor va fi Ivanov, fiu de conducător de partid, rus de naţionalitate, al doilea — Vdovicenko, fiu de muncitor, ucrainean, al treilea — Beridze, gruzin (tatăl lui, ştii, lucrează la enchevedeu); al patrulea — Vâlkanov, bulgar, fiu de învăţător; al cincilea — Ţukerman, evreu, fiu de vânzător, şi al şaselea Cernăuţeanu, consăteanul dumitale, fecior de kolhoznici, la fel ca şi dumneata.

— Şi eu, Mihail Ivanovici, nu mi-aţi putea spune, unde ar trebui să mă aflu atunci când se vor înşira băieţii în ordinea în care mi-aţi descris-o? În fruntea tuturor, după Ivanov sau la mijloc? Sau, şi mai bine, poate că nicăieri?

— Unde ţi-a dori inima, numai nu în frunte!

— În tot cazul, cred că nu la coadă?...

— Tocmai că la coadă!

— Chiar la coadă? Adică să nu fug, ci că sar în sus, să joc tananica pe loc?

— Nu pe loc, ci să alergi mai încet.

— Şi de ce, adică, mai încet?

— Justă întrebare. Acest sacrificiu ai să-l faci de dragul triumfului prieteniei reprezentanţilor diferitelor popoare şi pături sociale sovietice din centrul nostru raional. Deci, după cum îţi spuneam, suntem abia la primul kilometru parcurs. Tribunele aplaudă frenetic!

— Pe cine aplaudă? Pe lideri: de la Ivanov până la Cernăuţeanu?

— Asta numai la început. Ivanov, rusnac, fiu, cum se spune, al fratelui mai mare (te pui cu Rusia?), e şi normal să fie în frunte. Acum uite ce faci tu pentru a spori tensiunea spectacolului sportiv. Cum înaintea ta vor fi tocmai aceşti cinci inşi....

— Dar dacă unul o ia înainte sau rămâne în urmă?

— Măi Spătarule, te credeam mai deştept! Ce-ţi faci griji? Crezi că n-am convenit şi cu dânşii?... Numai, vezi, chestiunea asta să rămână între noi... Toţi inşii pomeniţi, toţi în afară de Ivanov, nici n-au de ce se plânge, pentru că nici n-au puteri să fugă mai tare. Şi acum ascultă ce misiune îţi revine mai departe. Deci, după cum ţi-am explicat, când tribunele vor aplauda furtunos, ia seama că în tribune se va afla întreaga conducere raională, de la partid până la enchevedeu şi... agenţi secreţi, tu îl întreci pe Ionel Cernăuţeanu, care tocmai va fi primul alergător pe care îl vei ajunge din urmă. Ţi-i consătean, moldovean de naţionalitate, fecior de ţăran ca şi tine, aşa că îl întreci liniştit şi frumuşel, nu-i acorzi nici o atenţie. Dar numai nu cumva să te apropii de el, pentru că ar putea să-ţi pună vreo piedică, să te mai calicească şi în felul ista să ne stricaţi toată afacerea...

— Aşa, Mihail Ivanovici! Foarte bine! Mi-aţi dat voie să-l întrec pe unul. Ce urmează?

— În faţă îl ai deja pe Ţukerman, evreu de naţionalitate, fecior de vânzător. Evreii, putem spune, n-au republică. I-a petrecut tovarăşul Stalin la Birobidjan, numai că ei s-au împrăştiat prin ţară. Şi iar, comerţul îi lucru bun, dar nu-i de mare importanţă în societatea noastră, a socialismului triumfător, aşa că poţi să-l întreci şi pe Ţukerman fără să-ţi pese de el. După Ţukerman în faţă îţi apare spinarea lui Vâlkanov, bulgar de naţionalitate. Ştii

vorba cântecului: „Horoşa strana Bolgaria, no Rossia lucişe vseh“. Ai prins firul? Îi bună ţară Bulgaria, dar deocamdată nu-i în ţara noastră... Aşa că... Însă, vezi, să nu uităm că Vâlkanov îi fecior de învăţător. Intelectualitatea e o pătură socială serioasă, aici, deci, situaţia se schimbă.

— În ce fel se schimbă?

— Trebuie să demonstrezi mai mult respect faţă de Vâlkanov.

— Şi cum s-o fac?

— Să-l întreci o dată şi pe urmă să-l laşi să te întreacă şi el pe tine.

— Mihail Ivanovici! Cum vine chestiunea asta, eu mai întâi trebuie să fug înainte, iar pe urmă s-o tulesc înapoi?

— Nu! Înapoi, nu! Nu ştii deviza noastră: înapoi — niciodată?! Ar fi ceva apolitic. Pur şi simplu, ai să te faci că ai obosit şi ai să alergi un piculeţ mai încetişor. Dar şi asta numai până ce Vâlkanov te-a întrece cât de cât.

— Şi dacă nu mă va întrece?

— E obligat să te întreacă! Noi... parcă de ce punem aici ţara la cale?... După ce Vâlkanov te-a întrecut o dată, tu îl întreci definitiv şi te apropii treptat de Beridze. Beridze e gruzin de naţionalitate. Şi apoi ştii unde lucrează tatăl lui Beridze? La enche-ve-deu... Miroase a Sibir, îţi dai seama?... Fii atent! Pe tovarăşul Beridze îl întreci o dată, îl laşi să te întreacă şi el pe tine, iar pe urmă, vorba lor: „Ghenaţvali!“, îl depăşeşti în modul cel mai hotărât. Şi o faci cât se poate de repede, pentru că eşti dator să-ţi mai rămână puteri şi pentru următoarele manevre, tocmai cele mai importante!

— Încă nu s-au terminat manevrele?

— Stai, unde te grăbeşti?...

— Şi dacă n-au să-mi ajungă puteri?

— Trebuie să-ţi ajungă! Noi am calculat, am plănuit, am hotărât, la urna urmei, n-are cum să nu-ţi ajungă! Da, am vorbit şi la cantină, să ceri de astăzi, două zile la rând, câte două porţii de ceea ce vă dau acolo.

— De hăleală mulţumesc. După cum s-ar spune, îngrăşăm porcul în ajun, ai? Bine, Mihail Ivanovici, foarte bine! Hai, daţi-i mai departe! Ce-mi mai rămâne să fac pe stadion?

— După ce-l întreci definitiv pe Beridze, ai să-l ai în față pe ucraineanul Vdovicenko. Nici cu Ucraina nu-i de jucat! A doua republică după Rusia, ca teritoriu... Încap într-însa douăzeci de Moldove de-ale noastre...

— D-apoi că două bucățele au și „încăput", sudul și nordul Basarabiei...

— Spătarule! Nu te vârî în politică! Știi vorba ceea: popa taie limba?... Să taci așa cum tac eu... Deci, ucraineanul Vdovicenko. Pe lângă toate celea, neam din neamul lor au fost muncitori. Cu clasa muncitoare nu te pui. Aici din partea ta se cere un efort și mai considerabil.

— Ucraineanul Vdovicenco, ziceți, clasa muncitoare? Minunat! Atunci de ce n-ar fi tot el și cu efortul?

— Ba va depune și el efort, să n-ai nici o grijă. Ce-i a lui îi pus de-o parte. Îți închipui: toate tribunele vor clocoti de aplauze! Deci, în fruntea tuturor alergătorilor e Ivanov, al doilea — Vdovicenko și al treilea — tu, Spătarule! „Cine pe cine?" se frământă publicul. Trei sportivi, reprezentanți ai trei popoare și pături sociale sovietice, se apropie de linia de sosire. Pe Vdovicenko îl lași să te întreacă cel puțin de două ori, apoi îl depășești și te apropii de Ivanov. Lucrul acesta se va întâmpla la numai un kilometru înainte de finiș.

— Și dacă n-o să am puteri să fac toate aceste năzdrăvănii sportive?

— Ba vei avea, Spătarule! Fii pe pace. Noi am planificat competiția în așa fel încât toate au să meargă ca pe roate. Și pe urmă, cum ești alergătorul de forță din raion, te obligăm să fii la nivelul cerut de conducerea școlii. Ești komsomolist, ce naiba!

— Dar de ce n-ar face toate manevrele astea Ivanov, și nu eu? Mai ales că el reprezintă poporul rus și conducerea raionului.

— Să nu vorbim aiurea. Chestiunea e deja aprobată de către toate instanțele locale; cred că-i informat și Chișinăul, dacă nu chiar și Moscova. Și apoi, la drept vorbind, știi unde-i buba? Ivanov este mai slab decât tine, pur și simplu nu-l ajunge cureaua să reziste la executarea acestor importante manevre.

— Dar cum să procedez cu Ivanov? Să-l întrec sau să mă ţin din urma lui?

— Poţi să-l întreci. Dar numai o singură dată. Ei, hai, treacă de la mine: fie şi de două ori. Dar şi atunci nu cu mult, numai cu vreo doi paşi. Iar cel mai bine ar fi să mergi într-un pas cu el şi s-o ţii aşa până la finiş. Dacă-i frăţie între popoare, apoi frăţie să fie. Panglica o veţi rupe amândoi, împreună, alergând umăr la umăr. Să nu cumva să-ţi sară ţandăra şi să te repezi cu vreun centimetru înainte. Reprezentanţii celor două şcoli medii din centrul raional, rusă şi moldovenească, trebuie să iasă egali. Deci, sus sportul! Sus prietenia dintre popoarele sovietice! Ai înţeles, Spătarule, ce ai de făcut peste două zile? Vrei să obiectezi ceva?

— Mihail Ivanovici, m-aţi dat gata cu acest proiect şi nu mai am nimic de spus. Acum chiar că nici la dragoste nu mai am puteri să mă gândesc, doar la prietenie mai pot visa. Vasăzică, trăiască sportul şi prietenia între popoare!

Aşa ar fi trebuit să fie. Numai că, vedeţi dumneavoastră, toate celea pe lume nu se rânduiesc aşa cum vrea omul, nici cum le doreşte partidul şi nici cum le plănuieşte raionul...

Iată, deci, că soseşte şi mult aşteptata zi a competiţiei sportive dintre cele două şcoli medii din raion. Tribunele stadionului sunt arhipline, ziua e senină, alergătorii aşteaptă startul. La un moment dat răsună semnalul cuvenit şi tinerii sportivi se împrăştie pe pista de alergări ca nişte potârnichi prin grâne. După primul cerc, adică după un kilometru, liderii respectau ordinea care a stabilit-o pe hârtie Mihail Ivanovici: în frunte, aclamat furtunos de toate tribunele, alerga Ivanov, în urma lui venea Vdovicenko, apoi Beridze, Vâlkanov, Ţukerman şi Cernăuţeanu. Dumitru Spătaru se afla acolo unde i se ordonase, adică în urma sus-numiţilor. Toată şcoala moldovenească îi scanda numele, îndemnându-l să iasă învingător. „Bea, Grigore, agheasmă!“ îşi zise Spătaru şi începu să manevreze în conformitate cu planul schiţat de Mihail Ivanovici. Mai întâi îl întrecu pe Ionel Cernăuţeanu. Acesta reuşi să-l apostrofeze:

— Unde te grăbeşti, Dumitraş, că aici nu se pun note?

— Suntem ţărani moldoveni, reuşi să-i răspundă Spătaru. La care bravul zorineştean replică:

— Şi încă suntem amândoi dintr-un sat...

Spătaru îi întrecu apoi pe evreul Ţukerman şi pe bulgarul Vâlkanov. Aducându-şi aminte de cuvintele lui Mihail Ivanovici despre Bulgaria şi intelectualitate, se lăsă întrecut de Vâlkanov, apoi i-o luă înainte şi se apropie de gruzinul Beridze.

— *Sluşai, kuda speşişi?*[1] zise acesta. *Davai vmeste, u menea esti posâlka iz Gruzii, vecerom otkroem...*[2]

După ce executase manevrele cuvenite, depăşindu-l pe ucraineanul Vdovicenko, Spătaru mai trebuia să-l ajungă pe rusul Ivanov. Tribunele aclamau: „I-va-nov! Spă-ta-ru!“ Dumitru Spătaru răsufla încă optimist, deoarece simţea că mai are destule puteri pentru a-l ajunge pe Ivanov. Dar aici se întâmplă aşa cum se întâmplă de multe ori numai în viaţă, şi mai puţin în filmele realismului socialist de neprevăzut...

Apăru ca din pământ năstruşnicul de ţigănaş Antip Ţăruş, pus parcă de naiba să strice toată afacerea. Ieşirea lui pe stadion a fost fatală. (Ca cititorul să înţeleagă mai bine, suntem nevoiţi să facem o mică digresiune poetică. Antip Ţăruş stătea prost cu limbile rusă şi franceză. La Etea Davidovna, profesoară de franceză, mai îndruga el un fel de cântec: „En, de, trua, je ve dan la bua“, o întorcea pe ţigăneşte: „Ciongardea cu miezul roşu“ şi nu o lăsa în pace până ea nu-i punea un „trua“. Iar Maria Ivanovna, profesoară de limba rusă, era mult mai severă. Într-o zi, înainte de a începe lecţia de dictare, Cernăuţeanu şi Ţăruş se tocmesc cu Dunăreanu şi îşi leagă tustrei piciorul stâng cu o sfoară, având următoarea înţelegere: când e virgulă, Dunăreanu trage o singură dată de sfoară, când e punct şi virgulă — de două ori, iar când trage de trei ori, înseamnă că-i liniuţă. Şi poate că totul ar fi mers bine, dacă nu se legau de sfoară şi Viorel Midoni, şi Mioara Brezeanu; aceştia, ori că n-au înţeles cum trebuie să tragă de

[1] Ascultă, ce atâta grabă? (rus.).

[2] Să fugim împreună, am un colet din Gruzia, deseară-l desfacem (rus.).

sfoară, ori că fuseseră prea puţin atenţi în timpul dictării, dar la un moment dat, când după un punct şi virgulă au crezut că trebuie să pună şi o liniuţă, proşti-proşti, s-au întors însă nedumeriţi spre Dunăreanu: „Ce-i cu tine, măi, cine dă peste picior?“ „*Cito takoe?*“ întrebă bănuitor Maria Ivanovna şi pe loc a şi descoperit întreaga reţea de sfori care pornea de la Dunăreanu. Ea a râs cu răutate şi i-a dus pe toţi în cancelarie, aşa cu picioarele înlănţuite de buclucaşa sfoară. Păreau că-s nişte ocnaşi sau vechi odgonari de pe Volga. Antip Ţăruş a luat toată vina asupra sa şi, din ziua aceea, zicând: „Mă duc să învăţ limba rusă, s-o ştiu ca pe ţigăneasca mea“, a dispărut pe vreo trei luni din şcoală. Pe urmă s-a aflat că lucrase în Donbas, unde învăţase de minune limba rusă. Întorcându-se acasă la Faraoanca, a vrut să glumească cu taică-său şi a început să vorbească cu el ruseşte: *„Privet, papaşa!“*, iar taică-său face: „Când ţi-oi da amuşi un *privet*, nici n-ai să ştii de-al cui neam eşti. Nu cumva te-ai prostit şi tu ca Arion al lui Antonaş Chircu, care, întorcându-se din Donbas, nu vroia să vorbească moldoveneşte nici cu mamă-sa, nici cu lumea din sat, de l-au huiduit flăcăii la horă şi l-au scos la marginea Faraoancei, încât nu s-a mai întors nici azi acasă, la urmă totuşi a rupt-o pe moldoveneşte: „Mai rămâneţi cu bine!“ Nu cumva vrei s-o păţeşti şi tu? Hai, băiete, ori te întorci la şcoală, ori mergi cu mine la ferărie...“

Şi Antip Ţăruş a venit la şcoală, mai ales ca să le demonstreze tuturor colegilor din Căuşeni, îndeosebi Mariei Ivanovna, cât de bine posedă el acum limba rusă. O singură dorinţă mai avea: „Eh, dacă mi s-ar da drumul şi în Franţa! În trei luni aş învăţa şi franceza. Ia atunci v-aş întrece pe toţi şi la franceză!“ Şi, deoarece lipsise atâta amar de vreme şi nici nu frecventa regulat lecţiile, Antip Ţăruş, fiind în clasa a zecea, nu mai era luat în seamă ca sportiv. Şi iată că în ziua competiţiilor îl pune naiba să se prezinte la şcoală. A fost luat pe sus împreună cu ceilalţi elevi şi acum alerga din urma lui Spătaru. Nici chiloţi nu avea, alerga în izmene. Geaba îl mai căuta Mihail Ivanovici în catastiful său, pentru că acest sportiv atât de aprig la pas nu figura în nici una din variantele planificate.)

— Hai să-l întrecem pe Ivanov, să-i arătăm cât face suta de pepeni la moldoveni, îi zise Antip Ţăruş lui Spătaru, când îl ajunsese din urmă.

— Nu-i voie, nu se poate! atât reuşi să-i zică Spătaru lui Ţăruş.

Ţăgănaşul însă, cetăţean fără de republică şi reprezentat al nu se ştie cărei pături sociale, o luă şi mai iute la picior.

— Duceţi-vă la naiba cu şmecheriile voastre! Aici nu-i algebra ta. Aici nu cap, picioare trebuie să ai! zise furios Antip Ţăruş către colegul său de clasă, întrecându-l şi pe el, şi pe Ivanov.

Se ducea de râpă toată întrecerea programată din timp. Rămâneau goale lozincile referitoare la prietenia dintre popoare în toiul competiţiilor sportive. Spătaru încercă să-l ajungă pe Ţăruş, ca să-i mai explice o dată deviza întrecerii, marele ei scop de educaţie internaţionalistă, văzu însă că nu-i mai ajung puteri: ţigănaşul se afla deja aproape de finiş, numai izmenele îi albeau în zarea sinilie a primăverii. Ivanov rămăsese cu mult în urma lui Ţăruş. Spătaru nu avea altceva de făcut decât să meargă într-un pas cu Ivanov. Încă o clipă, şi Antip Ţăruş rupse panglica de sosire. Mihail Ivanovici, descumpănit totalmente, o întinde din nou, ca s-o poată rupe umăr la umăr Ivanov şi Spătaru, lucru pe care aceştia îl şi făcură într-un răpăit răruţ de aplauze. Eroul întrecerii era Antip Ţăruş! Însă organizatorii competiţiilor, după ce ţinură un lung sfat, îl descalificară pe Antip Ţăruş pe motiv că nu figura în lista celor propuşi să participe la competiţie.

— Ce te-ai vârât înainte? se răsti la el Mihail Ivanovici.

— D-apoi unde să mă vâr? Înapoi?

— Tu măcar ai republică, măi Ţăruş?

— Dar ce, Faraoanca noastră nu-i republică? Da şatra lui bunelu-meu?

— Degeaba s-a anunţat că suntem învingători eu şi Ivanov. Unicul învingător eşti tu, Antip! îl bătu prieteneşte pe umăr Spătaru.

Mihail Ivanovici, derutat cu totul şi aburind ca o lipie scoasă mai mult crudă din cuptor, se apropie de Spătaru şi zise:

— N-ai putut să-i explici acestui ţigănaş să nu o ia înainte? Cine-i el? Pe cine reprezintă? Nici republică n-are şi poporul li-i mic, migrează mereu, nu stau o clipă pe loc. Nişte şătrari şi mai mult nimic.

— Mihail Ivanovici, pur şi simplu n-am avut puteri să-l ajung din urmă ca să-i spun. Mă credeţi? Dacă aş fi fost în stare să-l ajung, nu-i mai dădeam eu voie să rupă panglica, o rupeam eu singur, uitând şi de prietenia dintre popoare, şi de preţioasele dumneavoastră sfaturi şi indicaţii. Mă istovisem de tot. Nu mai aveam puteri după executarea „manevrelor“ dumneavoastră. Aşa-mi trebuie! O să-mi fie altă dată de învăţătură. Întâmplarea asta sper să vă fie de folos şi dumneavoastră, Mihail Ivanovici.

— Mâine avem adunare komsomolistă, unde va trebui să răspunzi pentru poezia „La căsuţa mândrei mele“...

— Să-mi prezint şi „mândra“, sau o să mă credeţi pe cuvânt?

— Ţie, Spătarule, îţi vine a râde, iar pe mine mă înăbuşă plânsul. Zi şi tu, ce să raportez acum şefilor? Am ratat nu atât şansa unei veritabile competiţii sportive, cât aceea a afirmării prieteniei dintre popoarele sovietice. În loc să iasă primul un rusnăcel, ne-a rupt panglica un ţigănaş. Zi-i miopie politică şi am terminat vorba...

Stalin murise, iar noi încă nu plângeam

Vine, iată, şi vestita zi de 5 martie a anului 1953. Moare, în sfârşit, şi Iosif Visarionovici Stalin. Pe cât îşi dădeau seama elevii şcolii medii din centrul raional, această zi nu fusese plănuită de nimeni. Ea a venit întocmai cum vine Măria sa moartea. În întregul orăşel se arboraseră drapele în bernă şi portrete ale marelui „conducător al popoarelor", acestea fiind înrămate de panglici negre. Şi apoi chiar în prima noapte de priveghi, nişte oameni năstrunşnici îi agăţaseră de gât lui Stalin (bustului, bineînţeles) o solidă ghirlandă de găini moarte, iar în frunte îl pocniră cu ouă clocite, trecându-i peste umăr o eşarfă roşie scrisă cu litere latine: „Na, satură-te, Satană, de *postăuci,* că pe ceea lume n-o să aibă cine-ţi da!..."

Toate întreprinderile, toate instituţiile organizau mitinguri de doliu. După ce rezolvă mai multe chestiuni în această privinţă, directorul şcolii moldoveneşti, Samson Borisovici Şoiman, îşi opri creionul roşu în dreptul unui punct ce constituia mândria sa aparte, pentru că acesta era un produs al propriei sale imaginaţii. Cât ai zice peşte, au şi fost invitaţi în birou Dumitru Spătaru şi Ion Dunăreanu, cei mai buni elevi din clasa a zecea.

— Ei, ia să-mi spuneţi cum vă pregătiţi de mitingul de doliu în legătură cu încetarea din viaţă a lui Iosif Visarionovici?

— Scriem, Samson Borisovici, amândoi, câte o poezie despre măreţul nostru conducător Stalin. Întocmai aşa cum ne-aţi ordonat, îi răspunse prompt primul fruntaş la învăţătură.

— Ba să avem scuzare. Eu nu v-am ordonat nimic, ci pur şi simplu am intuit marea voastră durere cauzată de moartea prematură a lui Iosif Visarionovici.

— Diferenţa nu-i chiar mare, replică al doilea fruntaş la învăţătură.

— Ba-i enormă această diferenţă, dragii mei! Dar, în fine, îndată ce compuneţi poeziile, mi le prezentaţi. Întâi mie, mie şi numai mie! În aceste cernite zile de doliu, ca, de fapt, şi până acum, eu şi numai eu răspund de toată politica din şcoala noastră! Şi nu numai din şcoală... Ei, dar, vorba ţăranilor noştri, asta-i de acum altă gâscă-n ceea traistă...

Cei doi tineri komsomolişti fruntaşi la învăţătură îşi priveau cu nedumerire şeful...

— Şi, după cum ziceam, politică, băieţi! Vă rog să fiţi atenţi un moment, vulturaşii mei! Vă dă oare prin cap ce se mai cere de la voi (în afară de declamarea propriilor voastre poezii), ce să mai faceţi în timpul mitingului de doliu?

— Nu...

— Apoi chiar că m-aş fi mirat să fiţi voi mai deştepţi decât mine... Ei, loialii mei eminenţi, şi chiar nu vă pricepeţi câtuşi de puţin?

— Nu...

— Eh, cât vă vâr minţile în cap, iar voi tot ţărani din fundul căruţei aţi rămas... Dar, vorba ceea, de unde nu-i, nici Dumnezeu nu cere...

— Samson Borisovici...

— Să nu vă fie cu supărare, vulturaşii mei, dar ştiţi că eu nu pot să fiu faţă de voi decât sincer... Deci, să revenim la chestiune. În timpul mitingului de doliu voi trebuie să plângeţi.

— Păi, noi şi aşa cred că o să plângem, replică Spătaru.

— Să plângem?... Şi numai noi doi? întrebă la rândul său Dunăreanu.

— Tocmai aici voiam să vă aduc. Din întreaga clasă a zecea, o să plângeţi numai voi doi! Au nu voi sunteţi fruntea frunţii în komsomol şi la învăţătură? Voi! Prin urmare, vouă vă revine onoarea de a plânge la moartea marelui Stalin. Nu cumva aţi vrea să-i văd ştergându-şi ochii pe verişorii Rotaru sau pe zbân-

ţuitul de Alexei Bulbuc, amândoi codaşi la învăţătură şi părinţi cu vederi cam antisovietice? Credeţi voi că membrii corpului nostru didactic nu mă roagă, cu lacrimi în ochi, să le permit să bocească? Şi încă să vedeţi cu câtă plăcere ar vrea s-o facă! Şi asta tocmai în văzul lumii. Dar le-am tăiat-o multora dintre ei: nici să-şi pună în gând! Vor plânge la miting numai acei numiţi de mine şi aprobaţi deja pe lista cu pecetea organelor raionale. O, dacă aţi şti cât de mult doreşte să nimerească în rândurile bocitoarelor de onoare tovarăşa Aglaia Mihailovna! N-am să-i permit să plângă, orişicât s-ar considera dumneaei mai tare ca mine în matematici... Uite-aşa se face politică pe lume, vulturaşii mei! Deci, să facem totalurile: de la voi doi se cere, în primul rând, câte o poezioară de înalt nivel politic şi, în al doilea rând, câte un bocet scos din fundul inimii. Vulturaşii mei, asta-i tot ce pretinde bietul vostru director să manifestaţi la acest mare miting de doliu.

— Samson Borisovici, începu bâlbâindu-se pirpiriul Spătaru. Dar vom putea oare să plângem aşa... la comandă?

— Asta vroiam să vă întreb şi eu, Samson Borisovici, zise palpăul Dunăreanu.

— Nimic mai simplu, comsomoliştii mei cei naivi. În timpul mitingului, nu vă rămâne decât să vă uitaţi mult timp la un punct fix şi lacrimile au să vină singurele ca apele din munţi.

— Şi ce punct fix să ne alegem? întrebară într-un glas cei doi komsomolişti fruntaşi în toate cele.

— Ce obiect, ziceţi? La asta, vedeţi voi, încă nu m-am gândit, dar găsim imediat. Obiect, vasăzică? Poftim! O să vă luaţi drept punct fix mustăţile lui Iosif Visarionovici. Atâta timp cât voi, elevii, vă veţi afla pe scenă şi la tribună, o să aveţi pe peretele din faţă portretul marelui nostru conducător. După ce veţi recita versurile, uitaţi-vă cât mai cu sârg la mustăţile marelui Stalin şi daţi-i bătaie cu plânsul, dar cât se poate mai cu jale. Spătaru îşi va fixa privirea la mustaţa stângă, iar Dunăreanu — la cea dreaptă. Dar să-mi plângeţi ca în anii cei buni. Ştiţi, aşa, cu şiroaie lungi

de lacrimi, să fie văzute până în fundul sălii, de unde fotograful vă va drege câte o poză. Ei, aţi înţeles, vulturaşii mei?

— ’nţeles...

Şi iată că soseşte momentul mitingului de doliu. Cei doi comsomolişti fruntaşi în viaţă şi la învăţătură şi-au declamat destul de emfatic poezioarele dedicate dispariţiei în lumea celor drepţi a „marelui conducător al popoarelor lumii“. Dar, oricât sau străduit amândoi, n-a putut plânge nici unul dintr-înşii.

— Unde ţi-s lacrimile, Spătarule? îl ghiontea colegul său Dunăreanu.

— Mă opintesc din răsputeri, dar nu-mi ţâşneşte nici una. Iar tu de ce nu plângi?

— Şi cu mine e aceeaşi poveste. Mă tot screm, dar se vede că mi s-a uscat fundul ochilor.

Şi asta se întâmplă în timp ce aproape toţi cei prezenţi în clubul şcolii — fără vreo permisiune din partea directorului Şoiman — plângeau de săltau hainele pe dânşii. Poftindu-i pe urmă în cancelarie pe cei doi proslăviţi „vulturaşi“, Samson Borisovici tuna şi scăpăra:

— De ce n-aţi plâns aşa cum v-am învăţat eu?

— Ne-am străduit, însă, ştiţi, scuzaţi, aşa, la comandă...

— Din cauza lipsei de experienţă în această direcţie...

— Mi-aţi dus de râpă toată afacerea. Însuşi Părfănuc Ivanovici îşi trimisese omul de legătură să constate cu ochii lui minunea şi ce ar fi putut s-o vadă? Nici o ceapă degerată n-a văzut! Cum să nu puteţi voi să plângeţi, când eu, ca unor komsomolişti fruntaşi, vă ordonasem să vărsaţi lacrimi şi, când colo, colac peste pupăză, mai toată sala, mai mult caracudă măruntă, se rupea în bocete, poţi să spui, patriotice? Voi vă daţi seama că m-aţi vârât într-o daraveră politică? Dar, vulturaşii mei, să ştiţi una şi bună: să nu credeţi că, dacă mie o să-mi fie rău, vouă are să fie mai moale!... Nu uitaţi că nota voastră la purtare pentru clasa a zecea se află încă în mâna mea...

Şi abia după asemenea vorbe şi ameninţări, drăcuiţi în asemenea hal, cei doi komsomolişti fruntaşi la învăţătură şi buni

prieteni, Dumitru Spătaru şi Ion Dunăreanu, izbucniră în hohote amare de plâns. Cuprinzându-i aproape părinteşte, începu a plânge şi însuşi Samson Borisovici, nu înainte, însă, de a telefona, se vede, la *enkevedeu:*

— *Oni u menea zaplakali...*[1]

Şi acum plângeau de bucurie în trei. Şi numai Iosif Visarionovici Stalin, privind din înălţimea cerească a unui portret, tot părea că râde mulţumit pe sub mustăţi. Nu numai că râdea, ci chiar sughiţa de i se auzea şi glasul gâlgâind gutural, ca la toţi muntenii din Caucaz. Râdea şi nicicum nu se putea opri...

[1] Au plâns amândoi (rus.).

Motivul

Era în anul de graţie 1956, prin luna lui septembrie, când au fost distruse cultul personalităţii, spiritul autocraţiei birocratice, distruse, da, la Moscova, de la tribună, numai nu şi în biata noastră republică, mai ales la Chişinău.

Tânărul jurnalist Dumitru Spătaru, proaspăt întors de la Facultatea de ziaristică din Moscova şi abia mai ieri angajat în calitate de simplu colaborator literar la ziarul „Satul Îndestulat", îşi face formele de rigoare şi pleacă la ţară să scrie primul său reportaj. Câmpean din naştere, nu se ştie de ce şi-a ales drept ţintă a primei sale deplasări profesionale anume un sat de codru de prin părţile Nisporenilor. Sosit la faţa locului, se îngrozeşte de cele văzute în satul Vânjoşeni, se întoarce la redacţie şi scrie tot adevărul într-un articol intitulat „Cu părul sur la douăzeci de ani". Naivul de el! Să relatezi adevăruri dureroase dintr-un sat contemporan pentru un ziar ca „Satul Îndestulat"! Ei şi ce dacă a fost distrus cultul personalităţii?

A fost distrus de către Hruşciov la Moscova, şi nicidecum la redacţia ziarului „Satul Îndestulat", unde redactor-şef e mult stimatul nostru tovarăş Iordache.

Bine a zis cine a zis: fiecare pasăre pre limba ei piere. Naivul de Dumitru Spătaru îşi prezintă prima sa operă şefului de secţie, tovarăşului Codescurtov, om care şi azi povesteşte cu multă mândrie cum luptase în treizeci şi şapte cu „duşmanii de clasă" din Moldova de dincolo de Nistru. Acesta, când a citit reportajul tânărului jurnalist, şi-a pus mâinile în cap, apoi şi-a revenit, l-a sfredelit pe Spătaru cu o privire de şef de pe vremea primelor colectivizări şi atât l-a întrebat:

— Mata îţi dai bine seama ce ai scris aici?

— Prea bine, tovarăşe Codescurtov.

— Apoi să ştii că anume cu mânuţa dumitale ţi-ai făcut-o şi să nu dai vina pe nimeni, a zis şeful de secţie, a luat manuscrisul în mână şi s-a dus să stea de vorbă cu superiorii. Redactorul-şef era în concediu. Mai mari în redacţie rămăseseră Stropşa Ivan Ivanovici, secretarul organizaţiei de partid, şi Cotruţova Agripina Domentevna, şefa sindicatelor. Primul se lăuda şi el că a participat la organizarea primelor colhozuri de peste Nistru şi, cică, mai poartă şi acum în buzunar un pistol rămas din acele vremuri. A doua persoană era poreclită „paraşutista", şi asta din cauză că, după spusele ei, în timpul războiului ar fi fost paraşutată de câteva ori peste poziţiile nemţilor şi ar fi făcut mare prăpăd în rândurile acestora. Codescurtov, cum i-a găsit pe aceştia într-un birou, le-a declarat cu o răutate ce-i făcea o anumită plăcere:

— Tovarăşi, un material antisovietic!

Stropşa sare în piciorul care era mai lung decât celălalt şi îşi duce instinctiv mâna la buzunar:

— Cine-i duşmanul de clasă?

— Dumitru Spătaru, tinerelul nostru.

Paraşutistei mai să i se umfle rochiile:

— De la bun început nu mi-a plăcut băiatul ista. I-am propus să scriem împreună despre activitatea mea de pe front şi m-a refuzat, fascistul!

— Acuşica îi vedem dosarul, zice Stropşa şi într-o clipă scoate o mapă destul de subţirică încă. Aşa! S-a născut în satul Zorineşti, raionul Căuşeni, înainte de război...

— Vasăzică, pe vremea ocupaţiei boierilor români, conchide semnificativ Codescurtov.

— Avem una la mână! exclamă cu bucurie paraşutista.

— E puţin, face trist Stropşa. Numai pentru atâta nu-l putem da afară. Şi ce scrie el acolo, tovarăşe Codescurtov?

— Numai bazaconii, Ivan Ivanovici. Cică, oamenii culeg poama noaptea, la lumina felinarelor, şi n-o culeg pentru colhoz, ci o fură. Iar secretarul organizaţiei locale de partid,

chipurile, a scos placajul cu care era împrejmuită ferma de găini şi a scris pe el tot felul de lozinci privind depăşirea planului de ouare colectivă a găinilor socialiste...

— Agitaţie antisovietică! conchide Stropşa.

— Două la mână! exclamă paraşutista Cotruţova.

— Cam slabă agitaţie. Şi unde zici că a învăţat băiatul ista, tovarăşe Codescurtov?

— La Moscova, din păcate.

— Da, asta nu merge.

— În schimb la cămin a stat cu un român în cameră.

— Foarte bine! Asta ne convine.

— Numai că românul acesta a ajuns şef mare la Bucureşti.

— Atunci chestiunea cu românul nu merge. Ne stricăm cu Georghiu-Dej, cu România.

— Tată-său a luptat pe front...

— De care parte?

— De partea sovietică.

— Nici asta nu merge.

— Dar taică-său striga prin Berlin că fără de moldoveni noi n-am fi birut fascismul.

— Asta mai trage la cântar.

— Trei la mână! strigă paraşutista.

— Şi totuşi nu-l putem da afară, zice trist Stropşa. Ia să vedem câte hectare de pământ a avut tată-său înainte de a intra în colhoz. Ridică receptorul: — Alo, devuşka! Urgent, Zorineştii!

Peste un timp se află că tatăl lui Dumitru Spătaru, în anii ţărăniei sale, a avut numai trei hectare de pământ. Stropşa Ivan Ivanovici îşi duce dreapta la buzunarul în care ţinea mai înainte pistoalele şi era cât pe ce să plângă de durere:

— Dacă ar fi avut patru hectare, îl puteam numi mijlocaş, dar aşa nu e decât un nevoiaş. Mă mir, de unde are Dumitru Spătaru gânduri antisovietice, când taică-său a avut numai trei hectare. Aş fi înţeles, dacă ar fi avut mai multe hectare, dar aşa...

— Şi adică nu putem sa-l dăm de-a tumba din redacţie? întreabă într-un glas Cotruţova şi Codescurtov.

— Ba putem.

— Şi ce motiv îi găsim?

— Motivul? Nimic mai simplu. Din motiv... că nu-i găsim nici un motiv... În biografia dumnealui, s-o ştiţi de la mine, ceva nu-i curat...

O aniversare furtunoasă

Era puţin trecut de jumătatea lunii august a anului 1959. De unde şi în ce fel, greu de spus, dar se dăduse şfară în ţară că pe la sfârşitul lui gustar se împlinesc exact 600 de ani de la descălecarea a doua a Moldovei şi de la înfiinţarea statului feudal moldovenesc. Bucurie în inimile „naţionaliştilor" localnici, griji şi nevoi pe capul celor responsabili de ideologia comunistă şi de internaţionalismul proletar. De fapt, aceştia din urmă luaseră toate măsurile de rigoare întru zădărnicirea vreunei posibile tentative de aniversare a evenimentului: nici radioul, nici presa să nu sufle vreun cuvânt, nici un fel de pregătire oficială pentru inevitabila serbare. „Moldovioara sovieticuţă", oficiosul moldovenesc de partid, luase apă în gură, în timp ce „Moldavuşca", gazeta rusească de partid, — prin ce minune, Doamne? — a strecurat în paginile sale câteva rânduri de informaţie despre cei 600 de ani ai Moldovei, fapt care a costat-o câteva capete de şefi de secţii şi de ceva caracudă de mai mică importanţă. Între timp se mai şoptea câte ceva prin coridoarele mai întunecoase ale Academiei de Ştiinţe, grupuri mici, de nu mai mult de trei persoane, când la un colţ de stradă, când în hruba vreunei bodegi, îşi dădeau sfios cu părerea că ar fi bine să nu fie rău, dar uite că sinistrul imperiu cu siberiile sale... mai ştii la ce recurge?...

Şi iată deci că şi de data aceasta, în sânul oamenilor de creaţie, mai curajoşi s-au dovedit a fi tot „cei trei crai de la răsărit", tot „sfânta treime", cum îi porecliseră atât gurile rele, cât şi cele bune: Dumitru Spătaru (colaborator la revista de satiră şi umor „Ardeiaşul"), Vlad Doiniţă şi Alecu Pruteanu (ambii de la radiodifuziunea moldovenească). Cum se aflau, ca de multe alte

ori, în fundul „gropii“ lui Monea de lângă Teatrul Moldovenesc şi discutau despre poezie, tustrei făcând parte din numeroasa cohortă a tinerilor condeieri, la un moment dat s-au pomenit întrebându-se cu toată seriozitatea:

— Dar ce ne facem cu aniversarea Moldovei?

La care întrebare tot ei şi-au răspuns:

— O sărbătorim la cel mai înalt nivel!

Dar când şi în ce fel? Pentru a dezbate mai detaliat problema, cei trei crai s-au retras în tihnita incintă a redacţiei revistei de satiră şi umor. Transnistreanul Vlad Doiniţă, poreclit pe ascuns „şantistul“, rămăsese după război copil orfan şi era discipolul unei şcoli de balet din Leningrad, ahtiat grozav de tot ce ţinea de cultura şi istoria moldovenilor (limba o învăţase acolo din dicţionare ruso-române), propuse franc şi mândru:

— Organizăm o manifestaţie pe bulevardul Lenin!

Alecu Pruteanu aprobă pe loc:

— Minunat! Mai bine nici că se poate.

Dumitru Spătaru se arătă mai cumpătat:

— Tu, Vlade, şi aşa ţi-ai petrecut copilăria şi adolescenţa la nord, nu cumva ai vrea să te pomeneşti acum şi dincolo de cercul polar?

— Cine şi ce are cu Moldova mea şi dragostea pe care vreau să mi-o exprim?

— Să nu uităm, Vlade, că nu numai tu iubeşti Moldova. O iubesc mai mulţi... şi de aici i se trag toate belelele. Întrucât cercurile oficiale, după cum vedem, n-au de gând să consemneze această dată, vor s-o treacă sub tăcere, cred că şi noi, ca persoane particulare, s-ar cuveni să celebrăm evenimentul în limitele unei modestii onorabile.

— Modest — da, însă cu toată dragostea pentru Moldova! rostiseră într-un singur glas Vlad Doiniţă şi Alecu Pruteanu. Şi atunci ce ne propui, Dumitre?

— Propun să ne adunăm într-un local vreo douăzeci din cei mai patrioţi jurnalişti, să ţinem câte o cuvântare, să-i zicem vreun

cântec mai de dragoste de ţară şi chiar să ciocnim câte un pahar în onoarea evenimentului istoric şi al eroilor neamului.

— Cam modest, dar se acceptă, căzu de acord balerinul transnistrean. Drept local propun restaurantul „Moldoviţa".

Îi veni rândul la vorbă şi lui Alecu Pruteanu:

— Acum să purcedem la întocmirea listei invitaţilor, dar mai întâi propun să alcătuim textul invitaţiei.

— Invitaţia, zice Vlad Doiniţă, trebuie să fie scrisă în grafie latină şi să poarte silueta bourului istoric al lui Dragoş Vodă.

— Cu grafie latină şi cu bour, încuviinţă Alecu Pruteanu, dar n-ar strica să fie alcătuită în vechea limbă a cronicarilor. Hai, Dumitraş, pune-ţi mintea la contribuţie, că în această materie tu eşti cel mai căpos.

Dumitru Spătaru:

— Textul ar putea să sune cam în felul următor: „Onorate domn şi vlădică.... venim spre a ne închina în faţa preacinstitei Dumneavoastră persoane... să pohtiţi a da ochii cu noi în această zi de pohfală.... Dar să veniţi fără de muieri, aşijderi fără de arme..."

Vlad Doiniţă:

— Mult prea bine! Dar expresia asta: „...aşijderi fără de arme" nu e prea deocheată?

Alecu Pruteanu:

— E în limba veche, ce te temi? Tocmai tu să te temi, Vlade? Deci, în încheiere, ce aş avea de spus? Noi trei suntem iniţiatorii sărbătoririi acestui eveniment. Acum nu ne rămâne decât să tragem la tipar invitaţiile. Am doi băieţi de treabă la tânăra noastră televiziune: Vanea Torbălungă — poet şi Tudor Zămos — fotograf. Alecu Pruteanu uitase că cei doi tineri intelectuali ai republicii sunt şi nişte turnători de forţă: amândoi terminaseră şcoala superioară de miliţie, având fiecare din ei acelaşi grad în continuă creştere. Aceşti doi zmei ai securităţii, când ajunseră la ultimele cuvinte ale copilăroasei invitaţii, s-au uitat cu subînţeles unul la altul şi acesta le-a fost răspunsul:

— Băieţi, nici o grijă! Chiar astăzi aranjăm totul...

Şi zeloşii turnători s-au ţinut de cuvânt: în doi timpi şi trei mişcări i-au aranjat pe „cei trei crai“ acolo unde aveau datoria s-o facă...

Şeful securităţii îşi convocă imediat într-o şedinţă subalternii cei mai breji:

— Cu ce vă ocupaţi la ora aceasta, aş vrea să vă întreb, drăguţii mei tovarăşi? Căutaţi spioni americani prin păpuşoaie? Prin buruiene şi bufete? Credeţi că ei sunt atât de proşti să vă cadă în mâini ca musca în lapte? Şi astea toate în timp ce naţionaliştii noştri locali şi-au prea dat în petic şi iată-i că acţionează liberi şi nearestaţi! Unde ţi-s ochii matale, tovarăşe Ciclop? Pardon, tovarăşe Codescurtov.

Ciclopul, un zdrahon cu ochiul stâng astupat de un bandaj negru, îşi ceru scuzele de rigoare:

— Să mă iertaţi, Părfănuc Ivanovici, dar dacă-i vorba despre iniţiatorii sărbătoririi a 600 de ani ai Moldovei Sovietice... adică nesovietică pe atunci, păi în acest caz aţi greşit adresa: cu oamenii de artă ţine legătură tovarăşul Scornescu, el e mereu în mijlocul lor, şi la adunări, şi la petreceri...

Scornescu sări ca ars:

— Da, tovarăşe Ciclop, pardon, Codescurtov, eu mă aflu mereu în mijlocul oamenilor de artă şi de aceea ştiu prea bine ce zace în fiecare dintre ei. Părfănuc Ivanovici, vă rog să mă credeţi, eu aveam în faţă textul acestei invitaţii la sărbătorirea a 600 de ani ai Moldovei încă din momentul când i se pusese ultimul punct...

Părfănuc Ivanovici, mândru:

— Şi foarte bine, înseamnă că obiecţiile mele de data trecută le-aţi însuşit pe deplin. Dar aş vrea să vă întreb pe loc: de ce încă nu m-aţi informat despre acest caz?

— Părfănuc Ivanovici, poftim donosul, adică raportul, încă o clipă şi vi l-aş fi prezentat.

— Prea bine, tovarăşe Scornescu. Ce aveţi de spus referitor la ultima frază din textul invitaţiei?

— Părfănuc Ivanovici, scuzaţi, dar aici s-ar cuveni să intervineţi Dumneavoastră cu priceperea care vă caracterizează.

— Dragii mei securişti, ascultaţi cum sună ultima frază a odioasei invitaţii: „Veniţi fără de muieri, aşijderi fără de arme". Fără de muieri, de, mai înţeleg, că, vorba ceea, cine se duce la război luându-şi soţia la braţetă? Dar ce vrea să însemne acest „fără de arme"? Vrea să însemne un singur lucru: organizaţia aceasta dispune de arme, iar la întrunirea festivă fruntaşii ei sunt invitaţi să se prezinte neînarmaţi. Dacă au arme, unde le ascund şi când au de gând să dea prima lovitură? Vă rog să priviţi lucrurile serios. Nu uitaţi că au trecut numai trei ani de la evenimentele din Ungaria. Nichita Sergheevici Hruşciov ne atrage atenţia asupra obligaţiunii de a fi cât mai vigilenţi în privinţa unei posibile rebeliuni interne. Nu cumva aţi vrea chiar Moldova noastră să facă pocinogul? Prin urmare, se anunţă starea de necesitate. Republica e un teatru, iar noi vom fi toţi cu ochii în patru...

Blajinul redactor al revistei de satiră şi umor, Zăbovitu, a fost de astă dată cât se poate de sever:

— Măi Dumitraş, îţi dai seama ce vreţi să faceţi?

— Nimic deosebit. Să spunem câte un cuvânt despre Moldova şi foştii ei bărbaţi de stat, să ne felicităm reciproc cu prilejul acestei aniversări şi nimic mai mult.

— Nimic mai mult... Cuvinte despre Moldova, felicitări cordiale cu acest prilej... Şi vi se pare că aceste vise e puţin? Aveţi vreo autorizaţie din partea cuiva?

— Dar cine ar fi deşteptul care ne-ar da-o? Nu cumva aţi vrea să ajungem până la secretarul general al partidului?

— Să ştii că în felul acesta aţi fi procedat mai cu cap. Vi s-ar fi interzis încă înainte de a ajunge la mausoleul lui Lenin, aţi fi fost arestaţi şi nu se ştie unde v-ar fi strălucit acum ochii...

— Hai nu ne mai speriaţi ca pe vremea cultului personalităţii lui Stalin.

— Să nu uiţi, Dumitraşe, că, dacă am dărâmat cultul personalităţii, înseamnă că suntem liberi să atacăm şi puterea sovietică...

— Dar cine are de gând să atace puterea sovietică?

— Cum cine? Păi chiar voi, aceşti ţipălăi, care vreţi să aniversaţi 600 de ani ai Moldovei. Nu uita că Moldova e şi dincolo de Prut, lasă s-o serbeze ei, pe când peticul nostru de pământ se numeşte Basarabia... Basarabia sovietică. Cei de peste Prut sunt români, iar noi suntem moldoveni... moldoveni basarabeni...

— Doamne sfinte, doamne, Ivan Petrovici, de ce atâta politică falsă la un lucru de nimic?

— Ei, lasă, băieţele, că nu mai este lucrul ista chiar de nimic, cum vrei să mi-l prezinţi. De-ar fi aşa, şi organele m-ar lăsa în pace... Sfatul meu iată care-i: nici un fel de aniversare, nici un fel de manifestare. Staţi molcomi pe la cuiburile voastre, cât e lucrul cu cinste. Pe loc repaus...

La prânz, Spătaru îi întâlneşte pe ceilalţi doi membri ai „nucleului organizatoric". Cel mai descurajat i s-a părut Vlad Doiniţă:

— Ne-a chemat pe amândoi şeful radiodifuziunii. Ne-a pus ultimatum: dacă participăm la aniversare, să nu mai călcăm pe la redacţie.

Alecu Pruteanu, cu mult mai optimist:

— A spus-o şi el ca să ne sperie. Ce mai atâta vorbă, de parcă am pregăti o rebeliune, o lovitură de stat?

— Cât am învăţat la Leningrad, nu mă supăram pa alte seminţii că nu ne cunosc limba, dar când văd că veneticii din Moldova nici a da „bună ziua" nu au învăţat, iar o parte din consângenii noştri se mândresc cu faptul că nu-şi cunosc bine originea şi nărăvesc să-şi dea copiii la şcoli ruseşti, zău că-mi vine să-i plâng de milă acestui prea blând şi supus neam al meu. Acum, Dumitraş, ia te uită ce scriu ziarele de ieri şi de azi şi, te asigur, la fel vor scrie şi cele de mâine. O românofobie furibundă, se trage un hotar între moldoveni şi români. Un atac frontal împotriva aşazişilor naţionalişti, primii dintre care am fi noi, cei care vrem să sărbătorim 600 de ani ai Moldovei. Până şi cea mai prizărită foaie volantă, „Gudok Moldavuşki", ia să vezi până unde ajunge, citez: „Astăzi, când înhămăm la garniturile noastre câte două

locomotive, când tot poporul din ţară ne aplaudă, s-au găsit câteva persoane pretinse a fi de creaţie, care vor să organizeze sărbătorirea unui dubios jubileu al republicii noastre profund socialiste şi sovietice... " Ei, Dumitraş, zi şi tu, poate că ne dezicem de aniversare?

— În nici un caz! se grăbi să declare Alecu Pruteanu. Şi Dumitru îl susţinu:

— Nici un fel de dezicere! Vlad, nu te mai recunosc! Unde ţi-i patriotismul de moldovean crescut în afara hotarelor republicii? Dacă nu adunăm toţi cei invitaţi la restaurant şi dacă nu demonstrăm celor care ne vor urmări că n-am avut altă intenţie decât să rostim o urare întru binele acestui pământ, atunci sărmana noastră securitate va putea crede că ne-am retras în ilegalitate şi va începe febrila căutare a armelor, de care m-a pus dracul sa le pomenesc în năstruşnica invitaţie. Apropo, Alecule, invitaţiile au fost expediate destinatarilor?

— După cum ne-am înţeles.

— Dragă Alecule, dar cei doi amici ai dumitale de la televiziune nu sunt decât nişte turnători ordinari.

— De unde ai luat-o?

— D-apoi de unde a aflat securitatea despre invitaţie numai la câteva minute după ce le-am înmânat textul?

— Dragul meu, securitatea are mulţi ochi, multe urechi.

— Da, mulţi şi multe. Dar cele mai fidele sunt cele aparţinând poetului şi fotografului dumitale.

— Ce dovezi ai?

— Au terminat amândoi şcoala superioară de miliţie. Chiar şeful meu mi-a spus-o. Dar asta nu mai contează. Oricare ar fi împrejurările, mâine, pe la ora cinci, ne adunăm în parcul „Puşkin", depunem flori la monumentul lui Ştefan cel Mare şi o luăm spre restaurant, unde vom sărbători istorica noastră aniversare. Iar acum haideţi pe la gazdele cui ne are...

Primul porni Vlad Doiniţă. Dumitru Spătaru observă că de după un colţ de stradă îl urma un cetăţean cu pălărie cu boruri

mari. Alt cetăţean, şi tot cu pălărie cu boruri mari, se luă după Alecu Dunăreanu, îl ajunse din urmă şi parcă-parcă vroia să-l ia de braţ. Când şi Spătaru vru să cârnească spre Valea Dicescu, unde se aşezase în gazdă, un alt tip, îmbrăcat exact ca primul, se desprinse de tulpina unui copac şi, ajungându-l din urmă, i se adresă:

— Îmi daţi voie sa vă întreb ceva?

— Poftim.

— Dumneavoastră sunteţi Dumitru Spătaru?

— Da. Eu sunt. Dar ce-i?

— Îmi zice Nicu Cotoroanţă. Îmi plac articolele Dumneavoastră bătăioase de tot. Şi versurile Dumneavoastră îmi plac, mai ales cele satirice.

— Mulţumesc pentru complimente. Dacă vreţi, treceţi pe la noi, pe la redacţie.

— Şi eu scriu versuri. Poate mergem pe la mine, că nu-i departe...

— Scuzaţi, sunt grăbit. Mâine mă aşteaptă lucruri mari...

Nicu Cotoroanţă îşi tufli pălăria pe ceafă şi găsi de cuviinţă să-l sfătuiască pe tânărul poetastru:

— N-ar strica, tovarăşe Spătaru, să te gândeşti bine azi ce ai de gând să faci mâine. Vezi să nu-ţi permiţi vreun pas greşit. Mai întâi măsoară şi pe urmă taie...

Când să deschidă portiţa curţii casei unde era chiriaş, stăpânul îi răsări în faţă ca din pământ:

— Tovarăşe Spătaru, vuieşte oraşul întreg. Ce aveţi de gând să întreprindeţi? Încă mai eşti cu caş la gură şi de acum te vâri în politică. Vrei să nimereşti în Sibiri? Pot să-ţi povestesc eu ce-i prin locurile acelea, că acolo mi-am măcinat zece ani din viaţă. Eşti băiat cu scaun la cap şi ar trebui să-ţi dai seama că imperiul ista ţarist încă n-a întors nimănui nici o brazdă din pământurile pe care le-a cotropit de la alte popoare. Te-ai găsit mata mai deştept şi încă alţi doi-trei ţâncani ca să luptaţi cu Kremlinul?

— Care luptă, bade Ştefan? Vrem să închinăm câte un pahar de vin cu ocazia împlinirii a 600 de ani de la descălecarea Moldovei...

— Un pahar de vin, zici? Iată acuşi ai să iei paharul, dar numai nu înainte de a-ţi spune că de două zile vreo câţiva aşa-zişi tehnicieni sanitari îmi tot dau ghes pe la baie şi veceu şi mai ales prin camera dumitale. Adică e atât de greu să-ţi dai seama ce caută ei? Afişe. Literatură interzisă. Şi, desigur, arme...

— Bade Ştefan, securiştii ştia s-au prostit cu totul. şi asta în timp ce noi nu vrem să facem decât sa rostim un cuvânt patriotic şi să ciocnim câte un pahar de vin cu cei mai buni dintre amicii noştri...

— Amici, zici? Apoi iată că unul, nici nu ştiu cum îl cheamă, te şi aşteaptă în foişor.

Dumitru Spătaru se apropie de insul din foişor. Un străin în toată legea: îl vedea pentru prima dată, un om între două vârste, purtând ochelari negri, iar în mână ţinând un baston solid.

— Şezi, tinere. Numele meu o să-ţi spună prea puţin. Zi-mi Uncheşule şi am terminat. Am auzit şi eu de manifestările patriotice pe care vrei să le întreprinzi dumneata cu tovarăşii dumitale de idei. Să ştiţi ca nu vă aşteaptă nimic bun în cel mai apropiat viitor. Dar asta nu înseamnă că trebuie să daţi înapoi. Nici un pas îndărăt. Dacă vreţi să vă vârâţi gâtul în laţ, încaltea salvaţi-ne de puterea asta diavolească. Salvaţi-ne şi veţi deveni martiri ai neamului...

— Dar nu mai suntem noi nici un fel de martiri... ia acolo o cuvântare şi un pahar de vin...

— Vin? Poftim că îţi las damigeana plină. Tinere, în persoana dumitale şi a altora ca dumneata eu văd salvarea naţiunii noastre. Să nu vă temeţi de gheţurile Siberiei. În curând va sosi timpul când noi le vom topi cu suflarea noastră românească. Adio, căci n-am cuvinte. Curaj, tinere! Cum spunea poetul: „Pentru ţară mori şi-ţi va fi mormântu-ncununat cu flori... “

Bădiţa Ştefan îl petrecu pe misteriosul străin şi era cât pe ce să strige din portiţă:

— Dumitraş, încă unul! Să-i dau drumul?

— Aista-i tatăl meu, lasă-l să intre.

Anton Spătaru nu apucă să-şi dezlege bine desagii cu merinde şi udătură, că se şi puse pe probozeală:

— Măi Dumitraş, măi! Ce-i cu tine? Vrei să te joci cu ruşii? Nu ştii că au mai încercat şi alţii, şi ruşii i-au dus atât de departe, încât nici numele nu le-a mai venit înapoi? Ce-ţi trebuie ţie să strigi sus şi tare că eşti român, când îi bine şi moldovean să fii... că în suflet tot român eşti... Aud că ţi-ai adunat o ceată de camarazi...

— Nici un fel de ceată. Ia acolo nişte colegi... vrem să rostim câte un cuvânt la un pahar de vin...

— Poftim, iacă, tată-tău ţi-a adus vin, cinsteşte şi rosteşte cuvinte câte vrei... Dar contra puterii să nu mergi, că departe n-ai să ajungi. Basarabia-i ţară mică şi nu poate scăpa de puterile cele mari. Încă Rusia ţarului şi-a înfipt în ea amândouă ghearele şi amândouă clonţurile şi nu vrea sa-i dea drumul nici în ruptul capului. Noi suntem oameni mici, ne supunem celor care-s mai mari decât noi. Ne-au pus românii să tragem în sovietici — am tras, ne-au pus pe urmă ruşii să tragem în nemţi — am tras şi în nemţi. Încă bine că i-am biruit pe nemţi, da-ţi închipui dacă ar fi pus nemţii mâna pe noi şi ne mai mânau să tragem, să zicem, în englezi? Dar ia stai oleacă, ce zgomot ca de tanc se aude pe hudiţa asta a voastră?

Spre gazda lui Dumitraş venea un blindat. Uliţa, plină de hopuri, îl scutura ca de friguri. În dreptul porţii maşina scoase un ultim fornăit şi se opri. Anton Spătaru i se adresă fiului:

— Dumitraş, fugi! Aista a venit după tine.

— Hai, tată, că nu mai este el dracul chiar atât de negru cum îl fac oamenii.

Uşa camionului se deschise şi un şofer tânăr se apropie de portiţă.

— *Baieţ, cana di apa.*

— *Pojalusta,* poftim încoace! se grăbi să intre pe fir Anton Spătaru.

Dar nu se aşezase bine colbul ridicat de maşina militară, că prin dreptul gazdei lui Dumitraş trecu şi un pluton de soldaţi.

— Tată, îi pofteşti şi pe aiştia să-ţi guste vinul?

— Nu, că n-o să-mi ajungă. Dar s-o ştii de la mine, ei nu degeaba au rătăcit pe sub geamurile voastre...

... A doua zi „cei trei crai de la răsărit“ şi invitaţii lor urmau să se adune în parcul „Puşkin“. La ora fixată, s-au prezentat numai „cei trei crai“. Tustrei în haine de gală, tustrei cu flori în mână. Dar invitaţii iei de unde nu-s. Peste o oră, îşi arată capul dintr-un tufar şi Andrei Cosaşu, amorezul dulce al fetelor de măritat, poet şi el, bun de gură, dar precaut din cale afară.

— Măi, fugiţi cât nu-i târziu! S-a aflat totul! Ne-au trădat Torbălungă şi Zămos. Toţi invitaţii noştri sunt trimişi în deplasări. Restaurantul „Moldoviţa“ e închis pentru reparaţii, deşi acestea s-au încheiat deunăzi. Dacă vă duceţi să depuneţi flori la monumentul lui Ştefan cel Mare, poftim, luaţi şi florile mele, că eu plec urgent în deplasare, mă trimite însuşi redactorul-şef.

Celor trei activişti ai nucleului organizatoric, în drumul lor pe aleea din spatele monumentului, nu le-a fost greu să depună flori la picioarele domnitorului Ştefan cel Mare, şi asta cu mult înainte de a-i observa miliţienii de gardă, întrucât aceştia aşteptau ca „patrioţii“ nedoriţi să vină de undeva din largul pieţei.

— Băieţi, li se adresează camarazilor Dumitru Spătaru. Nici un fel de panică. Dacă „Moldoviţa“-i închisă, mergem la restaurantul de la gară!

Aici numai bine dau de Tudorel Dunăreanu şi Filimon Floca, amândoi studenţi la Moscova: unul — la Şcoala de Actorie, altul — la Institutul de Arte Plastice. Vlad Doiniţă îi somă pe loc:

— Măi, dacă sunteţi patrioţi, urmaţi-ne.

— Suntem patrioţi şi vă urmăm cu plăcere.

Deşi restaurantul era plin de clienţi, un chelner cunoscut le eliberă o masă, chiar lângă o fereastră. Aproape de masă repede se postaseră vreo doi copoi cu pălării cu boruri largi. Primul, de fapt şi ultimul, toast îl rosti Dumitru Spătaru:

— Fraţilor, în aceste zile se împlinesc 600 de ani de existenţă a Statului moldovenesc. Fie ca în aceste clipe să ne amintim cu pietate de toţi domnitorii ţării noastre, care au luptat pentru neatârnarea românilor. Hip-hip, ura!

După ce au ciocnit paharele şi le-au dat de dușcă, au prins a intona uşor „Deşteaptă-te, române, din somnul cel de moarte! “, dar s-au împotmolit chiar după prima strofă: nimeni nu ştia textul mai departe. În fond, la asta s-a şi redus toată festivitatea. În continuare firul discuţiilor se împletea multicolor din temele propuse de către cei cinci meseni „patrioţi“. Rareori câte un tip de la mesele vecine arunca parcă întâmplător câte o frază instigatoare. Cum Tudorel Dunăreanu vorbea mereu respectând subliniat normele ortoepice şi de dicţiune, un hojmălău de la o masă vecină îl atacă:

— Spuneţi, vă rog, nu cumva sunteţi din România, că vorbiţi aşa de frumos?

— După cum vedeţi, domnule, prinse a se fasoli Dunăreanu, nu e absolut necesar să fii din România, ca să poţi vorbi cât de cât corect româneşte. Eu, bunăoară, m-am născut aici nu departe, pe malul Botnei, dar parcă Botna nu-i românească şi ea?

— O, da, desigur, încuviinţă hojmălăul şi îşi notă iute ceva într-un carneţel. Când cei cinci tineri „naţionalişti“ au plătit muzica şi au încins o sârbă în mijlocul restaurantului, o mulţime de ţărani-pasageri şi-au trântit cuşmele în pământ şi s-au prins şi ei în iureşul dansului. Hojmălăul şi alţi ciraci ai săi abia de pridideau să-i treacă prin strunga minţii lor pe toţi „antisovieticii“ cuprinşi într-un fel de răzvrătită horă a unirii.

...Noaptea târziu, când să se despartă, Filimon Floca făcu o propunere pur tinerească:

— Iar acum haidem la fete. Dumitraş, la ora unsprezece să-mi fii pe strada Gorki, ştii tu unde...

Toţi s-au dus care şi încotro, fiecare având câte un copoi din urmă. Cărăruia lui Dumitru Spătaru trebuia să treacă prin faţa monumentului lui Ştefan cel Mare şi, mai departe, prin parcul „Puşkin“. Greu de spus la ce se gândea acum eroul nostru, dar când să urce treptele ce duceau spre statuie, la un moment dat i se împleticiră picioarele, căzu în patru labe şi, natural, blestemă. Tocmai în acest moment observă de după grilajul din dreapta scăpărând ceva asemenea unui bliţ. Să fi fost o scamatorie a vreunui agent? Nu, pentru că acesta rămăsese undeva în urmă...

Traversând parcul în curmeziş, Dumitru Spătaru sosi în sfârşit la locul indicat de Filimon Floca.

— Hai, măi poetule, că fetele ne aşteaptă de mult. Ele încă n-au văzut în casa lor vreun scriitor....

Peste jumătate de oră, Ciclopul, pardon, Codescurtov, radiind de bucurie şi fluturând o fotografie umedă, abia scoasă din fixator, bătu în uşa şefului.

— Părfănuc Ivanovici, e prost bliţul meu, totuşi m-a ajutat să-l fixez pe Dumitru Spătaru, naţionalistul numărul unu. Priviţi cum îi sărută ciubotele lui Ştefan cel Mare. A depus şi jurământul.

— Ce fel de jurământ? Cum sună?

— Straşnic jurământ, Părfănuc Ivanovici! Numai scuzaţi-mă, eu stau prost cu limba moldovenească şi pe urmă acest Spătaru o ţinea tot în accent românesc, aşa că... scuzare...

— Mâine, la ora nouă, aceşti trei crai de la răsărit să fie eliberaţi! Ai înţeles?

— Înţeles, Părfănuc Ivanovici!

... A doua zi, pe la ora zece, când toţi „cei trei crai de la răsărit" se prezentară la serviciu, şefii îi aşteptau cu ordinele de concediere...

Era, vasăzică, pe la sfârşitul lui august 1959. Cu chiu cu vai, ca orfan şi fost student la Leningrad, Vlad Doiniţă reuşi să obţină un post de balerin la teatrul respectiv din Chişinău. Ce-o fi zis şefii: învârtească-se cât o vrea, numai să tacă din gură. Dumitru Spătaru rămase fără lucru mai bine de un an. Numai unul din fosta „sfântă" treime, Alecu Pruteanu, izbuti în timp de-o săptămână să se angajeze la nişte cursuri de translatori pentru turiştii români... Nici mai mult, nici mai puţin! Parafrazându-l pe Coşbuc, chiar că-ţi vine a zice: trei, Doamne, şi din toţi trei... unul de-al lor... V-am mai spus: era pe la sfârşitul lui august 1959...

Teatru

1985

Portretul

(Comedie satirică în două acte)

PERSONAJELE:

OCTAVIAN GHEORGHEVICI MOTOTOL,
directorul unei fabrici de covoare

MAGDALENA BORISOVNA PARAŞUTĂ,
şefa secţiei cadre

AUREL ZBANCIU,
conducătorul cercului de dans

VERONICA,
conducătoare de cor

CLĂTINICI,
pictor

DOROBANŢ,
reprezentant al industriei uşoare locale

MOŞ COTRUŢĂ,
paznic

LAPIDATU,
şeful oficiului poştal

ZDRONCEA,
corector la gazeta raională

SAFTA ARONOVNA,
specialistă în domeniul artelor plastice

OMUL CU MASCĂ

ŞEPTICHIN,
inspector de la minister

JAN CORLATE,
pretins turist străin

ADELAIDA PRIPON,
pictoriţă

Acţiunea putea să aibă loc prin anii optzeci
într-un centru raional din Moldova.

Actul I

O camera spaţioasă. Fereastră în dreapta, fereastră în stânga. Între ele – o uşă. Uşă şi în partea dreaptă. În centru – biroul MAGDALENEI BORISOVNA, ceva mai spre stânga – o masă mai mică, biroul lui AUREL. Uşa din dreapta, când se deschide, acoperă portretul NECUNOSCUTULUI.

MAGDALENA (*o femeie între două vârste, foarte principială, mai ales atunci când e vorba despre propriul său punct de vedere, vorbeşte la telefon*): Da, draga mea, datoria noastră e de a deveni noi înşine directori şi directoare. Emancipare, la urma urmelor, fire-ar să fie şi asta... mergem doar cu paşi siguri spre matriarhat... Destul cât am fost interimari... Da, într-adevăr, cât o să mai aşteptăm daruri de la natură?... (*Pune receptorul în furcă. Către portretul Necunoscutului.*) Ei, dragă Necunoscutule, a sosit timpul să-mi dai o mână de ajutor... Cred că mă înţelegi...

Prin uşa din dreapta vine MOTOTOL. De statură mijlocie, sub patruzeci de ani. Volubil, iute.

MOTOTOL (*strângând mâna Magdalenei*): Ca pe un adjunct în problema cadrelor, vă felicit încă o dată cu prilejul împlinirii şi depăşirii planului de producţie al fabricii noastre.

MAGDALENA: De asemenea şi eu vă felicit pe Dumneavoastră, ca director ce ne sunteţi.

MOTOTOL: De-pă-şi-re! Planul pentru 1980 – depăşit! Luaţi notă: pentru prima dată în ultimii trei ani!

MAGDALENA: Şi asta de când director sunteţi Dumneavoastră.

MOTOTOL: Iar adjunct – Dumneavoastră.

MAGDALENA: ...Eu, de, cu problema cadrelor.

MOTOTOL: Da, într-adevăr, cadrele hotărăsc totul. Astăzi din partea trustului nostru urmează să vină să ne felicite cu prilejul depăşirii planului de producţie însuşi tovarăşul Dorobanţ. În cuvântul nostru de răspuns n-ar strica să spunem câteva vorbe şi despre cadrele noastre...

MAGDALENA: Am putea să dăm drept exemplu pe Dumneavoastră, Octavian Gheorghevici...

MOTOTOL: Vai, Magdalena Borisovna, de ce adică tocmai pe mine?

MAGDALENA: Să nu fim modeşti, Octavian Gheorghevici! Toată lumea ştie că Dumneavoastră, când eraţi copil, în timpul negru al ocupaţiei, aţi păscut oile altora, iar astăzi, în vremea noastră, scărmănaţi lâna oilor noastre norodnice, adică, pe scurt, aţi devenit director al fabricii de covoare.

MOTOTOL: Vai, să nu întrecem măsura, Magdalena Borisovna! La ce bun să răscolim trecutul? Mai bine să vorbim despre chipul moral al lucrătorilor noştri: atunci un alt exemplu mai bun decât cel al Dumneavoastră nici că putem găsi, Magdalena Borisovna.

MAGDALENA: Mă faceţi să roşesc...

MOTOTOL: Să nu fim modeşti! Ştim cu toţii că atunci când soţul v-a devenit insuportabil, Dumneavoastră, fără a sta prea mult la îndoială, nu aţi făcut nici un compromis, ci, dimpotrivă, aţi trecut la alt soţ. Sincer şi cu pieptul deschis!

MAGDALENA: Face oare să vorbim despre asta...

MOTOTOL: Face. În momentul când noi am depăşit planul de producţie, face să vorbim. Sau să ne referim, bunăoară, la alţi lucrători ai fabricii noastre. Ia să mi-l chemaţi aici pe conducătorul cercului de dansatori!

MAGDALENA (*la radiotelefon*): Tovarăşe Aurel Zbanciu!

Prin uşa din dreapta apare AUREL ZBANCIU.
Un băiat tânăr, foarte naiv. Are pas de dansator.

MOTOTOL (*către Aurel)*: Ei, tovarăşe Zbanciu, şi totuşi de ce i-au crăpat dansatorului nostru pantalonii la ultimul concert?

AUREL: Păi, e cel mai focos dansator...

MOTOTOL: Aţi văzut, Magdalena Borisovna! Care fabrică mai are aşa dansatori? Se frământă în joc până le crapă pantalonii...

MAGDALENA: Ce-i drept nu-i minciună, le crapă pantalonii...

M O T O T O L: Dar ia să mi-l chemaţi acum pe conducătorul cercului coral!

M A G D A L E N A (*la radiotelefon*): Veronica!

Prin uşa din stânga apare V E R O N I C A.
Foarte simpatică, de aceeaşi vârstă cu A U R E L. Luptă cu bluziţa
care nu o ascultă şi niciodată nu vrea să-i acopere
sânii optimişti.

M O T O T O L: Tovarăşă Veronica...

V E R O N I C A: ...Sâlimonovna.

M O T O T O L: Da, Sâlimonovna. Deci, în câte limbi cântă corul nostru?

V E R O N I C A: Acum în şase, adică în şapte.

M O T O T O L: A mai apărut cineva?

V E R O N I C A: Da, a mai apărut unul. Turc de naţionalitate.

M O T O T O L: Turc?

V E R O N I C A: Da. Repatriat. Zice că încă un străbunel de-al dumnealui s-ar fi născut pe meleagurile noastre în vremea unor invazii de-ale lor...

M O T O T O L: Şi cântă pe turceşte?

V E R O N I C A. Da, pe turceşte.

M O T O T O L: Foarte bine, dar dumneata ai controlat ce cântă el acolo?

V E R O N I C A: Academia ne-a promis să ne dea un traducător.

M O T O T O L: Apoi băgaţi de seamă ce cântă...

M A G D A L E N A (*Veronicăi*): Fii mai atentă cu asemenea cadre.

M O T O T O L (*Magdalenei*): Iar acum să mi-l aduceţi încoace pe pictorul nostru.

M A G D A L E N A (*radiotelefon*): Tovarăşe Clătinici!

Prin uşa din stânga îşi face apariţia C L Ă T I N I C I.
Îmbrăcat neglijent, fumează. Poartă o prăjină, de vârful căreia
este agăţată o bucată de covor îngust.

M O T O T O L: Sau să dăm alt exemplu – pictorul nostru Clătinici. (*Către Clătinici*) Ce şcoală ai terminat dumneata?

CLĂTINICI: De pictură, din Chişinău.

MOTOTOL: Aţi văzut – din Chişinău! Dar dumnealui n-a rămas în capitală, ci a venit să lucreze la noi!

CLĂTINICI: Cei de acolo nu vroiau să-mi dea drumul. Eu însă am hotărât să mă contopesc cu masele populare.

MOTOTOL: Formidabil! Frumos cadru.

MOTOTOL (*către toţi*): Tovarăşi! Iată că anume aceste frumoase calităţi ale dumneavoastră aş vrea să le demonstraţi astăzi, când va veni tovarăşul Dorobanţ să ne felicite – pentru prima dată – cu prilejul depăşirii planului nostru de producţie.

VERONICA: Dar cu cât am depăşit planul?

CLĂTINICI *(îşi scuturã „drapelul“)*: Cu jumătate de covor, poftim.

Toţi privesc la jumătatea de covor,
pe care este înfăţişat un balaur.

AUREL: Numai cu jumătate de covor?

MOTOTOL: Da, deocamdată numai cu jumătate, dar aceasta, vedeţi dumneavoastră, se întâmplă pentru prima dată în viaţa fabricii noastre!

MAGDALENA: Da, pentru prima dată.

MOTOTOL (*lui Clătinici*): Cine-i cel de pe covor?

CLĂTINICI: Balaurul. Un personaj din noua mea compoziţie pe teme populare – „Făt-Frumos învinge Balaurul“.

MOTOTOL: Pe Balaur îl văd, dar Făt-Frumos unde-i?

CLĂTINICI: În compoziţia mea el se află de partea dreaptă...

MOTOTOL: Şi de ce nu l-ai pus în partea stângă?

CLĂTINICI: De unde puteam să ştiu că vom depăşi planul numai cu jumătate de covor?...

MOTOTOL: Apoi s-o ştii pentru viitor: eroii pozitivi trebuie să fie întotdeauna de partea stângă... asta pentru orice eventualitate.

CLĂTINICI *(pune „drapelul“ său alături de portretul Necunoscutului)*: Bine, o luăm la condei şi pe asta.

MOTOTOL: Aşa, vasăzică, dragi tovarăşi, astăzi la noi e mare sărbătoare. (*Observă portretul Necunoscutului.*) Magdalena Borisovna! (*La ureche.*) Cine-i cel de pe portret? Cine?

MAGDALENA (*lui Mototol, la ureche*): Nu se ştie.

MOTOTOL: Tovarăşă Paraşută! E portretul unui om necunoscut? Vasăzică, e adevărat? Iar eu la început credeam că-i o glumă.

MAGDALENA: Drept cine mă luaţi, Octavian Gheorghevici?

MOTOTOL (*celorlalţi*): Ei, dragii mei, ia împrăştiaţi-vă fiecare pe la locurile cui vă are! Până la marea sărbătoare mai este mult.

VERONICA, AUREL şi CLĂTINICI ies.

MOTOTOL: Şi totuşi, cine-i „amicul"?

MAGDALENA: Nu se ştie.

MOTOTOL (*arătând la alte portrete*): Ei, dar aceştia cine sunt?

MAGDALENA: Aici chestiunea e simplă – îi cunoaştem pe toţi.

MOTOTOL (*trecând în revistă câteva portrete*): Aşa... tovarăşul Munteanu, fruntaşul nostru... Aşa... tovarăşul... stai, cum îi spune? A, tovarăşul Dandara, alesul nostru, slugă a poporului, cum i se mai spune... Aşa... tovarăşul Cutare... Cutărică... Cutărel... Ptiu! Păi, îi cunoaştem pe toţi, Magdalena Borisovna!

MAGDALENA: Pe toţi, afară de aista (*arată la portretul Necunoscutului*).

MOTOTOL (*privind atent la portret*): Dacă te uiţi aşa, fără să-l cauţi pe dracu, nu-i nimic deosebit. Portret ca toate portretele.

MAGDALENA: Ca toate si, totuşi, nu chiar ca toate. Se deosebeşte de alte portrete. Nu mult, un piculeţ...

MOTOTOL (*îngânând-o*): „Un piculeţ", „un piculeţ"! Nu vreau să aud de nici un fel de piculeţ. Scurt pe doi: cine-i persoana?

MAGDALENA: Dacă s-ar şti, s-ar povesti.

MOTOTOL: Tovarăşă Paraşută! Magdalena Borisovna, să nu mă iei dis-de-dimineaţă cu zicale! Scurt şi clar: cine-i tipul,

adică personajul, eroul acesta, la urma urmei? (*Arată la portretul Necunoscutului.*) Cine-i acest Mare Necunoscut?

MAGDALENA: Octavian Gheorghevici, repet şi aici, în biroul meu, că nu se ştie cine-i.

MOTOTOL: Acum văd că avea dreptate persoana care îmi telefonase: un portret neidentificat!

MAGDALENA (*cu un interes aparte*): Cine v-a telefonat?

MOTOTOL: Un binevoitor.

MAGDALENA: Bărbat?

MOTOTOL: O muiere, adică femeie. (*Suspicios.*) Nu contează: bărbat sau femeie.

MAGDALENA: Da, sigur, nu contează. Principalul e să fie suflet binevoitor şi vigilent.

MOTOTOL: Da, era un suflet binevoitor şi vigilent. Semăna la voce cu dumneata.

MAGDALENA: Parcă numai un câine e scurt de coadă...

MOTOTOL: Câine? Asta era căţea! Să fi auzit ce învinuiri îmi aducea... Auzi, cică, ţinem pe pereţi la loc de frunte pe nu se ştie cine...

MAGDALENA: Un pic de adevăr ar fi aici... Se cere să fim vigilenţi.

MOTOTOL: „Vigilenţi"... Şi trebuia să se întâmple lucrul acesta acum, când fabrica noastră pentru prima dată în atâta amar de ani a depăşit planul de producţie cu jumătate de covor. Însuşi Părfănuc Ivanovici ne-a felicitat. Iar în curând trebuie să sosească şi tovarăşul Dorobanţ.

MAGDALENA: Parcă-i un făcut, nu ne merge.

MOTOTOL: „Nu ne merge", „nu ne merge"... Dar, cum spuneai dumneata adineaori: să fim vigilenţi.

MAGDALENA.: Da, vigilenţi.

MOTOTOL: Să revenim, deci, la portret. Cine l-a atârnat pe perete?

MAGDALENA: Nu se ştie.

MOTOTOL: Nici asta nu se ştie? Dumneata de când lucrezi la noi?

MAGDALENA: Deja de trei ani.

MOTOTOL: Când veniseşi la noi, portretul ista atârna unde atârnă acum?

MAGDALENA: Probabil că da.

MOTOTOL: Ce înseamnă „probabil că da“?

MAGDALENA: Eu, Octavian Gheorghevici, ştiţi cum sunt: mai mult cu capul aplecat peste hârtii şi treburi...

MOTOTOL: „Hârtii si treburi“... şi atunci de unde s-a luat nevoia asta de portret?

MAGDALENA: Octavian Gheorghevici, declar scurt si cuprinzător: nu ştiu. Şi vă mai pot raporta că, de când lucrez aici, pe pereţii biroului de care sunt responsabilă nici nu s-a ridicat, nici nu s-a coborât vreun portret.

MOTOTOL: „Ridicat“, „coborât“... Dar dumneata ţi-ai aruncat vreodată privirea la pereţii iştia să vezi poate că lipseşte ceva sau – şi mai grav! – poate că ceva e în plus?

MAGDALENA: Octavian Gheorghevici, după cum v-am mai spus, eu mai mult cobor privirea...

MOTOTOL: „Cobor“, „cobor“... şi dacă vine acum un om străin sau chiar o delegaţie întreagă şi ne găseşte cu acest portret neidentificat?

MAGDALENA: Ei, câţi au fost până acum...

MOTOTOL: „Câţi au fost“! Au fost şi n-au observat, n-au observat pentru că voi (*deschide uşa din dreapta*) le deschideţi larg uşa în semn de „bine aţi venit!“ şi astupaţi portretul, iar pe urmă le uraţi „drum bun! “ (*închide uşa din dreapta*) şi rămâneţi (*arătând la portretul Necunoscutului*) cu musafirul în casă.

MAGDALENA: Dacă portretul putea să stea acolo cât veacul, zău, şi nu-l mai vedea nimeni...

MOTOTOL: Nu-l mai vedea nimeni? Dar iată că de acum a fost văzut. Şi cine zici că a dat primul de portret?

MAGDALENA: Conducătorul cercului nostru de dansuri, Aurel Zbanciu.

MOTOTOL: Aurel Zbanciu, zici? Magdalena Borisovna, şi dumneata, ca adjunctul meu responsabil de cadre, n-ai putut să-l

sfătuieşti să nu holbeze ochii pe toţi pereţii? La picioarele dansatoarelor, în jos, iată unde trebuie să privească dumnealui!

MAGDALENA: L-am sfătuit, ba l-am şi obligat, dar el o ascultă mai mult pe Veronica.

MOTOTOL: Care Veronică?

MAGDALENA: Conducătoarea cercului de cor.

MOTOTOL: Păi, cine i-i şef: dumneata sau dumneaei?

MAGDALENA: Eu, desigur, dar dumnealui se pare că e amorezat de dumneaei...

MOTOTOL: Să lăsăm naibii amorul. Magdalena Borisovna! (*Arată la portretul Necunoscutului.*) Nu vezi că stăm cu mortul pe laiţă?

MAGDALENA: Da, trebuie să ne clarificăm poziţiile.

MOTOTOL: „Poziţiile"... (*Ia loc la masa Magdalenei.*) Aurel Zbanciu aista câţi ani are?

MAGDALENA *(nu-şi poate ascunde admiraţia):* O, e un boboc! Abia a împlinit douăzeci de ani...

MOTOTOL: Ce şcoala a terminat?

MAGDALENA: De iluminare culturală, la Soroca.

MOTOTOL: La Soroca, zici... (*Ca pentru sine*): Ce naiba, n-au mai văzut ei portrete pe acolo? (*Magdalenei.*) Neamuri peste graniţă are?

MAGDALENA: Îmi pare că nu...

MOTOTOL: Ia să mai precizezi mata...

MAGDALENA: Am înţeles...

MOTOTOL: Cu celelalte date din dosar cum stăm?

MAGDALENA: Aşa şi aşa.

MOTOTOL: Aşa şi aşa?... (*Se scoală în picioare. Se apropie de radiotelefon.*) Iar s-a defectat. Ia adă-mi-l încoace pe acest Aurel să vedem noi ce fel de poamă este!

MAGDALENA (*dispare pe uşa din dreapta*): Imediat!

MOTOTOL (*examinând atent portret Necunoscutului*): Cine ar putea să fie tipul? Tot vreunul de aiştia de-ai lor, de la cultură, muzicant, artist, poet. Aşa, în viaţă, aproape că nu-i cunoaşte

nimeni, iar pe urmă li se face portretul, cineva îl agaţă pe perete şi, poftim, tovarăşe Mototol, ia şi te închină ca la icoană.

Împins uşor din urmă
de către MAGDALENA BORISOVNA,
prin uşa din dreapta apare cu pas de dans
AUREL ZBANCIU.

AUREL: M-aţi chemat, Octavian Gheorghevici?

MOTOTOL: Dă-te mai aproape.

MAGDALENA: Şedea la taifas cu Veronica.

MOTOTOL: Iar Veronica...

AUREL: Ne pregătim de concert.

MAGDALENA: Ştim noi ce fel de concert...

AUREL: Iar nu-mi daţi voie să spun nici un cuvânt?

MAGDALENA: Dansatorii vorbesc cu picioarele.

AUREL: Fiecare om are dreptul la cuvânt.

MAGDALENA: Mai bine ai tăcea.

AUREL: Nici vorba asta nu vă place? Apoi aflaţi că pe asta am luat-o din gazetă.

MAGDALENA: Mare încurcătură şi cu citatele astea.

MOTOTOL: Magdalena Borisovna, un moment! Îmi pare că am apucat-o pe alt drum.

MAGDALENA: Aşa-i când te potriveşti lui Aurel.

MOTOTOL (*îl apucă pe Aurel de braţ şi îl întoarce cu faţa spre portretul Necunoscutului)*: Tovarăşe Zbanciu, zici că ai terminat Şcoala de Iluminare Culturală din Soroca?

AUREL: Da, pe „patru“ şi „cinci“.

MOTOTOL: Şi ai obţinut specialitatea de conducător de dansuri?

AUREL: Da, conducător de cercuri de dansuri.

MOTOTOL: Şi voi afară de dansuri aţi mai studiat acolo ceva?

AUREL: O, multe de toate!

MAGDALENA: Laudă-mă, gură...

MOTOTOL (*arătându-i cu capul spre portretul Necunoscutului*): Dacă-i aşa, atunci n-ai putea mata să-mi spui cine-i persoana pictată pe pânza aceasta?

MAGDALENA: V-aţi găsit şi omul...

AUREL (*aruncând o privire spre Magdalena*): Dacă aş şti...

MOTOTOL: Şi dacă nu ştii, de ce scoţi gunoiul din casă?

AUREL: Eu? Gunoiul din casă? (*Priveşte cu duşmănie la Magdalena.*)

MAGDALENA: Cred că tot Veronica l-o fi pus la cale...

MOTOTOL: Ei hai, cântă, tovarăşe Zbanciu...

AUREL: Ce pot să zic? Am văzut că nu cunosc cine e pictat pe tabloul care atârnă aici pe perete şi... Dar, de fapt, Magdalena Bonisovna, când a închis uşa...

MAGDALENA: Iar nu ştie ce vorbeşte.

MOTOTOL: Te ascultăm, te ascultăm, tovarăşe Zbanciu.

AUREL: Dacă am văzut că nu-l cunosc, hai să întreb şi eu de lume...

MOTOTOL: Şi pe mulţi ai întrebat?

AUREL: Pe un singur om.

MAGDALENA: Şi acela s-a pornit să tragă clopotele...

MOTOTOL: Şi cine-i acel om?

AUREL: Un fost coleg de la Soroca, tot dansator, acela nu putea să spună nimănui, pentru că-i lucru de ruşine: crezuse că vreau să-i măsor gradul de cultură.

MOTOTOL: Gradul de cultură, zici? Ei, şi mai departe?

AUREL: Mai departe? Am mai întrebat-o şi pe Magdalena Borisovna.

MAGDALENA: Încă mă amestecă şi pe mine!

MOTOTOL: Dar n-ai încercat mata să te uiţi mai îndelung la portret, mai dintr-o parte, mai din alta?

AUREL: M-am uitat în tot felul, dacă nu, nu-l cunosc cine-i. Prima dată văd aşa mutră, adică faţă, să am iertare.

MOTOTOL: Dar nu te-ai uitat mata, tovarăşe Zbanciu, ce scrie pe partea cealaltă a portretului?

AUREL: Asta nu, nu mi-a dat prin cap.

MAGDALENA: Lui să-i dea!

MOTOTOL *(lui Aurel.)*: Ia urcă mata pe scaun şi vezi, poate că scrie ceva pe partea cealaltă a portretului.

AUREL (*urcă pe un scaun în faţa portretului Necunoscutului*): Asta se poate.

MOTOTOL: Dacă e scris ceva indescifrabil, fie şi indescifrabil că specialişti la descifrat avem câtă frunză şi iarbă.

AUREL *(privind partea opusă a portretului)*: Nu scrie nimic... nici indescifrabil, nici în alt fel... Numai nişte urme de muşte, dar şi acestea vechi...

MAGDALENA: Ce vreţi de la un dansator...

MOTOTOL *(lui Aurel)*: Dă-te jos!

AUREL: Mai este ceva...

MOTOTOL (*cu speranţă*): Ei, ei!

AUREL: Credeam că-i vreo iscălitură, dar e un paing, uscat şi aista...

MOTOTOL: Dă-te jos!

AUREL coboară de pe scaun
şi se apropie de MOTOTOL.

MAGDALENA: Îşi bagă nasul...

MOTOTOL: Tovarăşe Zbanciu!

AUREL: Ascult, Octavian Gheorghevici!

MOTOTOL: Ia spune, n-ai venit cu jumătate de an în urmă la mine şi m-ai rugat să te încadrez în muncă la fabrica noastră?

AUREL: Da, am venit, v-am rugat şi m-aţi angajat.

MOTOTOL: Şi ce misiune îţi încredinţasem?

AUREL: Să scot echipa de dansatori a fabricii noastre pe primul loc în oraş şi pe raion.

MAGDALENA: Are s-o scoată, el şi cu Veronica...

MOTOTOL: În oraş şi pe raion... Dar ia să-mi spui dumneata: te-am rugat eu să holbezi ochii la toate portretele?

AUREL: Nu, nu m-aţi rugat...

MOTOTOL: Atunci de ce mama dracului iţi bagi nasul unde nu-ţi fierbe oala?

MAGDALENA: Da, unde nu-i firbe oala.

MOTOTOL *(păşind prin cameră):* De ce nu eşti un om cuminte, sa-ţi vezi numai de treburile matale? Ce, crezi că eu îi cunosc chiar pe toţi cei care îs înşiraţi pe pereţi? Nu, nu-i cunosc.

Dar nu-mi iau nasul la purtare, mă uit modest în jos, trec pe alături şi în felul acesta ajung la biroul meu.

AUREL: Dacă şi eu tot aşa, mă uit mai mult la picioare, că ele mă hrănesc, numai că am văzut portretul...

MAGDALENA: Nici un pic de educaţie: să întrerupi şeful...

MOTOTOL: Alaltăieri nu ştia nimeni despre portretul acesta, ieri l-ai observat mata şi colegul matale, tovarăşe Zbanciu, astăzi ştiu eu şi Magdalena Borisovna. Acum îţi închipui ce o să se întâmple mâine? Are să afle despre Necunoscutul nostru tot oraşul, şi au să se găsească nişte tovărăşei care au să transmită despre el exact acolo unde trebuie, vine un control şi *caneţ!* s-a zis cu tovarăşul Mototol Octavian Gheorghevici.

MAGDALENA: De ce anume cu Dumneavoastră?

AUREL: Octavian Gheorghevici, am o propunere...

MAGDALENA: Mai are şi propunere!

MOTOTOL: Să te auzim.

AUREL: Propun să scoatem portretul de pe perete şi să terminăm povestea.

MOTOTOL: Să-l scoatem?

AUREL (*bucuros*): Da, să-l scoatem!

MOTOTOL: Mata îţi dai seama ce vorbeşti?

MAGDALENA: Ca nuca de perete...

MOTOTOL: Îţi dai seama ce vorbeşti?.. Persoana aceasta, necunoscută deocamdată, a avut, fără doar şi poate, niscaiva merite deosebite. (*Pune un ghiveci cu flori sub portretul Necunoscutului.*) Altfel portretul lui nu ar fi atârnat în pace pe pereţii noştri! Iar acum, na-ţi-o bună, vine tovarăşul Zbanciu, un om fără merit, face o dată zbanc! şi îl scoate în doi timpi şi trei mişcări. Bună *poreadcă,* nimic de zis!

AUREL: Octavian Gheorghevici, ziceţi că a avut merite? Bine, admitem că a avut cândva, dar dacă acum nu mai are?

MOTOTOL: Cum aşa: nu mai are?

MAGDALENA: Încă şi alta...

AUREL: Adică, zic, dacă dumnealui (*arată la portretul Necunoscutului*) este deja scos de pe unde fusese cândva numit...

MOTOTOL (*contrariat*): Zici că dacă este scos deja? (*Ia înapoi ghiveciul cu flori.*) Mare încurcătură şi asta! Dar, ar fi fost scos, eram anunţaţi...

AUREL: Poate că aţi şi fost anunţaţi, dar nu se ştia bine despre cine e vorba, deoarece nu cunoaştem al cui este portretul.

MOTOTOL: Da, just, nu cunoaştem... Ei, vedeţi, Magdalena Borisovna, ce sămânţă este acest tovarăş Zbanciu!

MAGDALENA: Bună poamă.

MOTOTOL: Şi noi, care adineaori îi căutam cuvinte de laudă! (*Lui Aurel.*) Şi totuşi de ce i-au crăpat pantalonii dansatorului cela în vremea concertului?

AUREL: E un dansator focos.

MOTOTOL: Chiar atât de focos? Dar dacă e să privim mai adânc?

AUREL: Se poate şi mai adânc. Croitorii de la combinatul de costume populare mai şparlesc din stofă, zic că fac economie, şi costumele ies mai strâmte decât le comandăm.

MOTOTOL: Mai strâmte? Dar dacă dansatorului i-au crăpat pantalonii, de ce n-a dispărut imediat de pe scenă?

AUREL: Trebuia să se închine publicului.

MOTOTOL: Şi de ce s-a închinat cu spatele?

AUREL: Pentru că pe din faţă era aproape gol.

MOTOTOL: Iată ce fel de cadre avem noi, venerabila mea Paraşută!

MAGDALENA: Trebuie să ne clarificăm poziţiile şi în privinţa asta.

MOTOTOL: Bine, bine. Să încercam să ne descurcăm şi singuri.

MAGDALENA: Aţi vorbit cu Părfănuc Ivanovici?

MOTOTOL: Dumnealui e la birou. Rămâne să ne descurcam singuri. Ce, noi nu avem cap pe umeri?

MAGDALENA: Sigur că avem.

MOTOTOL: Magdalena Borisovna!

MAGDALENA: Vă ascult.

MOTOTOL: Ce face la ora asta pictorul nostru, tovarăşul Clătinici?

MAGDALENA *(ca să-l înţepe pe Aurel)*: Cred că o pictează pe Veronica, vrea să facă un nud, şi fata e cam arţăgoasă, nu se dă la pozat...

MOTOTOL: Ţara arde, iar baba se piaptănă. Acum pe ordinea de zi e portretul Necunoscutului, şi nicidecum mâzgălelile lui Clătinici. Magdalena Borisovna, cheamă-l încoace pe pictor şi, dacă nici el nu-l identifică pe Necunoscut, nu ne rămâne decât să ne clarificăm fundamental poziţiile...

MAGDALENA (*iese prin dreapta*): Imediat.

MOTOTOL *(către Aurel)*: Şi de unde te-ai luat mata mai hâtru decât toţi?

AUREL: De ce mai hâtru, Octavian Gheorghevici? Daţi-mi voie să vă explic încă o dată.

MOTOTOL: „Încă o dată"... Parcă nu-i clar şi aşa!

AUREL: Ascultaţi-mă până la capăt.

MOTOTOL: Mai ai de adăugat ceva?

AUREL: Octavian Gheorghevici, eu şi la şcoală, la Soroca, nu mă prea uitam la pereţi, mereu mi se făceau observaţii din cauza asta, şi când m-am uitat odată...

MOTOTOL: Când te-ai uitat odată, ai descoperit şi acolo un portret al unui Necunoscut...

AUREL: Dar de unde ştiţi? Cine v-a transmis?

MOTOTOL: Vasăzică, eşti specialist în de-ale astea? Expert?

AUREL: Ba nici un fel de expert. Pur şi simplu, îmi place să le ştiu pe toate...

MOTOTOL (*îi întinde lui Aurel o foaie de hârtie*): Îţi place să le ştii pe toate? Dacă-i aşa, fii bun mata şi scrie-mi o cerere...

AUREL: Ce fel de cerere?

MOTOTOL: De plecare de la lucru. Din proprie dorinţă.

AUREL: Dar eu nu doresc aşa ceva.

MOTOTOL: E destul că doresc eu.

AUREL: Şi dacă nu scriu?

MOTOTOL: Mai rău de dumneata.

AUREL: De ce?

MOTOTOL: Te concediez.

AUREL: Pentru ce?

MOTOTOL: Pentru miopie politică.

AUREL: Eu – miop? Parcă îmi spuneaţi că prea le observ pe toate!

MOTOTOL: Ei, iată tocmai pentru asta: prea le observi pe toate. Trebuie să ai cap pe umeri, ca să ştii ce să observi şi ce nu.

AUREL: Şi dacă mă plâng organizaţiei sindicale?

MOTOTOL: Poţi să te plângi, dar ce-o să-ţi ajute?

AUREL: Octavian Gheorghevici, nu eu am fost omul care a descoperit primul portretul Necunoscutului...

MOTOTOL: Nu dumneata? Atunci cine?

AUREL: Aş spune, da-mi vine greu...

Uşa din stânga se deschide violent, apare VERONICA. Din nou luptă cu bluziţa neascultătoare.

VERONICA: Octavian Gheorghevici, tovarăşul Zbanciu nu-i vinovat deloc.

MOTOTOL *(către Aurel)*: Un moment. *(Către Veronica.)* Ascultaţi pe la uşi, tovarăşă Veronica?

AUREL *(către Veronica)*: Iar i-ai pozat lui Clătinici? Te-a pus să te dezbraci ca data trecută?

VERONICA *(liniştindu-l)*: Lasă, nu-s chiar proastă de tot, numai bluza mi-am scos-o...

MOTOTOL: Tovarăşă Veronica, şi cum îţi mai spune acolo...

VERONICA: Sâlimonovna.

MOTOTOL: Fie şi Sâlimonovna. Cine te-a poftit pe dumneata aici?

VERONICA: Să mă scuzaţi de îndrăzneală, dar nu pot sa-l las pe colegul meu la nevoie...

AUREL: Ce te bagi, Veronica?

VERONICA: Să taci din gură, că ai s-o păţeşti din nou...

AUREL: Iacă şi asta îmi astupă gura.

MOTOTOL: Tovarăşă Veronica şi cum îţi mai zice...

VERONICA: Sâlimonovna.

MOTOTOL: Fie şi Sâlimonovna. Dacă tot ai intrat, scurt pe doi: ce ai de spus?

VERONICA (*arătând la portretul Necunoscutului*): Octavian Gheorghevici, chestiunea cu portretul ista...

MOTOTOL: Şi mata ştii despre portret?

VERONICA: Numai eu şi mai mult nimeni.

MOTOTOL: Dacă are să spună toată lumea aşa... Ei, pe scurt, că ne grăbim: ce vrei să ne declari?

VERONICA: Aurel nu-i vinovat. Aici dânsa, dumneaei vrea să-l încurce în chestiuni de astea, ca pe urmă să-i dea mâna, chipurile, îl salvează şi în felul ista îi ia piuitul...

MOTOTOL: Ce să-i ia?

VERONICA: Piuitul, adică independenţa.

AUREL: Unde te vâri?

VERONICA: Taci până nu tac eu!

MOTOTOL: Nu înţeleg nimic. Despre cine e vorba?

VERONICA: Şi Dumneavoastră, Octavian Gheorghevici, chiar nu ştiţi sau vă prefaceţi? *(Vrea să numească persoana miraculoasă, dar în vremea asta...)*

Prin uşa din dreapta apare MAGDALENA.

MAGDALENA (*dă cu ochii de Veronica*): A ajuns deja aici. Octavian Gheorghevici, domniţa noastră (*o arată pe Veronica*) iar îi pozează pictorului nostru...

MOTOTOL: Ce face?

MAGDALENA: Pozează. Stă aşa cum o întoarce pictorul. Numai de-aţi vedea poza ei...

MOTOTOL: Pozează, vasăzică... Mai bine ne-aţi spune, tovarăşă Veronica...

VERONICA: Sâlimonovna.

MOTOTOL: Sâlimonovna... de ce corul nostru cântă în mai multe limbi dintr-o dată?

VERONICA: Mulţi dintre coriştii noştri nu cunosc decât limba lor maternă... şi pe urmă – şi asta e principalul! – în felul acesta noi întărim prietenia dintre popoare.

MOTOTOL: Prietenia popoarelor e un lucru bun. Dar iată turcul cela al dumitale, ce-i cu el: nu ştie nici moldoveneşte, nici ruseşte?

VERONICA: Nici cât negru sub unghie.

MOTOTOL: Ia să-l trimiteţi la nişte cursuri. Iar restul, fie, cânte şi în limbile lor, numai nu toţi într-un glas, că n-o să-i mai înţeleagă nimeni despre ce cântă. Nu cumva ai vrea mata să-mi organizezi aici o nouă babilonie?

VERONICA: În nici un caz.

MOTOTOL: Of, ce mai cadre avem, of, Magdalena Borisovna!

MAGDALENA: Da, desigur. Zău, de-aţi fi văzut în ce hal îi poza pictorului – aproape goală...

VERONICA: Nu-i adevărat! Tovarăşul Clătinici vrea să-mi facă un simplu portret.

MOTOTOL: Ce aud? Încă un portret? La ora actuală noi nu avem nevoie de portrete noi!

MAGDALENA: Nu avem nevoie.

MOTOTOL: Până când nu precizăm cine este înfăţişat aici (*arată la portretul Necunoscutului*), pictorul nostru nu va face nici o mişcare cu pensula! Magdalena Borisovna, parcă vă trimisesem după tovarăşul Clătinici. Unde-i?

Prin uşa din stânga îşi face apariţia CLĂTINICI.

CLĂTINICI: Sunt prezent la datorie, onorabile Octavian Gheorghevici.

MOTOTOL: Vorbeşti de lup... Ia să mă mai slăbeşti cu acest „onorabile“? Mai bine spune ce faci mătăluţă în timpul de faţă?

CLĂTINICI: Eu am părăsit Chişinăul, venind în fundătura asta, adică pardon, în afundul maselor populare, nu pentru a sta

cu mâinile în şolduri. Sper că venerabila Magdalena Borisovna v-a raportat ce fac: lucrez la portretul frumoasei noastre Veronica.

MOTOTOL: Cu portretul dumneaei te rog să mai îngădui puţin. Deocamdată, portretele stop! (*Se plimbă supărat prin cameră.*) Buni pictori, nimic de zis: când îţi zugrăvesc o mutrişoară, n-o mai recunoaşte nici mama dracului. Mâzgălitori, nu pictori!

CLĂTINICI: Ba să avem pardon...

MOTOTOL: Pardon? Tocmai asta-i: n-aveţi nici un fel de pardon. (*Arată la portretul Necunoscutului.*) Poftim o pildă concretă. Scurt pe doi: cine-i acesta?

CLĂTINICI (*privind atent la portret*): Mda... portretul unui necunoscut... (*Examinează partea opusă a portretului.*) Autorul portretului e şi el un Mare Necunoscut... Ce manieră de bădărani! După ce lucrează prost, nici amprente nu lasă!... Capodopera asta cred că aparţine vreunui pictor autodidact, de prin părţile locului... Talent popular, cu alte cuvinte.

MOTOTOL: „Talent popular"? Te întreb concret: cine-i pictat aici? Cine?

CLĂTINICI: Habar n-am!

MOTOTOL: Auziţi-l, tovarăşi, „habar n-am!"!

MAGDALENA: Nemaipomenit!

MOTOTOL (*ridică receptorul*): Acuşi comand Chişinăul să ne trimită un expert.

MAGDALENA: Da, un expert.

CLĂTINICI: Geaba vă mai trudiţi.

MOTOTOL: Adică de ce?

CLĂTINICI: Mai întâi, o să vi se răspundă tocmai peste un an...

MOTOTOL: Ei nu, peste un an e cam mult...

CLĂTINICI: Şi pe urmă au s-o trimită tot pe Safta Aronovna...

MOTOTOL: Ei, şi dacă-i Safta Aronovna?

MAGDALENA: Expert să fie!

CLĂTINICI: Pe Safta Aronovna, bătrânica ceea surdă şi absurdă, o pot înlocui şi eu. (*Îşi pune pe cap o pălărie de damă, în dinţi – o lulea, şi dă târcoale portretului Necunoscutului, parodiind-o prin*

mişcări şi intonaţii pe Safta Aronovna.) „Se vede cât colo că artistul are maniera sa proprie, destul de originală, de altfel... “

MOTOTOL: Dă-o naibii de manieră! Cine-i Necunoscutul?

MAGDALENA: Da, cine-i?

CLĂTINICI (*continuând jocul*): „Dacă privim portretul din partea stângă, unde lumina cade direct şi din abundenţă pe suprafaţa pânzei, putem spune cu certitudine că persoana pictată este un om de artă. Priviţi şi Dumneavoastră ce blândeţe emană aceşti ochi mari şi plini de căldură... “.

MOTOTOL: Las-o naibii de căldură! Fie şi om de artă, dar concret: cine-i, cum îl cheamă?

MAGDALENA: Numele, prenumele şi patronimicul, concret!

Toţi cei de faţă fac cerc în jurul lui CLĂTINICI, care, pare, acum va dezvălui marea taină.

CLĂTINICI (*continuă să joace rolul Saftei Aronovna*): „Dar să privim acum portretul şi din partea dreaptă... “

MOTOTOL: „Să-l privim şi din dreapta... “

MAGDALENA: Şi din dreapta...

CLĂTINICI: „De aici, de unde soarele pătrunde mai puţin, putem afirma că persoana reprezentată pe pânză e un activist politic. Priviţi şi Dumneavoastră ce spirit autoritar izvorăşte din aceşti ochi înguşti şi plini de răceală...“.

MOTOTOL: Tovarăşe expert, las-o naibii de răceală! Scurt pe doi: cine-i tipul?

MAGDALENA: Da, cine-i?

CLĂTINICI (*termină jocul*): Nici Safta Aronovna nu ştie cine-i acest Mare Tip.

MOTOTOL: Şi atunci ce ne facem cu portretul?

CLĂTINICI: Sa-l scoatem!

VERONICA: Şi eu tot aşa spun.

AUREL: După părerea mea...

MAGDALENA: Mai are încă şi părere...

VERONICA: Mai bine taci.

AUREL: Măi, da ce-s rele muierile astea!

MOTOTOL: Pst! Terminaţi congresul! Vorba!

MAGDALENA: Vorba şi congresul!

MOTOTOL (*către Clătinici*): Vasăzică, să-l scoatem? Ei, hai, zi-i, frate iepure! Curaj şi înainte! Tare aş vrea să văd cum ai de gând să faci mătăluţă trebuşoara asta.

CLĂTINICI (*se repede spre portretul Necunoscutului*): Simplu de tot: îl apuc de băieri, îl scot din cui şi s-a zis cu el!

MOTOTOL (*râzând de naivitatea lui Clătinici*): Măi tovărăşele Clătinici, măi! Acum văd că nu de bună voie ai ajuns mata în adâncul maselor, pur şi simplu, Chişinăul nu te-a primit în braţele sale calde. (*Către Magdalena.*) Bun cadru şi aista! (*Către Clătinici.*) Văd că şi măria ta suferă de miopie politică. Ai să-mi scrii şi mătăluţă cerere de plecare din proprie dorinţă.

CLĂTINICI: Eu? Cerere?

MOTOTOL: D-apoi cine îţi dă voie dumitale să scoţi aşa nitam-nisam un portret de pe perete?

CLĂTINICI: Din moment ce nu ştim cine-i...

MOTOTOL: Mata nu ştii, asta vrei să spui? Dar parcă eu ştiu? Nu, dar nu-l scot. (*Pune vaza cu flori sub portretul Necunoscutului.*)

CLĂTINICI: Da, dar dacă nu ştim cine-i...

MOTOTOL: Dacă nu ştim, datoria noastră nu constă în a-l scoate, ci în a afla cine-i dumnealui.

CLĂTINICI: Şi ce ar fi dacă l-am scoate?

MOTOTOL: Dar ce te faci, dacă omul se mai învârteşte prin sferele înalte?

CLĂTINICI: Dar dacă omul acesta de mult e dat afară din aceste sfere?

MOTOTOL: Asta-i încă şi mai rău decât (*ia vaza cu flori de sub portret*), decât dacă s-ar mai învârti, iar noi l-am coborî jos.

MAGDALENA: Evident, şi mai rău.

CLĂTINICI: Eu propun una şi bună: să-l scoatem şi să-l ducem la mine în sarai pentru a-l restaura. Invit un cârpaci de pictor local şi, când ţi l-a vopsi acela din nou, are să semene cu oricine din fruntaşii noştri.

MOTOTOL: Tot pe-a lui o ţine...

MAGDALENA: Noi de acum nu ne putem atinge de portret.

VERONICA: Ba putem!

MOTOTOL: În ce fel, aş vrea să ştiu?

VERONICA: Când vom ieşi la demonstraţie, scoatem toate portretele, inclusiv cel al Necunoscutului.

AUREL: Îl umflăm pe sus, eu i-s tata!

MAGDALENA: Iar se bagă.

VERONICA *(către Aurel)*: Taci, că vorbesc eu!

MOTOTOL *(către Veronica)*: Ei, şi mai departe?

VERONICA: Îl scoatem la demonstraţie şi îl jucăm ca pe zestrea miresei, dar să-l ţinem ceva mai în dosul altor portrete, ca să nu fie observat de la tribună sau fotografiat de cineva...

MOTOTOL: Foarte interesant. Şi mai departe?

VERONICA: Pe urmă ne întoarcem la fabrica noastră şi, ca de obicei, predăm portretele şi pancartele omului de la depozit...

MOTOTOL (*ironic*): Şi le dăm foc?

VERONICA: În nici un caz! A doua zi luăm înapoi portretele cunoscute, iar pe nenicul ista (*arată la portretul Necunoscutului*) îl lăsăm la depozit şi vom zice că s-a pierdut în timpul demonstraţiei.

AUREL: Mort în exerciţiul funcţiunii...

MAGDALENA *(către Aurel)*: Închide sifonul!

MOTOTOL: Mulţumesc pentru propunere, tovarăşă Veronica...

VERONICA: Sâlimonovna...

MOTOTOL: Fie şi Sâlimonovna... Cum se vede, ai să-mi scrii şi mata cerere de plecare din proprie dorinţă... (*Către toţi.*) Mă uit la voi, dragii mei subalterni, şi mă întreb: nu cumva aţi căzut din lună pe capul meu? Probabil că nu citiţi gazete şi, în genere... În genere, o să-mi scrieţi toţi cerere. Iar până atunci, să ne întoarcem din nou la portret. Cine l-a descoperit primul?

MAGDALENA: Tovarăşul Zbanciu se interesa...

VERONICA: Octavian Gheorghevici....

MOTOTOL (*întrerupând-o*): Ai ceva de spus, tovarăşe Zbanciu?

AUREL: Eu aş spune, numai dacă n-ar fi de faţă o persoană...

MOTOTOL: Cine anume?

VERONICA: Magdalena Borisovna!

MOTOTOL: Da pe mătăluţă cine te întreabă?

VERONICA: Dacă Aurel îi ruşinos...

AUREL: Nu-s ruşinos, dar mi-i oarecum...

MAGDALENA: Ţi-e greu să recunoşti?

AUREL (*hotărându-se*): Dacă-i aşa, am să spun tot adevărul. Eu, Octavian Gheorghevici, nu văzusem niciodată portretul ista, pentru că de la masa mea nici nu se vede bine, dar Magdalena Borisovna, când mă luase din scurt de ce o petrec acasă pe Veronica, a închis strâns uşa din dreapta, mi l-a arătat pe Necunoscut şi m-a întrebat cine-i...

MOTOTOL: Aşa a fost, venerabilă tovarăşă Paraşută, scumpa mea Magdalena Borisovna?

MAGDALENA: Nu-l vedeţi că tot bâiguie despre Veronica...

MOTOTOL: Domniţă Paraşută, ia mai zi o vorbă...

MAGDALENA: Dar ce este?

MOTOTOL: Stop, destul! Acum mi-am dat seama cine îmi telefonase despre portret. Era vocea matale, nu-i aşa, Magdalena Borisovna?

MAGDALENA (*aparându-se*): Păi cum aţi fi vrut să procedez? Puteam oare să las să mi-o ia Zbanciu înainte?

MOTOTOL: Cum, adică, înainte?

MAGDALENA: Să mă denunţe, să mă toarne... cu portretul...

MOTOTOL: Mare viperă! Şi numai adineaori noi, oameni naivi, te lăudasem pentru curăţenia morală. Da, dumneata ţi-ai părăsit soţul nesuferit, dar mai întâi i-ai luat apartamentul şi — colac peste pupază! — i-ai lasăt copilul, venerabila mea Paraşută.

MAGDALENA: Octavian Gheorghevici, dar şi dumneata, păscând oi străine în timpul ocupaţiei, toţi ştiu că le mulgeai pe ascuns, le smulgeai lâna şi nici una n-a fost să fete doi miei vreodată...

MOTOTOL: Nu-i de nasul matale să-mi răsfoieşti biografia! Măi, da viperă-i şi asta! Bun cadru în secţia de cădre! (*Îi dă o foaie*

de hârtie.) Scrie-mi şi mătăluţă cerere de plecăre tot acum, din proprie dorinţă!

VERONICA: Şi-a dat arama pe faţă.

MAGDALENA: Cu cei căre se dezbracă goi în procesul de muncă colectivă nici nu avem ce sta la vorbă.

AUREL (*către Veronica*): Chiar te-ai dezbracăt de tot?

VERONICA: Să nu asculţi ce nu ţi se cade!

CLĂTINICI: Octavian Gheorghevici, întrucât Magdalena Borisovna adresează vorbe urâte domnişoarei Veronica , vreau să declar că dumneaei, venerabila Magdalena Borisovna, vrea să-l despartă pe Aurel de Veronica şi să-l ia de amant, ca să nu mă exprim altfel...

MAGDALENA: Minte! Zugrav nenorocit...

CLĂTINICI: Dumneaei a procedat la fel cu alt tânar de la altă fabrică, de unde a venit la noi... Magdalena Borisovna mereu afirmă că nu se teme de nimeni şi de nimic, pentru că mai înainte vreme a lucrat la miliţie şi are spete şi pile tari.

MAGDALENA: Nu-l ascultaţi, Octavian Gheorghevici. Cadru şi aista. Un prăpădit cu pensulă din păr de porc!

CLĂTINICI: Magdalena Borisovna nu are ochi să mă vadă numai pentru că n-am vrut s-o pictez aşa cum a dorit dumneaei.

MAGDALENA: Haimana din lumea artelor!

VERONICA: Octavian Gheorghevici, dumneaei chiteşte să-ţi ia şi dumitale postul.

MAGDALENA: Nişte tipi insuportabili! Octavian Gheorghevici, aţi avut perfectă dreptate: majoritatea dintre ei suferă de miopie politică. (*Cu superioritate*.) Octavian Gheorghevici, eu, în călitate de adjunct pe problema cadrelor, vreau să vă spun că toată daravera în jurul portretului e numai şi numai în folosul nostru. Parcă ar fi fost mai bine dacă portretul acesta îl descoperea un revizor străin sau o delegaţie întreagă? Sunt convinsă că şi prin alte birouri ale *cantorei* noastre vedem există şi alte portrete neidentificate. Propun să facem tot acum o inspecţie prin toate ungherele fabricii şi să vedem dacă nu mai avem vreun Mare Necunoscut chiar în atelierul pictorului nostru, onorabilul tovarăş Clătinici.

MOTOTOL: Ei, Magdalena Borisovna, aici eşti la nivel. Aici mai vii de acasă. Dacă n-ai fi mata femeie, zău că te-aş săruta. Cu cererea, mătăluţă poţi să mai îngadui puţin, până ne vom lămuri în privinţa celorlalţi. (*Către toţi.*) Ei, subalternii mei cei miopi, să mergem în inspecţie prin toată fabrica, numai să ţineţi limba după dinţi. (*Către Aurel şi Veronica.*) Deocamdată dragostea se suspendează. Nu se cuprinde nimeni, nu se pupă nimeni. Într-un cuvânt, stop-cadru!

MAGDALENA: Da, cadrele stop!

Ies toţi, în afară de AUREL şi VERONICA;
aceştia zăbovesc un pic.

VERONICA: De câte ori să-ţi spun să taci din gură?

AUREL: Măi, măi, măi! Ce ţi-i cu muierile astea! Abia deschizi gura să le dai bună ziua şi ele de acum strigă: „Închide leoarba!" Doamne, fereşte şi apără!

VERONICA: Pst, taci când vorbesc eu!

AUREL *(mişcându-se de pe un picior pe altul în ritm de dans):* Dar eu când să vorbesc?

VERONICA: Când am să tac eu.

AUREL: Dar văd că nu mai taci. *(îi astupă gura cu palma.)* Stai un pic să te întreb. Pot să vin şi eu să vad cum pozezi lui Clătinici? *(Ia palma.)*

VERONICA: Nu!

AUREL *(îi astupa din nou gura)*: De ce? (*O lasă să vorbească.*)

VERONICA: Mă ruşinez.

AUREL: De Clătinici nu te ruşinezi?

VERONICA: El e pictor. *(Ferindu-şi gura de palma lui Aurel.)* Nu căta nod în papură, că n-ai să găseşti nimic. Poate că vrei să te faci de ocară, ca atunci la Soroca, ţii minte? Cu locotenentul cela...

AUREL: Vasăzică, iar să tac din gură?

VERONICA *(îl sărută.)*: Numai aşa ai să taci din gură! (*Îl apucă de mână şi îl duce spre uşa din stânga.*) Hai după portrete de oameni morţi!

Ies amândoi prin uşa din stânga, săltând în pas de horă.
În vremea asta prin uşa din dreapta apare M O T O T O L
cu un portret în mână. Îl urmează M A G D A L E N A
triumfând şi bietul C L Ă T I N I C I, pus la grea încurcătură.
M O T O T O L aşează portretul pe biroul M A G D A L E N E I.
Pe pânză e pictat un flacăuan zâmbăreţ
şi lipsit de griji.

M O T O T O L: Ei, tovarăşe Clătinici, dar aista cine mai este?

C L Ă T I N I C I: Greu de spus! După maniera executării putem afirma că e vorba de un autor profund raional.

M O T O T O L: „Profund raional!“ Pe mine nu maniera, pe mine tipul mă interesează. Dacă vine acum pe la noi Părfănuc Ivanovici sau tovarăşul Dorobanţ, că îl aşteptăm, sau vreun străin, sau o delegaţie întreagă, pe unde scoatem cămaşa? Ce o să le răspundem când vor întreba de ce ţinem pe pereţi portretele unor persoane, s-ar putea spune, fără nume şi paşaport?

M A G D A L E N A: Întocmai, fără paşaport!

M O T O T O L (*către Clătinici*): Scurt pe doi: cine-i tipul pictat aici?

Pe uşa din dreapta apare A U R E L.

A U R E L: Aţi mai gasit unul?

M A G D A L E N A: Iar îşi vâră nasul...

C L Ă T I N I C I *(privind partea opusă a portretului)*. Să vedem cine semnează.... Cifra şapte romană... Mda, lucrarea îi aparţine lui Catărău, el semnează aşa.

M O T O T O L: Cine-i Catărău?

C L Ă T I N I C I (*formează un numar de telefon*): Un păcătos de la fabrica de fibre sintetice...

M O T O T O L: Pictor şi el?

C L Ă T I N I C I: Aşa i se pare lui. (*Vorbeşte la telefon.*) Alo!.. Am nevoie de tovarăşul Catărău...

M O T O T O L: Să vină tot acum încoace!

M A G D A L E N A: Vedeţi să nu dea bir cu fugiţii, că oamenii de artă sunt slabi de înger.

CLĂTINICI (*la telefon*): Noroc, măi Catărău!... Nu ţii minte al cui portret ne-ai facut... *(priveşte partea verso a portretului)* acum patru ani?

Toţi cei de faţă îi fac semne de încuviinţare lui CLĂTINICI.

Cotorobai, dansător?... (*Pentru cei de faţă.*) Cotorobai, un dansator de-al nostru... (*Ascultă mai departe la telefon.*) Ce vorbeşti? Esti sigur?... Putem să întrebăm la procuratură? *(Pune receptorul în furcă.)* Las' că-i bună şi asta...

MOTOTOL: Ce este? Ce ai aflat?

CLĂTINICI *(apucă cu amândouă mâinile şi îl trânteste în pământ portretul adus de Mototol)*: Tipul acesta, Cotorobai, de acum de un an a înfundat puşcăria, a comis un furt, iar noi...

MOTOTOL: Cine i-a ridicăt portretul pe perete?

MAGDALENA: Numai nu eu!

CLĂTINICI: Eu încă învăţam la Chişinău.

AUREL: Şi eu, la fel, la Soroca. Apoi vedeţi, Octavian Gheorghevici, când portretul a fost atârnat pe perete, acest Cotorobai avea ceva merite, iar pe urmă...

Din stânga apare VERONICA, duce în mâini un portret.

VERONICA *(prezentând portretul, bucuroasă)*: Încă un Necunoscut! L-am găsit în biroul în care lucrase anul trecut tot Magdalena Borisovna!

MAGDALENA: Imposibil!

VERONICA: Ba-i posibil!

CLĂTINICI *(privind la portretul adus de Veronica)*: Să mă ierţi, Veronică dragă, dar aici ai întrecut măsura: portretul acesta l-am executat chiar eu.

VERONICA: Dar cine-i tipul?

CLĂTINICI: Îl aveti în faţă pe fruntaşul nostru în producţie, tovarăşul Maulică...

VERONICA: Nu prea seamană...

CLĂTINICI: ...care şi în viaţă, şi în artă se află deocamdată pe locul lui.

MAGDALENA: Octavian Gheorghevici, ce miopie! Nu vă spuneam eu?

MOTOTOL: Bravo cadre avem! Ştii ce, tovarăşă Veronica...

VERONICA: Sâlimonovna.

MOTOTOL: Nu mă întrerupe. Du portretul la loc şi să mi te întorci cu valiza făcută.

VERONICA (*ieşind*): De data asta am dat greş, dar mă duc să aduc altul, numaidecât am să mai găsesc un Necunoscut.

MOTOTOL (*păşeşte peste portretul aruncat, apropiindu-se de portretul Necunoscutului*): Cu unul ne-am clarificat poziţiile. Dar ce ne facem cu acesta, cu Marele Necunoscut? Cine-i el?

CLĂTINICI: N-a rămas cumva încă de pe vremea războiului?

MOTOTOL: Ce vorbeşti, Dumnezeu cu mătăluţă? E-he, de-ai şti mata ce mai lupte s-au dat aici!.. Putea oare să reziste un portret?

CLĂTINICI (*către Mototol, la ureche*): Dar dacă aista îi... *(indescifrabil)*

MOTOTOL (*pune în grabă florile sub portretul Necunoscutului*): Vai, dar parcă am spus să fie scos de pe perete?

CLĂTINICI (*iar la ureche*): Dar dacă-i... *(indescifrabil)*

MOTOTOL: Nu mai dea Domnul! (*Scoate florile de sub portret.*)

CLĂTINICI: Are unele asemănări, aşa l-a făcut pictorul – cu mai multe feţe...

MOTOTOL: Mare nevoie pe capul nostru!

MAGDALENA: Şi acuşi poate să sosească tovarăşul Dorobanţ.

MOTOTOL: Ce facem cu portretul ista?

AUREL: Poate să-l vindem cuiva?

MOTOTOL: Cui?

MAGDALENA: Iar se vâră...

CLĂTINICI: Dar dacă-l facem cadou unei institutii pe care o patronăm?

MOTOTOL: Vreţi să ardem până la temelie?

Pe uşa din dreapta intră în fugă V E R O N I C A.

M O T O T O L (*la telefon*): De acord... O viaţă întreagă n-am să vă uit... (*Către toţi cei prezenţi.*) Băieţi! Subalternii mei cei miopi! Strângeţi-vă catrafusele, ne mutăm tot acum de aici.

M A G D A L E N A: Unde ne mutăm?

M O T O T O L: Adineaori am vorbit cu Părfănuc Ivanovici. Oficiul nostru poate să treacă în oficiul lui Sterpu, care se mută şi el în altă parte...

V E R O N I C A: Mă luaţi şi pe mine, că tot am valiza gata?

M O T O T O L: Vă iau pe toţi. Deocamdată pe toţi, pentru că de scos vă pot scoate şi la locul nou... Vă iau pe toţi. Pe toţi, afară de acest tovarăş taciturn. (*Arată la portretul Necunoscutului.*)

C L Ă T I N I C I: V-am înţeles şi aprobăm, Octavian Gheorghevici.

A U R E L: Iar eu încă n-am înţeles...

V E R O N I C A: Taci când vorbesc alţii.

M A G D A L E N A: Mai bine şi-ar coase gura.

Peste câteva clipe în cameră nu rămâne nimeni,
afară de M O T O T O L şi portretul
N E C U N O S C U T U L U I.

M O T O T O L *(se adresează Necunoscutului):* O mie şi una de scuze, dar situaţia e de aşa natură, încât nu pot proceda altfel... Şi în genere... dacă climatul internaţional... Şi cel local... iar aşa... într-un cuvânt, aţi văzut şi Dumneavoastră ce se face în instituţiile noastre. Încă o dată vă rog să mă scuzaţi... Ne vom întâlni altă dată, în vremuri mai bune, iar acum – la revedere, căci n-am cuvinte!... (*Vrea să-i strângă mâna Necunoscutului care îi întinde mâna, tuşeşte... Îngrozit, Mototol rămâne tablou.*) Îmi ies din minţi! Cine eşti dumneata? Cum te cheamă?

Prin amândouă uşile intră M A G D A L E N A,
C L Ă T I N I C I şi A U R E L.

Stai, cine vine?!

M A G D A L E N A: Octavian Gheorghevici, vine!...

M O T O T O L: Cine vine?

M A G D A L E N A: Din partea trustului...

CLĂTINICI: Tovarăşul Dorobanţ!

VERONICA: ...cu taraful...

AUREL: ...si fotograful!

MOTOTOL: Ce vor de la noi?

MAGDALENA: Să ne felicite cu ocazia depăşirii planului...

MOTOTOL: Asta poftim, se poate. (*Răsună tot mai aproape un marş triumfal.*) Dragii mei subalterni! De-acum fie ce-o fi! Staţi fiecare pe unde v-a apucat ceasul. Tovarăşe Clătinici, dă-mi covorul produs supraplan. (*Clătinici îi înmânează lui Mototol băţul cu jumătatea de covor.*) Uite asa, acuma totu-i în ordine.

Prin uşa din dreapta intră DOROBANŢ.
E un zdrahon, foarte volubil. În mâna stângă
poartă o mapă, dreapta o ţine întinsă.

DOROBANŢ: Dragi tovarăşi, trustul industriei locale vă felicită călduros cu prilejul depăşirii planului de productie. (*Îi strânge mâna lui Mototol, înmânându-i o diplomă.*) Poftim şi o *gramotă,* aţi meritat-o din plin.

MOTOTOL şi CEILALŢI: Mulţumim!

DOROBANŢ (*face un semn cuiva din coridor*): Muzica, marşul! (*Răsună un marş.*) E ceva nemaipomenit prin părţile noastre: fabrica dumneavoastră nu numai că a îndeplinit, ci şi a depăşit planul de producţie! Muzica, încă un marş!

MOTOTOL: Facem şi noi ce putem, tovarăşe Dorobanţ.

MAGDALENA: Avem nişte cadre alese pe sprânceană.

MOTOTOL: Oameni tot unul ca unul. Iată, bunaoară, Magdalena Borisovna, care este exemplu de purtare morală şi ireproşabilă...

DOROBANŢ: Ireprosabilă? Foarte bine!

MAGDALENA: Iar Octavian Gheorghevici Mototol a păscut pe vremuri oile chiaburilor, iar acum e director...

DOROBANŢ: Minunat!

MOTOTOL: Iar pictorul nostru, tovarăşul Clătinici, a părăsit capitala, a venit la noi, în sânul maselor...

DOROBANŢ: Faptă demnă de toată lauda.

CLĂTINICI: Iar conducătorul cercului nostru de dansuri, tovarăşul Aurel Zbanciu, îi aduce pe dansatori în asemenea extaz interpretativ, încât le plesnesc pantalonii pe scenă.

DOROBANŢ: Formidabil!

AUREL: Iar corul condus de Veronica Sâlimonovna cântă în toate limbile lumii dintr-o dată.

DOROBANŢ: Nu pot spune cât e de bine din punct de vedere artistic, dar în plan ideologic vă asigur că e foarte bine.

MOTOTOL: Cadre ca ale noastre să tot cauţi.

MAGDALENA: Noi le-am adunat!

DOROBANŢ (*observând „drapelul" din mâna lui Mototol*): Dar asta ce-i?

MOTOTOL: Covorul nostru produs supraplan.

DOROBANŢ: Bine, dar văd numai jumătate de covor.

MOTOTOL: Cu cât am depăşit planul, cu atâta ieşim la raport.

DOROBANŢ: Dar ce caută balaurul ista aici?

CLĂTINICI: E un covor nou cu o compoziţie de a mea: „Făt-Frumos învinge Balaurul".

DOROBANŢ: Balaurul îl văd, dar unde-i Făt-Frumos?

MOTOTOL: În trimestrul următor îl ţesem şi pe Făt-Frumos.

DOROBANŢ: Abia în trimestrul următor? (*Către Clătinici.*) N-ai putut mata să-l plasezi pe Făt-Frumos în stânga?

CLĂTINICI: Dacă aş fi ştiut că vom depăşi planul numai cu jumătate de covor...

DOROBANŢ: Întotdeauna e bine sa anticipăm timpul convenit.

MOTOTOL: E o lacună a noastră. O vom corecta.

DOROBANŢ: Iar Balaurul aţi fi putut în genere să nu-l prezentaţi...

CLĂTINICI: Şi cu cine atunci să lupte Făt-Frumos?

DOROBANŢ: Parcă e neapărată nevoie să lupte? Lasă-l să se mai odihnească. Şi pe urmă, în realitatea noastră nouă nu există balauri.

CLĂTINICI: E un motiv de basm.

DOROBANȚ: În cazul acesta ați fi putut plasa Balaurul pe dosul covorului.

CLĂTINICI: Iată asta nu mi-a trecut prin cap.

MOTOTOL: Uşor de corectat.

MAGDALENA: Da, uşor.

DOROBANȚ *(observă portretul Necunoscutului)*: Mda, şi totuşi... Un moment, staţi puţin...

MOTOTOL: Cu un colectiv ca al nostru...

DOROBANȚ: Lăsaţi colectivul în pace... *(Examinează portretul Necunoscutului.)* Al cui e portretul ista?

MOTOTOL *(aparte)*: Gata-i, s-a zis cu mine...

DOROBANȚ *(către Mototol)*: Eu pe dumneata te întreb: cine-i persoana asta?

MOTOTOL: Nu se ştie.

DOROBANȚ: Nu se ştie? Ce-ai spus?

MOTOTOL: Aşa l-am gasit, nu noi l-am atârnat pe perete.

MAGDALENA: Numai nu noi...

DOROBANȚ: Dumneavoastră glumiţi sau ce e? (*Spre coridor.*) Băieţi! (*Răsună un marş.*) Taraf! Direcţia trust înapoi, 'arş!!! Iar tu, Fedea, pregăteşte-ţi aparatul că acuşi ai să-i fotografiezi. (*Lui Mototol.*) Ia mata în mâini portretul cu pricina. (*Îi dă portretul Necunoscutului.*) Frumos, uite aşa! Ceilălţi subalterni, strângeţi rândurile în jurul şefului! Acuşi vă facem pozele necesare şi ne ducem direct la Părfănuc Ivanovici. Fedea, fii gata! Un moment! (*Către Mototol.*) Dă *gramota* înapoi, că n-o meritaţi! (*Ia mapa.*) Şi să-mi staţi în poziţia asta până mă întorc cu Părfănuc Ivanovici. Încă vom mai vorbi despre acest portret, până scoatem toată informaţia din voi... Staţi aşa şi nici un pas din loc! (*Iese.*) Fedea, fotografiază-i!

Scenă mută. Întuneric. Lumina orbitoare a aparatului fotografic
smulge repetat din întuneric chipurile eroilor nostri,
fixându-i din mai multe unghiuri. Se aude
numai glasul lui Fedea: „Acuşi iese păsărica...
Un!.. Doi!... Trei!... "

Actul II

Acelaşi cabinet al M A G D A L E N E I B O R I S O V N A.
Portretul NECUNOSCUTULUI, mutat acum pe peretele
din centru, pare şi mai impunător. Pictorul C L Ă T I N I C I
şterge praful de pe el şi intonează un cântec,
se vede, compus de el.

C L Ă T I N I C I (*cântă*):

Foaie verde şi-un magnet,
Am avut un cabinet
Si într-însul un portret
Ca naiba de deochet...

M O T O T O L (*intrând*): Matale ţi-i a cântec?

C L Ă T I N I C I: Nu cumva aţi vrea sa plâng, Octavian Gheorghevici?

M O T O T O L: Poftim, cântă, n-ai nici o răspundere, nu eşti şef de fabrică. Numai spune-mi ce faci acolo?

C L Ă T I N I C I: Îl mai şterg de praf, îl mai dreg, poate dă Domnul şi-i găsim neamurile.

M O T O T O L: Fii mai atent cu periuţa ceea. Vezi să nu-i strâmbi vreo mustaţă.

C L Ă T I N I C I: Nici o grijă, Octavian Gheorghevici. O să arate ca la începuturi. Putem să-l expunem la alegeri.

M O T O T O L: Da, peste o săptămână vor fi propuşi candidaţii, iar mai peste o lună-s alegerile. Năştrusnică idee ar mai fi să-l expunem la alegeri!

C L Ă T I N I C I: Ba chiar foarte bună idee. Prin faţa urnelor va trece tot orăşelul nostru. Vrea omul să-şi dea votul pentru candidaţii poporului, iar noi de ici îi punem portretul în faţă, cum face popa în biserică, şi-l luăm din scurt: „Nu ni-i spune, nene, cine e tăticul ista?“ Şi aşa, din om în om, te pomeneşti că cineva îl recunoaşte.

M O T O T O L: N-ar fi rău s-o încercăm şi pe asta. Numai ca procedeul ista să ni-l aprobe Părfănuc Ivanovici.

C L Ă T I N I C I: Iar Părfănuc Ivanovici...Dar initiaţiva de jos unde-i?

M O T O T O L: Hai slăbeste-mă, lasă gluma. Mă uit eu la Necunoscutul nostru şi-mi zic: mare om trebuie să fi fost, dacă, fiind ales odată, uite că nici mort nu-l poţi coborî de pe pereţi.

C L Ă T I N I C I: E tare stimabilul! Octavian Gheorghevici, acuşi se adună tot colectivul, zic, sa încercăm din nou sa găsim vreo soluţie.

M O T O T O L: Parcă eu îs contra? Unde-s ceilalţi?

C L Ă T I N I C I: Acuşi trebuie să-şi facă apariţia.

Apare cam indispusă M A G D A L E N A B O R I S O V N A.

M A G D A L E N A (*duce batista când la nas, când la ochi*): Mai adineaori o vecină de bloc m-a facut târfă.

M O T O T O L: Ei şi, domniţă Paraşută? Trebuia s-o faci şi mata ogheală de câine.

M A G D A L E N A: N-am putut, Octavian Gheorghevici.

M O T O T O L: Şi de ce, mă rog?

M A G D A L E N A: Doamna în cauză este o persoană distinsă. Trăieşte în prezent, ce-i drept, cu al treilea soţ, dar totul e legal, s-au înregistrat. Ea însăşi mi-a mărturisit că o viaţă întreagă n-a dat nimanui nici un sărut înainte de a i se pune pecetea pe starea civilă. Iar eu sunt o femeie stricată...

M O T O T O L: Ba nu eşti mata stricată nici câtuşi de puţin.

M A G D A L E N A: Mie-mi spuneţi? Las' că ştiu eu ce ştiu. Doi soţi am avut? Am avut! Amanţi? Câtă frunză şi iarbă! N-a avut Necunoscutul nostru atâţia alegători, câţi amanţi am avut eu. Pe onoarea mea. Lui Aurel al nostru am vrut să-i stric nunta cu Veronica şi să mi-l iau mie? Am vrut! Iar acum mi-l pusesem în plan pe tovarăşul Clătinici şi încă nu l-am scos de pe listă. (*Clătinici face semne că nu ştie nimic.*)

M O T O T O L: Magdalena Borisovna, îmi pare bine că eşti autocritică. Ia şi te corectează.

M A G D A L E N A: Nu pot să mă corectez. Sunt o depravată, o incorigibilă.

M O T O T O L: Şi ce vrei de la mine?

M A G D A L E N A: Să mă concediaţi!

MOTOTOL (*dezmeticit*): Aha, iată unde baţi mata, venerabila mea Paraşută! Vrei să scapi atât de uşor de povara Necunoscutului. Nu, n-o să-ţi meargă, draga mea! Şi eu aş putea să scap în felul ista. Ştii câte greşeli am la activul vieţii mele? Numai Dumnezeu şi miliţia sunt la curent. Eu, însă, nu încerc să părăsesc postul prin vicleşuguri, cum vrei mata. Ba nu, draga mea, aici are să ne cânte cucul la toţi până nu dăm de urmele aistuia. (*Arată cu degetul spre Necunoscut.*)

Intră AUREL şi VERONICA intonând:
„La fereastra dumitale şi-au facut amanţii cale..."

MOTOTOL: Uitaţi-va la ei! Nici vânt rece nu-i ajunge.

MAGDALENA: Ţara arde, iar baba se piaptănă.

CLĂTINICI: Eu, cel putin, îi invidiez.

AUREL: Aţi spus să venim la adunarea sindicală şi iată că....

VERONICA (*îl întrerupe*): Taci, să nu te încurci iar. Aiştia umblă cu ispititul ca să poată pune mâna pe tine.

MOTOTOL: Nu mai umblă nimeni cu ispititul. Luaţi loc, acum începem.

Apare MOŞ COTRUŢĂ. Parcă abia s-ar fi întors de la piaţă.

MOŞ COTRUŢĂ: Bună ziua la 'mneavoastră! Aşa-i că nu m-aţi aşteptat? Abia m-am întors de la sanatoriu. Doamne, Ialta ceea toata-i goală. Nişte femei, parcă-s desenate de tovarăşul Clătinici!

MOTOTOL: Ca paznic, moş Cotruţă, eşti bun, dar ca orator ramâi de masa colectivului.

MOŞ COTRUŢĂ: Cum adică, rămân? Iacă, tocmai de la Ialta am aflat despre Marele Necunoscut. M-am uitat ieri mult la dânsul şi mai era să-l cunosc, dar când am aflat că-i chestiune politică, am zis că nu, nu-l cunosc. La ce bun? Cât am stat eu la mititica, nu mai mult de un an, am aflat multe istorii cu portrete de aiestea, străine. Câţi oameni stăteau acolo pentru asemenea zugrăveli!

MOTOTOL (*cu speranţă*): Da mata ia uită-te mai bine la el.

MOŞ COTRUŢĂ: M-am uitat destul. Ce să vă spun? Parcă-l cunosc, dar nu mi-l aduc aminte... Să treacă adunarea şi apoi am să vă spun eu cum să scăpaţi de Necuratul.

Intră DOROBANŢ.

DOROBANŢ: Bună ziua!

MOTOTOL: Buna. La bune zile ne-ai adus, *mersi beaucoup!*

DOROBANŢ: Parcă eu v-am agăţat portretul pe perete, tovarăşe MOTOTOL?

MOTOTOL: Nici mata, dar nici nu se ştie cine. Din ce cauză i-ai raportat lui Părfănuc Ivanovici?

DOROBANŢ: Din vigilenţă. Dacă nu raportam, mă turnaţi voi pe mine că, adică, n-am raportat, las' că am mai păţit-o...

MOTOTOL: Până acum ne conduceai mata, iar de acum ai să fii sub comanda mea până are să învie Necunoscutul nostru. Apropo, covorul cel neterminat încă nu l-aţi terminat?

DOROBANŢ: Covoru-i gata. Numai că ţesătoarele spun ca Fat-Frumos seamănă cu Selim, cu turcul nostru, pe care l-aţi trimis la cursuri de limba moldovenească.

MOTOTOL: Tovarăşe Clătinici, dar asta cum mai vine? Adică şi Făt-Frumos e turc?

CLĂTINICI: Selim mi-a pozat, şi eu l-am făcut. Selim e un băiat simpatic. Şi pe urmă, de unde se ştie că e turc sadea? Poate că e feciorul vreunei moldovence pe care le mânau pe vremuri osmanlâii în robie?

MOTOTOL: Te rog să nu-mi încurci iţele şi aici.

VERONICA: Am primit şi o scrisoare de la Selim...

AUREL: Te ai de bine şi cu Selim?

VERONICA: E din corul meu, cântă bine...

AUREL: Ţie la ureche?

VERONICA: Taci, că spui prostii. Iată ce scrie Selim: „...fabrica bun la noi. Director Mototol bun la noi. Portretul prost la noi este..."

MOTOTOL: Până şi turcul a înţeles cum privim portretul. Dar să începem şedinţa. Pe ordinea zilei avem o singură chestiune:

ce facem cu Necunoscutul? Stăm, tovarăşi, cu mortul în casă. El – mort şi noi – vii? Vă închipuiţi cum vine asta? Aşa nu merge, tovarăşi, nu e colegial. Ori murim, ori îl găsim. Lozinca noastră e următoarea: ori vii cu el viu, sau morţi cu el mort.

AUREL: Da eu aş propune...

VERONICA: Tu ai dat de dânsul şi acuma mai umbli cu propuneri?

AUREL: Aş propune... să dăm foc l*a cantora* noastră şi *caneţ!*

MOTOTOL (*îşi notează*): Duşmanoasă ideie, dar... interesantă.

MOŞ COTRUŢĂ: Deştept baiat!

MOTOTOL: Ce zici mata, tovarăşe Dorobanţ?

DOROBANŢ: Propun să fie fotografiat, şi fotografiile să fie trimise cu ajutorul miliţiei prin toată ţara, până şi la puşcăriile cu regim strict.

MAGDALENA: Cea mai raţională propunere.

MOTOTOL. Vasăzicaă vreţi să afle toată ţara în ce situaţie am nimerit?

MAGDALENA: Iar mata ce propui, Octavian Gheorghevici?

MOTOTOL (*evaziv*): Eu... cum să vă spun... aş face şi eu o propunere.... numai nu ştiu dacă îmi veţi aproba-o... Metoda pe care vreau să v-o propun nu e una dintre cele tocmai oneste, în schimb ne poate asigura rezultatele dorite... Nu ştiu numai dacă e cazul să recurgem tocmai acum la ea...

TOŢI: Octavian Gheorghevici, vă rugăm!

MOTOTOL: Ei, dacă mă roagă întregul colectiv... Vă pot asigura că în scurt timp ne vom putea debarasa de acest Necunoscut.

AUREL: Dăm foc la cladire?

MOTOTOL: Nu!

CLĂTINICI: Schimbăm mutra tipului?

MOTOTOL: Nici asta!

VERONICA: Îl trimitem la vreo expoziţie?

MOTOTOL: Nici aşa.

MOŞ COTRUŢĂ: Îl punem cu faţa la perete?

MOTOTOL: Ar fi greşit din punct de vedere... ştii mata din ce punct de vedere.

MAGDALENA: Mutăm sediul?

MOTOTOL: Cum să-l muţi, când el îţi vine din urmă? De acesta nu scapi nici în mormânt!

DOROBANŢ: Să-l înlocuim cu altul, dar mai puţin cunoscut?

MOTOTOL: Nici asta nu merge. Nimic din ce-aţi propus nu e în stare să ne salveze. Ieşirea e una: să fim concediaţi cu toţii şi s-a sfârşit povestea.

MAGDALENA: Concediaţi? Dar cum?

MOTOTOL: Concediaţi, dar cum? Da, aici e buba. Vorba ceea, cum a zis acela: „A fi sau a nu fi?" Tot ce aţi propus dumneavoastră cu toţi dimpreună, mă scuzaţi, nu face nici cât o ceapă degerată.

MAGDALENA: Să avem pardon de scuzare, dar spuneţine o dată în ce fel ne putem salva, de ce ne chinuiţi atâta?

MOTOTOL (*superior*): Eu am lucrat ca şef prin multe locuri: şi la baia centrală, şi la piaţă, am văzut multe de toate, aşa că ştiu eu ce ştiu. Apelând la vechea mea experienţă, şi nu numai la a mea, iată ce vă propun: unica noastră salvare, dacă vrem să scapăm de Necunoscut până la înregistrarea candidaţilor în alegeri, altfel ne ia mama dracului pe toţi, vasazică, unica noastră salvare este *denunţul,* sau *donosul,* cum îi zic unii în popor.

MAGDALENA: Denunţul?! Fie şi denunţ, dacă e nevoie, dacă aşa cer interesele colectivului, dar contra cui? Nu cumva contra mortului (*arata la Necunoscut*)?

MOTOTOL (*ridicând degetul arătător în sus*): Denunţuri din partea noastră...

TOŢI CEILALŢI: Contra cui?

MOTOTOL: Contra noastră!

TOŢI CEILALŢI: Cum?

MOTOTOL: Răbdare şi tutun. Acuşi vă explic. Eu scriu contra Magdalenei Borisovna, dumneaei – contra mea; Aurel contra Veronicăi, ea – contra lui; Clătinici contra tovarăşului

Dorobanţ, tovarăşul Dorobanţ – contra lui Clătinici, iar moş Cotruţă, cum n-are pereche...

MOŞ COTRUŢĂ: Eu – contra tuturor!

MOTOTOL: Bravo, moş Cotruţă, aici esti tare în politică.

MOŞ COTRUŢĂ: D-apoi dacă am stat la închisoare, şi încă pe degeaba...

DOROBANŢ: După cât înteleg, se vor da şi referinţe?

MOTOTOL: Da, numai că referinţe negative. Explic mai departe. Fiecare scrie ce-i trăsneşte prin cap. Cu cât mai rău, cu atât mai bine.

MAGDALENA: Şi mai departe?

MOTOTOL: Expediem denunţurile la ministerul nostru şi prin alte instanţe superioare, imediat ne vine un control şi ne umflă pe toţi de aici, ca să ni se dea de lucru în alte parte. Iar stimabilul Necunoscut rămâne singur în împărăţia sa. Şi aşa: luaţi fiecare câte o foaie de hârtie, scoateţi stilourile şi daţi-i bătaie. Cred că toţi ştiţi carte. Ca să vă fie mai clar ce aveţi de făcut, ascultaţi cum o să procedăm eu şi Magdalena Borisovna. Deci, începem, Magdalena Borisovna, eşti gata?

MAGDALENA: Totdeauna gata!

MOTOTOL: Atunci: start! (*Scrie.*) Ascultă ce scriu eu despre mata: „...Tovarăşa Paraşută e o femeie uşuratică...“

MAGDALENA: Sună slab de tot.

MOTOTOL: Poate că să scriu direct: „E o târfă ordinară“?

MAGDALENA: E cam exagerat, dar dacă spuneţi că-i spre folosul nostru, scrieţi şi aşa. Acum ascultaţi ce scriu eu despre Dumneavoastră. (*Citeşte.*) „Tovarăşul Mototol a colaborat cu ocupanţii...“

MOTOTOL: Bună, bună, nu zic, dar e prea tare, s-ar putea nu numai să fiu scos de aici, ci să mai nimeresc pe acolo, pe unde a fost moş Cotruţă.

MOŞ COTRUŢĂ: Cât ai zice peşte.

MAGDALENA: Atunci corectez. (*Şterge, scrie din nou.*) „Tovarăşul Mototol e un mare birocrat...“

MOTOTOL: Aşa mai merge. Cine azi nu-i birocrat? Dar dumneavoastră, tovarăşi Clătinici şi Dorobanţ, ce staţi şi vă uitaţi unul la altul? N-aveţi ce scrie?

CLĂTINICI: Ne studiem mutrele.

MOTOTOL: Aici nu mutre se cer, se cer biografii. Iar voi, Aurel şi Veronica, ce v-aţi oprit locului?

VERONICA (*aproape plângând*): Octavian Gheorghevici, ia vedeţi numai ce scrie Aurel al nostru despre mine. Ia citeşte, măi.

AUREL (*citeşte*): „...Veronica îmi astupă gura..."

MOTOTOL: Nu-i bărbăteşte.

VERONICA: Dar să vedeţi ce scrie mai departe.

AUREL: „La Soroca am prins-o pupându-se cu un ofiţer..."

VERONICA: Nu-i drept, acela era un verişor de-al meu...

AUREL (*citeşte mai departe*): „La fabrică vine într-un fel de bluziţă prin care i se văd ţâţele pâna la rădăcină şi pozează fără bluză în faţa pictorului nostru, care-i şi el un mare fustangiu... A rămas gravidă şi zice că de la mine..."

VERONICA (*îi dă o palmă*): Porcule!

CLĂTINICI: Mai uşurel cu mine, băieţică! Nu uita că am fost boxer.

MOTOTOL: Aurel scrie cât se poate de normal. Cam prea îngroaşă culorile, dar tocmai aşa cere acest gen literar numit *denunţ*. Şi acum ce declari mata, Veronico, despre Aurel?

VERONICA (*citeşte*): „Aurel Zbanciu e un papă-lapte, se împiedică la dansuri, îi cad pantalonii pe scenă şi nici nu stie a săruta cum se cade..."

AUREL: Un car întreg de minciuni!

MAGDALENA: Car, necar, numai că nu-i prea încărcat. Mai adaugă acolo, Veronică, uite-aşa: a vrut s-o siluiască pe şefa noastră de cadre...

VERONICA *(lui Aurel)*: Ai făcut-o şi pe asta?

AUREL (*involuntar, îsi face semnul crucii*): Doamne, fereşte şi apără!

DOROBANŢ: Nu te mira, Aurel, aşa-i stilul denunţurilor.

AUREL: Prima dată scriu denunţuri.

DOROBANŢ: Eşti încă un boboc. Învaţă, că o să-ţi prindă bine în viaţă...

MOTOTOL: Zi-i mata, tovarăşe Dorobanţ!

DOROBANŢ (*citeşte*): „Acest aşa-zis pictor Clătinici nu-i altceva decât o puşlama care a încurcat periferia Chişinăului cu orăşelul nostru...“

CLĂTINICI (*îl apucă pe Dorobanţ de piept*): Eu – puşlama? Când ţi-oi aplica acum o directă de dreapta, au să-ţi zboare măselele în cosmos.

DOROBANŢ: Stai, măi nebunule, că asta nu e o recomandare pentru a intra în partid sau mai ştiu eu unde, e de-nunţ!

CLĂTINICI: Dacă-i aşa, ascultă ce scriu eu despre mata. (*Citeşte*.) „Tovarăşul Dorobanţ nu ştie cât fac doi ori doi, nu citeşte ziarul „Pravda“, spune anecdote politice şi ascultă „Europa liberă“...“

DOROBANŢ: Foarte bine. Eu chiar o ascult, ca să văd ce hamăieşte duşmanul de clasă.

MOTOTOL: Cu „Europa libera“ şi cu duşmanii de clasă ne-om mai lămuri noi pe urmă, dacă vom scăpa vii şi nevătămaţi. Ia să te ascultăm acum pe mata, moş Cotruţă.

MOŞ COTRUŢĂ *(citind)*: „Conducerea combinatului nostru e o adunătură de nebuni şi habar n-are cum se ţese un covor. Sunt nişte duşmani ascunşi ai norodului, pentru că de n-ar fi aşa, îmi făcea de mult pensie, da ei zic că n-am documente, pentru că cei de un leat cu mine au murit, am rămas numai eu, de aceea vă întreb: de ce nu mi se dă pensie, când toată lumea ştie că m-am născut în veacul trecut? Veniţi şi-i arestaţi cât mai repede, nu cumva să fugă peste graniţă, mai ales tovarăşul Mototol, care a mai fost pe colo ca să-şi cumpere un culcuş mai călduţ...“

MOTOTOL: Ţi-ai cam dat arama pe faţă, moş Cotruţă, dar ai ticluit pâra bine. Cine te-a învăţat?

MOŞ COTRUŢĂ: D-apoi vă spuneam parcă: am stat la răcoare, acolo fără scrisorele de aiestea te prăpădeşti.

MOTOTOL: Da, recunosc stilul. Acum, moş Cotruţă, adună scrisorile şi du-le la poştă.

MOŞ COTRUŢĂ (*strângând scrisorile*): Să fie într-un ceas bun! (*Iese.*)

MOTOTOL (*către ceilalţi*): Plecaţi pe la locurile voastre!

Se face întuneric. Un fascicul de lumină îl fixează pe fiecare dintre eroi, când aceştia se opresc în faţa NECUNOSCUTULUI.

DOROBANŢ (*cu mâinile împreunate a rugă în faţa portretului*): Nu te ştiu şi nu mă ştii. Nu ţi-am făcut nici un rău, plăteşte-mi cu aceeaşi monedă. (*Dispare.*)

CLĂTINICI (*aceeaşi poză în faţa portretului*): Dacă ne va fi dat să ne mai întâlnim în viaţa asta, am să-ţi fac un portret, că are să te cunoască şi o babă chioară cale de o poştă. (*Iese.*)

VERONICA (*aceeaşi poză în faţa portretului*): Nu e drept că-s gravidă, l-am păcălit pe Aurel, ca să i se mărească răspunderea faţă de mine. (*Iese.*)

MAGDALENA (*aceeaşi poză în faţa portretului*): Am vrut să pun mâna pe putere, e drept, dar cine să mă ajute? Nici mata n-ai putut. Greu de ajuns la matriarhat. (*Dispare.*)

MOTOTOL (*aceeai poză în faţa portretului. Necunoscutul îi dă mâna*): Cred că suntem de ai noştri. Eu te-aş lăsa şi un veac să stai la locul dumitale, pe care, nu mă îndoiesc, l-ai meritat, dar vezi cum sunt azi vremurile! Situaţia internaţională ne pune beţe-n roate...

Se face lumină. MOTOTOL stă la masă.
Intră LAPIDATU, şeful oficiului poştal din orăşel.
Mişcări de vulpoi, atent, cu paşi rari.

LAPIDATU (*mai mult în şoaptă*): Octavian Gheorghevici, ce s-a întâmplat aici la Dumneavoastră?

MOTOTOL: Dar ce putea să se întâmple?

LAPIDATU: Te ştiu de prieten şi am venit să dau cărţile pe faţă. Toţi subalternii dumitale au ticluit denunţuri unul împotriva altuia, de altfel până şi despre mata, şi le trimit la Chişinău. Eu nu le pot opri, dar de citit le-am citit.

MOTOTOL: Cum, mata citeşti corespondenţa cetăţenilor?

LAPIDATU: Numai aşa... pe alese. Am permisiune de la Părfănuc Ivanovici. Ştiţi, suntem vigilenţi, nu care cumva cineva să fie contra conducerii raionale sau chiar a statului...

MOTOTOL: Iacă pe asta n-am ştiut-o. Şi care ţi-i părerea: o să reuşim să fim scoşi din lucru?

LAPIDATU: N-o sa reuşiţi, n-o să fiţi scoşi.

MOTOTOL: De ce, Ivan Gheorghevici?

LAPIDATU: Îs slabe denunţurile.

MOTOTOL: Slabe?

LAPIDATU: Da, aşa cum auzi, slabe. Pe vremuri poate că ar fi mers şi acestea, iar astăzi, pe fundalul democratizării în creştere se cer pâre de forţă majoră... Îl cunoşti mata pe Zdroncea, corector de gazeta raională?

MOTOTOL: Puţin de tot.

LAPIDATU: Dumnealui e omul care poate să vă dea o mână de ajutor. E destul să adauge o frază-două în fiecare denunţ şi poţi să-i pui omului cruce. Ţii minte cum a înfundat puşcăria şeful uniunii raionale de consum? El i-a facut „caracteristica". Desigur, la rugamintea unor persoane...

MOTOTOL: Dar fiecare scrisoare cu caligrafia sa...

LAPIDATU: Zdroncea îţi imită orice. Băiat de la avioane. Plastograf de clasă superioară.

MOTOTOL: Şi unde-s răvaşele noastre?

LAPIDATU (*scoate scrisorile din buzunarul hainei*): Am prevăzut totul, le am cu mine. Să-l chem pe Zdroncea?

MOTOTOL: Poftim, hai s-o mai vedem şi pe asta.

LAPIDATU (*ia receptorul şi formează un număr*): În ce priveşte plata pentru serviciu, cred că o să vă înţelegeţi uşor. (*Vorbeşte la telefon.*) Alo, Zdroncea? Aici Lapidatu. Ei, romelo?! Ciongardete. Ciordita prima-ntâi. Da, un chicuş cu miezul roşu. Te asteptăm la tovarăşul Mototol. (*Pune receptorul în furcă.*) Ştii mata, Octavian Gheorghevici, Zdroncea e ţigan, vezi că i-am tras câteva vorbe şi în limba lui. Îi ţigan, dar nu-i place să-l faci ţigan.

Bătaie în uşă. Intră ZDRONCEA. Un tânar
de vreo 30 de ani. Cu mustăţi ca în vremurile de haiducie.
Păr negru, lung, dat pe spate.

ZDRONCEA: Bună ziua, sărut mâna la *nacealnici*. Ce dor v-a adus la mine?

LAPIDATU: Zdroncea, e vorba să corectezi nişte scrisori critice, mai bine zis, să le presori ceva piper.

ZDRONCEA: Daţi misivele la neica. (*Lapidatu i le înmânează.*) Vreţi ca persoanele să nimerească la mititica sau numai să fie date afară?

MOTOTOL: Numai date afară şi numite în alte posturi.

ZDRONCEA: Cu numirea eu nu mă ocup. Cât priveşte scoaterea din lucru – eu vi-s naşul. (*Desface prima scrisoare. Citeşte.*) „Tovarăşa Paraşută e o femeie uşuratică....“ Parcă aista-i denunţ? E mai mult o laudă! Ce-i o femeie uşoară? Una care are succes, care se învârteşte iute şi face la toţi plăcere. Dacă n-aveţi nimic împotrivă, am să adaug urmatoarele: „Se agaţă de gâtul bărbaţilor, îi pupă în plină stradă, umblă fără sutien şi încă şi-a pus şi felinar roşu la domiciliu...“

MOTOTOL (*întrerupându-l*): Tovarăşe Zdroncea, destul, şi aşa-i prea de tot. Nu cumva ai vrea să fie arestată?

ZDRONCEA: Pentru aşa ceva azi nu se arestează, dar din sindicate şi din post îţi pot da un şut cu genunchiul. (*Trece la altă scrisoare. Citeşte.*) „Tovarăşul Mototol e un mare birocrat“. Asta-i stil, asta-i pâră? Cine azi din şefi nu-i birocrat? Dacă nu eşti birocrat, nici nu te ţii în post. De exemplu, redactorul nostru. Dacă nu sunteţi împotrivă, iată cum aş drege-o eu: „Tovarăşul Mototol vinde covoare de la fabrica pe care o conduce şi îşi însuşeşte banii...“

MOTOTOL: Tovarăşe Zdroncea, vrei să mă pună la dubală?

ZDRONCEA: N-au să te pună, pentru că n-au dovezi.

LAPIDATU: E o frază nevinovată, Octavian Gheorghevici.

ZDRONCEA (*ia o altă scrisoare*): „...să i se vadă ţâţele până la rădăcină şi pozează pictorului...“ Ptiu! Asta-i apă chioară! Ia să le punem o frază ca să-i dăm gata deodată pe amândoi: şi pe Veronica, şi pe pictor. Aşa: „Pictorul a facut-o gravidă pe Veronica şi acum o sileşte să-şi facă avort, ca să se poată mărita după prostul de Aurel, pe care l-au îmbrobodit toate vădancele din

mahala...“ Poftim că ţi l-am ars şi pe Aurel. Despre tovarăşul Dorobanţ e puţin să scriem că ascultă „Europa liberă“, trebuie să adăugăm că îi învaţă şi pe alţii să facă acelaşi lucru, ba încă şi trimite informaţii ticăloşilor ceia de acolo...

MOTOTOL (*îşi ia capul în mâini*): Doamne-Doamne, şi aista-i colectivul pe care-l conduc eu! Ce-au să spună cei de la minister?

LAPIDATU: Ce-au să spună? Că tu nu te potriveşti ca director şi – ţuşti! din post afară. Mata doar asta doreşti?

MOTOTOL: Asta, bre, dar să nu sărim peste cal.

LAPIDATU: Dacă vrei să scapi de portret, altă cale nu este. Ei, Octavian Gheorghevici, mai rămâi sănătos, că noi cu Zdroncea ne ducem.

ZDRONCEA: După ce pacostea asta de referinţe îşi va avea efectul dorit, ne-om înţelege în privinţa plăţii, iar acum vă zic la revedere şi sărut mâna la cei ce-s mari... deocamdată.

LAPIDATU şi ZDRONCEA ies.
Intră DOROBANŢ.

DOROBANŢ: Octavian Gheorghevici, vin de la Părfănuc Ivanovici. Ne asteaptă zile negre de tot. Dumneavoastră puneţi prea mare speranţă în denunţurile pe care le-am expediat la Chişinau, vremea însă trece, iar înregistrarea candidaţilor e numai la o aruncătură de băţ. Or, noi nu putem veni la alegeri cu Necunoscutul în braţe.

MOTOTOL: Şi ce propui dumneata?

DOROBANŢ: Propunerea e, de fapt, a lui moş Cotruţă, dar eu şi Magdalena Borisovna o acceptăm.

MOTOTOL: În ce constă propunerea?

DOROBANŢ: Numai un incendiu ne poate salva.

MOTOTOL: Ce-e-e?

DOROBANŢ: Un pojar.

MOTOTOL: Să dăm foc sediului? Dar dacă se aprinde şi fabrica?

DOROBANŢ: S-au luat măsuri. Am vorbit cu pompierii.

MAGDALENA (*intrând*): E unica iesire, Octavian Gheorghevici. Afară vremea e uscată, însorită, nici n-o să se observe cum focul are să înghită hardughia noastră. Moş Cotruţă! (*Intră moş Cotruţă cu o canistră în mână.*)

MOŞ COTRUŢĂ: Prezent la datorie! Canistra-i plină cu benzină.

DOROBANŢ: Foarte bine... Noi am fi putut nici să nu vă prevenim, Octavian Gheorghevici, dar, oricum, ne sunteţi şef.

MOTOTOL: Am să-mi ies din minţi, zău! Dar, fie ce-o fi! Aşa sau altfel, tot pedeapsa Domnului mă aşteaptă. Mai ştie cineva afară de noi?

MAGDALENA: Nu. Şi nici nu-i nevoie să ştie. Veronica îi pozează pictorului, dar cred că va dovedi să se îmbrace şi să sară pe fereastră împreună cu Clătinici, iar Aurel umblă lela prin orăşel după dansatori. Restul fabricii, muncitorii, sunt în afară de orice pericol. Pe ei focul n-o să-i atingă. Principalu-i să ardă acesta (*arată la Necunoscut*).

MOTOTOL: Atunci daţi-i bătaie, şi cât mai iute! Eu ramân aici. Ori arde Necunoscutul, ori ardem cu toţii dimpreună.

DOROBANŢ: Băieţi, la treabă! (*Dorobanţ şi moş Cotruţă dispar.*) Peste câteva clipe geamurile sunt învăluite de flăcări şi fum. Cineva strigă: „Pojar!“ Prin fereastră îşi iţeşte capul moş Cotruţă.

MOTOTOL: A luat foc?

MOŞ COTRUŢĂ: Ba încă să vedeţi cât de uşor!

MOTOTOL: Şi cum arde?

MOŞ COTRUŢĂ: Foarte bine arde!

MOTOTOL: Aşa cred că o să ardem şi noi... în focul gheenei.

MOŞ COTRUŢĂ: Octavian Gheorghevici, daţi-mi portretul, că peretele ista n-o să ia foc, îi de piatră.

MOTOTOL: Necunoscutul trebuie să ardă dimpreună cu mine, la datorie, în exerciţiul funcţiunii.

MOŞ COTRUŢĂ: Dacă nu mi-l daţi, geaba-i toată treaba, că iată vin pompierii, cine naiba i-a mai adus chiar la moment?

M O T O T O L: Pompierii acum primesc premii şi le sare inima de bucurie când aud de vreun incendiu. Mi se pare că uneori ei le şi pun la cale.

M O Ş C O T R U Ţ Ă: Apoi şi pe aista tot ei m-au rugat să-l organizez.

M O T O T O L (*îi întinde lui moş Cotruţă un colţ al portretului*): Dă făclia ceea mai aproape.

M O Ş C O T R U Ţ Ă: Ia te uită, nu vrea să ia foc, mama cui îl are!

Se aud claxoanele maşinilor care sting incendiul.
Un şuvoi de apă îl udă pe M O T O T O L,
îl udă şi pe NECUNOSCUT. Fumăraie. Multă zarvă.
NECUNOSCUTUL îl loveşte
pe M O T O T O L, acesta cade jos.

M O T O T O L (*de jos, strigă*): Pojar! Săriţi, oameni buni!

Apare D O R O B A N Ţ, ud şi tăvălit.

D O R O B A N Ţ: Ai naibii pompieri! Ne-au stricat toată afacerea.

M O T O T O L (*sculându-se de jos*): În orăşelul ista al nostru nu poţi duce nici un lucru la bun sfârşit.

D O R O B A N Ţ: Întrebarea se pune la fel ca şi mai înainte: ce-i de făcut?

M O T O T O L: Şi acei de la minister, după aşa frumuseţe de denunţuri, zău, de ce nu vin să ne strângă de aici? A trecut amar de vreme, iar ei nu răspund. Mari birocraţi şi acolo!

D O R O B A N Ţ: Birocraţi! Aveţi perfectă dreptate.

M A G D A L E N A (*intrând agitată*): A ars sau n-a ars?

M O T O T O L: Ce ai mata în vedere?

M A G D A L E N A: Portretul?

M O T O T O L (*aprinzându-şi cu greu o ţigară de la un tăciune smuls din colţul ferestrei fumegânde*): Nu vrea sa ia foc.

A U R E L şi V E R O N I C A (*intrând*): A ars portretul?

D O R O B A N Ţ: Aista nici de foc nu se teme.

C L Ă T I N I C I (*intrând, observă portretul la locul lui*): De-acum dacă aţi ajuns să daţi foc clădirii, trebuia, cel puţin, s-o aprindeţi pe dinăuntru, nu pe dinafară.

MOTOTOL: Cine ţi-a spus că noi am incendiat propriul sediu?

CLĂTINICI: Se pricepe şi un copil. E la mintea cocoşului.

MOŞ COTRUŢĂ (*intrând, se scutură de zgură*): Măi, ai dracului pompieri, ne-au stricat toată socoteala.

MOTOTOL: Nu puteau să vină un pic mai târziu?

MOŞ COTRUŢĂ: Cum să vină mai târziu, dacă acum li se dau premii pentru stingerea focului? Tot eu îs prost: nu trebuia să le spun ora şi ceasul primejdiei.

MOTOTOL: Degeaba ai mai stat mata la puşcăria ceea...

MOŞ COTRUŢĂ: Degeaba? Zău, nu degeaba. Iacă: să n-am parte de pensie, după cum nici nu am deocamdată, dacă am stat degeaba. Încercăm şi noi diferite metode, cum ziceţi dumnea-voastră. Vreau să vă propun una, mult mai sigură.

MAGDALENA: Ai poate vreun calup de dinamită?

MOŞ COTRUŢĂ: Dinamită în vreme de pace?! Asta nu se poate!

AUREL: Dar de ce nu se poate?

VERONICA: Iar deschizi gura?

MOŞ COTRUŢĂ: Metoda mea nouă îi următoarea: dacă vreţi să scăpaţi de portret, dezlegaţi punga şi jertfiţi fiecare cât vă lasă inima.

DOROBANŢ: Mai concret, moş Cotruţă!

MOŞ COTRUŢĂ: E nevoie de două mii de ruble: una mie – pentru serviciu, şi a doua – celuia care vă va izbăvi de portret.

MOTOTOL: Şi cine-i salvatorul?

MOŞ COTRUŢĂ: O să faceţi cunoştinţă cu el în ziua când am să vi-l prezint. Totul va fi legal şi normal. Şi aşa, cine şi cât pune la bătaie? S-o începem cu mata, Octavian Gheorghevici. Cât daţi?

MOTOTOL (*scotocind prin buzunare*): Am la mine numai două ruble.

MOŞ COTRUŢĂ: Numai două?

MOTOTOL: Bani de buzunar, atât îmi dă soţia...

MOŞ COTRUŢĂ: Ne-am lămurit. Iar mata, tovarăşe Dorobanţ?

DOROBANŢ: Eu nici atâta n-am.

MOŞ COTRUŢĂ: Măi, cu cine lucrez eu? Ce firmă făloasă şi ce de-a pungi goale! (*Ia o hârtie.*) Dacă-i aşa, să-mi iscălească aici care şi cât jertfeste, banii – mâine dimineaţa. (*Trece pe la fiecare.*) Aşa... iscăleşte şi mătăluţă... Şi mătăluţă... Şi dumneata, cuconiţă... Şi dumneata, cucoană... Ca pe vremuri...

MOTOTOL: Acum văd, moş Cotruţă, că nu degeaba ai stat la mititica.

MOŞ COTRUŢĂ (*apropiindu-se de ieşire*): Am făcut acolo şcoala bună, altă universitate nu-mi trebuie. Mâine dimineaţa vin să încasez banii. Iar acum, la revedere! (*Iese.*)

MAGDALENA: Moşul ista-i mare şarlatan.

VERONICA: Şarlatan, neşarlatan, dar când omul spune ceva, se ţine de cuvânt.

AUREL: De-acum ai şi cu dânsul de-a face?

VERONICA: Nu vorbi fără să te gândeşti.

MOTOTOL: Moşneagul, probabil, de dragul pensiei pe care nu şi-o poate scoate, e gata să ne facă şi altă poznă. Hai să-l mai vedem şi de data aceasta. În ce priveste portretul, vom sta de gardă în fiecare noapte fiecare pe rând, mă tem să nu ni-l fure cineva. În seara asta va sta la post Veronica.

AUREL: S-o las singură?

VERONICA: Te temi c-am să mă tem de ceva?

AUREL: Apoi tocmai pentru că nu te temi de nimic, vreau să rămân cu tine...

MOTOTOL: Bine, rămâneti amândoi, dar veţi sta de gardă două seri la rând. Ceilalţi – duceti-vă pe acasă. Noapte bună!

Toţi pleacă. Rămân MOTOTOL,
AUREL şi VERONICA.

VERONICA: Octavian Gheorghevici, de ce să suferim atâta?

MOTOTOL: Vă înţeleg, dragii mei. În fond, dacă Dorobanţ nu trăgea clopotele, nu s-ar mai fi întâmplat nimic.

AUREL: Numai că şi noi trebuia să ţinem limba după dinţi...

MOTOTOL: Sigur că da... Veronica Sâlimonovna, ia spune şi mata, nu eram noi un colectiv unit?

VERONICA: Unit, dar tocmai dumneata mi-a spus să-mi fac valiza...

MOTOTOL: Cum ţi-o făcut-o, aşa aveai să ţi-o desfaci, dădeam alt ordin... Ei bine, vă las sănătoşi şi, vedeţi, să nu vă găsesc mâine dimineaţă sfădiţi.

AUREL: N-aveti nici o grijă, Octavian Gheorghevici.

MOTOTOL (*ieşind*): Noapte bună! Şi luaţi seama de portret, nu cumva să vina moş Cotruţă cu nişte hoţi şi să ni-l fure.

VERONICA: Unde-s eu, nu se întâmplă nimic rău.

AUREL: Mătăluţă văd că eşti cam prea încrezută.

VERONICA: Doamne, cine mi te-a mai adus pe capul meu!

AUREL şi VERONICA se cuprind şi se sărută.
Se face întuneric. Un fascicul de lumină se opreşte asupra celor doi.
Alt fascicul se opreşte pe uşa de la intrare. La un moment
dat uşa se deschide şi intră OMUL CU MASCĂ.
AUREL şi VERONICA încremenesc locului.

OMUL CU MASCĂ (*stă în faţa Necunoscutului*): Tovarăşe Necunoscut! Ce bine îmi pare că te vad.

AUREL (*Veronicăi, în şoaptă*): Dacă vrea să fure portretul, ce să facem, e pe răspunderea noastră?

VERONICA: Pune mâna pe sfeşnicul ista. Îl toropim pe loc.

OMUL CU MASCĂ. Tovarăşe Necunoscut, şi pe mine vor să mă scoată, cică-s cadru vechi. Că s-a iscat o serie de cadre tinere, toţi cu diplome, cu institute. Nu vă cunosc bine, dar cred în Dumneavoastră. Când se va afla bine cine sunteţi, cred că n-o să mă uitaţi, am să vă dau de veste — Prăpăditu mă cheamă. (*Necunoscutul îi strânge mâna. Omul cu Mască încremeneşte, pe urmă iese fulger pe uşă.*) O-ho-ho!

VERONICA (*işi face cruce*): Aurel, tiva de aici!

AUREL (*ieşind cu ea pe uşă*): Aista nu-i Necunoscutul, aista-i Necuratul.

O clipă scena rămâne goală, dar luminată.
Se deschide uşa şi apar MAGDALENA BORISOVNA şi CLĂTINICI.

MAGDALENA (*tragându-l de mână pe Clătinici*): Hai să-i vedem pe cei doi hulubaşi cum păzesc portretul. Necunoscutu-i la locul lui, iar hulubaşii – ia-i de unde nu-s...

CLĂTINICI: Şi-or fi găsit ei un culcuş mai moale pe undeva...

MAGDALENA: Eu am să-ţi pozez, iar mata fă-mi portretul mai departe. De acord, Clătinici dragă?

CLĂTINICI: Ce aud, Magdalena Borisovna?

MAGDALENA (*se pregăteşte să pozeze*): Când suntem în doi, ai putea să-mi spui Magda.

CLĂTINICI (*potrivindu-şi şevaletul*): Nu ştiam...

MAGDALENA: Din cauza asta nu poţi fi galant cu o doamnă?...

CLĂTINICI: Şi nu sunt? Nici cât Aurel?

MAGDALENA: Aurel? Să-l lăsăm, e un boboc...

CLĂTINICI: El – boboc, iar eu – gânsac?

MAGDALENA: Iar nu esti galant. (*Se întoarce cu spatele spre Clătinici.*) Ajută-mă să deschid fermuarul bluziţei...

CLĂTINICI (*ajutând-o*): Azi aş vrea să-mi pozaţi mai mult.

MAGDALENA: Oricât ai să doreşti mata.

CLĂTINICI: Vreau să termin odată şi portretul dumitale şi pe cel al Veronicăi.

MAGDALENA: Iar Veronica?

CLĂTINICI: Să n-ai nici o grijă: al matale va fi mai mişto.

MAGDALENA: Dacă mi-l faci mai reuşit, îl punem în locul Necunoscutului sau, cel puţin, alături de el.

CLĂTINICI: Pentru asta trebuie...

MAGDALENA: Te ascult...

CLĂTINICI: ...trebuie să pictez ochii Veronicăi...

MAGDALENA: Mă insulţi!

CLĂTINICI: ...nasul dumitale...

MAGDALENA: Asta merge.

CLĂTINICI: ...mâinile – tot ale dumitale...

MAGDALENA: Merge! Zi-i mai departe!

CLĂTINICI: ...iar picioarele...

MAGDALENA: Ce-i cu picioarele?

CLĂTINICI: Picioarele, să mă iertaţi, Magdalena Borisovna, le-aş lua tot pe-ale Veronicăi.

MAGDALENA: Nu eşti deloc galant! Habar n-ai mata de realismul frumos, socialist.

CLĂTINICI: Veronica mi-a pozat atâta, mi-a dansat...

MAGDALENA: Ea îţi pozează, dansează, iar eu – nu? Să nu crezi că nu am luat măsurile necesare. (*Îi lipeşte mâna de şold.*) Ia pune mâna aici!

O jumătate de rochie de-a Magdalenei Borisovna se ridică într-o parte, semănând astfel cu o umbrelă defectată, dezvelindu-i un picior.

CLĂTINICI: Mari ţi-s minunile, Doamne!

MAGDALENA (*despre rochie*): E toată pe arcuri, chestie cibernetică, cadou de la nişte rude din Odesa. Contrabandă. Vrei să mai şi dansez?

CLĂTINICI (*trăgând nişte linii cu pensula pe pânză*): Nu-i nevoie de nici un dans, şi aşa m-aţi dat gata. O să-i ardem un portret clasa-ntâi!

MAGDALENA: Şi vezi, toate să fie ale mele: şi ochi, şi nas, şi picioare – toate celea!

CLĂTINICI: Toate, toate, n-am încotro.

MAGDALENA: Şi să-mi scoţi în prim-plan mai mult părţile cele pozitive...

CLĂTINICI: Ce să le mai scot, dacă şi aşa se văd? Mata eşti pozitivă din toate părţile...

MAGDALENA: Ei, uite aşa mai vii de acasă!

CLĂTINICI: Ia să mi te întorci dumneata puţin mai aşa... (*O potriveşte cu amândouă mâinile, rochia Magdalenei Borisovna se umflă roată ca o umbrelă desfăcută.*) Aoleu!

MAGDALENA: Pe care buton ai apăsat?

CLĂTINICI: Măi, dar ai naibii meşteri şi aişti cu contrabandă de la Odesa!

Amândoi se luptă se dea rochia la loc.
În vremea asta deschid uşa MOŞ COTRUŢĂ
şi JAN CORLATE.

MOŞ COTRUŢĂ (*văzând ce se face, se repede înapoi cu tot cu musafirul invitat de el*): Ho, c-am intrat tocmai la moment... Las' că venim noi pe urmă...

MAGDALENA: Om batrân, şi nu baţi în uşă când intri undeva. (*Necunoscutul întinde mâinile şi îi potriveşte fusta Magdalenei Borisovna. Asta cade în leşin în braţele lui Clătinici.*) Necuratul!

CLĂTINICI (*ieşind cu Magdalena Borisovna în braţe*): A fost aievea sau mi s-a năzărit, dar am văzut cum a întins amândouă mâinile. Aici nu-i lucru curat!

Un timp scena e goală. Se luminează de ziuă.
Intră MOTOTOL.

MOTOTOL (*către Necunoscut*): Bună dimineaţa, mutule! (*Sună telefonul. Ridică receptorul.*) Prezent la datorie, Părfănuc Ivanovici! (*Se scoală în picioare, stă în poziţia de drepţi.*) Necunoscutul... încă mai tronează deasupra noastră.... curat chiar peaza cea rea... Safta Aronovna? A dormit la noi în hotel? Bine, suntem gata s-o întâmpinăm. (*Pune receptorul în furcă.*) Poate că specialista asta în domeniul artelor ne va salva. (*Vorbeşte la radiotelefon.*) Toată lumea la mine! (*Intră Magdalena Borisovna, Aurel, Veronica, Clătinici şi Dorobanţ.*) Moş Cotruţă încă n-a sosit?

DOROBANŢ: Moş Cotruţă a dat peste un turist străin, care, chipurile, are să ne izbăvească de eroul nostru.

MOTOTOL. Probabil că nu va fi nevoie de acest străin. O clipă în urmă mi-a telefonat Părfănuc Ivanovici. Acuşi trebuie să pice Safta Aronovna, specialista de la Fondul Plastic din Chişinău, dumneaei, sunt sigur, ne va lămuri pe cine ţinem noi în casă...

CLĂTINICI: Mare ar fi minunea, dar nu cred...

VERONICA: Octavian Gheorghevici, Necunoscutul nostru e făcător de minuni...

AUREL: Noaptea ţi-i mai mare frica să rămâi cu el într-o cameră...

MAGDALENA: Tinerii ştia au dreptate, e ceva misterios la mijloc.

Se aud bătăi în uşă.

MOTOTOL: Pst! Nici o vorbă! Luaţi loc. (*Spre uşă.*) Da, poftim.

Intră SAFTA ARONOVNA, o batrânică vânjoasă. Trage din lulea. Şchiopătează, se sprijină într-o cârjă. Poartă pălărie colorată.

SAFTA ARONOVNA (*către Mototol*): Dacă stai în centru, înseamnă că mata eşti şeful. (*Întinzându-i mâna.*) Safta Aronovna.

MOTOTOL: Octavian Gheorghevici, Mototol ...

SAFTA ARONOVNA: Cum?

MOTOTOL: Mototol.

SAFTAARONOVNA: Vai, ce frumos!

MAGDALENA: Şi eu sunt şefa de cadre, Paraşută.

SAFTA ARONOVNA: Vai, un nume atât de picant! Şi mai şarman. (*Privind la Necunoscut.*) Şi, vasăzică, ăsta vi-i eroul?

MOTOTOL: Aista-i... Şi nici nu ne trebuie altul.

SAFTA ARONOVNA (*dând târcoale portretului*): Se vede cât de colo că artistul în cauză are maniera sa...

CLĂTINICI îi face semne lui MOTOTOL în sens că „Nu vă spuneam?“

MOTOTOL: Maniera, Dumnezeu cu dânsa! Dar cine-i cel care a fost pictat, iată ce ne frământă?

SAFTA ARONOVNA: Dacă privim portretul din partea stângă, unde lumina cade direct şi din abundenţă pe suprafaţa pânzei, putem spune că persoana pictată este un om de artă – ia priviţi şi Dumneavoastră ce blândeţe emană aceşti ochi mari şi plini de căldură.

CLĂTINICI – acelaşi joc: „Nu vă spuneam eu?“

MOTOTOL: Fie şi om de artă, dar, concret, cine-i?

MAGDALENA: Da, concret, cine-i?

DOROBANŢ: Cum am putea să-i dăm de urmă?

SAFTA ARONOVNA: Un moment, copii, un moment! Să privim acum portretul şi din partea dreaptă. De aici, unde soarele pătrunde mai puţin, putem spune că persoana reprezentată pe pânză e un om politic – priviţi şi Dumneavoastră ce spirit autoritar izvorăşte din aceşti ochi înguşti şi plini de răceală...

MOTOTOL (*punând o vază cu flori lângă portret*): Om politic? Tocmai de asta ne şi temem noi şi ne întrebăm cine-i? Ce să facem cu el? Să-l scoatem? Să-l mai lăsăm?

SAFTA ARONOVNA (*trăgând adânc din lulea*): Dar unde vă grăbiţi, mă rog? Lasaţi-l aşa. Ce, vă încurcă? Din partea mea, pot să vă promit că am să mă întorc în curând aici cu un întreg consiliu artistic de la Fondul Plastic, o să-i venim lui de hac, n-aveţi grijă.

VERONICA: Vă-le-leu! Octavian Gheorghevici, ia uitaţi-vă ce se face afară!

MOTOTOL (*se apropie de fereastră.*): Dar ce e, zău?

VERONICA: Lume de pe lume. Oameni de la mai multe instituţii şi întreprinderi din oraşul nostru... Au aflat, se vede, că a sosit Safta Aronovna, care e în stare să se descurce cu portretele neidentificate şi... iată, dau năvală, curat ca turcii la cetate... că au şi ei portrete cu necunoscuţi.

MOTOTOL: A pornit carul la vale...

În cadrul ferestrei din mijloc apar şi dispar portrete înfipte în beţe. Din stradă se aude freamăt de voci, întrebări, vociferări. Toţi eroii noştri s-au grupat în jurul SAFTEI ARONOVNA, care cu greu se debarasează de portretele agitate sub nasul ei.

SAFTA ARONOVNA (*făcând semne cu mâna*): Pe aista nu-l cunosc nici eu... Pe istlalt duceţi-l înapoi, cum nu vi-i ruşine să nu-l cunoaşteţi?... Pe acesta nu-l cunosc... Pe istlalt – la fel, înapoi!.. Nu-l cunosc!... Înapoi!..

MOTOTOL (*ridicând receptorul*): Alo! Părfănuc Ivanovici?.. Bine, am înţeles...

MAGDALENA (*comentând cele ce se petrec în stradă*): Ce înseamnă, vasăzică, masele populare... dacă le porneşti, nu le mai poţi opri...

DOROBANŢ: Cu poporul nu-i de jucat...

MOTOTOL (*trăgând perdeaua la fereastra din centru*): Gata, s-a terminat festivalul. Duceţi-vă toţi pe la locurile voastre. Safta Aronovna, am să vă conduc.

SAFTA ARONOVNA: Mersi!

MOTOTOL: Astă-noapte stau eu de gardă la portretul Marelui nostru Necunoscut.

Toţi ies. Întuneric. Un fascicul de lumină îl urmăreşte pe MOTOTOL care intră şi se aşează la biroul lui.

MOTOTOL (*cu capul în mâini*): Grele zile-am ajuns... (*Deodată se aude un zgomot crescând, venind parcă din fundul pământului. Se clatină pereţii.*) Să fie vreo coloană de tancuri?... Dar pe strada noastră nici căruţa n-are pe unde trece... O! Doamne, Dumnezeule! E cutremur de pământ! (*Bucuros.*) Asta e salvarea noastră! (*Împinge peretele cu portretul.*) Scutură, Doamne, tot fundul pământului, să nu mai rămână din *contora* noastră nimic, nici portretul, nici altceva... Numai de-aş scăpa cu viaţă... (*Cutremurul a încetat.*) Ei, na-ţi-o bună, Doamne, că nici Tu n-ai putere să dai jos acest perete blestemat. (*Se apropie de telefon, ia receptorul, formează un număr.*) Alo, tovarăşul Dorobanţ! Ai simţit cutremurul? Te-a scuturat bine? Nu, dragă, pereţii noştri n-au căzut. Ascultă ce propun eu. Du-te la buldozeristul Ghioagă şi roagă-l să tamponeze peretele cu pricina până l-a doborî... (*Se uită la Necunoscut.*) Acuşi, n-a mai rămas mult. M-aş apropia de mata, dar ai obiceiul de a întinde mâna şi chiar de a lovi... Se vede că eşti un om crud... (*Se aude vuiet de buldozer.*) Bate centrul, tovarăşe Ghioagă! (*Tot pe geam.*) Eu răspund şi eu plătesc serviciul ce ni-l faci. Încă o dată! (*Peretele cu portretul se cutremură.*) Încă o dată! Mai cu inimă! E-he-he!

Peretele cu pricina cade în cameră. Un colţ de perete îl doboară pe MOTOTOL la pământ. Portretul rămâne să atârne în aer... Se face ziuă. Intră DOROBANŢ.

DOROBANŢ: Octavian Gheorghevici, cum vine asta? Mata la pământ, iar Necunoscutul tot la locul lui?

MOTOTOL (*sculându-se în picioare, vede portretul atârnând în faţă*): Nu, aista-i Ucigă-l toaca. Nu se teme nici de cutremur, nici de tancuri, nici de buldozere...

DOROBANŢ: Octavian Gheorghevici, acuşi vine reprezentantul de la ministerul nostru să ne dea răspuns la denunţuri.

MOTOTOL: De unde ştii?

DOROBANŢ: Am şi eu agenţii mei...

MOTOTOL: Şi cum crezi, avem sorţi de izbândă?

DOROBANŢ: Una din două: ori la mititica, ori afară şi la alt post.

MOTOTOL: Apoi chiar că una din două...

MAGDALENA (*intrând*): Vă rog pe amândoi, dragii mei, să eliberaţi biroul.

MOTOTOL şi DOROBANŢ: De ce?

MAGDALENA: Reprezentantul de la minister, tovarăşul Şeptichin, e fostul meu coleg de scoală, vrea să-i vorbesc ceva între patru ochi...

MOTOTOL (*ieşind*): Magdalena Borisovna, pune şi pentru mine un cuvânt – rău sau bun, numai conform situaţiei...

DOROBANŢ (*ieşind*): Magdalena Borisovna, nu v-am făcut în viaţă nici un rău. Vă rog să-mi faceţi un bine.

MAGDALENA: Mai întâi pentru mine şi pe urmă pentru alţii. (*Acoperind spărtura din perete cu o foaie de placaj.*) Trebuie să lichidăm urmările cutremurului. (*La bătaia în uşă, aranjându-şi părul, scuturându-şi trupul.*) Da, da, intraţi. (*Intră Şeptichin. Înalt, zvelt, cu bărbuţă şi mustăţi, ţine pălăria în mâna dreaptă, umbrela-baston atârnându-i de braţul stâng.*)

ŞEPTICHIN: Bună ziua!

MAGDALENA: Bună să vă fie inima, după cum vi-s cătăturile!

ŞEPTICHIN (*privind la Necunoscut*): Chiar să vezi şi să nu crezi.

M A G D A L E N A (*dându-i mâna*): Magdalena Borisovna Paraşută, şefa de cadre.

Ş E P T I C H I N: Victor Andreevici Şeptichin, de la minister.

M A G D A L E N A: Victoraş, m-ai uitat, am fost colegi de scoală?!

Ş E P T I C H I N: Ah, dumneata eşti, Magda?

M A G D A L E N A: Şi cum din Şeptecâini ai ajuns Septichin?

Ş E P T I C H I N: Poveste lungă. Dar, de fapt, a fost foarte simplu: aşa mi-a eliberat metrică secretarul sovietului sătesc – Septichin. Pe urmă a venit alt secretar şi pe un frate mai mic de-al meu l-a rebotezat din Şeptecâini în Şesecâini.(*Râde.*)

M A G D A L E N A (*râzând*). I-a furat un câine...

Ş E P T I C H I N: Aşa iese.

M O Ş C O T R U Ţ Ă (*îşi arată capul de după uşă*): Dar nici eu nu-s Cotruţă, îs Catrinţă....

M A G D A L E N A (*dojenitor*): Moş Cotruţă! (*Cotruţă dispare.*) Ce zici de Necunoscutul nostru?

Ş E P T I C H I N: Dacă n-ai uitat, noi am avut de a face odată cu un portret al unui alt necunoscut...

M A G D A L E N A: Tristă amintire... Dar am fost implicaţi nu noi, ci parinţii noştri...

Ş E P T I C H I N: Mai precis, tatăl dumitale cu tatăl meu...

M A G D A L E N A: Da, just, tatăl meu declarase că tatăl dumitale ar fi adus în camera de votare blestematul cela de portret al nu se ştie cui...

Ş E P T I C H I N: ...din care cauză tatăl meu a fost scos din postul de director de scoală şi din învăţământ.

M A G D A L E N A: Iar tatăl meu n-a mai ajuns nici director, nici deputat, precum chitise...

Ş E P T I C H I N: Măcar a murit de moarte bună.

M A G D A L E N A: Iar al tău?

Ş E P T I C H I N: De moarte bună, adică de necaz. Să le fie ţărâna uşoară la amândoi...

M A G D A L E N A: Să le fie. (*Pe alt ton.*) Şi acum ai vrea s-o păţesc şi eu cu acest Necunoscut?

ŞEPTICHIN: De ce s-o păţeşti?

MAGDALENA: Salvează-mă!

ŞEPTICHIN: În ce fel?

MAGDALENA: Ai soţie, copii?

ŞEPTICHIN: O soţie şi doi copii.

MAGDALENA: Ca să vezi... Şi când te gândeşti că ţi-aş fi putut fi soţie... Doar mă iubeai atunci, nu?

ŞEPTICHIN: Îţi scriam versuri...

MAGDALENA: Şi cine ne-a stricat dragostea?

ŞEPTICHIN: Părinţii noştri... Adică nu atât ei, cât blestematul cela de portret.

MAGDALENA: Şi acum iar să stea între noi acest portret?

ŞEPTICHIN: Nu văd cum ar putea să stea între noi.

MAGDALENA: Să uităm ce-a fost. Mai bine să vedem ce-ar putea să fie în viitor. (*Cochet.*) Vrei să mă iei la Ialta?

ŞEPTICHIN: Aşa nitam-nisam?

MAGDALENA: Ca amantă. Nu pe mult, pe o lună.

ŞEPTICHIN: La Ialta?... Nu pot.

MAGDALENA: Da la Soci?

ŞEPTICHIN: Nici acolo!

MAGDALENA: Atunci poate în Turcia, că-i şi mai cald?

ŞEPTICHIN: Peste graniţă? Cu atât mai mult – nu. Dar ce te-a apucat?

MAGDALENA: Mi-ar merge vestea de ştii mata ce... şi astfel poate că aş fi eliberată de aici.

ŞEPTICHIN (*bătându-şi geanta cu palma*): Ce mai veste-poveste? În ceea ce ne-aţi trimis v-aţi ticluit bunişoare biografii. De altele nici nu aveţi nevoie.

Uşa se deschide violent şi intră *toate personajele*, în afară de SAFTA ARONOVNA. MOŞ COTRUŢĂ l-a luat de braţ pe JAN CORLATE. Acesta din urmă e îmbrăcat în haine de culori ţipătoare. Toţi se prezintă pe rând în faţa lui ŞEPTICHIN.

MOTOTOL: Octavian Gheorghevici Mototol, director.

DOROBANŢ: Dorobanţ, şef de secţie.

CLĂTINICI: Clătinici, pictor.

AUREL: Aurel Zbanciu, şef de dansuri.

VERONICA: Veronica Sâlimonovna, şefă la cor.

ŞEPTICHIN (*fiecăruia.*): Îmi pare bine...

MOTOTOL: Iar acesta-i moş Cotruţă, care acum zice că nici Cotruţă nu-l cheamă şi încă mai vrea să-şi scoată pensie. Dar dumnealui are să ni-l prezinte pe musafirul nostru din străinătate, care se grăbeşte, din care cauză v-am şi întrerupt discuţia, scuzaţi. Ei, moş Cotruţă?

MOŞ COTRUŢĂ (*împingându-l înainte pe Jan Corlate*): Acesta-i Jan Corlat, turist din Franţa, născut cândva prin părţile noastre.

JAN CORLATE: Bon jour! *Bona dzăua,* cum la voi!

MOŞ COTRUŢĂ: Vedeţi că mai ţine minte câte un cuvânt de-al nostru. (*Împingându-l pe Jan Corlate spre Necunoscut.*) Ia vezi-l! Cine-i?

JAN CORLATE (*căzând în genunchi în faţa portretului*): O, mon papa! Tata la mine. (*Se urcă pe un scaun, pupă portretul, îl scoate de pe perete.*) Mon papa! Rămas aici...

MOŞ COTRUŢĂ: Tatăl lui, când şi-a luat tălpăşiţa în patruzeci şi patru, că era fabricant, şi-a uitat portretul aici. Şi iacă acum fiul a dat de dânsul.

MOTOTOL (*bucuros la nebunie, se repede şi pupă portretul*): În sfârşit! În sfârşit! În sfârşit! Suntem salvaţi!

DOROBANŢ (*suspectând ceva*): De ce săruţi portretul?

MOTOTOL: Pentru că nu-i omul nostru!

DOROBANŢ: Şi dacă nu-i al nostru, trebuie să-l săruţi?

MOTOTOL: Păi, vezi, aşa iese că suntem curaţi din punct de vedere politic...

ŞEPTICHIN: Dar de unde s-a luat portretul ista pe peretele de aici?

MAGDALENA: Nu se ştie... ca pamântul.

ŞEPTICHIN (*ridicându-i bărbia lui Jan Corlate*). Pune portretul înapoi. (*Jan Corlate pune portretul înapoi.*) Acest Jan Corlat nu-i decât Ion Corlate din Zguduita Veche. (*Către Jan.*) Nu-i aşa, băiete? Ia arată paşaportul.

JAN CORLATE: L-am uitat... la miliţie.

ŞEPTICHIN: El s-a întors nu demult din părţile de nord...

MOTOTOL: Moş Cotruţă, a stat cu mata?

MOŞ COTRUŢĂ: Era un băiat foarte de treabă pe atunci...

AUREL: Moş Cotruţă, să ne întorci banii, şi chiar azi.

VERONICA: Avem nevoie pentru nuntă.

MOŞ COTRUŢĂ: O parte-s la Jan Corlate, încă trebuie să-i scot. Dar cum? Fără de miliţie o să-mi fie greu.

ŞEPTICHIN: Ei, Octavian Gheorghevici, ia-ţi activul şi să mergem la Părfănuc Ivanovici, las' să vadă şi dumnealui ce aţi scris unul despre altul. Cu asemenea referinţe, cu vreo douăzeci de ani în urmă, vă puteam pune şi la răcoare, acum însă, cum societatea noastră a avansat, ministerul propune să vă lăsăm să vă corectaţi pe loc, chiar aici unde lucraţi.

Toţi oftează deznădăjduiţi. Se îndreaptă spre ieşire.

ŞEPTICHIN: Octavian Gheorghevici, luaţi-l şi pe Necunoscut cu noi, doar din cauza lui s-a întâmplat toată tărăşenia asta.

MOTOTOL (*taie cu un cuţit aţa de care e agăţat portretul*): Încă în spate nu l-am mai purtat... Fire-ar să fie! (*Îşi agaţă portretul de gât. Ridică mâinile în sus, a rugaciune; către toţi.*) Ce să-i faci?

TOŢI: N-ai ce-i face!

AUREL şi VERONICA: Iar se amână nunta noastră.

MAGDALENA: Matriarhatul meu bate pasul pe loc.

MOŞ COTRUŢĂ: Câte vorbe, şi nici una despre pensia mea!

Asemenea unui suflu proaspăt, dă năvală ADELAIDA.
Înaltă, frumoasă, cu părul fluturând.

MOTOTOL: Încotro, domnişoară? Comédia a luat sfârşit.

MAGDALENA: *Finita la comedia.*

CLĂTINICI: Adelaida!

ADELAIDA: Clătinici!

CLĂTINICI: Prăpădito!

ADELAIDA: Prăpăditule! (*Către Mototol.*) Comédia, ziceţi, a luat sfârsit! Una, just, s-a sfârşit, dar începe alta.

MOTOTOL: Cine eşti dumneata?

ADELAIDA: Eu? Clătinici, ai cuvântul.

CLĂTINICI: Dumneaei e pictoriţă, mi-a fost colegă de studii, e o adeptă înverşunată a realismului socialist. O prezint cu toată căldura: Adelaida Pripon!

ADELAIDA (*apucându-l pe Mototol de portret*): Unde v-aţi pornit cu portretul în spate?

MOTOTOL: Spre Golgota.

ŞEPTICHIN: Domnişoară, ne împiedicaţi.

ADELAIDA: Dar de ce atâtea mutre acre?

CLĂTINICI: Adela, portretul ista... nu se ştie al cui este...

ADELAIDA: Cum, nu v-a plăcut portretul? (*Întorcând portretul şi pe Mototol cu faţa spre public.*) Nu mi-aţi recunoscut eroul? (*Toţi încremenesc a nedumerire.*) Octavian Gheorghevici, anul trecut fabrica dumneavoastră a depăşit planul?

MOTOTOL: Depăşit... cu jumătate de covor...

ADELAIDA: Ei, vedeţi! De cum s-a dat şfară în ţară despre această realizare a colectivului condus de Dumneavoastră, ministerul mi-a comandat să vă fac portretul. Şi, poftim, vi l-am făcut!

Rumoare printre cei prezenţi.

MOTOTOL: Aista-s eu?

ADELAIDA: Da, dumneavoastră, tovarăşe Mototol, în carne şi oase.

MOTOTOL: Dacă nu semănăm defel. Eu sunt chel...

ADELAIDA (*îi pune lui Mototol o perucă*): Astăzi sunteţi chel, fără frezură, mâine o să vă crească una nouă...

CLĂTINICI: Adelaida lucrează după metoda realismului socialist.

MOTOTOL: Şi, pe urmă, eu n-am mustăţi.

ADELAIDA (*îi lipeşte lui Mototol mustăţi*): Astăzi nu, iar mâine o să aveţi. Ei, dragi tovarăşi, seamănă Octavian Gheorghevici cu persoana de pe portret?

TOŢI: Seamănă!

AUREL şi VERONICA: Mâine facem nunta!

MAGDALENA: Matriarhatul meu dă din nou semne de viaţă.

MOŞ COTRUŢĂ: Doamne, iar miroase a pensie. (*Pune ghiveciul cu flori sub portretul Necunoscutului.*) Aţi văzut? Nu vă spuneam eu că Necunoscutul e un om de-al nostru?

DOROBANŢ: Un moment, daţi-mi voie! Cum şi la ordinele cui a ajuns acest portret pe peretele de onoare?

ADELAIDA: Eu l-am prezentat ministerului, iar cei de acolo vi l-au expediat...

MOŞ COTRUŢĂ: Eu am dat de dânsul în coridor, am crezut că l-a dat jos vreun duşman de clasă şi hai sa-l ridic pe perete...

DOROBANŢ: Mata cu biografia matale... Îţi dai seama ce-ai făcut?

MOŞ COTRUŢĂ (*doseşte ghiveciul cu flori de sub portret*): Dar ce-am făcut? Eu, de, păcatele mele, ca omul care-şi caută pensia, mă dau după cum spun cei mai mari...

MAGDALENA: Tovarăşe Dorobanţ! Iar pui ceva la cale? Ba eu prima am observat portretul asa-zisului Necunoscut şi nu mă tem s-o declar deschis.

AUREL: Parcă spuneaţi că eu am fost primul?

VERONICA: Iar nu taci din gură?

ADELAIDA: Nu mai înţeleg nimic! (*Arătând la portret şi la Mototol.*) Poftim tipul şi poftim prototipul. Ce nu-i clar în toată tărăşenia asta?

CLĂTINICI: Acum totu-i clar ca bună ziua! Am dovedit tocmai ce ni se cerea dovedim: avem şi tipul, avem şi prototipul.

ŞEPTICHIN: Cât priveşte portretul, ramâne să mai vedem cum vom aprecia politic fenomenul... Dar ce facem cu geanta asta a mea plină cu denunţurile amicale pe care le-aţi scris cu atâta sârg?

MOTOTOL (*îi smulge geanta din mână şi o pune pe masă*): Geanta are să stea unde am să zic eu. Aici eu sunt şef şi nimeni altul! Eu comand!

MOŞ COTRUŢĂ (*îi pune ghiveciul cu flori la picioare*). Iacă aşa *nacealnic* mai zic şi eu. Pană de vultur, nu coadă de câine!

DOROBANŢ: Bine, tovarăşi, dar mâine începe înregistrarea candidaţilor şi noi ce-i spunem lui Părfănuc Ivanovici? (*Aratând la portret şi la Mototol.*) Să-i raportăm că ne-am propus candidatura?

MOŞ COTRUŢĂ: Nu cumva nu ţi-i pe plac candidatura noastră? Eh, să-mi fi căzut mata mie pe unde mi-am pierdut zilele mai nu demult, te făceam piftie...

MOTOTOL: Moş Cotruţă, fără ameninţări!.. (*Îşi netezeşte mustăţile şi frezura.*) Dar de ce crezi mata, tovarăşe Dorobanţ că eu n-aş fi o candidatură potrivită? Măi oameni, măi! Cum am stat până acuma pe perete şi n-a zis nimeni nimic, aşa aş putea să stau şi mai departe cât îi hăul şi pârâul. Numai să mi se afişeze numele, pentru că în caz contrar iar începe comédia pe care am mai jucat-o adineaori. Că, zau, mare comédie a mai fost! Am ajuns de râsul găinilor, nu alta. Bine, pe voi vă mai înţeleg: v-aţi temut de acest Necunoscut, adică de persoana mea, pentru că sunteţi subalternii mei, asta-i la mintea cocoşului. Dar eu, eu să ajung să mă tem de mine însumi, de umbra mea, asta n-am să mi-o iert niciodată! Ei şi dacă acest Necunoscut n-aş fi fost eu, ci o cu totul altă persoană, parcă trebuie să vă speriaţi? Oricine ar fi fost, tot om de-al nostru era. Pe pereţii noştri spioni străini nu nimeresc!

DOROBANŢ: Asta mai rămâne să vedem... Tovarăşe Mototol, unde s-a mai auzit la noi asemenea dănănaie: ca omul să-şi atârne singur portretul pe peretele unei instituţii de stat?

MOŞ COTRUŢĂ (*ia înapoi ghiveciul cu flori*): Măi, măi, la zdup, şi-i mai multă *poreadcă* decât în civilie. Cu politica niciodată nu-i de şuguit.

MOTOTOL: Încotro schimbi vorba, tovarăşe Dorobanţ?

DOROBANŢ: Într-acolo, tovarăşe Mototol, că dumneata eşti un impostor!

ADELAIDA: Niciodată n-aş fi crezut că arta mea poate să provoace atâtea discuţii în contradictoriu.

ŞEPTICHIN: Tovarăşi, nu uitaţi că ne aşteaptă Părfănuc Ivanovici.

MOTOTOL: De ce să ne aştepte, când eu, pur şi simplu, pot să-i telefonez? (*Formează numărul; vorbeşte cu emfază.*) Alo? Părfănuc Ivanovici?... O mie de ani pace! Aici Mototol! L-am demascat pe Marele Necunoscut!... Da, da, din cap până în picioare! Cine era, ziceţi? Cine putea să fie? Eu, desigur... Da, da, eu în persoană, pictat după metoda... asta... a realismului frumos... (*Receptorul i se zbate în mâini ca un cap de piton.*) Tot acum?... La Dumneavoastră, cu tot colectivul? (*Pune receptorul în furcă; îşi agaţă portretul de gât: cu mâinile în sus, a rugăciune.*) Ce să-i faci?

TOŢI: N-ai ce-i face!

MOTOTOL: După mine, baieţi!

ADELAIDA: Mergem la vreo expoziţie?

MOTOTOL: Da, la expoziţie... pe Golgota. (*Către Şeptichin.*) Întoarce-mi scârba ceea de răvaşe înapoi.

ŞEPTICHIN: Mortul de la groapă nu se întoarce. (*Îi scoate mustăţile şi peruca.*)

MAGDALENA: Comédia, stop!

MOTOTOL: Una – stop, alta începe. Ce să-i faci?

TOŢI: N-ai ce-i face!...

Toţi ies. În sunetele unui marş funebru, din tavan
coboară alt portret al NECUNOSCUTULUI.
În loc de cortină scena se acoperă de mai multe portrete
ale NECUNOSCUTULUI.
Interpreţii rămân cu capetele sprijinite de portrete
în aşa fel, încât se pare că, dacă acestea ar fi ridicate în sus,
frânghiile ar duce în ceruri şi interpreţii.

Cortina

Parada **m**ăştilor

PARODII

1965• 1987

Fireşte, totul e firesc

Firescul din firesc... Fireşte,
Am dat firescului tribut
Şi un firesc ne ocroteşte
De prea firescul cunoscut.
(Serafim Belicov, Nimic nu a trecut pe-alături...)

Mai ţii la vechile omături
Cu trup albiu şi braţe moi?
Nu ne-au trecut nicicum pe-alături,
Căci apa lor s-a scurs în noi.

Trecut trecut? Ba nu! Citeşte-l,
Fireşte, -n forme noi fireşti,
Firească parte din firescul
Firescului că sunt şi eşti.

Firescul e firesc. Fireşte,
Toţi la firesc doar năzuiesc:
Firesc e cel ce se fereşte
De nefirescul prea firesc.

E un firesc la o durere
Şi alt firesc la bucurii;
Când pleci, un alt firesc se cere
Decât firescul cel când vii.

Firesc acum, că ne-am ales cu
Firescul gând, ce-i tot firesc:
Firesc e pân' şi nefirescul!
Dar ce atunci e nefiresc?

Tratament

> Doctore...
> Sufletul lecuieşte-l de rele apucături,
> gura — de-njurături,
> creierul — de searbădă gândire...
> *(Ion Vatamanu)*

Lecuieşte-mă, doctore,
Aşa cum ştii mai bine:
Scoate tot răul din mine
Cu penseta, ba chiar şi cu lopata,
Aşa ca să-l dăm gata.

Şi pe urmă această gură
N-o vezi ce groaznic înjură?
Ia să mi-o tratezi oleacă,
Mama ei de... poftim, iacă,
Nici acum nu poate să tacă.

Şi pe urmă creierul —
Mai am o rugăminte:
N-ai putea să-i introduci o doză
de minte?

Lecuieşte-mă, doctore,
Cu scopul anume
Ca să-mi poţi da drumul
Pe urmă în lume,
Şi îţi promit că,
Dacă mai ajung cumva
În asemenea hal,
Am să mă internez din nou în spital.

Una botanică

După Gheorghe Vodă

Eu noaptea nu-s acasă,
Deşi mă-ntind în pat, —
În vis, prin borta cheii,
O iau spre câmpul lat.

Înfipţi în glie bine
De braţ vânjos de om,
În cale, ca ostaşii,
Stă pomul lângă pom.

Stau floare lângă floare
Şi se iubesc cu dor.
Ce multă clorofilă
S-a strâns în frunza lor!

Când vei mânca cu poftă
Din fructele lor dulci,
Tu sâmburii, băiete,
Nicicând să nu-i arunci.

Ci să-i îngropi în ţărnă,
Ca marii agronomi,
Şi-n altă primăvară
Vor răsări alţi pomi.

Din deal o boare prinde
Uşor a fremăta:
A bot de miel miroase,
Iar a friptură — ba.

La gânduri, ca la nasturi,
Mă-nchei ca un bărbat
Şi iar, prin borta cheii,
Sar drept la mine-n pat.

— Azi mergi la câmp?
plugarii
În zori mă iau la rost.
Iar eu le-o spun pe cinste:
— Păi eu de-acum am fost...

Eu sunt plugar cum n-a văzut Parisul

... Şi dacă totuşi nu-i ce-am vrut să fie,
Nu-i cartea vieţii, ce-ai să-i faci?
Talentul...
(Vasile Galaicu)

Îmi chinui mult orice vers în parte
Şi-o întrebare stăruie în minte:
Dar dacă asta-i ultima mea carte,
N-am scris-o, zău, tot slab ca mai nainte?

Ba-i scrisă dârz, cum poate doar îşi scrie
Un muribund în febră testamentul.
Şi dacă, totuşi, nu-i cum vrui să fie,
Ce pot să fac? De vină mi-i talentul...

Avem poeţi ce-o duc cu-al lor în pace;
Talentu-mi însă nu-i din cele nalte:
Oricât produc, el boroboaţa-mi face —
Mereu mă dă de gol la calitate.

Cărturarul moldovean şi Imperiul Otoman

După Nicolae Dabija

Hâd, Imperiul Otoman
Se-ntăreşte an de an;
Se lăţeşte şi se-ntinde,
Ţări de-a valma le cuprinde.
Şi acuma încotrova?
A căzut la rând Moldova.

Vine turcul înarmat,
Iar norodul, speriat,
Codrul des l-a înfundat;
Cine iese la luptat?
Cărturarul învăţat!
Turcul sabia îşi bate,
Cărturarul pana-şi scoate,
Scrie-o literă frumos —
Osmanlâul cade jos,

Şi-i mai scrie-o-ntreagă foaie —
Sabia îi o dezdoaie,
Şi-i mai scrie o duzină —
Semiluna-i lună plină;
Când termină alfabetul,
Biruit îi tot turcetul,
Căci de buchii strigă „Ah!“
Şi ia drumul spre Allah.

Cărturarul, deci, atunci
Face semnul sfintei cruci
Peste munţii nalţi de turci
Şi în cronică avan
Scrie adevăr taman
Cum a-nvins la greu aman
Cronicarul moldovean
Tot Imperiul Otoman.

Râsul cățelei

Pierduse șapte cățeaua
Și-un lup alăptase hoinar...
(Agnesa Roșca)

Stropită în roșu fu neaua:
Fătase vreo șapte cățeaua,
Cu limba câinește i-a lins,
Iar țâncii —
ai naibii! —
s-au stins.
Doar unul rămase în viață, —
Acesta de sfârcuri o-nhață
Și-o suge, cum țâncii doar sug,
Cățeaua icnește prelung.
Feciorul cățelei tot crește
Și iată cățeaua, firește,
Observă-n curând foarte clar
Că țâncul... un lup e hoinar.
Stă ursul: „Îi dasem un pup,
Iar dânsa îmi fată un lup“,
Și trist înspre codru o ia:
„Cățeaua rămâne cățea!“...

Găluşte cu stele

După Anatol Codru

În vale-i Molovata,
Îmi ies în cale iară
Fântâni cu multe ciuturi
Ce scârţâie mereu
Şi case ce se hoalbă
Că am sosit la ţară
Din sfera trepidantă
A sufletului meu.
Ah, cerul gol cu pielea,
Aşa ca-n toată vara,
S-a aruncat în Nestru,
În fiecare val,
Iar fete ochioşele

Cu trupul ca vioara
Stau c-un picior în apă
Şi celălalt pe mal.
Viţele înţărcate-şi
Întind spre mine botul,
Să le sărut pe buze,
O vorbă să le spun,
Dar timpul nu permite —
A înnoptat cu totul
Şi-acasă îmi coboară
Luceferi în ceaun.
Din oală aburi urcă
Spre infinite spaţii —
Găluştele, desigur,
Îmi plac fierbinţi, nu reci.
Mă uit c-un ochi în mine:
Sunt plin de ecuaţii,
În care-aş vrea să-ncapă
Tot veacul douăzeci.

Din oblastea norocului

Au dat avans cu kilele
Şi bani au dat ceva...
(Andrei Lupan)

Da, am venit cu sania,
Pocnind avan din bici,
Că vreau să fac *sobranie,*
Să *vâstupesc* aici.

Ştiu, toate-ţi merg de-a-ndoaselea
Şi-ţi ei pe cap belea,
De n-ai *reşit voproasele*
De pe *povestka dnea.*
Să zicem, cu bucatele:
Ni-s bune de *guleai,*
C-a zis şi *prisidatele*
Că-i mare *urojai.*

De-amu-i lăsatul secului,
Dar roada-i toată-n sac...
Cât mai umblăm cu speculă,
Altfel nu-i dăm de hac.

Se duc săteni — o serie —
Cu nuci şi usturoi,
Ajung până-n Siberia
Şi vin şi înapoi.

Deci spun din capul locului —
Să *hie* lămurit,
Că-n *oblastea* norocului
Îi *ghine* de trăit.

Câte seri te-am aşteptat

După Valentin Roşca

Ştie iazul de sub sat,
A aflat şi-un tei,
Câte seri te-am aşteptat,
Măi, şi iară măi!

Am avut noroc de nori —
M-au stropit prin văi,
Că mă aprindeam de dor,
Măi, şi iară măi!

Ştie codrul haiducesc,
Plin de porumbei,
Cum veneam să te iubesc,
Of, şi iară măi.

Eu pe tine te-am ales
Dintre mulţi flăcăi,
Te-am ales — nu te-am cules,
Ş-apoi iară măi.

M-am convins că n-ai obraz,
Nu te mai aştept.
Ia mai stai şi tu la iaz
Dacă eşti deştept, măi!

Un dor din ţări străine

Când plec în ţări străine,
De ţara mea mi-i dor...
... mi-i dor de al meu neam...
(Vladimir Rusnac)

Când plec în ţări străine,
De ţara mea mi-i dor,
De prispa casei noastre,
De dealul cu mohor,
De rude-apropiate
Plecate-n alte părţi
Şi mai ales de vărul
Ce s-a-nsurat anţărţ.

Când plec în altă ţară,
Mi-i dor de neamul meu
Cu felul său romantic —
Spre zări mergând mereu,
De mame solitare
Tot aşteptând la porţi,
Ce-au dat feciori în lume
Şi-n loc le vin nepoţi.

Când plec în ţări străine,
Mi-i dor de limba mea,
Adesea prost rostită,
Dar neaoşă sadea;
Decât s-aud tot hojma
„Mersi“ şi, iar, „O’chei!“ —
Mai bine-o-njurătură
Cu cruci Dumnezei.

Când plec în ţări străine,
Eu după ţară mor —
Cu cât plec mai adesea,
Cu-atâta mi-i mai dor;
Şi din orice plecare —
Un lucru obsedant! —
Eu mă întorc în ţară
Cu dor de emigrant.

Ţărână pe asfalt

... Mă scol cu noapte-n cap, mă duc...
Şi-ncet mă-ntorc spre casă iară.
(Victor Teleucă)

Mă prinde noaptea dor de ţară,
De ciocârlii în cerul nalt
Şi mă pornesc buimac spre gară
Pe ţarini negre de asfalt.

Un dor de mult îmi spune mie
Să mai revăd prin câmpuri verzi
Ţărani cu spice-n pălărie
Şi în ciubote mari de cherz.

Aprind din fugă o ţigară,
Aroma gliei să mă-mbete.
Dar nu e nici un tren în gară,
Închisă-i casa de bilete.

De ici şi somnul mă înmoaie,
Pe-o bancă aţipesc un pic.
Zău, n-ar strica acum o ploaie,
Când păpuşoii dau în spic.

Apoi mă scol în zori, la şapte,
Să duc spre centru de la gară
Parfum de mere cumpărate
De-un orăşean crescut la ţară.

Întoarcerea fiului vostru

Voi poate-acum v-aţi aşezat la masă,
Şi numai eu nu-mpart cu voi bucate.
(Titus Ştirbu)

Eu nu v-am scris
Că am să vin acasă,
Dar iată că mi-am deşertat valiza,
Pornesc la drum
Şi, când veţi sta la masă,
Hop! cad şi eu,
Ca să vă fac surpriza.

Mi-i autobuzul cam de-o marcă veche,
La-ntorsături
Abia pe roţi se ţine,
Dar ce mi-i mie —
Floare la ureche! —
În el un loc, atât îmi aparţine.

Dar iată satul — câtă îmbulzeală! —
Flăcăi în şir cu cărţi la cingătoare,
Probabil, merg la şcoala cea serală
Sau se filmează
În vreo şezătoare.

Un paznic dârz,
Cu armă şi cu câine,
O ia din sat
Şi-l simţi că nu i-i frică:
Azi nu se fură-n câmp ce mai rămâne
Şi, totuşi, paza bună, vezi, nu strică.

Dar rabla, moartă,
S-a lăţit cât drumul;
Prin neguri văd
Iubita noastră casă:

Sus din hogeac
I se subţie fumul,
E semn că voi
V-aţi aşezat la masă.

Aud de-aici
Cum împărţiţi bucate
Şi-n cupe ceai din cel ce se întreabă;
Vă rog să-mi puneţi
Porţia de-o parte,
Ca să nu iasă c-am venit degeaba.

Un arhetip

Are casă cu etaj,
Limuzină în garaj.
... N-are-un lucru — omenie...
(Efim Bivol)

Tipul ista-i de nou tip,
Nu e tip, e arhetip:
Are tot ce vrea sub soare,
Greu de spus ce încă n-are.
Are casă şi maşină,
Cea mai fainã limuzină,
Şi garaj cum altul nu-i
Şi un beci desubtul lui,
Iar în beci — enormă claie:
Tot butoaie pe butoaie;
Are curte impozantă
Şi lunar câte-o amantă
Şi soţie ce se ţine
Tot la băi prin părţi gruzine,
Un băiat needucat
Şi un câine învăţat;
Are pe conturi curente
Şi depuneri, şi procente,
Şi cumetri, verişori
Care veşnic i-s datori...
Asta — are, ceea — are,
Că, zău, ce nu are oare?
Arhetipul, cum se ştie,
N-are ani de puşcărie.
Dar de unde, zău, să-i ia?
Vine legea... să i-i dea.

Cântec dzisu după moarte

Nu cântam, mai mult plângeam:
Cobuzul din lemn de-agud
De lacrimi îmi era ud...
(Nicolae Dabija,
„Din cântările pierdute ale lui Dosoftei")

Pân' Costin va costini
Şi Neculce-a neculci,
Dosoftei va dosofti:
„De meteahnă, Doamne sfinte,
Am să cânt făr' de cuvinte
despre vremea ceea tristă
cu turcime antihristă.
Peste târg lucea o lună
cu grimasă de nebună,
nişte stele mărunţele
erau lacrimile mele,
căci luai cobuzu-n mână
ca în vremea cea bătrână,
să dzic cântece de hvală
pentru-a fi de mântuială
cestei ţări şi cestui neam...
Nu cântam, mai mult plângeam
şi strumentul meu de-agud
de lacrimi îmi era ud,
căci veni scrâşnind din dinţi,

osmanlâul: „De ce cânţi?“
Şi durerile trecute
eu le dzisei pe tăcute,
că-mi se înecau în jele
toate vorbele a’ mele,
încât hioroşii bouri
dau cu coarnele în nouri.
Şi cântam tot de jelanii,
ca să piară otomanii,
şi dziceam cu dor întruna,
ca să cadă semiluna
drept la mine-n călimară,
să se-nece ca o fiară.
Iar matale, Doamne sfinte,
te dosişi di dinainte
să n-auzi de rugăminte-mi,
deci eu dzic, dar n-am cuvinte,
căci e-un cânt mai mult plânsoare
pentru vremuri viitoare,
să stea la catapeteasmă
hiriş cum ar fi agheasmă;
şi-i un cântec pe tăcute
despre vremile trecute
şi de-atâta şi vi-l las,
Ca Dabija să-i dea glas,
când a vre, de multe ori,
căci şi el îi scriitori
nu cu pană — cu stilou,
ce-a fost vechi să facă nou“.

Consecinţele absenţei tale

Absenţa ta îi alinare,
...Dragostea-mbrăzdată, nesemănată.
(Andrei Grumeza, Absenţa ta)

Pe hogeagul casei mele
S-a rupt luna drept în două.
Cât era să vii acolo?
Hai pe-o seară, hai pe două!

În absenţa ta, haino,
Dorul meu ce-avea să facă?
Înflorii şi eu ca pomul,
Da-s un pom cu floare seacă.

Ş-apoi care-i consecinţa?
Am rămas noi doi azi, dragă,
Un amor făr' de sămânţă
Şi un trup pe veci pârloagă...

Un vânt ce seamănă cu mine

De vântu-acesta care vine
N-am să mă apăr...
Căci seamănă grozav cu mine.
(Leonida Lari, De vântu-acesta...)

Din zarea cea încrâncenată,
Cu ochi aprinşi, cu păr vâlvoi,
Un vânt se-ndreaptă înspre noi
Şi eu l-aştept ca pe un tată.

Grozav mai seamănă cu mine:
Trânteşte geamuri, uşi la rând,
Apoi de ură grea vibrând,
Ba pleacă iar, ba iar revine.

O, frate vânt, deşi-mi eşti taică,
Cu suflet sumbru şi rebel,
Cu tine sunt şi eu la fel:
Tu eşti un vânt, eu sunt vântoaică.

Se uită lumea la noi rece
Şi mai ne-ar pune gheara-n gât,
Ea nu pricepe nici atât:
Tot ce e vânt ca vântul trece...

La menajerie

Râsul stă închis în cuşcă,
Zi-i ce vrei, el nu te muşcă...
(Gheorghe Blănaru)

Într-o ţară tropicală
A trăit o animală:
Râsul nu ştia de plâns,
A tot râs pân' a fost prins.

Râsul stă acum în cuşcă:
Nici nu râde, nici nu muşcă,
Şi-l ghiontesc cu vorba toţi:
— Ia mai râzi, măi, dacă poţi.

Râsu-n colţul lui se duce:
„Unde-i jungla mea cea dulce?"
Râsul mi-a căzut în plâns:
„Unde-i hoţul ce m-a prins?"

Cine râde, cine muşcă,
Hai, copii, cu el în cuşcă!
Cei ce cam obraznici îs
O păţesc ca acest râs.

Numai noi aşa

Te cunosc de-o zi,
Te iubesc de-un veac...
(Vasile Romanciuc)

Poartă-mi pe sub nas
Iarba cea de leac.
Te cunosc de-o zi,
Te iubesc de-un veac.

Căci eu din pământ
Sfat străbun ascult:
De-o cunoşti puţin,
O iubeşti mai mult.

Faţă-n faţă stăm
Solitari copaci.
Un cuvânt n-ai spus
Şi din nou iar taci.

Numai noi aşa
Fi-vom veci de veci:
Încă n-ai venit
Şi de-acuma pleci.

Deci, să dăm pe vânt
Auritul scrum:
Nici nu ne-am aprins,
Şi ne-am stins de-acum...

Ce-i la Nicuşor în sân?

— Spune, ce ascunzi în sân?
O plăcintă, un mosor?
— Nu, Lenuţă, un tractor...
(Vitalie Filip)

— **N**icuşor, răspunde drept:
De ce eşti umflat la piept?
Spune: ce-ai ascuns în sân?
Nu cumva un braţ de fân?
Poate plăcinţele moi,
Un mosor sau un pisoi?

Şi răspunde Nicuşor:
— Nici pisoi, şi nici mosor,
Am ascuns un autor,
Un poet, şi-l ţin la piept.
— Vrei să spui: o poezie?
— Ba de unde-ar fi să fie?

Nicu dă grăbit din pleoape,
— Stai un pic ca să-ţi explic:
Poezia nu încape,
Autorul e mai mic.

Portretul celei dragi

„Pletele tale — neagră furtună,
Ochii — un însetat ulcior".
(Alexandru Negriş)

Sunt pletele tale o neagră furtună,
Iar ochii-nsetate ulcioare;
Şi faţa-i roz-albă ca faţa de lună,
Iar braţele-s crengi strângătoare.
La fel ţi-s şi sânii — cu chipul de sfere
Ce-n nouri balastu-şi ridică;
Iar buzele tale — cu roşie miere —
Le-a uns făcătorul-vlădică.
Un cap — cât bostanul, sprânceana — tăciune,
Mijlocul — un miel ce se-ntinde...
Aşa-i că grozav ţi-i portretul, ia spune?!
Prea scurt sunt în braţe, cu greu l-aş cuprinde...

Jumătăţile vieţii mele

După Ştefan Lozie

Prieteni dragi, acum vă pun direct în faţă
Acea făptură-n lume ce este a mea viaţă.
Da, nu tăgăduiesc vreo taină nimănui:
O jumătate, iată-o, iar alta hiriş nu-i.
Cum tai din mărul roşu exact o jumătate
Şi-o dai unei mătuşe sau poate unui frate,
Aşa-mi lipseşte mie, din viaţă-n adevăr,
Acuma jumătatea ce-am dat-o, cea de măr.
Un gând mă zvârcoleşte ca lupu-n văgăună:
Au nu cumva am dat eu bucata cea mai bună?
Au partea cea stricată, în ea c-un vierme gras,
Ce fac când văd că tocmai aceea mi-a rămas?
Şi de aşa-i anume, dar am dovezi c-aşa e,
Atunci vedeţi, prieteni, c-am dres o dănănaie?!
Să-ţi dai tu partea bună, iar ţie să-ţi opreşti
Doar partea cea mai proastă? O, cap, ce prost mai eşti!

O, viaţă-jumătate! De ce te-am rupt în două?
Dar de-mi erai întreagă, n-aveam idee nouă
Ce-o spun acum la lume: — Voi, fete şi băieţi,
Oricum de v-ar fi viaţa, n-o frângeţi în bucăţi!..

Invitaţie la ploaie

„Auzi, iubito, plouă.
Azi plouă pentru noi...“
(Vasile Romanciuc)

Auzi cum plouă? Haide,
Iubito, tot acum,
Făr’ nici un scop anume
Să rătăcim pe drum.
Ia uite cum mai plouă!
Şi plouă pentru noi,
Ca să ieşim afară
Din pat, aproape goi.
Să ne plimbăm în voie
Noi, tineri şi frumoşi,
Ca nişte paparude
Din anii secetoşi.
Acum e cald, că-i vară:
Hai ieşi, zău, cât să-ţi strig?
Că iarna o să ningă
Şi o să fie frig...

Înstrăinare

„Mi-i sărutul străin
Şi e ultim!“
(Aurel Ciocanu)

Printre nouri scămoşi
Eu sunt singur — prăpăd!
Că în ochii-ţi frumoşi
Numai eu de mă văd.
Se coboară-ntr-un hău
Luna cea de-ametist.
Lângă umărul tău
Eu sunt singur şi-s trist.
Într-un lan de pelin
Gându-mi scocioră greu.
Mi-i sărutul străin,
Parcă nici nu-i al meu.
Ochii mi-au adormit,
Mi-s braţele reci,
Pe-o clipă-am venit
Şi mă duc pentru veci...

Nu pot spune că-s acelaşi totdeauna

După Arhip Cibotaru

Nu pot spune că-s acelaşi totdeauna:
Ieri, de-o pildă, am oprit furtuna.
Astăzi însă ore cu duiumul
Printre crengi plecate îi dau drumul,
Căci aşa cum sunt şi cum vă par,
Sufletul mi-i codru de stejar.
De câte ori, când văd
un tăietor de lemne,
Îi chem la mine, îi fac semne,
Să-mi taie crengile uscate,
Dar parcă poţi ca să le tai pe toate?
Şi drumul lung, de unde vine,
Cu altul se-ntâlneşte-n mine
Şi stă să vadă, spre izvoare,
Cum vin în cârduri căprioare
Cu pas domol, mergând agale,
Căci n-am nici puşti şi nici pistoale.
Arar de tot de prin hăţiş
Mai iese câte-un lup din ascunziş
Şi mai răpeşte câte-o ciută, numai una...
V-am spus: nu sunt acelaşi totdeauna...

Porciada

După un autor anonim

Un porc grăsun, tot carne şi slănină,
Stătea pe gânduri lângă un coteţ,
Avea ceva-n privirea lui senină
Ce n-ar fi avut nicicând un porc mistreţ.

L-am scărpinat o clipă pe spinare
Şi porcul, grohăind biruitor,
A şi plecat să-şi caute mâncare
Cu râtul îndreptat spre viitor...

Săgetări

MAXIME

1963•1990

Îl întrista veselia altora.

Lumina prea puternică te orbeşte.

Mai bine armă fără paznic, decât paznic fără armă.

Semifabricant.

Dinţii care nu muşcă, nu se ascut.

Visul hoţului: câini loiali.

Celui strâmb nu-i place oglinda care-l arată drept.

Femeia vinde, bărbatul cumpără.

Omul fără de un picior e în câştig: n-are nevoie de doi pantofi.

Cine recunoaşte că e prost, e deja un pic deştept.

Da, femeile sunt flori: cer îngrijire la timp.

Observăm greşelile altora mai uşor decât pe ale noastre.

Şoaptă de surdomut.

Trăia în parantezele părerilor străine.

Şoarecele scăpat viu din ghearele pisicii devine erou naţional al şoricimii.

Pot să-l critic: mă va ierta — mi-e frate.

Capra cu un singur ied nu intră în poveste.

Omul cu mai multe feţe rămâne în cele din urmă fără de nici una.

Prietenia nu trebuie să devină cal de dârvală.

Dormea noaptea şi visa ziua.

Stătea mereu cu mintea în poziţia de drepţi.

Musca de pe coroana suveranului se consideră giuvaier.

Prostia e mană cerească: nu i se dă oricui.

Cele mai reuşite asonanţe le aud poeţii surzi.

Partizan cu... epoleţi.

Capul gol n-ai cu ce-l acoperi.

Satiricul scrie cu sabia.

Un scriitor, cu superioritate: „Azi n-am scris nici un rând“.

E mai uşor să dai sfaturi, decât să le urmezi.

Nu ofensaţi pe tinerii infractori, lăsaţi-i să mai crească.

Se afirma, negând mereu pe alţii.

Era atât de trist, încât îţi venea să râzi.

Decât mort de sete, mai bine mort beat.

Oamenii ajung celebri abia după ce mor.

Împăratul şoarecilor trăieşte tot într-o gaură.

Stătea drept şi judeca strâmb.

Actorii slabi cer mereu roluri tari.

Măgarului nu-i place să-i spui pe nume.

De râie poţi scăpa, de lichele — ba.

Avea o gură plină de vorbe goale.

Un singur lucru era înţeles: nu se înţeleg.

Gândea în gura mare.

Te-a bătut, dar nu cu gând rău.

Gura la ţâţă se trage.

Nu era mare băutor: cât îi dădeai, atâta lua.

Tot păţitu-i... pedepsit.

Odihna dulce mulţi leneşi aduce.

Capul i se ţinea pe umeri numai datorită gâtului.

Savant: vroia să obţină o rasă de lupi ierbivori.

Capul plecat şeful îl mângâie.

Pentru a-ţi primi salba, trebuie să pleci capul.

Lipsea şi atunci când era prezent.

Judecătorul înrăit nici sie dreptate nu şi-a găsit.

Capul de bronz era mai scump decât cel viu.

Mergea pe trei cărări şi-o căuta pe a patra.

Aricii se mângâie... cu ţepii.

Când tăcea, îţi vorbea atât de multe...

Orăşeanul veritabil fuge... la ţară.

Bătrâneţea începe de la primele amintiri.

Neschimbate rămân numai schimbările.

Nu era cerb, dar purta coarne.

Oglinzile drepte nu fac complimente.

Ce rost să ne mai certăm, dacă până la urmă tot ne împăcăm?

Mai bine beat sub masă, decât mort pe laiţă.

Ţine-ţi picioarele la un loc, aici nu eşti la plajă.

Dragostea se aprinde uşor, ura se stinge mai greu.

Fiica popii şi-a dres glasul şi ne proslăveşte partidul.

Deputatul cel tăcut stă în jilţul său mai mult.

Doamna cu gura mică face scandalul mare.

Războiul e bărbat, pacea — femeie.

Cine vorbeşte mult, aude puţine.

Cei mai mari ocupanţi sunt eliberatorii.

Soi de basarabeni: duşmani cu fraţii şi fraţi cu alţii.

Hoţului nu-i place să-şi vadă chipul într-o artă realistă.

Unii moldoveni se ţin de mâini numai când joacă Hora Unirii.

Bucăţică de pâine… De câte ori ne mănâncă ea pe noi?

Zău, ce mutre au unele feţe!

Numai în vizită se simţea ca la el acasă.

Se târa şi la vale.

Tot plângându-se doctorilor, i se făcuse mai bine.

Ai sau nu ai cap, pălărie tot trebuie să-ţi cumperi.

Du-te acasă, altfel cum ai să mai vii şi mâine la mine?

Nu se vinde numai ceea ce nu se cumpără.

Mulţi vânători nimeresc mai mult cu vorba decât cu arma.

Nu toate pietrele sunt pietre scumpe.

Drumului îi stă bine sub roţi.

Sfârşit de vânătoare: garderobă de blănuri.

Păreri fripte la grătarul criticii.

Ulciorul mic deşartă butoiul mare.

Apără-ţi pielea, dar n-o fă pe pielea altora.

Tot tăcând în şedinţe, făcuse bătături la palme.

Se uită la miel ca la o căciulă gata.

Ovăzul — idealul calului.

Corcitură: încăpăţânat ca un măgar şi prost ca un bou.

Tot în calul bun se dă mai mult cu biciul.

Câtă morală i s-a făcut vulpii, tot şmecheră a rămas.

Ura vine… iubind.

Mirosea de la el a subaltern.

Altă ieşire nu era decât intrarea (în PCUS).

Cum îi statul, aşa-i şi obiceiul.

Pe uliţa sa şi găina-i îndrăzneaţă.

Nişte oi păscute de un lup.

Ai căzut, ridică-te.

Aş zice şi eu ceva, da lupu-i pe aproape.

Cocoşul bătăuş nu prinde la carne.

Întrecere între boi: care e mai deştept?

Un fustangiu îşi curta propria soţie.

Un parlamentar gospodăros: venea în parlament cu tribuna de acasă, una meşterită cu mâna lui dintr-un salcâm noduros.

Invalid al frontului cultural, gradul I.

Boala nu te întreabă ce post ocupi.

Un parlamentar: „Ce-i, doctore, cu mine, că vorbesc şi prin somn?“

Un moldovean, general de armată: vindea elicoptere şi cumpăra hârleţe.

Unul beat turtă: beţivan cu zacuscă-n gură.

Bărbat ieşit la pensie: nici ţării, nici muierii…

Raport: „Am construit câte 0,00001 latrine pe c. de locuitor…“.

Cel cu o mână nu se apucă să facă fântână.

Escrocul vânează norocul.

Cuplu „internaţionalist“: şovinel, şovinică…

Orbul n-are nevoie de ochelari.

Ştiinţa de carte are duşmanii ei aparte.

Cunoştea mai multe limbi (cu ajutorul translatorului).

Apuca lingura cu amândouă mâinile.

În orice haină l-ai dichisi, porcul tot porc rămâne.

Mână spartă de gloanţe.

Erau mai mulţi glonţi decât hoţi.

Dacă ai cu ce-l împodobi, şi dracul poate deveni preot.

Deputat beteag de minte.

Îl aştepta puşcăria cu uşile deschise.

Tribună de ar fi, că oratori se găsesc.

Paraşutiştii urcă la cer, ca să cadă jos de acolo.

Denunţ: „Se dă drept român, dar, de fapt, e moldovean de-al noştru“.

Migrantul înnăscut nu se opreşte la Prut.

Chiar şi găina cea neagră tot ouă albe face.

Pârâ: „Şi-a făcut casa cu faţa spre România…“

Cârpală peticită.

Şi-a ascuns biletul de partid după icoana Mântuitorului.

Focul nu se aţâţă cu paie ude.

Buni tovarăşi… la hoţie.

„**B**uzunăreşti“ — restaurant naţional privatizat.

„**K**rader Gold“ — magazin privatizat (cu capital străin).

Planeta Tâmpiada.

Când se aprinde lumânarea, patima se stinge.

Dădea de pomană şi cerea rest.

Fiecare îşi caută un rob căruia să-i poată spune prieten devotat.

Toate porcăriile sunt făcute de oameni, nu de porci.

Când închizi ochii, vezi lumea mai frumoasă.

Dosul face, faţa trage.

Cum ţi-i leafa, aşa şi ceafa.

La copacul mic nu te du cu planul mare.

Drapelul se dă după vânt.

Chiar şi filmele în alb-negru le vedea în culori roze.

„**O**ameni suntem“, spun unii când sunt prinşi cu porcării.

Catârul încăpăţânat nu trage nici la vale.

Cine să te elibereze de … „eliberatori“?

Şi printre bolnavi sunt oameni sănătoşi.

Oamenii răi n-au naţionalitate, sunt… internaţionalişti.

Făcea din ochi… cu şoldul.

Restaurant „Sus paharul!“

Hotel „N-avem locuri“.

Semn rău : i-a grohăit porcul în prag.

ÎI dădea în obraz… pe la spate.

Cel pleşcat nu-şi cumpără pieptene.

Lupul bătrân ajunge de râsul câinilor.

Nu-i zi veneticului frate, că ţi se urcă în spate.

Pe an ce trece, creşte numărul cărţilor… pe cap de locuitor.

Divorţa mai des decât se căsătorea.

Din ziare: „Cresc vertiginos şi preţurile la dragostea cu plată".

Omul sărac burtă nu poartă.

Cravată la pielea goală.

Oare şi raiul de pe ceea lume e pentru şefi şi deputaţi?

Şi ţapul poartă barbă, dar nu-i mare înţelept.

Dă medalii la canalii.

Dacă-i zici frate, de ce i te urci în spate?

Înfuleca în sudoarea frunţii.

Nu-ţi fă amici din venetici.

Dracul nu-şi face cruce.

Sârba foştilor *nacealnici*.

Perspective sexuale.

Mască de om sincer.

În venele lui curgea sângele tuturor şovinilor.

O erotomană: „Măi Ioane, cine ţi-a făcut copiii?"

Ţintaş specializat: nimerea numai în oameni.

„**P**lanul de perspectivă a pompelor funebre…"

Divorţată cu un singur copil, dar cu pensie alimentară de la mai mulţi haidăi.

Doi vecini mi-au ocupat câte o cameră şi le-au declarat republici separate.

Şefii mari se cunosc după numărul dinţilor de aur.

Manifesta un interes nesănătos pentru propria sa sănătate.

Din toată cohorta de proşti, el părea cel mai deştept.

Studioul „Hopa-film".

Cine se scoală mai dimineaţă, se culcă mai devreme.

Fiecare şoarece cu gaura sa.

Persoana prea blândă rămâne flămândă.

Bătut de gânduri străine.

Se are de bine cu cei răi.

Întrebare adresată redacţiei: „Nu s-ar putea ca soarele să

răsară mai întâi la noi şi numai pe urmă în Japonia?“

„**P**ărintele din satul nostru nu crede nici în Dumnezeu, nici în dracu“.

Canalia îşi aşteaptă medalia.

ÎI dai afară prin judecată, el intră înapoi prin partid.

Armata imperiului era atât de numeroasă, încât nu mai avea cum să încapă în graniţele lui naturale.

Herghelegiu de profesie: intră călare pe cal şi în prezidiu.

„**N**u-i nici cerneală în vânzare, aşa că moi peniţa în Negru de Purcari“.

Colectivul „Avangarda“ se află în coada coloanei.

„**Î**nchide gura, că de nu — îţi dau la bot!“

Chirurgul către pacient (înainte de operaţie): „Ia seama, dacă mori, să ştii că te mai tai încă o dată…“

Dansa într-un picior, pentru că … numai unul avea.

Un iepure de casă (din gura şarpelui): „Recunoaşte-mi, te rog, suveranitatea…“

Baionete paşnice.

Voluntari de la periferie: împuşcă doar cu bumbărezi de oaie.

Bastionul, pardon… bastonul democraţiei noastre.

Papagalule, eşti liber să stai în colivie.

Teritoriu ocupat de… eliberatori.

Piaţă de dsfacere a ideilor.

Pe cea cu picioarele lungi nu-i uşor s-o ajungi…

Moment de criză: mai multe partide decât lideri.

Dinte pentru dinte şi denunţ pentru denunţ.

Biografie: opincar ajuns pantofar.

De cum se născuse, prinse a ţipa: „To-va-răşi!“

Bogaţii ţărilor sărace.

Salarii făr’ de comentarii.

Floricele pe câmpii

POEZII PENTRU COPII

1962•1986

Legea politeţii

Poţi să intri-n casa mea
Orişicând ai vrea,
Doar că-ntâi în uşă bate
Şi întrebă de se poate.

Frăţiorii

Cât mă străduiesc, îmi pare,
Pe Andrei n-am să-l ajung,
Căci cu cât eu cresc mai mare,
Cu-atât el este mai lung.

Puişorii mei gălbui

Puişorii mei gălbui,
Zău, cu dânşii nu mai pot,
Toată ziua pui, pui, pui, —
Ce le dau, mănâncă tot.

Le aduc în farfurie
Mămăligă aurie
Şi pân' mai zic: pui, pui,
Puii sunt, măliga nu-i.

Troscot le-am tocat, în fine,
Să le dau şi vitamine —
Gustărică deocheată,
Iar ei au păpat-o-ndată.

Îmi scad sacii de merinde,
Puii mei cresc înainte,
Sacii — tot mai mititei,
Puii — tot mai măricei.

Optimistul

Tu, eu nu sunt plângăreţ,
Dar am plâns mai ieri, se ştie.
Vreţi să ştiţi de ce, băieţi?
Am avut o bucurie.

Ciobănaşul

Am, am, am eu trei ieduţi,
Cam nătângi, dar drăguţi.
Eu i-am scos să pască-n pace
În poiana ce le place.
Cu purtarea lui hoţească,
Nu vrem lupul să sosească,
Numai botul să-şi arate,
Şi plecăm în altă parte.

Costică şi Grivei

—**V**ino pân' la prag, Costică,
Nu sta-n poartă ca un ghem;
Ce, şi de Grivei ţi-e frică?
— Nu mi-e frică, dar mă tem…

Fie pace pe pământ

Într-o cască de război
Un hulub cuibar îşi face.
Să cântăm cât mai vioi:
— Fie-n viaţă numai pace!

Într-un tub de proiectil,
Flori aşază un copil.
Să cântăm cu toţii-un cânt:
— Fie pace pe pământ!

Frăţiorii şi bunicii lor

Ionică şi Petrică,
Frăţiori, de mult se ceartă:
Pe bunic şi pe bunică
Vor în două să-i împartă.

— Jumătate de bunic
E a mea, auzi ce-ţi zic?!
— Şi bunica jumătate
E a mea, auzi, măi frate?!

Iar bunicii, fericiţi,
Râd întregi, neîmpărţiţi.

Băiatul, soarele şi luna

— Luci, soare, luci!
După deal de ce te duci?
— După dealul cel cu vii
Mă aşteaptă alţi copii.
Iar pe cer, lucind mereu,
Îţi las luna-n locul meu.
Lună plină, lună mare,
Mergi, băiete, la culcare!

Un motan citea o carte

Un motan citea o carte
Şi-a zvârlit-o hăt departe:
— Miau! Iar despre câini şi lei.
Şi nimic de şoricei!...

Fă-mi şi mie trotinetă

Dorinuţa, cam cochetă,
Zice către frăţior:
— Bade, fă-mi o trotinetă,
Dar să fie … cu motor.

De ce plângea ariciul?

Picura un pui de-arici
Lacrimi calde,
Lacrimi mici.
— De ce plângi tu ca un laş?
L-a-ntrebat un iepuraş.

— N-am prieteni,
Nu pricepi?
Toţi se tem de ai mei ţepi.
Când vreau să-i cuprind mai tare,
Îi împung şi, cică,-i doare.

Iepuraşul se aprinde:
— Da tu, frate, nu-i cuprinde,
Dă-mi, ca mie, numai laba.
Uite-aşa,
Ce plângi degeaba?...

Poreclici

El la toţi le-a pus poreclă:
Unu-i „Lupu“, altu-i „Sfeclă“.
Dar şi lui i-a pus un pici
O poreclă — „Poreclici“.

Albinuţa şi copilul

— Hai, copile, lasă joaca,
Vino să îmi vezi prisaca.
— Vin, că vorba ta îmi place,
Dar dă-mi miere, şi nu ace.

Lică şi animalele lui

— Azi la şcoală ce-ai adus?
— Am adus un pui de urs.
— Mâine ce-ai s-aduci, ne spui?
— V-o aduc pe mama lui.

Veta nu e pieptănată

— **D**e ce nu te pieteni, fată?
— Pieptenele mi-i în geantă.
— Păi, deschide-o, dar, odată.
— Păi, acasă mi-i cheiţa.
— Adă-o, dar, la fuguliţa.
— Nu ştiu unde am lăsat-o.
— Hai stai jos, nepieptănato.

Plângăreaţa

— **C**ine-a rupt iar o gherghină?
Plânge Nuţa în grădină,
Varsă lacrimi mult amare,
Parc-ar fi o stropitoare…

Mama ţi-a luat creioane

Mama ţi-a luat creioane,
Fă pisici şi purceluşi,
Şi maşini, şi avioane,
Dar auzi ce-ţi spun, Ioane,
În caiete,
Nu pe uşi!

Pârâtorul

Toată ziua ne pândeşte
Şi la tata ne pârăşte.
Cum am face să-l dăm gata?
Să-l pârâm şi noi la tata?

Desenul lui Ignat

— **M**ăi Ignat, măi Ignat,
Tare prost m-ai desenat!
Asta-i față, mamă, mamă!
Şi zici că desen se cheamă?
Ăsta-i nas şi asta-i gură?
Asta-i, bre, caricatură!

Iepurilă

Mama îl îndeamnă-n silă:
— Scoală-te, măi Iepurilă!
Iară el: — Acuşi, acuşi,
Şi se-ntinde în culcuş.
Însă iată din tufiş
Vine lupul pe furiş,
Iepurilă s-a sculat
Şi-a fugit neîndemnat.

Paraşuta păpădiei

Drept din mijlocul câmpiei
Înverzite-n toi de vară,
Paraşuta păpădiei
Urcă-n cer, apoi coboară.

Băiatul care nu dă bună ziua

Ca un vânt, ca o furtună
Nicu intră-n casă:
— Unde-ţi este ziua bună?
— Mi-a rămas acasă…

Binefăcătorul

Cum îmi faci un bine, -îndată
Tu mă spui la lumea toată.
Cum să fac eu, măi Marine,
Ca să nu-mi mai faci alt bine?

Motanul şi borcanul

— **Z**i, unde-i smântâna?
De ce-i gol borcanul?
Întreabă stăpâna,
Dar tace motanul,
Cuminte cu totul
Privind la stăpână:
Nu vede că botul
I-i plin de smântână?…

Graurul

Un băiat şiret colea,
Pune-n pom o colivie,
Ca să poată prinde-n ea
Păsărica ce-o să vie.
Dar un graur şi-a făcut
Cuib alături — o minune.
— Măi, de unde a ştiut
Că am vrut să-l prind,
ia spune?

De Anul Nou

Noaptea-i albă de ninsoare,
Ninge lin şi îndesat.
Cu o torbă în spinare
Moş Crăciun intră în sat.

Iar în urma dumisale,
Urecheat şi drăgălaş,
Sare prin omătul moale
Un năstruşnic iepuraş.

El aduce o solie
Pentru câinii cei haini:
— Hai din astă zi să fie
Numai pace-ntre jivini!

Şi cum intră Crăciunilă
În ograda lui Onaş,
Sare-un câine,
Fără milă
Hămăind la iepuraş.

Iar acesta nu se lasă:
— Măi Grivei, nu mai fă vorbă!
Ia primeşte-ne în casă
Şi-o să-ţi dăm ceva din torbă.

Şi mai află de la mine:
Ai trecut de-acu măsura —
Căci de Anul Nou, frăţâne,
Nu e bine să faci gură.

Şi Grivei, plin de sfială,
Zice blândului ortac:
— Scuză-mă de îndrăzneală,
Că mai mult aşa nu fac.

De-o fi vânt, de-o fi furtună,
Ţi-oi da casa mea cu tot.
Şi, în semn de pace bună,
Vino să te pup pe bot!

Iepuraş de la oraş

Tatăl meu, de la oraş,
Mi-a adus un iepuraş
Mărunţel, dar zurbagiu:
Sare, fuge, parcă-i viu.

Eu deschid să ies din casă,
Iepuraşul vrea să iasă,
Eu îl las, iar el — să vezi! —
O ia fuga spre livezi.

Aţi văzut ce iepuraş!
E adus de la oraş,
Dar la trup, la urechiuşi
Nu-i de vată şi de pluş,
Nu-i luat din magazine,
Dacă-l scapi, s-a dus, nu vine…

Prinde-l, tată,
Înc-o dată
Să-l arăt la lumea toată!

Bătăuşul

Vorba voastră m-a dat gata,
Zău că din răbdări m-a scos!
Cine m-a pârât la tata
Că-s un bătăuş focos?
Las' că aflu eu acuşi,
Că de nu — nici nu mai pot.
Cine-a spus că-s bătăuş?
Spuneţi, ca să-i dau la bot…

Motanul lui Nătăfleaţă

Ia te uită ce cotoi —
Foarte mândru şi de soi!
Are blană
Astrahană
Şi mustăţi
Parcă-s săgeţi.
E viclean şi curajos,
Când se duce după pradă.
Una-i rău: e-un somnoros,
De-l trag şoarecii de coadă.

Arvinte

Mama i-a pus ceas pe mână
Şi l-a prevenit pe fiu
Ca de la scăldat să vină
Pe la cinci, nu mai târziu.

Însă a venit Arvinte
Tot târziu, ca înainte.

S-a scăldat şi a prins peşte,
Iar pe maica o priveşte
Drept în ochi, zicând şiret:
— Ceasul ista se grăbeşte,
Poate că îl duci la meşter,
Ca să meargă mai încet…

Scânteieri

EPIGRAME
1956•1999

Către toţi oamenii de pe planeta Pământ

De vreţi un paşnic viitor,
Un sfat să ascultaţi mereu:
Nu vă urâţi — e prea uşor,
Iubiţi-vă, deşi-i mai greu...

Dragoste târzie

În sufletul meu, un castel bătrânesc,
Ce cauţi, iubire târzie?
Mă râde şi fata pe care-o iubesc,
Mă râde, plângând, şi soţia...

De-ale opoziţiei

Nu e vreo rebeliune,
Însă gându-i nesupus:
Opoziţia propune
Să se strige „Jos!“... mai sus.

Ipoteză

Ca să devii savant, pe cât se pare,
Adesea lucrul cel mai important
E să aduci dovezi convingătoare
Că înțelegi... ce-a spus un alt savant.

Eva către Adam

Eva caută prin rai:
Alți barbați nu-s, oricum dai;
La Adam se-ntoarce-n colț:
— Ah, ești unicul meu soț!...

Unui fluturaș

Fluturaș, când vezi de jos
Avionu-n slăvi înalte,
Tu să nu crezi că ți-e frate:
El te dă cu clorofos...

Unui scriitor care se repetă

Cititorii cei isteţi
Spun că, cică, te repeţi,
Pe când tragedia ta
E că n-ai ce repeta...

Unui pictor

care mai mult vorbeşte decât pictează

Acesta zici că-ţi este ţelul:
Vrei publicul să te cunoască?
Păi nu vorbi, ci ia penelul
Şi lasă... arta să vorbească.

Unui scriitor care ignorează dragostea

Din romanul tău adie
Cel mai straniu crezământ,
Că deunăzi o Marie
A născut... din duhul sfânt.

Unui bolnav amorezat

Toată ziua – cu tablete;
Iar spre seară – hai la fete!
Vlăguit o noapte-ntreagă,
Înspre zori — din nou pe targă.

Unui bibliofil

Cărţi ai multe, faptu-i fapt,
Îndesite raft în raft,
Nici nu ştii cum de încap.
Poate le mai sui... şi-n cap?

Conflict şi consecinţă

Un deştept şi cu un prost
S-au luat pieptiş la rost.
La cuţit a-nvins cel prost –
Lupta-i bună, dar ce rost?...

Un critic teatral

Criticul, lăsat pe-o coastă,
Zice: — Piesa, da, e proastă,
Dar actriţa principală
Are-un corp!... E colosală!

Unui citatoman

Ce mai tratat! Numai citate
Din zeci de tomuri adunate.
Atât îmi pare doar că-i rău:
Nu ai nici un citat... de-al tău.

Romanţă

În faţa anilor ce vin
Nicicând n-am să ţi-o iert
Că mi-ai întins paharul plin
Cu sufletul deşert...

Unui tip

Se-ntorc toate pân' la urmă
Într-un fel cum nu-mi convine:
Ieri nu-ţi mai dădeam de urmă,
Azi nu pot scăpa de tine...

Moment

Să ieşi din firea mea, mânie!
Ai ars un pic, ţi-o fi de-ajuns.
Decât pe faţă duşmănie,
Mai bine pace pe ascuns.

Către oglinda strâmbă

Nu vezi mutra cum şi-o schimbă
Şi-şi înfoaie platul piept?
Fii, oglindă, şi mai strâmbă
Şi pe strâmb arată-l drept...

La moartea lui Don Juan

Când l-au pus în scăldătoare,
Babele-şi dădeau cu cotul:
— Ce bărbat! Chiar şi când moare
Uită că nu-i mort cu totul...

Omului om

Eu văd cum moare omu-n om,
În faţa groazei din atom.
Decât alt om dintr-o maimuţă,
Pe cel de azi mai bine-l cruţă.

Mentalitate

— Să fur? Cumătre, cum se poate?!
Eu sunt lipsit de-acest cusur:
Când am în casa mea de toate,
La ce-mi mai trebuie să fur?

O soţie mulţumită

Ea-i nespus de bucuroasă:
— Am un soţ — bărbat model:
Mi-am făcut cu dânsul casă
Şi copiii — tot cu el...

Bârfitorul

De nu bei când îţi propune,
Zice că eşti mitocan.
Iar de bei, la toţi te spune:
— Măi, da-i mare beţivan!...

Răspuns

Te iubesc? Nu te iubesc?
Stai puţin să mă gândesc,
Doar cât timp nu m-am gândit,
Ştiu bine că te-am iubit...

Unuia care vine des în vizită

Nu, eu nu-ţi dau în obraz,
Că vii des, îmi pare bine,
Dar mai dă-mi un pic răgaz
Să mai vin şi eu la tine.

Unui încăpăţânat

Orice-ţi spun, tu te arunci
Să mă contrazici. În fine,
Tu mă contrazici şi-atunci
Când eu sunt de-acord cu tine.

Servilul în cosmos

Grăsun şi zdravăn, la plimbare
Îi spune şefului pitic:
— Şezi dumneata în Carul Mare,
Că eu încap şi-n Carul Mic.

Unui veşnic tăcut

Gura văd că-i tace.
Dar mintea ce-i face?
Lasă-l, bre, în pace,
Că şi dânsa tace.

Moralistul

Un moşneag cu dalbe plete
Îl mustrează pe-un student:
— Ce tot umbli tu la fete?
Fii ca mine... conştient.

Unuia care te ţine de vorbă

Când mă prinzi şi-mi zici: „Salut!“,
Ce să-ţi spun? Mă bucur mult.
Dar mai multă-mi faci plăcere
Când îmi spui: „La revedere!“

Unui pretins binefăcător

Judecând în felul tău,
Vreau să-ţi spun că pentru mine
E destul să nu-mi faci rău
Şi deja îmi faci un bine.

Un bolnav speriat

— **D**octore, ce-a fost cu mine?
Mi-a fost rău şi n-a fost bine.
Dar acuma uite, zău,
Că mi-e bine... Nu e rău?

Uitucul

Am o boală: sunt uituc.
Cum să scap de-acest bocluc?
Căci la doctor când mă duc,
Uit să spun... că sunt uituc.

Drac de soaţă

Am o soaţă, drac de soaţă:
Mă trimite pân' la piaţă
Şi apoi mă ia la rost,
Cică: – Spune unde-ai fost?

Adevăr trist

Tot bărbatul care n-are
La femei succes defel
E sortit fără cruţare
Să devină... soţ model.

Unui „fost" care nu mai este

Din onoruri şi trufie,
Din vorbirea lui pe nas,
Din maşină şi simbrie
Numai burta i-a rămas.

Vopsire

Vopsit îţi este părul,
Şi buzele-ţi vopseşti,
Vopseşti şi adevărul,
Şi zici că mă iubeşti.

Ţap ispăşitor

Criticat, fire isteaţă,
S-a ţinut vânjos o viaţă,
Dar odată, lăudat,
A căzut, n-a rezistat...

Compliment cu supliment

— **V**ai, ce mai cuminte soaţă!
Nu ţi-a-ntors cuvântu-n viaţă:
Orice-i zici, e tot tăcută.
— Apoi tace... că e mută.

Numai atât?

Când inel de cununie
Şi mărgele lungi la gât
I-am luat, ea-mi zice mie:
— Asta-i tot? Numai atât?

Unei vopsite

Te-ai vopsit să fii frumoasă,
Toată faţa: ruj, pomadă...
Moş Crăciun şi tot mai lasă
Măcar nasul să i se vadă...

Un caz

Dupa nuntă — despărţire,
Face mofturi conul mire...
Fata pleacă-ntr-un minut:
— Ce-am avut şi ce-am pierdut...

Cu un vânzător

— **E** prima dată când curat
Tu restu-mi dai, nu mă înşeli.
Nu poţi să-mi spui ce s-a-ntâmplat?
— Mai face lumea şi greşeli...

Un afemeiat

Poate că nici nu-i de vină,
Dar cu dânsul uite ce e:
Chiar şi-o fustă din vitrină
I se pare că-i femeie.

Testamentul

…unui ahtiat după pământ

În cimitir e cel mai bun pământ:
Decât să crească flori sau mărăcini,
Mai bine păpuşoi să-mi puneţi pe mormânt,
S-aveţi ce da la porci şi la găini...

…unui sportiv grozav

Şi mort aş vrea pe cineva să-nving!
Deci, rog, mormântul să-mi săpaţi
C-un centimetru mai adânc
Decât la toţi ceilalţi...

…unui orăşean incorigibil

Ca orăşean de meserie,
Mai am un dor, cel mai vrăjmaş:
Trăind la sat, aş vrea să-mi fie
Măcar mormântul la oraş...

Unui mic funcţionar

Câte-n lume s-au aflat,
Nu-s chiar toate cum le vrei:
Pălărie ţi-ai luat,
Cap, să-mi spui, de unde-ţi iei?

Greieraşul şi furnica

— **A**m cântat cum se cuvine
Din vioară pe la porţi...
— Şi acuma ce-ţi rămâne?
Mergi şi fură, dacă poţi.

Mâncărime

Când se-aude din mulţime,
Unde te întorci mereu,
„Peste tot e mâncărime!“ —
Zău, mă simt flamând şi eu...

Aş crede...

Aş crede în noroc cu zel,
Dar nu ştiu cum arată el;
Aş crede-n bani şi portmoneu,
Dar... gol e buzunarul meu.

Pacientul şi stomatologul

— **D**octore, mi-aţi scos un dinte
Şi mă doare, e prăpăd.
— Eu ţi-am scos? Nu te ţin minte,
Cască gura... să te văd.

Înainte de măritiş

— **T**e-a mai bate, dragă fată,
Şi-i umbla plângând mereu.
— El pe mine să mă bată?
Ba mă tem c-am să-l bat eu...

Unui tontălău

Ar fi cazul să se ştie,
Oricât pari de auster,
Ce porţi tu sub pălărie,
Nu e cap, ci un cuier...

Un deputat basarabean

Deputatul din Căpreşti
A ajuns la Bucureşti.
Întrebat: „De unde eşti?“
El, de-acum la Bucureşti,
N-a mai spus că-i din Căpreşti...

De-ale ocrotirii

Contra vremilor apuse,
Zic, să ne călim tăria:
Ocrotirea limbii ruse
Să se facă în Rusia...

Unei cocote

O, eşti zână între zâne!
Dar – răbdare! Stai, ce faci?
Doar cât m-am uitat la tine,
Şi de-acuma te dezbraci...

Unei mândruţe

Astea-s flori de pe Elbrus,
De pe unde ai umblat,
Ne tot spui ce ai adus,
Şi nu spui ce ai lăsat...

La funcţionarea limbii de stat în Moldova

Câţi migranţi să ne sosească,
Dă-i cu limba românească,
Dă-i şi astăzi, dă-i şi mâini,
Din străini să faci... români.

Portret de preot basarabean

Şcoală-n Kiev absolvită,
Ochi-i spre Ural privesc,
Cu sutana moscovită
Şi colac... moldovenesc.

Îmbogăţitul de astăzi

Avere-n bani în saci cusută.
— Şi tot mai numeri bani, Ioane?
— Eu număr doar pîn' la o sută...
(Dar suta e de ... milioane.)

Un preot proimperial

Bun e preotul nou parcă,
Dar e cu năravuri sucit:
Vrea biserica s-o-ntoarcă
Cu faţa spre răsărit...

Cade inima în burtă

Tristă, mută-n vreme scurtă,
Cade inima în burtă.
Cântă burta în surdină:
— Pot sa cânt, de-acum sunt plină...

La mănăstirea Căpriana (1992)

O, mănăstire din pădure,
Vin venetici ca să te fure
Şi, când să-i judeci cu ocară,
Ei se ascund în altă ţară.

La unii doctori de astăzi

Doctori ce-s în tot momentul
Mai bolnavi ca pacientul
Şi, ajunşi pe malul gropii,
Primii, ei, dau ortul popii.

Ţipălăul cu şurub

A tot ţipat în mod strident
Pân' s-a văzut în parlament.
Acuma ţipă la ai săi:
— Vedeţi să nu fiţi ţipălăi...

Ultima speranţă

— **A**m sădit copac frumos
Şi mă jur să mă ţin viu
Pân' va creşte-atât de gros
Ca să-mi fac din el sicriu...

Eu m-am născut în România

Eu m-am născut în treizeci ş' cinci,
Eu m-am născut în România,
Dar „liberat" de bolşevici,
Acum mă aflu în... Rusia.

Destin de orator

La tribună te-ai născut,
La tribună ai crescut
Şi din ea, cât nu-i târziu,
Cred că ai să-ţi faci sicriu.

Sclavul totalitarismului

— **P**ort de la ţari o vânătaie
Intrată-n suflet mult adânc:
Eu pân' nu încasez bătaie,
Nici nu lucrez, nici nu mănânc.

Un decepţionat

— **P**ăi, asta e democraţie?
Eu am luptat ca un voinic
Şi-ai mei sunt toţi sus la şefie,
Doar unul eu sunt de nimic...

Un fruntaş prins în păpuşoi

— **M**-au prins cărând la păpuşoi
Şi-mi iau medalia-napoi;
Le-o dau, da-i rog: toţi sacii grei,
Cu păpuşoi, rămân ai mei...

Radiografie recentă

Lume grasă şi mancurtă
Trece prin examinare:
„Numai trup şi numai burtă,
Inimă deloc nu are...“

Celui lăsat pe tânjală

Hai ridică-te mai iute,
Fii din oameni pricepuţi:
Cine vine să te-ajute?
Toţi vin... tu să îi ajuţi.

Cameleonul

Vreau să se ştie sus, chiar azi, la centru,
Că sunt croit din stofa colectivă:
Am fost şi sunt şi veşnic voi fi pentru
Şi contra celor care-s împotrivă...

Un bădăran la pomenirea mortului

Cu vin în faţă şi bucate,
Un râgâit la urmă scoate:
— Nu vreau memoria să-i insult,
Dar, viu fiind, punea mai mult...

Un politician de papură

Politicianul cel nătâng
Are o poziţie:
— La alegeri de nu-nving,
Trec în opoziţie...

Pocăinţă de mancurt

— **S**unt mancurt şi ţi-o spun scurt,
Ca să ştie lumea toată:
Da, amice, te-am vândut,
Dar cu inima curată...

Un fost şef de depozit

— **R**evizori pe-ntreaga ţară,
Nu regret nici un minut:
Daţi-mă de-acum şi-afară,
C-am furat tot ce-am putut...

Mie însumi

(la 60 de ani)

O, câţi poeţi la vârsta mea
Erau de-acuma clasici, da!
Şi câţi mureau, de multe ori,
La vârsta mea – nemuritori.

Iar eu, ajuns la vârsta lor,
Nici clasic nu-s, dar nici nu mor.

Către micul cititor

Cartea mea-i cu multe file
Şi cu multe poezii;
Cum ai s-o citeşti, copile,
Dă-o şi altor copii.

Referinţe istorico-literare

Citind cartea *Rezonanţe*, rămâi profund convins că Petru Cărare e un talent autentic, înzestrat de natură cu toate calităţile necesare observatorului satiric, umoristului, care vede spectacolul vieţii... Fiind umorist talentat, poetul nu putea să nu scrie şi versuri lirice impresionante, pătrunse deseori de enigmele existenţei omeneşti. Viaţa însăşi îi oferă lui Cărare motive poetice.

Petru Cărare e poetul concretului. Versurile sale sunt sugestive acolo unde e vorba de „material" văzut, trăit...

Vasile COROBAN

E destul să citeşti pe foaia de titlu numele lui Petru Cărare, ca pe buze să vină, fără să vrei, un surâs. Cărare, după cum l-a anunţat volumul de versuri *Soare cu dinţi*, este un talent satiric, un umorist cu vervă, iar uneori un liric subtil...

Participând adeseori cu Petru Cărare la întâlniri cu cititorii, am avut prilejul să constat cât de apreciate sunt versurile lui de către public.

Nicolai COSTENCO

Un demon al ironiei, pe cât de maliţios, pe atât de blajin, aprinde lumini colorate, care se amuză şi se hârjonesc creând un joc şiret, care este faţa adevărată a lui Cărare.

...Petru Cărare pătrunde în psihologia şi logica individuală a parodiaţiilor, ne-o dovedeşte majoritatea parodiilor. Ironia lui prelungeşte creator originalul, se constituie numai în spiritul lui.

...Numeroase beneficii îi oferă lui Petru Cărare concreteţea, precizia ţintei artistice.

...Spontaneitatea, dezinvoltura, lipsa oricărei note de făcut sunt mărturia unei predispoziţii umoristice ingenue. Cărare posedă arta zâmbetului blajin, care ascunde abil acidul, ironia corozivă, pretenţia

de a demasca. În poeziile bune el rămâne fidel umorului nostru tradiţional inofensiv, reverenţios, şăgalnic, binevoitor şi chiar îngăduitor, umor ce blamează cu atâta discreteţe slăbiciunile oamenilor şi ordinea lucrurilor.

Mihai CIMPOI

... Dintre autorii începători se evidenţiau câţiva chemaţi de destin pentru a reabilita numele de scriitor naţional, militând cu toată pasiunea şi curajul tinereţii pentru demnitate umană, pentru dreptate şi adevăr. Îl vom numi aici pe poetul Petru Cărare, care la numai 20 şi ceva de ani a demonstrat prin aceea ce a scris în acele împrejurări o adevărată maturitate de scriitor şi cetăţean.

... La fel ca mulţi alţi tineri intelectuali (în acelaşi număr şi autorul acestor note), poetul Petru Cărare a fost dat afară de la lucru (revista „Chipăruş" – **n. n.**), mult timp a fost şomer, fără surse de existenţă şi abia într-un târziu angajat la o gazetă raională. Curajosul poet n-a depus niciodată armele, nu şi-a schimbat convingerile şi crezul nici astăzi. Lui îi aparţine celebra poezie *Oaspete nepoftit* (din jungla colonialismului): „Noi avem un hoţ în casă, / Noi cu hoţul stăm la masă –, / Ne-a ieşit mai ieri în cale / Cu idei şi cu pistoale ..."

Vladimir BEŞLEAGĂ

Zâmbetul lui Petru Cărare e o sălbăticiune frumoasă ce sare necontenit din lacrimă în lacrimă ca să nu se înece.

Grigore VIERU

...Cele mai reuşite parodii ale lui Petru Cărare se citesc dintr-o răsuflare, stârnesc hazul şi îndeamnă la meditaţie. Revenind la paralela frecventă dintre parodist şi criticul literar, ne vedem obligaţi să spunem că autorul este înzestrat cu gust fin, unul care nu se leagă de mărunţişuri insignifiante, ci dezvăluie aspecte concludente ale operelor supuse investigării. Dar el este, înainte de toate, artist: parodiile lui sunt opere de artă...

Ion CIOCANU

...Umorul şi ironia lui P. Cărare continuă ceva din umorul şi ironia lui Ion Creangă: „Se odihnesc mai mult când mor, / Trei zile-ntins e

trupul lor, / Dar pe cea lume iar se scoală / şi se aştern pe roboteală" (*Plugarii*).

...Condiţia supremă a scrisului lui P. Cărare e de a schimba – pe calea explorării intense a umorului şi a satirei – faţa literaturii şi a oamenilor, de a trezi conştiinţa umană şi cea artistică din letargie şi comoditate, pentru a le îndemna spre luciditate şi adevăr.

Timofei ROŞCA

Sunt sigur că, la ora bilanţului intermediar dintre anumite jalonări bibliografice, foarte puţini autori s-ar alege, precum Petru Cărare, cu atâtea pagini de valoare, rezistente într-o aproape neobişnuită adaptabilitate a lor la diverse genuri şi matrice ale artei literare: satiră, umor, lirică, dramaturgie, proză, literatură pentru copii... Petru Cărare rămâne autorul cu o reputaţie conturată distinct şi temeinic încă din perioada debutului său, de când s-a văzut nevoit să navigheze, înfruntând primejdii şi restricţii, între Scila şi Caribda agresivităţii suspuşilor din birourile în care se preparau infamia şi obrăznicia ultrasocialiste. De cele mai multe ori, Petru Cărare a rămas fulminant, debordant spiritual, mereu solicitat, aplaudat şi cu destule pagini învăţate pe dinafară de cititori. Pe bună dreptate, în spaţii pruto-nistrene Petru Cărare deţine reputaţia de vel-diagnostician în ale satirei şi umorului, de spadasin neînfricat al zeităţilor ce au în grijă depistarea şi condamnarea răului social şi moral. Nu de puţine ori, prin atacurile-i cavalereşti (fie, uneori, donquijoteşti) Petru Cărare de la Zaim le-a substituit chiar celor atacaţi spaima cu zâmbetul. Numai că aceştia, corijaţi prin zâmbet, au fost, totuşi, mai puţini decât titraţii în ai nomenclaturii care, în funcţie de puterea deţinută, au încercat şi mai încearcă să supună umoriştii la un dresaj umilitor...

Leo BUTNARU

Lotul satiric al literaturii noastre e însămânţat atât de rar, încât orice apariţie în acest gen dificil şi capricios merită să fie cântărită cu toată atenţia: să nu tăiem o crenguţă verde, deoarece nu-s atât de multe, dar şi să nu lăsăm una uscată, care ar putea dăuna crenguţei verzi.

Bucăţile incluse în cartea *Între patru ochi* scot în relief o seamă de laturi care nu ne prea fac cinste... Dacă le-am trece sub tăcere, ele s-ar înmulţi şi ar dispărea mult mai încet decât o vrem.

Cartea lui Petru Cărare pledează pentru om şi omenie şi este un arbore verde pe lotul cam arid al prozei noastre satirice şi umoristice.

Victor PROHIN

L-am cunoscut personal la Congresul III al scriitorilor din Moldova (1965), congres la care lumea noastră literară se trezise, vorbind despre istorie, neam, limbă, alfabet românesc...

Petru Cărare la acea epocă era un fel de „himia", un surghiunit pe la Teleneşti şi pe aiurea...

În 1972 am ţinut în mână cartea *Săgeţi* de P. Cărare la librăria „Universul", dar atunci nu mi-am procurat-o, cu gândul că vin mâine – nu se mai epuizează tirajul într-o zi cu somnolentele noastre pofte de lectură. Costa numai 28 cop. şi apăruse în 14 mii exemplare!

La câteva zile am dat pe la librărie să iau cartea, dar ţi-ai găsit când? Tot tirajul fusese confiscat!...

Răsfoiesc acum cartea lui Petru Cărare *Săgeţi. Carul cu proşti. Şi alte poeme* şi ca prin sită-mi amintesc că rămăsesem fascinat la lectura poemului *Omul Om*: „Omul care e Om, / Când vede că moare de foame vecinul, / Îşi împarte cu el / şi pâinea şi vinul / şi nu-i cere altă răsplată / Decât frăţie curată, / şi nu i se urcă-n spinare, / Să-l ducă vecinul călare, / Ca pe unul mai mare, mai tare. / Omul care e Om / Nu-şi ascute cuţitul, / Nu-şi umple arma cu gloanţe, / Să-nceapă în ţara vecinului său / Neomenească vânătoare de oameni, / De-atât că acesta se-nchină la soare-apune, / Iar singur – la soare-răsare. / Omul care e Om / Nu aruncă cu pietre / În grădina vecinului său, / Nu-i sare gardul / Să-l înveţe forţat / Ce e bine, ce-i rău, / Ce-i frumos, ce-i urât –, / Nu-i vâră ideea cu băţul pe gât..."

Sigur, Cărare risca mult, dar nu avea ce pierde, căci de vreo 10 ani colinda raioanele, fiind mereu concediat, dat afară de peste tot. Să fi fost cartea aceasta un strigăt al unui desperat?! Răspunsul să-l căutăm chiar în versurile lui: „Nu-i credeţi pe cei care spun / Că nimic nu ne doare..."

La o lectură, alături de satirele unui Topârceanu, să zicem, poetul nostru se înscrie în acel peisaj artistic combativ, de luptător ferm convins de adevărul spus, fapt care ulterior îl face să-i descopere pe marii Villon şi Brant. Îşi dădea el seama că în acea perioadă era un Don Quijote în luptă cu morile de vânt? Sigur că da! Şi totuşi a avut curajul civic, ca nimeni altul, să le arunce mănuşa, să le spună un adevăr dureros că-i urăşte...

În poezia *Om pribeag* le spunea potentaţilor vremii ce au făcut cu el: „Urâtă palmă de pământ / Crescut cu iarbă şi cu ştir –, / Eu trec tăcut prin cimitir / şi mult mă mir că nu mă mir, / Că-mi caut loc pentru mormânt. / M-au tot mutat cât au putut, / În goană după cel noroc, / Promis de cărţi şi de ghioc –, / Aici pe veci îmi caut loc, / De-aici în veci nu mă mai mut“.

Crezul poetic al lui Cărare a fost definit în acea carte care azi se cere situată între cărţile programatice de eliberare naţională...

Petru Cărare a păşit pe calea disidenţei în mod conştient, bănuia el cu ce se vor termina toate, dar n-a putut să tacă. A sfidat *comme-il-faut*-ismul, a neglijat condiţia individului cu situaţie. De aceea, chiar în volumul *Săgeţi*, Cărare se situa de altă parte a baricadei, decât confratele care scoate mereu idei „ce nu spun nimic“, dar „n-ai cu criticii belea / şi nici cu şefii nu stai prost“. Şi conchidea: „Adică n-ai nimic de spus? / Nu râzi? Nu plângi? Nu eşti gelos? / Hai, urcă-te pe soclu sus! / Eu mai rămân pe-aici, pe jos“.

Să fi crescut pe la Zaim (baştina lui Mateevici şi Cărare) acele fructe din grădina raiului din care dacă guşti, Dumnezeu îţi pune mâna pe cap, îţi creează un nimb, o aureolă de Om, uns al Celui de Sus, care are a spune lumii nişte lucruri sfinte?! Neamului său Cărare îi spunea un adevăr aspru, tăios, în stilul celui spus de înaintaşul său în poezia *Basarabenilor*. Dacă veţi confrunta, veţi găsi aceeaşi tonalitate în *Plebeilor*: „Mai-marii voştri fac ce vor, / Iar voi, işti mici, o plebe sclavă, / Oricât de neagră fapta lor, / O ridicaţi orbiş în slavă. / Când voi trăiţi mereu plecaţi, / Oftarea voastră e deşartă, / Cât fruntea n-o s-o ridicaţi, / Nu meritaţi o altă soartă“.

Era cu mulţi ani înainte de acea revoluţie a scriitorilor care azi s-a stins ca focul sub cenuşă. Era o palmă dată societăţii noastre îngrăşate la creier, nouă tuturor, celor care nu vroiam să observăm ce se întâmplă cu noi.

În *Săgeţi* Cărare a dezvăluit o tragedie ţipătoare la cer. Putea el să trezească admiraţia cârmaciului, când publica poezia *Spovada unui învins dintre pieile roşii*? „O, zeul meu, când m-ai făcut, / Ce aluat ai pus în mine, / Doar la străini de-mi caut scut, / Supus fiind, să mă simt bine? / De ce nu lupt ca să devin / Cu veneticii de-o putere? / De ce mi-i frate un străin? / Au nu e semn că neamul piere? / Stăpânul nou să-l gudur blând –, / Acesta mi-i pe lume rostul? / O, Doamne, ce-ai gândit tu când / Ai zămislit şi neamul nostru?“

Orice naiv şi-ar fi putut da seama că nu despre „pieile roşii“ era vorba, ci chiar despre noi care împărtăşim aceeaşi soartă!...

... Întreg compartimentul *De dincolo de noi* e compus din poezii, unele mai rebele decât altele: *Medievală, Leul, De-ale circului, Demnitate, Oaspete nepoftit, De dincolo, Daţi-mi..., Toţi s-au deprins să vă cunoască, Înstrăinare, Antirăzboinică*... Dar ce mai? Ar trebui să înşir tot sumarul cărţii. Mai bine căutaţi-o prin librării. Nici celei de-a doua ediţii nu i-a fost dat să fie cu alfabet românesc, deşi anul apariţiei era 1990!

După lectură vă veţi convinge cine este Cărare, pentru ce a luptat Cărare, pentru ce a pătimit Cărare.

Andrei HROPOTINSCHI

Autor al unor gustate poezii umoristico-satirice pentru adulţi, iubitor de ironii subtile, alteori – maliţios, totdeauna inventiv, Petru Cărare vine în literatură la jumătatea deceniului al şaselea, demonstrând o viziune şi o artă poetică personală, preferând versul zeflemitor, care pune pe gânduri şi provoacă examene de conştiinţă, „pişcă“ şi educă prin râs...

Eliza BOTEZATU

...Îndemn cititorii să poposească atent şi grijuliu asupra operei lui Petru Cărare, pentru a vedea cum ridiculizează şi acuză scriitorul viciile şi fenomenele negative ale societăţii şi defectele oamenilor în general. Grotescul, comicul, umoristicul se împletesc de minune şi fuzionează organic în tot ce iese de sub pana poetului.

...Chiar atunci când poetul Petru Cărare grăbeşte cuvântul, el nu uită de cântarul adevărului. Cu riscul de a primi şi el cucuie, detestă orice fel de măşti, mereu bonom şi zâmbitor, neastâmpărat ca un argint viu şi aidoma unui spiriduş necesar ...

Vasile NASTASIU

...Dacă viaţa scenică a comediei lui P. Cărare *Umbra Domnului* (Teatrul academic moldovenesc „A. S. Puşkin“, 1970, regizor V. Cupcea) a fost relativ modestă, apoi comedia satirică *Străinul* a umoristului nostru (Teatrul „V. Alecsandri“ din Bălţi, 1979, regizor A. Pânzaru), mai ales

când rolul titular era jucat de însuşi A. Pânzaru, a cunoscut un real succes de public, spectacolul fiind apreciat şi în presa republicană (...).

Merită să fie menţionat însuşi faptul că P. Cărare a ţinut să scrie comedii satirice chiar şi într-o perioadă când, contrar chemărilor oficiale, satira nu se bucura de mare trecere, mai ales la noi în Moldova (...).

Scriitorul foloseşte cele mai diverse mijloace comice – de la zicala mucalită, cântecul glumeţ, strigătura hazlie, calamburul poznaş, până la replica tăioasă, demascatoare, de la elementele de farsă cu deghizări şi mistificări, situaţii caraghioase cu *qui-pro-quo*-uri amuzante, paradoxale până la comicul de caracter şi evidenţierea în plan satiric a unor carenţe de ordin social.

Acţiunea se desfăşoară de obicei în ritm dinamic cu neaşteptate întorsături de subiect şi răsturnări de situaţie ba în planul firescului cotidian, ba în plan grotesc, hiperbolizat la maximum.

De menţionat că autorul vădeşte o bună cunoaştere a vieţii de azi a poporului, a psihologiei umane, a obiceiurilor tradiţionale şi a folclorului, ceea ce imprimă comediilor sale un pronunţat caracter popular, ele fiind deosebit de actuale şi totodată accesibile cercurilor largi de spectatori şi cititori.

Leonid CEMORTAN

Poet satiric verificat, Petru Cărare, de mai multe decenii un campion al genului la noi, era absolut firesc ca în cele din urmă să fie tentat de mijloacele mai eficiente ale teatrului, această „şcoală de îndreptare a moravurilor". Astfel, piesele sunt destinate nu atât pentru a fi citite, cât pentru a fi interpretate, jucate!

Străinul este o satiră ce vizează fenomene reprobabile din societatea noastră, în special birocratismul, parvenitismul, favoritismul şi ipocrizia. Astfel, într-un sătuc, Vărzăreşti, se desfăşoară o comedie cu totul extraordinară (...) în jurul noii iniţiative – organizarea de înmormântări vesele şi optimiste, în stil nou – dezvăluind un univers populat de oameni şi indivizi cu necesităţi şi interese concrete, angrenaţi într-un mecanism birocratic corupt şi funcţionând alandala.

Excesele de spectacular şi de grotesc, precum şi eforturile de publicist ale autorului, nu păgubesc finalitatea lucrării. Comedia de conversaţie alternează cu farsa-buf şi invers, acţiunea derulându-se, însă, într-un decor absolut realist şi credibil. *Străinul* are dialog, are

replică şi suflu purificator, care decurge din situaţii, din caracterul şi din povestirea însăşi a faptelor.

Igor NAGACEVSCHI

Peniţa şi bărdiţa lui Petru Cărare, aceste două vecine de paliere care se lamentează când nu-i acasă cea de-a treia, poezia, ne-au fascinat literalmente. Talentul de parodist, epigramist (şi critic literar!) al maestrului Cărare se manifestă plenar în prezentele pagini. Evident, nu vom scrie în continuare un tratat despre arta de a imita unele opuri literare cu scopul de a satiriza un autor sau de a realiza efecte comice. Acest lucru îl face de minune autorul prin ceea ce are mai frumos aici...

Teo CHIRIAC

Volumul *Săgeţi* de P. Cărare, apărut în anul 1972, în 14 mii de exemplare, a produs cel mai mare scandal politico-literar din spaţiul basarabean al timpului. Cartea a fost calificată drept o diversiune ideologică, cazul „ieşit din comun" fiind discutat la o şedinţă specială a Biroului Comitetului Central al fostului Partid Comunist din Moldova, prin decizia căruia toţi comuniştii „nevigilenţi", care au permis editarea volumului, urmau să fie aspru pedepsiţi. *Săgeţile* lui Petru Cărare ţinteau în falsa libertate socială şi spirituală a omului sovietic, în tot ce era demagogie şi ipocrizie...

În aceeaşi albie se înscrie şi bucata *Înstrăinare*, poezie care dezavua un tabu – fenomenul migraţiei spre spaţiul basarabean, văzut de „aspiranţii" la reşedinţă drept un „paradis terestru" al puzderiei de lume „din tuspatru zări ale necuprinsei Uniuni", lume străină până la ostilitate graiului şi istoriei neamului nostru şi, concomitent, „încurajarea" băştinaşilor în plecările lor pe alte meleaguri, cât mai îndepărtate: „În stânga vecini, / În dreapta vecini –, / Şi toţi sunt străini, / Veniţi de departe. / Străini în faţă, / Străini în spate. / Şi numai fraţii departe, / Şi numai surorile-n lume, / Şi mama în casa pustie, / Şi tata sub crucea din deal..." Totodată, P. Cărare stigmatiza nu numai falsurile societăţii, ci şi pe unii confraţi de breaslă, îndeosebi pe poeţii păşunişti, care acceptau docil „starea de-o parte", neimplicarea în problemele spinoase ale vieţii, caligrafiind idile, cromatizând în roz o realitate intoxicată de minciună...

Volumul *Săgeți* conținea și alte poezii „cu bucluc“ care nu cadrau cu rigorile „estetice“ și „civile“ ale perioadei. Însă și probele reproduse mai sus, chiar dacă nu toate se impun prin calități estetice deosebite, denotă cât se poate de convingător acuitatea, luciditatea, caracterul răspicat al atitudinii civico-artistice a lui Petru Cărare.

Anatol MORARU

Săgețile lui Petru Cărare, copiate la xerox sau chiar transcrise de mână, circulau prin Chișinău, în mediul studenților și intelectualilor, care se alegeau, astfel, cu amăgitorul sentiment al participării la așazisa rezistență basarabeană. De fapt, e singurul caz cunoscut de *samizdat* basarabean românesc. (Autorul acestor rânduri păstrează un blocnotes cu 17 poezii din cartea interzisă a lui Petru Cărare, copiate de la un coleg de facultate în 1978, adică la 6 ani după apariția lor.) Dându-l României pe Paul Goma, Basarabia ocupată rămase fără scriitori disidenți (...).

Nicolae NEGRU

Nu cunosc un alt poet pe această așchie de pământ românesc „mai nemolipsit“ de „maladia xenofobiei“, dar care a reușit a țintui cu atâta încrâncenare străinismul și secăturile lui autohtone.

Ion BORȘEVICI

Pentru mine, Petru Cărare e atât de aproape, atât de casnic, încât nu mi-aș închipui lipsa lui. Ca personalitate, e o ființă foarte curajoasă. Nu e vorba de un curaj ieșit din comun, ci de un curaj sănătos, normal, născut din felul neamului nostru de a fi, care parcă nu s-ar vedea, dar care în momentele cruciale se manifestă surprinzător ca un mers pe muchie de cuțit. Când a ieșit cartea lui *Săgeți*, avea loc tocmai o înviorare a șovinismului velicorus și a suspiciunilor, când oamenii slabi se închid în propria lor găoace. Prin această carte, Petru Cărare a scuipat în față și șovinismului, și suspiciunilor, provocându-le la luptă în câmp liber. Punerea lui la index de către forțele de partid n-a fost o biruință a acestora. Firavul Petru Cărare de atunci, ca rezultat al acestei confruntări, a devenit chiar căutat de elementele sănătoase ale sociatății, care în versurile lui vedeau o dezvăluire de fond a realității în care eram siliți să ne bălăcim. Dacă în Chișinău ciracii partidului reușiseră să sustragă

cartea din librării, în raioane „hotărârile partidului şi guvernului“ mai trebuiau să treacă prin ceaţa de alcool a şefilor până a ajunge la executare, cartea sa se mai afla pe tejghele, şi cei din centru veneau s-o cumpere de aici, ea devenind obiect de preţ şi de citire intensă de către cei ce aveau norocul s-o capete, interesând şi pe alţii, aş zice chiar, fiind obiect de speculă pe piaţă.

Sava MELEGA

Cuprins

Tabel cronologic 7

STELE VERZI
(Versuri lirico-satirice)
1962–1990

Cititorilor mei 12
Cântec 13
Ne temem să vorbim... 14
Lăsaţi poveştile — poveşti! 15
Să-ţi iubeşti atât de mult pământul 17
Om să fii! 18
Scumpa mea onoare 19
Unui pustnic 20
La uşa unui amic 22
Oră de blestem 23
Descântec 24
Ciocârlie, ciocârlie... 26
Pasărea păcii 27
Ce eşti, dragoste? 28
Şi dragostea... 29
Soţie geloasă 30
Un spectator cu gust specific 31
Inscripţie pe uşa unui restaurant 32
O soţie mulţumită 33
Cavaler din Evul Mediu 34
Lucruri de mirare 36
Atâtea măşti! 37
Pe drumul venind din trecut 38
Cântec de dragoste 39
La conflictele militare dintre ţări suverane 40
Mesteacăn alb 44

Testament 45
Domn sau rob? 46
Istorică 47
Unul, alţii şi ceilalţi 48
Problema păcii în pădure 49
Măsura lucrurilor 50
Pânză de corabie 51
Ajuns acum... 52
Ne plângem toţi... 53
Inima mea 54
Credo 55
Eu nu-s Aleco, dar odată 56
Cântarea mea 57
Cuvântul buclucaş 58
Folcloristul 65
Vârcolacul 69
A fost odată ca niciodată... 74
Villon 81
Eu flori cu coasa n-am cosit 85
Omul Om 87

ZODIA MUSAFIRULUI

(Schiţe şi nuvele)

1968–1986

Sărmanul satiric 90
Fata mamei, fată mare 93
Măsuri necesare 96
Jertfirea 98
Punctul de reper 102
Vorba lungă la revelion 104
Amor ca la oraş sau „Ciao!“ pentruVâjâitaVeche 106
Execuţie literară 110
Duşmanii mamei şi duşmanii mei 113
Şansă ratată 118
Stalin murise, iar noi încă nu plângeam 129
Motivul 134
O aniversare furtunoasă 138

TEATRU

1985

Portretul 152

PARADA MĂŞTILOR

(Parodii)

1965—1987

Fireşte, totul e firesc 218
Tratament 219
Una botanică 221
Eu sunt plugar cum n-a văzut Parisul 223
Cărturarul moldovean şi Imperiul Otoman 224
Râsul căţelei 226
Găluşte cu stele 227
Din oblastea norocului 229
Câte seri te-am aşteptat 231
Un dor din ţări străine 232
Ţărână pe asfalt 234
Întoarcerea fiului vostru 235
Un arhetip 237
Cântec dzisu după moarte 238
Consecinţele absenţei tale 240
Un vânt ce seamănă cu mine 241
La menajerie 242
Numai noi aşa 243
Ce-i la Nicuşor în sân? 244
Portretul celei dragi 245
Jumătăţile vieţii mele 246
Invitaţie la ploaie 247
Înstrăinare 248
Nu pot spune că-s acelaşi totdeauna 249
Porciada 250

SĂGETĂRI

(Maxime)

1963–1990

FLORICELE PE CÂMPII
(Poezii pentru copii)
1962—1986

Legea politeţii 260
Frăţiorii 260
Puişorii mei gălbui 261
Optimistul 262
Ciobănaşul 262
Costică şi Grivei 263
Fie pace pe pământ 263
Frăţiorii şi bunicii lor 264
Băiatul, soarele şi luna 265
Un motan citea o carte 265
Fă-mi şi mie trotinetă 266
De ce plângea ariciul? 266
Poreclici 267
Albinuţa şi copilul 267
Lică şi animalele lui 267
Veta nu e pieptănată 268
Plângăreaţa 268
Mama ţi-a luat creioane 269
Pârâtorul 269
Desenul lui Ignat 270
Iepurilă 270
Paraşuta păpădiei 271
Băiatul care nu dă bună ziua 271
Binefăcătorul 272
Motanul şi borcanul 272
Graurul 273
De Anul Nou 274
Iepuraş de la oraş 276
Bătăuşul 277
Motanul lui Nătăfleaţă 277
Arvinte 278

SCÂNTEIERI
(Epigrame)
1956—1999

Către toţi oamenii de pe planeta Pământ 280
Dragoste târzie 280
De-ale opoziţiei 280
Ipoteza 281
Eva către Adam 281
Unui fluturaş 281
Unui scriitor care se repetă 282
Unui pictor 282
Unui scriitor care ignorează dragostea 282
Unui bolnav amorezat 283
Unui bibliofil 283
Conflict şi consecinţă 283
Un critic teatral 284
Unui citatoman 284
Romanţă 284
Unui tip 285
Moment 285
Către oglinda strâmbă 285
La moartea lui Don Juan 286
Omului om 286
Mentalitate 286
O soţie mulţumită 287
Bârfitorul 287
Răspuns 287
Unuia care vine des în vizită 288
Unui încăpăţânat 288
Servilul în cosmos 288
Unui veşnic tăcut 289
Moralistul 289
Unuia care te ţine de vorbă 289
Unui pretins binefăcător 290
Un bolnav speriat 290
Uitucul 290
Drac de soaţă 291

Adevăr trist 291
Unui „fost“ care nu mai este 291
Vopsire 292
Ţap ispăşitor 292
Compliment cu supliment 292
Numai atât? 293
Unei vopsite 293
Un caz 293
Cu un vânzător 294
Un afemeiat 294
Testamentul 295
Unui mic funcţionar 296
Greieraşul şi furnica 296
Mâncărime 296
Aş crede... 297
Pacientul şi stomatologul 297
Înainte de măritiş 297
Unui tontălău 298
Un deputat basarabean 298
De-ale ocrotirii 298
Unei cocote 299
Unei mândruţe 299
La funcţionarea limbii de stat în Moldova 299
Portret de preot basarabean 300
Îmbogăţitul de astăzi 300
Un preot proimperial 300
Cade inima în burtă 301
La mănăstirea Căpriana (1992) 301
La unii doctori de astăzi 301
Ţipălăul cu şurub 302
Ultima speranţă 302
Eu m-am născut în România 302
Destin de orator 303
Sclavul totalitarismului 303
Un decepţionat 303
Un fruntaş prins în păpuşoi 304
Radiografie recentă 304

Celui lăsat pe tânjală 304
Cameleonul 305
Un bădăran la pomenirea mortului 305
Un politician de papură 306
Pocăinţă de mancurt 306
Un fost şef de depozit 307
Mie însumi 307
Către micul cititor 307

Referinţe istorico-literare 308

În atenţia librarilor şi vânzătorilor cu amănuntul:

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul Uniunii Scriitorilor din România nr. 2511.1-171.1/ROL, deschis la B.C.R., Filiala sector 1, Bucureşti